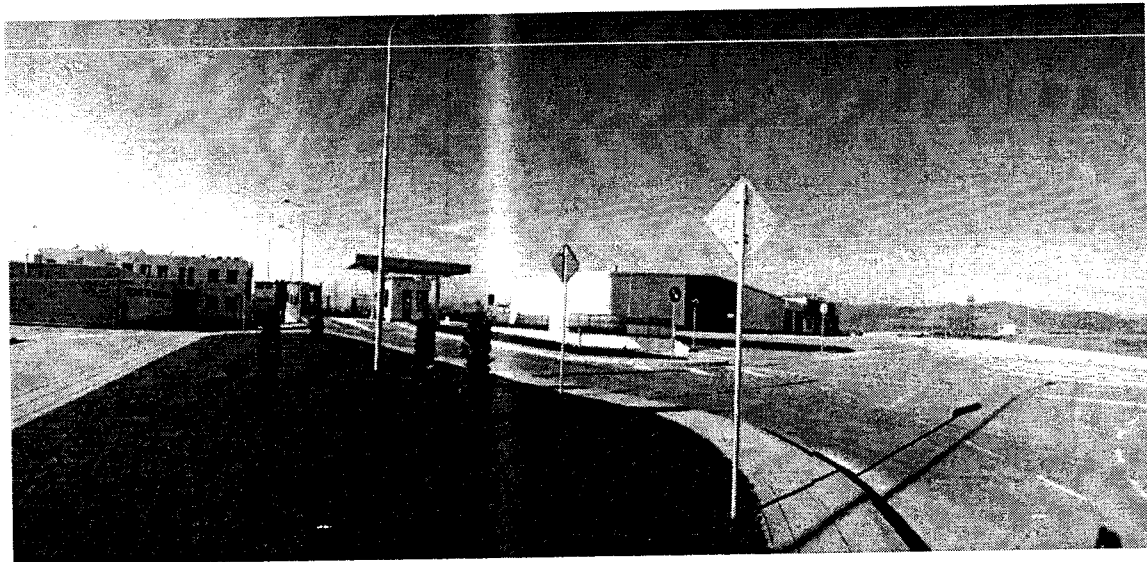

СТОЛИЧНА ОБЩИНА

ПРОГРАМА ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА ОТПАДЪЦИТЕ

2015-2020 г.

Интегрирани съоръжения за битовите отпадъци на Столична община

2015 година

СОФИЯ

СЪДЪРЖАНИЕ

1. Въведение.....	4
2. Основни изводи от анализа на състоянието относно управление на отпадъците в Столична община	15
3. SWOT анализ	27
4. Цели на ПУО 2015-2020 г. и подпрограми за тяхното постигане	30
Общинска програма за предотвратяване образуването на отпадъци	35
Подпрограма за разделно събиране и достигане на целите за подготовка за повторна употреба и за рециклиране на битовите отпадъци от хартия и картон, метали, пластмаса и стъкло.....	54
Подпрограма за разделно събиране и за достигане на целите и изискванията за битовите биоразградими отпадъци и за биоотпадъците	61
Подпрограма за прилагане на изискванията за строителни отпадъци и отпадъци от разрушаване на сгради.....	71
Подпрограма за отпадъци от утайки от пречиствателната станция за отпадъчни води.....	76
Подпрограма за закриване и рекултивация на депата с преустановена експлоатация и извършване на последващ мониторинг	79
Подпрограма за информационно осигуряване на общинската администрация и подобряване на административния капацитет	85
Програма за прилагане на разяснителни кампании и информирание на обществеността по въпросите на управление на отпадъците.....	91
5. Координация на ПУО с други планове и програми.....	97
6. Мониторинг, отчет и контрол на изпълнението на Програмата за управление на отпадъците 2015-2020 г.	100
VII. Приложения.....	102

СПИСЪК НА СЪКРАЩЕНИЯТА

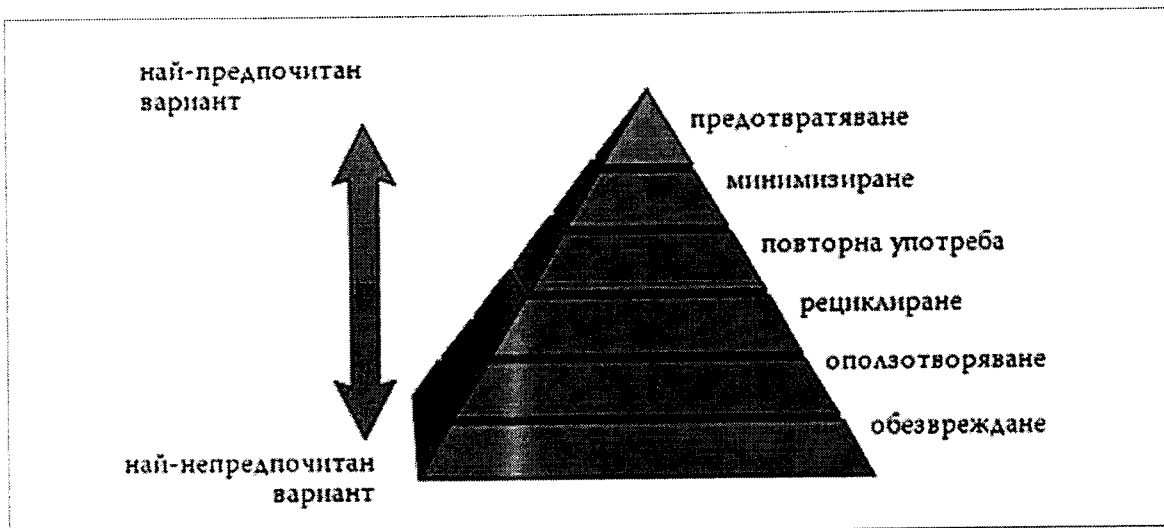
ГД	Главна дирекция
ЕК	Европейска комисия
ЕС	Европейски съюз
ЗМДТ	Закон за местните данъци и такси
ЗМСМА	Закон за местното самоуправление и местната администрация
ЗООС	Закон за опазване на околната среда
ЗУО	Закон за управление на отпадъците
ЗУТ	Закон за устройството на територията
ИАОС	Изпълнителна агенция по околна среда
ИУГ	Излезли от употреба гуми
ИУЕЕО	Излязло от употреба електрическо и електронно оборудване
ИУМПС	Излезли от употреба моторни превозни средства
МБТ	Механично биологично третиране
МОСВ	Министерство на околната среда и водите
МРО	Масово разпространени отпадъци
МС	Министерски съвет
НПУО	Национален план за управление на отпадъците
НУБА	Негодни за употреба батерии и акумулатори
ОПОС	Оперативна програма "Околна среда"
ОСР	Отпадъци от строителство и разрушаване
ПУО	Програма за управление на отпадъците на Столична община 2015-2020
ПО	Предотвратяване на отпадъците
ППОО	Програма за предотвратяване образуването на отпадъци
ПСОВ	Пречиствателна станция за отпадъчни води
ПУДООС	Предприятие за управление на дейностите по опазване на околната среда
РДО	Рамкова директива за отпадъците
РИОСВ	Регионални инспекции по опазване на околната среда и водите
СО	Столична община
СОС	Столичен общински съвет
ТБО	Такса битови отпадъци

1. Въведение

Програмата за управление на отпадъците на Столична община 2015-2020 г. (ПУО) е продължение на десетгодишната целенасочена и последователна политика на общината за периодично анализиране, прогнозиране и планиране на развитието на системите за управление на отпадъците в столичния град. Очаква се разработената програмата да окаже съществен принос за ефективно използване на ресурсите и намаляване на вредните въздействия на отпадъците върху околната среда. Основното предназначение на ПУО е да осигури практически инструмент за Столична община за планиране и аргументиране на най-ранен етап на необходимите ресурси, мерки и действия с цел предоставяне от общината на необходимите качествени услуги по управление на отпадъците за населението и бизнеса и да подобри управлението на отпадъците *в съответствие с общоевропейската йерархия на управлението на отпадъците.*

От гледна точка на познаване на йерархия на управление на отпадъците както от вземащите решения, така и от гражданите и от бизнеса, особена важност е да се знаят ключовите характеристики на йерархията на управлението на отпадъците.

Йерархия на управление на отпадъците

В законодателството и в политиката за предотвратяване и управление на отпадъците се прилага като приоритетен ред следната йерархия на отпадъците:

- а) предотвратяване,
- б) подготовка за повторна употреба,
- в) рециклиране,
- г) друго оползотворяване, например оползотворяване за получаване на енергия,
- д) обезвреждане.

При прилагането на посочената по-горе йерархия на отпадъците, европейските страни трябва да предприемат мерки за насърчаване на вариантите, които обезпечават най-

благоприятните за околната среда резултати като цяло. Това може да наложи специфични потоци от отпадъци да се отклонят от йерархията, когато това се основава на съображения, свързани с жизнения цикъл на отпадъците, във връзка с цялостното въздействие на образуването и управлението на такива отпадъци. Държавите-членки вземат предвид общите принципи за опазване на околната среда - предпазни мерки и устойчивост, техническа осъществимост и икономическа приложимост, опазване на ресурсите, както и цялостното въздействие върху околната среда, човешкото здраве, икономиката и обществото. Ясните дефиниции са от решаващо значение за точното определяне на нивата на йерархията за управление на отпадъците, като по този начин се избягват случаи на неправилно приложение на йерархията. Като цяло, трябва да се подчертае, че това, че даден оператор дава описание на дадена операция в съответствие с терминологията на дефинициите на РДО или на съответния национален закон, не означава автоматично, че това е точно тази операция; конкретните обстоятелства на планираната операция винаги трябва да се имат предвид, когато се оценява дали определението е изпълнено.

Какво означава „предотвратяване“

Законодателството дава следното определение за предотвратяване: „Мерките, взети преди веществото, материалът или продуктът да стане отпадък, с което се намалява:

- количеството отпадъци, включително чрез повторната употреба на продуктите или удължаването на жизнения им цикъл;
- вредното въздействие от образуваните отпадъци върху околната среда и човешкото здраве; или
- съдържанието на вредни вещества в материалите и продуктите”.

Предотвратяването е хоризонтална мярка, която обхваща всички фази на потока от материали – добив, производство, разпространение и потребление.

Какво означава "повторна употреба"

Законодателството дава следното определение за „повторна употреба”: „Всяка дейност, посредством която продуктите или компонентите, които все още не са се превърнали в отпадъци, се използват отново за целта, за която са били предназначени”. Повторната употреба е един от начините за предотвратяване на отпадъците; тя не е дейност по управление на отпадъка. Например, ако едно лице даде на поправка обувките си, а не ги изхвърли и след поправката ги използва отново, това е доказателство, че материалът не е отпадък.

Какво означава „оползотворяване“

Определението на термина „оползотворяване” е една от ключовите концепции на Закона за управление на отпадъците. „Оползотворяване”, от една страна, и противоположният термин „обезвреждане” заедно съставляват „третиране на отпадъците”. Всяко третиране на отпадъците може да е или дейност по оползотворяване, или дейност по обезвреждане. Нито една дейност не може да се определи едновременно като дейност по оползотворяване и обезвреждане. Накратко казано, операциите по обезвреждане са предимно операции по управление на

отпадъците, които целят освобождаване от отпадъците чрез депониране, докато основният резултат на операция по оползотворяване е "отпадъкът да се използва за полезна цел чрез замяна на други материали, които иначе биха били използвани за изпълнението на конкретна функция, или подготовката на отпадъка да изпълнява тази функция в производствено предприятие или в икономиката като цяло". Оползотворяването е разделено на три под-категории: подготовка за повторна употреба, рециклиране и друго оползотворяване.

Какво е "подготовка за повторна употреба"

Определението за "подготовка за повторна употреба" е: "проверка, почистване или ремонт, операции по оползотворяване, посредством които продуктите или компонентите на продукти, които са станали отпадък, се подготвят, така че да могат да бъдат повторно използвани без всякаква друга предварителна обработка". Основната разлика между "повторна употреба" и "подготовка за повторна употреба" е, че в първия случай материалът или предметът не е станал отпадък, докато в случаите на "подготовка за повторна употреба" въпросният материал е станал отпадък по смисъла на определението за отпадъци и след това чрез поправка се превръща отново в продукт, който се използва по предназначение. Примери за подготовка за повторна употреба включват ремонт на велосипеди, мебели или електрическо или електронно оборудване, от които притежателите им са се освободили като отпадък и впоследствие са ремонтирани и повторно използвани. Типичен пример са например пералните машини и друго подобно оборудване втора употреба.

Какво означава „рециклиране“

Определението за „рециклиране“ в законодателството по управление на отпадъците е: "Всяка дейност по оползотворяване, посредством която отпадъчните материали се преработват в продукти, материали или вещества, за първоначалната им цел или за други цели. То включва преработването на органични материали, но не включва оползотворяване за получаване на енергия и преработване в материали, които ще се използват като горива или за насипни дейности."

Общата идея при рециклирането е, че един материал бива преработван с цел да се променят неговите физико-химични свойства и това да позволи той да се употребява повторно за същите или за други цели. Главната цел на Рамковата директива за отпадъците е ЕС да стане повече от "рециклиращо общество", което се стреми да избягва образуването на отпадъци и да използва отпадъците като ресурс.

Конкретните дейности по управление на отпадъка, които се класифицират като рециклиране, включват (но не само):

- Рециклиране на материали – например на пластмасови продукти или компоненти в пластмасови материали, стопяване на отпадъчно стъкло за стъклени продукти, употреба на хартиени отпадъци в заводи за хартия и др.
- Производство на компост, отговарящ на критериите за качество на продуктите. Рециклирането включва физическо, химическо или биологично третиране, което води до материал, който вече не е отпадък. Член 3 (17) на РДО не изисква никакво специално характеризирание на дейността по обработка или преработка, докато същата генерира материал, който се използва като оригиналния или за

други цели и така затваря икономическия кръг на материала. Съгласно РДО изключение от това правило има при преработване в материали, които ще се използват като горива или за насипни дейности, като те се изключват от рециклирането и представляват „друго оползотворяване“ по смисъла на РДО”.

- От определението за рециклиране на РДО следва, че единствено преработката на отпадъци в продукти, материали или вещества може да се приеме като рециклиране. Преработката на отпадъци, при която се получава отпадък, който претърпява други последващи стъпки за оползотворяване, не се приема за рециклиране, а за предварително третиране преди оползотворяване. Такава дейност следва да се категоризира като „подготовка преди оползотворяване или обезвреждане“ или „предварителна обработка“ преди оползотворяване. Последното включва дейности като разглобяване, сортиране, натрошаване, намаляване на обема, палетизиране, изсушаване, преупаковане, сепариране, смесване и други. Тези дейности не подхождат на никое от нивата на йерархия на отпадъците и поради това може да се разглеждат като "предшествашци" специфични типове оползотворяване. Например, биологичната преработка на отпадъци с цел стабилизиране на отпадъците преди насипни операции трябва да се класифицира като предварително третиране преди "друго" оползотворяване, а не като процес на рециклиране.

Какво означава „друго оползотворяване“ и „обезвреждане“

Другите форми на оползотворяване не са споменати в частта с определенията, но са очертани в чл. 4 (1) от РДО, където след рециклиране се нареждат други форми на оползотворяване. „Друго оползотворяване“ е всяка дейност, която отговаря на определението за „оползотворяване“ съгласно РДО, но която не отговаря на специфичните изисквания за подготовка за повторна употреба или за рециклиране. Примери за друго оползотворяване са:

- Изгарянето или съвместното изгаряне, когато основното използване на отпадъците е като гориво или друг начин за получаване на енергия. Това е операция по управление на отпадъците с оползотворяване на енергията, класифицирана като R1 в приложение II към РДО респективно R1 в приложение 2 към § 1, т. 13 на ЗУО. Това контрастира с изгарянето на отпадъци, без оползотворяване на енергия, класифицирано като операция по обезвреждане D10 в приложение I към РДО, респективно D10 в приложение 1 към § 1, т. 11 на ЗУО. За определяне дали изгарянето в инсинератори, предназначени за изгаряне на твърди битови отпадъци трябва да бъде класифицирано като R1 или D10, в съответствие с критериите за енергийна ефективност, трябва да се използва като ориентир Ръководството на Комисията.
- Насипни дейности, отговарящи на дефиницията за оползотворяване вж. § 1, т. 10 от ДР на ЗУО.

Съгласно Член 3 (19) от РДО, респ. в § 1, точка 11 от ДР на ЗУО, определението за „обезвреждане“ е: „Всяка дейност, която не е оползотворяване, дори когато дейността има като вторична последица възстановяването на вещества или енергия”. От това определение следва, че всяка дейност по третиране на отпадъци, която не отговаря на критериите на определението за оползотворяване по подразбиране се счита за обезвреждане. Определението „дори когато дейността има като вторична последица възстановяването на вещества или енергия”отразява обратно идеята, че всяка дейност

по оползотворяване трябва да отговаря на критерия, че „основен резултат” е „използването на отпадъка за полезна цел” чрез замяна на други материали, които иначе биха били използвани за изпълнението на тази цел.

Принципи при управление на отпадъците

Програмата за управление на отпадъците на Столична община се основава на следните основни принципи:

- *“Предотвратяване”* - образуването на отпадъци трябва да бъде намалено и избегнато, където това е възможно.
- *“Разширена отговорност на производителя” и “замърсителят плаща”* – лицата, които образуват или допринасят за образуването на отпадъци или замърсяват околната среда или сегашните притежатели на отпадъците трябва да покрият пълните разходи за третиране на отпадъците и да ги управляват по начин, който гарантира висока степен на защита на околната среда и човешкото здраве.
- *“Превантивност”* – потенциалните проблеми с отпадъците трябва да бъдат предвиждани и избягвани на възможно най-ранен етап.
- *“Близост” и “самодостатъчност”* – отпадъците трябва да бъдат обезвреждани възможно най-близко до мястото на тяхното образуване.
- *„Участие на обществеността”* – съответните заинтересовани страни и органи, както и широката общественост имат възможност да участват в обсъждането на планове за управление на отпадъците и на програмите за предотвратяване на отпадъците, да правят предложения и да имат достъп до тях след разработването им.

За първи път като част от Програмата за управление на отпадъците на Столична община е разработена и общинска подпрограма за предотвратяване образуването на отпадъци (ППОО) в съответствие с НПУО 2014-2020 г., която определя мерки за прилагане в общината на най-високото ниво в йерархията на управление на отпадъците.

Изпълнението на ПУО освен за подобряване на управлението на отпадъците на територията на Столична община, допринася за изпълнение и на националните цели и политики в областта на управление на отпадъците.

Основание и подход за изработване на Програмата

През 2012 г. беше приет нов Закон за управление на отпадъците (ЗУО). ЗУО въвежда изискванията на Рамковата директива за отпадъците 2008/98/ЕС в българското законодателство и регламентира мерките и контрола за защита на околната среда и човешкото здраве чрез предотвратяване или намаляване на вредното въздействие от образуването и управлението на отпадъците, както и чрез намаляване на цялостното въздействие от използването на ресурси и чрез повишаване ефективността на това използване.

Член 52 от ЗУО изисква общините да разработват и изпълняват програми за управление на отпадъците за територията на съответната община за период, който следва да съвпада с периода на действие на Националния план за управление на отпадъците и Националната програма за предотвратяване на образуването на отпадъци като негова съществена част; да ги разработят в съответствие със структурата, целите и предвижданията на НПУО. В допълнение ЗУО изисква общинските програми за управление на отпадъците да включват и необходимите мерки за изпълнение на задълженията на общините, произтичащи от същия закон. Именно на това основание и при спазване на нормативните изисквания е разработена Програмата за управление на отпадъците на Столична община.

При разработването на програмата са взети предвид освен посочените законови изисквания и редица европейски и национални програмни и методически документи и изследвания, в т.ч:

- Национален план за управление на отпадъците 2014–2020 г. и Национална програма за предотвратяване на образуването на отпадъци, като част от него;
- Указания за разработване на общински програми за управление на отпадъците, МОСВ, март 2015 г.;
- Изготвяне на план за управление на отпадъците, методологична обяснителна бележка, 2012 г., ЕК, Генерална дирекция „Околна среда“;
- Ръководство за разработване на програми за предотвратяване на образуването на отпадъци, ЕК, Генерална дирекция „Околна среда“;
- Насоки за изготвяне на програми за предотвратяване на образуването на хранителни отпадъци, ЕК, Генерална дирекция „Околна среда“;
- Национален стратегически план за поетапно намаляване на биоразградимите отпадъци, предназначени за депониране 2010–2020 г.;
- Национален стратегически план за управление на строителните отпадъци и отпадъци от разрушаване на сгради за периода 2011-2020 г.;
- Методология за стратегическо планиране в Р.България, април 2010 г., Съвет за административна реформа.

Разработването на целите на Програмата за управление на отпадъците на Столична община и мерките за тяхното постигане се осъществи на основата на изготвените анализи на съществуващото състояние по управление на отпадъците на територията на

общината и основните изводи и препоръките в анализите за подобряване на системите за управление на отпадъците. Анализите са представени в Приложение № 1 към Програмата.

Съдържание на ПУО

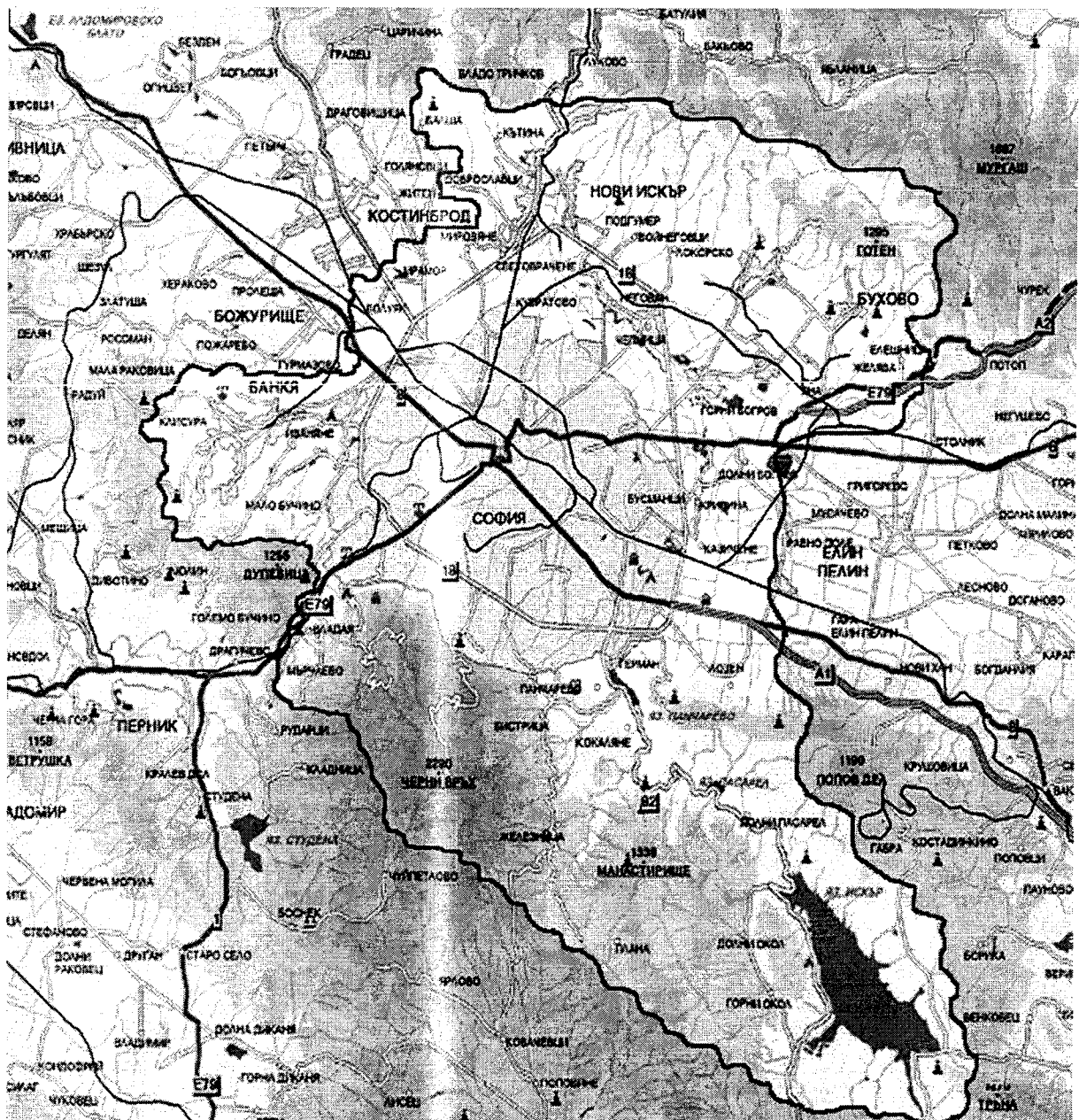
ПУО на Столична община има следната структура и съдържание:

- Основни изводи от анализа на състоянието на управлението на отпадъците
- SWOT анализ (анализ на силните и слабите страни, възможностите и заплахите)
- Стратегически и оперативни цели на програмата
- План за действие (подпрограми) с мерки за решаване на идентифицираните проблеми и постигане на целите:
 - подпрограма за предотвратяване образуването на отпадъци
 - подпрограма за разделно събиране и достигане на целите за подготовка за повторна употреба и за рециклиране на битовите отпадъци най-малко от хартия и картон, метали, пластмаса и стъкло;
 - подпрограма за разделно събиране и достигане на целите и изискванията за битовите биоразградими и биоотпадъци;
 - подпрограма за прилагане на изискванията за строителни отпадъци и отпадъци от разрушаване на сгради;
 - подпрограма за отпадъците от утайки от пречиствателната станция за отпадъчни води;
 - подпрограма за закриване и рекултивация на депата с преустановена експлоатация и извършване на последващ мониторинг;
 - подпрограма за прилагане на разяснителни кампании и информиране на обществеността по въпросите на управление на отпадъците;
 - подпрограма за информационно осигуряване на общинската администрация и подобряване на административния капацитет.
- Координация на общинската програма за управление на отпадъците с други общински планове и програми
- Мониторинг, отчет и контрол на изпълнението на ПУО
- Приложения, в които са представени:
 - подробните анализи и изводи за състоянието на управлението на отпадъците на територията на Столична община
 - прогнозите за отпадъците

Географско покритие

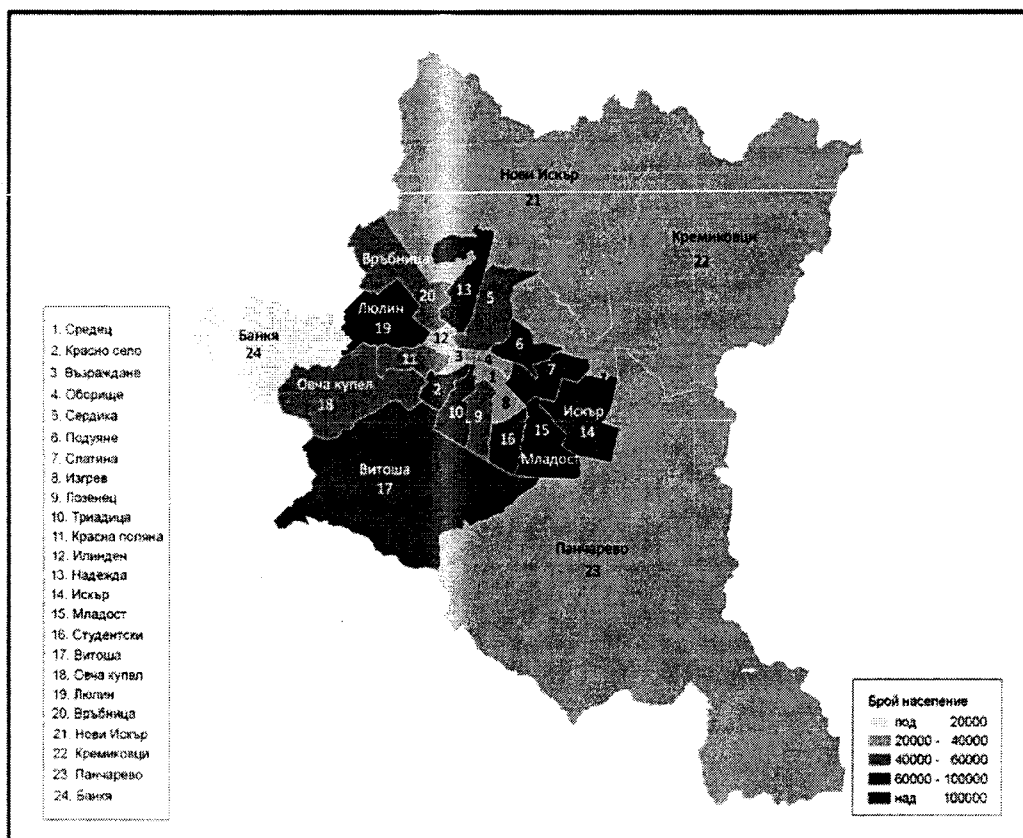
Програмата за управление на отпадъците се отнася за цялата територия на Столична община. Селищната мрежа на СО е формирана от 4 града – София, Баня, Нови Искър и Бухово, 34 села, 4 квартала в рамките на строителните граници – Челопечене, Ботунец, Кремиковци и Сеславци. Град София има още 3 квартала – Суходол, Филиповци и Требиш, които са в строителните граници на града, но са териториално отделени. Столична община е самостоятелен регион за управление на отпадъците, съгласно НПУО 2014-2020г.

Фигура 1. Карта на Столична община

Географски, демографски и социално-икономически характеристики на Столична община

- Територия: 1342 км²
- Разположена е в централната част на Западна България, в Софийската котловина, заобиколна от планината Витоша на юг, планината Люлин на запад и Стара планина на север
- Население към 1 февруари 2011 г.: 1 291 591 души
- БВП на 1 жител към 31.12.2011 г.: 23 213 лв.при следно за страната 10 278 лв.
- Територията на областта е разделена на 24 административни района.
- София е столицата и най-големият град в България и 12-ят по големина град в ЕС.

Времени хоризонт

ПУО е разработена за периода 2015–2020 г. Срокът на Програмата съвпада с периода на програмиране и ползване на европейските структурни и инвестиционни фондове за периода 2015-2020 г. и с периода на действие на Националния план за управление на отпадъците.

Отпадъци в обхвата на ПУО

ПУО включва в обхвата си отпадъците, които са в приложното поле на ЗУО и в същото време управлението им е от компетенциите на общинските власти:

- битови отпадъци,
- производствени отпадъци – утайки от ПСОВ,
- строителни отпадъци и отпадъци от разрушаване на сгради,
- опасни отпадъци – битови и строителни.

Основни цели

Основната цел на програмата е да допринесе за устойчивото развитие на Столична община чрез реализиране на интегрирана система за управление на отпадъците, която да доведе до намаляване на въздействията върху околната среда, причинени от генерираните отпадъци, подобряване ефективността на използване на отпадъците като ресурс, увеличаване отговорностите на замърсителите, стимулиране на инвестициите за управление на отпадъците.

Програмата за управление на отпадъците е напълно съобразена с националното законодателство по управление на отпадъците.

Програмата съдържа следните основни количествени цели, за постигането на които са предвидени подпрограми с мерки.

Основни количествени цели за сектор "Отпадъци" за Столична община

Отпадъчни потоци	Година	Цели
Биоотпадъци	2016	Рециклиране и оползотворяване на мин. 25% от количеството на битовите биоотпадъци, образувани в СО през 2014 г.
	2020	Рециклиране и оползотворяване на мин. 50% от количеството на битовите биоотпадъци, образувани в СО през 2014 г.
	2025	Рециклиране и оползотворяване на мин. 75% от количеството на битовите биоотпадъци, образувани в СО през 2014 г.
Отклоняване на битови биоразградими отпадъци от депата	2020	до 35 % от общото количество на същите отпадъци, образувани на територията на СО през 1995 г.
Битови отпадъци от хартия, картон, пластмаси, метали и стъкло	2016	мин. 25 % от общото им тегло
	2018	мин. 40 % от общото им тегло
	2020	мин. 50 % от общото им тегло

Отпадъчни потоци	Година	Цели
Строителни отпадъци – когато СО е Възложител на строителни дейности	2020 ежегодни междинни цели, считано от 2014	Влагане на рециклирани строителни материали в количества, както следва: за строителство на сгради - 2 на сто от общото количество вложени строителни продукти; за строителство на пътища - 10 на сто от общото количество вложени строителни продукти; за рехабилитация, основен ремонт и реконструкция на пътища - 3 на сто от общото количество вложени строителни продукти; за строителство, реконструкция и основен ремонт на други строежи от техническата инфраструктура - 8 на сто от общото количество вложени строителни продукти; за оползотворяване на предварително третирани строителни отпадъци в обратни насипи - 10 на сто от общото количество вложени строителни продукти ¹
Строителни отпадъци – когато СО е Възложител на строителни дейности	2020 ежегодни междинни цели	Считано от 14 юли 2014 г: възложителите на СМР на пътища са отговорни за постигане на цел 80 на сто материално оползотворяване от теглото на образуваните при тези дейности строителни отпадъци; възложителите на СМР и/или премахването на строежи извън предходната точка осигуряват селективното разделяне и материално оползотворяване на определени видове отпадъци в минимални количества и съгласно сроковете, посочени в Наредбата за управление на строителните отпадъци и за влагане на рециклирани строителни материали
Битови отпадъци – предотвратяване на отпадъците	2020	Нормата на натрупване на битови отпадъци през 2020 г. да не надвишава 460 кг/ж.

Процес на обществени консултации

(ще се добави след осъществяване на консултациите)

Органи за разработване и одобрение

Програмата за управление на отпадъците беше разработена под ръководството на дирекция „Управление на отпадъците“ от администрацията на Столична община. След процедурата на обществени консултации и процедурата на екологична оценка, проведена по реда на ЗООС, Програмата беше одобрена с Решение № на СОС от (ще се добави след приемането от СОС)

Столична община:

Адрес: 1000 София, ул. "Московска" № 33

Страница в интернет: <http://www.sofia.bg/>

¹Целите се постигат поэтапно до 2020 г., като междинните цели са посочени в Приложение № 8на Наредбата за управление на строителните отпадъци и за влагане на рециклирани строителни материали.

2. Основни изводи от анализа на състоянието относно управление на отпадъците в Столична община

В този раздел са представени основополагащи данни и тенденции, в резултат на проведения анализ на съществуващото състояние по управление на отпадъците на територията на Столична община, както и произтичащите от тях изводи и препоръки, които са в основата на формулирането на мерките за постигане на целите на Програмата за управление на отпадъците на СО.

Основни изводи от анализа на състоянието и прогноза за отпадъците, образувани на територията на Столична община

В анализа на отпадъците са изследвани основните тенденции и данни по отношение на образуването и методите на третиране на отпадъците, като са направени констатации във връзка с поставените цели в националното законодателство по управление на отпадъците. На основата на анализите са направени следните изводи и препоръки:

Битови отпадъци

- През последните години се наблюдава положителна тенденция за намаляване на общото количество събрани смесени битови отпадъци в общината.
- Столична община е с по-благоприятни стойности спрямо средното за страната и спрямо средноевропейското ниво по показателя „норма на натрупване на битови отпадъци”.
- Столична община е общината в България с едно от най-ниските нива на депонираните битови отпадъци на жител.
- Наблюдаваните тенденции показват, че общината има капацитет да постигне националните и общоевропейските количествените цели за рециклиране и оползотворяване на битовите отпадъци.
- Стартираният проект за определяне на морфологичния състав на битовите отпадъци ще има важно значение за прецизиране на количествата и изпълнението на целите, включително за битовите биоотпадъци.

Строителни отпадъци

- Количеството на депонирани ОСР на територията на СО за периода 2011–2013 г. нараства постепенно след спада след 2008 г. и достига 279,9 хил.т. през 2013 г.
- В последните години на територията на общинското депо в кв. „Враждебна“ започна преработване на строителни отпадъци, като приблизително 15% от предадените през 2013 г. ОСР са рециклирани в инсталацията, разположена на общинското депо „Враждебна“, която е една от малкото инсталации за

рециклиране на ОСР на територията на страната. Около 15% от предаваните на депо „Враждебна“ отпадъци са бетон и тухли, което е над 4 пъти по-малко от капацитета на инсталацията на депото „Враждебна“.

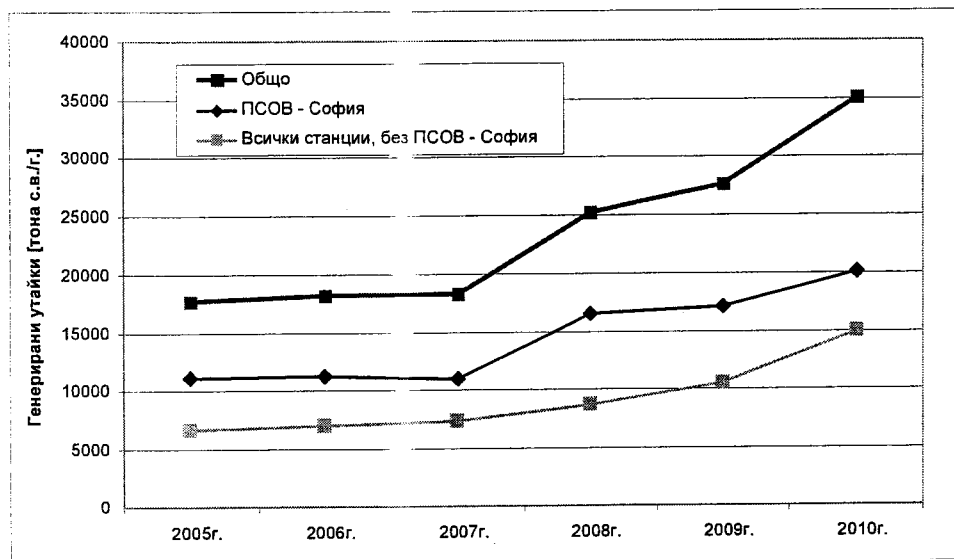
- Липсва целенасочено проучване и информация за територията на СО за общо генерирани ОСР, оползотворени ОСР, морфологичен състав и източници на този поток отпадъци. Не е налично целенасочено проучване и информация относно количествата ОСР от ремонтна дейност на домакинства, който поток отпадъци е ангажимент на общината за оползотворяване или обезвреждане. Все пак, ако се използва наличната информация на национално ниво, може да се оцени приблизително, че количествата на този поток отпадъци може да е около 10 хил.т./г.
- Макар и приблизителна, информацията относно количествата генерирани строителни отпадъци от ремонтна дейност – ангажимент на общината по ЗУО, дава основание да се направи извод, че общината може да се справи с тяхното оползотворяване за запръстяване на депото за битови отпадъци, рекултивация на нарушени терени или депониране на депо за строителни отпадъци, а друга част – чрез депониране с общия поток смесени битови отпадъци.
- Налице е изоставане на процеса по осигуряване на площадки, които общините трябва да осигурят съгласно ЗУО, на които домакинствата и фирмите могат да оставят разделно събраните ОСР в малки количества от ремонтна дейност, което често е една от причините тези отпадъци да се изхвърлят в контейнерите за смесени битови отпадъци или до тях и съответно да запълват депото за битови отпадъци и замърсяват уличните пространства.
- Целесъобразно е да се извършва специализирано проучване за територията на СО относно генерираните количества, морфологичен състав, източници и количества повторно използвани, рециклирани и оползотворени ОСР на територията на общината, включително отделна информация и за ОСР от ремонтна дейност на домакинствата, които са ангажимент на общината, а общината да получава ежегодно информация от НСИ/ИАОС относно цялото количество генерирани, повторно използвани, рециклирани, оползотворени и депонирани ОСР.
- Препоръчително е да се развие системата за разделно събиране на ОСР от ремонтни дейности от домакинствата.

Утайки от ГПСОВ

На основата на наличната информацията, както и на анализите, изводите, планираните цели и мерки в проекта на Националния стратегически план за управление на утайките от ГПСОВ, могат да се направят следните изводи и препоръки:

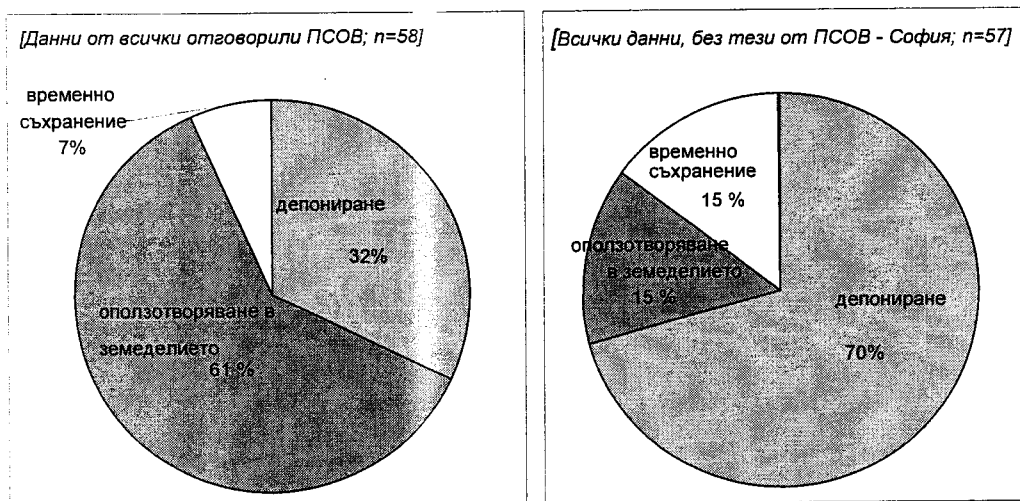
- Генерираните утайки от ГПСОВ в страната и в София се увеличават през последните години във връзка с изискванията за опазване на водите от канализационните води чрез необходимото пречистване, като тенденцията и прогнозите са утайките да продължат да нарастват.

Количества на образуваните утайки от пречистване на отпадъчни води (на база данните, предоставени от 38 ГПСОВ) за периода 2005-2010 г.

- По отношение на методите на стабилизиране на утайките в ГПСОВ „Кубратово“ се използва анаеробното третиране, което е модерно и екологично решение в сравнение с третирането на сурови утайки с вар, което се прилага от редица ГПСОВ в страната.
- В новите страни членки на ЕС, в т.ч. и България, депонирането е най-често срещан метод за третиране на утайките, но в ГПСОВ „Кубратово“ се прилага по-високо ниво от йерархията на управление на отпадъците, като цялото количество стабилизираните утайки от пречиствателната станция се оползотворява за подобрител на почвите в земеделието.

Методи за третиране на утайките от ГПСОВ в България, като процент от общото докладвано количество

- Съответствието на съдържанието на различни вещества в утайките в ГПСОВ „Кубратово“ се проверява от акредитирана лаборатория за съответствие с

нормативните изисквания, но е препоръчително да се включат за изследване и незадължителни по нормативната уредба показатели.

- Столична община е една от малкото в страната, която оползотворява биогаза от утайките за производство на енергия, като с това задоволява нуждите на самата ГПСОВ в модерна когенерационна инсталация.
- Все още не е взето решение за подхода, методите и евентуално прилагане на регионален (заедно с други ГПСОВ в близост до СО) подход за третиране на очакваните увеличени количества утайки от ГПСОВ.
- Разходите за третирането на утайките от ГПСОВ представляват около половината от всички разходи за третиране и обезвреждане на отпадъчните води, което е още една причина за внимателно анализиране и планиране на тези дейности.

Основни изводи от анализа на инфраструктурата за отпадъци

Наличието на модерна инфраструктура е ключова предпоставка за управление на отпадъците съобразно съвременните изисквания. Анализите на инфраструктурата за разглежданите потоци отпадъци дават основание да се направят следните основни изводи и препоръки за Столична община:

- От десет години Столична община целенасочено разработва и прилага на практика мащабна и интегрирана политика за развитие на инфраструктура и системи за управление на отпадъците, генерирани на територията на общината, което я извежда като най-напредналата община в страната по отношение на изградена и в процес на изграждане съвременна инфраструктура за битови и строителни отпадъци и утайки от ГПСОВ с цел тяхното рециклиране и оползотворяване, както и екологосъобразно обезвреждане.
- Разполага с достатъчно като капацитет и модерни съоръжения за оползотворяване на биоразградими битови отпадъци, вкл. инсталация за третиране на зелени отпадъци с капацитет 24 000 т/г. и инсталация за третиране на разделно събрани биоотпадъци (хранителни и кухненски отпадъци) с годишен капацитет 20 000 т/г. На домакинствата са предоставени и компостери за фамилно компостиране с капацитет около 1100 т/г.
- Напълно е обезпечена със сепариращи инсталации за предварително третиране на разделно събрани битови отпадъци от хартия и картон, метал, пластмаса и стъкло, в т.ч. от опаковки, както и за предварително третиране на смесени битови отпадъци.
- Разполага с достатъчни площ и капацитет на клетки за обезвреждане на остатъчните битови отпадъци през периода на Програмата, които не могат да бъдат рециклирани и оползотворявани.
- Изградила е и функционира инсталация за третиране на едрогабаритни битови отпадъци, с общ капацитет около 160 хил.т/година, която третира битови ЕГО както от домакинствата, така и от бизнес клиенти.

- Планира се през 2015 г. да се въведе в експлоатация изгражданата в момента инсталация за механично-биологично третиране, с капацитет на вход смесени битови отпадъци 410 хил.т годишно. В процес на подготовка е и проект за европейско съфинансиране за оползотворяване на произведеното RDF гориво в „Топлофикация София“ ЕАД.
- Изградената и в процес на изграждане инфраструктура за управление на битовите отпадъци в рамките на големия проект „Интегрирана система от съоръжения за третиране на битовите отпадъци на Столична община“ осигурява нуждната общината от такава инфраструктура за поне 30 години.
- Общината е осигурила съдове и техника с GPS система за извозване на смесени битови отпадъци, която обслужва 100% от населението на общината, както и необходимите съдове и техника за събиране и извозване на разделно събраните хранителни и кухненски отпадъци, както и на зелените отпадъци от обществените паркове и градини. Осигурен е и мобилен пункт за разделно събиране на опасни битови отпадъци.
- Чрез сътрудничество с организации за масово разпространени отпадъци общината е осигурила необходимата инфраструктура за събиране, транспортиране и последващо рециклиране и оползотворяване на отпадъци от опаковки, ИУМПС, ИУЕЕО, ИУГ, НУБА, отпадъчни масла и нефтопродукти.
- Осигурена е инфраструктура за третирането на строителните отпадъци от ремонтна дейност на домакинствата и от строителни дейности, по които общината е възложител. Инсталацията за предварително третиране и рециклиране на ОСР (бетон и тухли), изградена от общинска фирма, има капацитет и обслужва и фирмите от строителния бранш.
- Инсталациите за оползотворяване на метана с производство на енергия от депото за битови отпадъци „Суходол“ и от утайките от ГПСОВ „Кубратово“ са първите в страната, в изпълнение на общинската и националните политики за намаляване на емисиите на парникови газове.
- ГПСОВ „Кубратово“ разполага с необходимите съоръжения и капацитет за третиране и оползотворяване на утайките от ГПСОВ. Във връзка с прогнозираното увеличение на количествата на утайките, ще се наложи осигуряване на допълнителен капацитет. ГПСОВ разполага с техническа възможност за разширяване и осигуряване на допълнителен капацитет.
- Все още са частично осигурени площадки, на които гражданите да могат ежедневно да оставят разделно събраните опасни отпадъци от бита, от ремонтна дейност, ЕГО, рециклируеми, зелени и други разделно събрани отпадъци.
- Препоръчително е да се направи проучване/пилотен проект за обособяване на площадки/големи контейнери в кварталите с концентрация на еднофамилни къщи с дворове, на които гражданите и офисите да могат да оставят зелени отпадъци от градините, като тяхното местоположение се съобрази и с местоположението на площадките по предходния параграф.
- Препоръчително е в райони на общината с по-широко използване на дърва и въглища за отопление, през зимния период да се осигурят контейнери за изхвърляне на пепел и сгурия.

- Препоръчително е да се разшири прилагането на подземни контейнери на места в общината, нуждаещи се от подобна инфраструктура.
- СО има възможност да подготви и да кандидатства за финансиране на проект за изграждане на инсталация за оползотворяване на метана с производство на енергия от депото „Долни Богров“, което се очаква да бъде допустима мярка по ОПОС 2014-2020 г.

**Основни изводи от анализа на замърсени в миналото площадки
за обезвреждане на отпадъците и осъществени мерки за тяхното възстановяване**

Анализът на изискванията на нормативната уредба и предприетите и осъществени действия от страна на Столична община по отношение на депата за обезвреждане на отпадъци за привеждане в съответствие с нормативната уредба, дават основание да се направят следните основни изводи:

- СО е една от малкото общини в страната, предприела всички необходими действия за закриване и рекултивация на всички общински депа за отпадъци с преустановена експлоатация.
- Общината е осигурила в дългосрочна перспектива дейностите по следексплоатационни грижи и мониторинг на общинските депа за битови отпадъци след тяхното закриване и рекултивация, като тези дейности са възложени на общинско предприятие „Столично предприятие за третиране на отпадъците“. На предприятието са възложени и дейностите по управление на инсталациите и съоръженията, изградени и в процес на изграждане в рамките на проекта "Изграждане на интегрирана система от съоръжения за третиране на битовите отпадъци на Столична община" по ОПОС 2007-2014 г.
- Необходимо е довършването на подготовката и стартирането на закриването на клетките на общинското депо за строителни отпадъци в кв. „Враждебна“ и определяне на отговорността за следексплоатационните грижи на закритото депо.
- СО е една от малкото общини в страната, които са осъществили и осигуряват всички необходими дейности, свързани със закриване, рекултивация и последващи следексплоатационни грижи и мониторинг на общинските депа.

**Основни изводи от анализ на схемите за управление на отпадъците и прилагане на
принципите „Отговорност на производителя“ и „Замърсителят плаща“,
икономически инструменти и стимули**

Задълбоченият и обширен анализ на икономическите аспекти и организационните схеми и подходи за управление на отпадъците в Столична община води до следните основни изводи:

- На територията на СО е създадена добра организация и стабилна основа по отношение на разделното събиране на почти всички видове битови отпадъци, за които общината има ангажменти, произтичащи от националното законодателство.

- В общината се прилага напълно принципът „замърсителят плаща” относно строителните отпадъци и утайките от ПСОВ.
- Принципът „замърсителят плаща” се прилага частично по отношение услугите, свързани с битовите отпадъци поради технически проблеми с измерване на точното количество изхвърлени битови отпадъци, особено от домакинствата. СО е създала нормативна възможност за юридическите лица да заплащат услугите по организирано сметоизвозване на база количество чрез предварителна заявка или чрез самостоятелно организиране на транспортирането им. Тя е една от малкото общини в страната, предоставящи подобна възможност.
- Принципът „Разширена отговорност на производителя” се прилага на територията на общината за 6 групи МРО, като общината е сключила договори за сътрудничество с организации за оползотворяване и за 6-те вида МРО.
- Изключително важни за организиране на системите за разделно събиране на отпадъците от хартия и картон, метали, пластмаса и стъкло са договорите, сключени от кмета на СО с организациите за оползотворяване на отпадъци от опаковки, на основата на специално Решение на Столичен общински съвет.
- Столична община реализира едни от най-високите приходи от такса битови отпадъци на 1 жител в страната. Общината прави и едни от най-високите разходи на тон отпадъци, което е свързано с изпълнението на изискванията за предварителното третиране на отпадъците и с развитието на различните системи за разделно събиране на отпадъци. Общината изпълнява и най-големия публичен проект в страната за изграждането на интегрирана система за управление на отпадъци.
- В общината периодично възникват проблеми от различно естество във връзка с възлагане на дейностите по почистване, събиране и извозване на смесените битови отпадъци, което налага общината да предприеме мерки за алтернативни решения за предоставяне на тази услуга.

За усъвършенстването на системите за организирано сметосъбиране и разделно събиране на битовите отпадъци, при разработването на мерките в Програмата за управление на отпадъците на общината до 2020 г. могат да се вземат предвид следните препоръки:

- В проекта на Наредба за управлението на отпадъците, в раздела за биоотпадъците е необходимо да се регламентира задължението на кмета да се публикува местонахождението на местата, определени за предаване на разделно събрани зелени отпадъци от домакинствата, обхванати от системата за разделно събиране на биоотпадъци.
- Целесъобразно е пилотният проект за разделно събиране на опасните битови отпадъци да се разшири, като се увеличи честотата на предлаганата услуга по райони.
- Целесъобразно е ОП „СПТО” да подготви и проведе процедурите, за да се сертифицира и по системите за управление на околната среда и системите за безопасни условия на труд.

- Препоръчително е да се направи анализ относно възможността за осъществяване на дейностите по почистване и извозване на смесените битови отпадъци от общинско предприятие с оглед вземане на решение от общината за подхода, защитаващ максимално интересите на жителите на столицата.
- Препоръчително е да не се правят промени в подхода за определяне на ТБО преди да бъде тестван пилотно и анализиран резултатът в отделен квартал от определяне на ТБО на база количество след приемането на национална методология за определяне на ТБО на база количество.
- Нормативно регламентиране в общинска наредба на изискванията към пунктовете за вторични суровини, поставяне на изисквания за представяне на информация на СО за количествата събрани и предадени за рециклиране и друго оползотворяване отпадъци от хартия и картон, метали, пластмаса и стъкло и конкретни глоби за неспазване на тези изисквания.
- Подобряване на сътрудничеството между СО и пунктовете за приемане на четирите отпадъчни потока чрез сключването на договори/доброволни споразумения, в които да се поставят ангажиментите на двете страни в усилията за разделно събиране на отпадъците и ограничаване на кражбите от контейнерите. Посочените пунктове могат да се използват и като площадки по чл.19, ал.3., т.11 от ЗУО.
- Препоръчително е за малки количества ОСР от ремонтни дейности на домакинствата (напр. 3 куб.м.), както и за ЕГО да се осигури от СО възможност за безплатното им извозване от домовете срещу предварителна заявка в рамките на няколко дни и по предварително установен график.
- Да се проведе широка информационна кампания за разделното събиране и изхвърляне на отпадъци от сгурия и пепел от домакинствата в районите, в които такова се организира.

Основни изводи от анализа на действащите нормативни и програмни документи на Столична община в контекста на правата и задълженията на общините по отношение на отпадъците

Нормативната уредба на общината, която детайлизира разпоредбите на ЗУО, ЗМСМА и ЗМДТ според местната специфика, както и програмните документи са основополагащ инструмент за общинската администрация на СО за провеждане на политиката в разглежданата област. Анализът на посочените документи, одобрени от СОС, водят до следните основни изводи:

- Действащата Наредба за поддържане и опазване на чистотата и управление на отпадъците на територията на Столична община не отговаря на минималните изисквания на ЗУО за съдържание на общинските наредби, тъй като е издадена на основание и в съответствие с разпоредбите на отменения ЗУО от 2003 г.
- Столична община е разработила проект на нова Наредба за поддържане и опазване на чистотата и управление на отпадъците на територията на Столична община, на основание на чл.22 от ЗУО. / Наредбата е приета с Решение № 364 от 25.06.2015г. на СОС/. Наредбата е детайлно разписана, съдържа важни,

самостоятелно обособени раздели и отговаря на минималните изисквания на ЗУО за съдържание на Наредбата.

- С оглед уреждане на някои допълнителни въпроси и уреждане на максимално широк кръг от въпроси, особено свързани с разделното събиране на отпадъците, е целесъобразно в Наредбата да се включат текстове, в съответствие с предложенията и препоръките, направени в анализите на състоянието на управлението на отпадъците, като се вземат предвид резултатите от консултациите с обществеността и всички заинтересовани страни, както по проекта на наредбата, така и по проекта на програмата за управление на отпадъците.
- Някои допълнения могат да бъдат направени и в други общински нормативни актове, както е препоръчано в анализите.
- Столична община провежда последователна политика и мерки в областта на управлението на отпадъците на основата на добре разработени, ясни и детайлни стратегически и програмни документи, одобрени от Столичен общински съвет.
- Общината осъществява контрол, мониторинг на напредъка и периодичен отчет за изпълнението на програмните документи по управление на отпадъците..

**Основни изводи от анализа на институционалния капацитет
в сферата на управлението на отпадъците**

- Създадена е самостоятелна дирекция „Управление на отпадъците“, като основните функции за изпълнение на ангажиментите на кмета по управление на отпадъците са възложени на тази дирекция. Функции в конкретни области от управление на отпадъците имат и други дирекции в специализираната администрация. Във връзка с финансовото, правното, административното и друго обезпечаване на политиката за управление на отпадъците функции са възложени на няколко дирекции в общата администрация и на районните администрации.
- Определените функции на дирекция „Управление на отпадъците“ са обезпечени с функциите на съставните отдели, като функциите на тези отдели са ясно разграничени. Този извод е валиден и за останалите звена на общата и на специализираната администрация.
- Не са добре разграничени контролните функции, възложени на Столичен инспекторат и на Дирекция „Управление на отпадъците“, относно осъществяване на проверки, което е предпоставка за дублиране при недобра координация между звената.
- Все още не са възложени функции във връзка с поддържане на автоматизираната информационна система „Управление на отпадъците“, която е в краен етап на разработване и въвеждане. Препоръчително е функциите за управление на системата да се възложат на Дирекция „Управление на отпадъците“, като в този случай ще е необходим и допълнителен персонал в Дирекцията.

- Функциите на структурните звена в общинската администрация осигуряват в голяма степен възложените с нормативната уредба правомощия. Липсват функции по отношение на ангажиментите на общината във връзка с осигуряване на площадки за отпадъците от строителство и разрушаване от ремонтна дейност на домакинствата, както и функции на общината като Възложител на строителни дейности (от гледна точка на изискванията на ЗУО относно ОСР).
- Столичен инспекторат публикува на интернет страницата си шестмесечни и годишни отчети за изпълнение на възложените му функции и допълнителни задачи. Препоръчително е Дирекция „Управление на отпадъците“ да прави публично достояние отчетите за изпълнение на дейността, които представя на Столичен общински съвет, още повече, че тези отчети са подготвяни регулярно и много добре.
- В количествено отношение, броят на служителите в звената за управление на отпадъците е достатъчен за изпълнение на възложените функции. Не се наблюдават проблеми, свързани с текучество или затруднения при набиране на персонал. Квалификацията на служителите в общата и специализираната администрация с функции за управление на отпадъците е много добра.
- Ежегодно се прилагат мерки за повишаване на квалификацията чрез изготвяне на планове за специализирани обучения в ИПА и чрез обучения по други проекти и програми.
- Материално-техническата и информационната обезпеченост на служителите с функции за управление на отпадъците в общата и специализираната администрация на Столична община е добра. В Столичен инспекторат в момента се внедряват хардуер и специализирани софтуерни продукти за извършване на контролната дейност по управление на отпадъците и за наблюдение в реално време.
- Идентифициран е недостиг на превозни средства за обезпечаване на контролната работа на терен на инспекторите и този проблем трябва да се реши, предвид непрекъснато разширяващия се обхват на проверките.

Основни изводи от анализа на информационното обезпечаване

Вземането на правилни стратегически и оперативни решения, в т.ч. относно управление на отпадъците, е в голяма степен обусловено от наличието на достоверна и в необходимата детайлност и структура информация, поради което е направен анализ и на информационната обезпеченост на общината с техническа, икономическа и друга информация, свързана с отпадъците. Основните изводи и препоръки в резултат на анализа могат да се формулират както следва:

- Информация във връзка с управлението на отпадъците в Столична община се събира в различни звена в административната структура на общинската администрация, разпределени в различни дирекции и направления в специализираната и в общата администрация, както и в Столичен инспекторат, който е структура на подчинение на кмета извън общинската администрация.
- Събраната информация в едни звена не винаги е достъпна за ползване от други звена, което намалява ефикасността на процеса на управление на отпадъците.

- Липсва система за набиране на качествена информация за управление на отпадъците (информация, която не се измерва в числа) чрез организиран мониторинг на процесите. Открояването на проблемите пред заинтересованите лица, както и набирането на предложения и коментари, не се извършва чрез институционализирана и нормативно регламентирана на общинско ниво система – например с ежегодни социологически проучвания, а е инцидентно явление.
- Проектирана е и е в процес на внедряване интегрирана информационна система „Управление на отпадъците“, която ще включва цялата информация, събирана на текуща база. В тази връзка е наложително общината да приеме вътрешни правила за управление на информационната система, в които ясно да са разписани задълженията на структурните звена за събиране, обработка и предоставяне на информация в информационната система за отпадъците, както и сроковете съобразно специфичните нормативни и оперативни изисквания. Препоръчва се в Устройствения правилник за организацията и дейността на Столичната общинска администрация да се възложи функция за управление на информационната система за управление на отпадъците на Дирекция „Управление на отпадъците“.

**Основни изводи от анализа относно информиране на обществеността
по въпросите на управление на отпадъците**

Подобряването на йерархията на управление на отпадъците все повече зависи от активното включване на гражданите и бизнеса в мерките за предотвратяване на отпадъците и разделното събиране на отпадъците. От 2007 г., когато беше одобрена от Столичен общински съвет Стратегия за дългосрочно управление на битовите отпадъци на Столична община, образователно-информационната политика в областта на управление на отпадъците на общината е последователна и добре планирана. Още няколко основни извода характеризират политиката на СО в тази област:

- Общината разполага с добре структурирана система за информиране на обществеността, с ясно идентифицирани целеви групи; предприела е действия за информиране на населението относно различните потоци отпадъци с цел повишаване на общественото съзнание и създаване на навици за екологосъобразно отношение към отпадъците.
- Столична община изпълнява всички ангажименти за консултации с обществеността, произтичащи от екологичното законодателство. Обществеността участва в процеса на вземане на решения по изготвяне на планове и програми и по инвестиционни предложения на територията.
- Столична община изпълнява съвместни мерки за информиране на обществеността с организациите за оползотворяване на отпадъци от опаковки и МРО, за което е включила специално клаузи в договорите с тези организации.
- Общината използва разнообразни форми за повишаване на обществената осведоменост и за насърчаване на участието в дейности с отпадъци - целеви кампании, работа с медии, разпространение на информационни материали и др. Най-съществен източник на информация са интернет страниците на Столична община и на Столичен инспекторат.

- Информация за отпадъците се публикува разпръснато на няколко интернет сайта – на Столична община, на Столичен инспекторат, на проекта „Изграждане на интегрирана система от съоръжения за третиране на битовите отпадъци на Столична община“. Това затруднява нейното намиране от страна на потребителите на услугите, предвид функциите на инспектората като контролен орган. Като се има предвид значението и обхвата на този вид общински услуги, препоръчително е Столична община да организира специална секция за отпадъците на интернет сайта на общината (портал за отпадъци), например с линк от нивото на Дирекция „Управление на отпадъците“, на който да се публикува и актуализира информацията във връзка с управлението на отпадъците и линкове към сайтовете на Столичен инспекторат и на проекта за интегрираната система и обратно. Целесъобразно е линкове към тази страница да се направят и от интернет страниците на 24-те районни администрации.

3. SWOT анализ

SWOT анализът изхожда от идеята за разделянето на обекта на стратегическия анализ от средата, в която той функционира. Обектът на стратегически анализ се разглежда откъм неговите “силни страни” и “слаби страни”. Средата, в която функционира обектът на стратегически анализ, се диференцира на “възможности” и “заплахи”.

Силни страни. Силните страни са ресурс, умение или друго преимущество, което притежава секторът. Силната страна е отличителна компетенция, която дава сравнително предимство.

Слаби страни. Слабите страни представляват ограниченията или недостигът на ресурси, умения и способности, които сериозно възпрепятстват развитието на сектора.

Възможности. Възможностите представляват най-благоприятните елементи на външната среда. Това са благоприятни външни фактори, от които секторът се възползва или би могъл да се възползва.

Заплахи. Заплахите са най-неблагоприятните сегменти на външната среда. Те поставят най-големи бариери пред настоящото или бъдещото (желаното) състояние.

Направеният SWOT анализ на управлението на отпадъците в Столична община показва посочените по-долу резултати.

1. Достижения и силни страни

- Разработени са планове, стратегии и нормативни документи, които се фокусират върху бъдещи действия с цел решаване на съществуващите проблеми.
- Изграден е значителен административен капацитет, както в администрацията, така и в общинските дружества.
- Общината е сред малкото общини с изграден силен „Инспекторат“.
- Изградени са предпоставки, които позволяват участието на обществеността при вземане на решения, свързани с управление на отпадъците – процедури по ОВОС, публични обсъждания, предоставяне на информация чрез различни медии и интернет.
- Общината е организирила ефективно прилагане на схемата за разширена отговорност на производителя за масово разпространени отпадъци, чрез партньорство с организациите за оползотворяване на МРО.
- Столична община е с по-добри стойности от средните стойности за страната и средноевропейските стойности по показателите „норма на натрупване на битови отпадъци на жител” и „депонирани битови отпадъци на жител“.
- София разполага с най-модерната за страната инфраструктура за рециклиране, оползотворяване и обезвреждане на битовите отпадъци и утайките от ГПСОВ и инсталации за строителни отпадъци.

- Нивото на събираемост на такса битови отпадъци е високо и устойчиво.
- Нивото на депониране на отпадъците е сравнително ниско.
- Столична община е една от малкото общини в страната, стартирали разделно събиране на всички потоци битови отпадъци, за които общините имат отговорност.

2. Проблеми и слаби страни

- Не са въведени социални механизми за защита на социално слабите слоеве от населението, което ограничава увеличаването на размера на таксите и осигуряване на собствен финансов ресурс за инвестиции в сектора на управление на отпадъците.
- Недостатъчно добро ниво на информационно обезпечаване на процесите, свързани с вземането на информирани управленски решения.
- Липса на целенасочени мерки и стимули, които да допринесат за предотвратяване образуването на отпадъци.
- Няма изградена мониторингова система, която да отчита удовлетвореността на обществеността и заинтересованите лица от резултатите, свързани с дейностите и услугите по управление на отпадъците.

3. Възможности

- Използване на финансовите инструменти на ЕС за решаване на проблемите, свързани с ефективното управление на отпадъците.
- Промяна на обществените нагласи в полза на екологосъобразно и ефективно управление на отпадъците.
- Разрастване на пазара на суровини от рециклируеми отпадъци както в рамките на ЕС, така и в региона.
- Приета стратегия и нормативна база за изграждането на единна интегрирана информационна система, включително за управление на отпадъците.
- Нови ефективни технологии, позволяващи рециклиране и оползотворяване на отпадъците.
- Работещи схеми за разширена отговорност на производителя за МРО в партньорство с общината.

4. Заплахи

- Подготвян от ЕК нов пакет за промени в европейското законодателство в сектор отпадъци с разширени като обхват и повишени като количествени изисквания цели за предотвратяване, рециклиране и оползотворяване на отпадъците и фактическа забрана на депонирането.
- Необходимите публични инвестиции и оперативни разходи за управление на отпадъците съобразно нормативните изисквания и достигане на набеязаните цели са значителни.
- Преминаването към нови схеми за определяне на такса битови отпадъци, което да доведе до значително повишаване на такса битови отпадъци за населението.

4. Цели на ПУО 2015-2020 г. и подпрограми за тяхното постигане

Отправна точка за определяне на стратегическите цели на Програмата за управление на отпадъците на Столична община за периода 2015-2020 г. са направените изводи от прилаганата политика за управление на отпадъците на територията на СО, препоръките и SWOT анализа, както и целите на националната политика за управление на отпадъците и ефективно използване на ресурсите, респ.предвижданията на Националния план за управление на отпадъците 2014-2020 г. В съответствие с това са идентифицирани генерална и четири стратегически цели на общинската програма.

Генералната дългосрочна цел е :

- Ефективно използване на отпадъците като ресурси и намаляване на генерирането и на депонирането им.

Стратегическите цели, чието постигане през периода на Програмата ще допринесе за изпълнението на генералната стратегическа цел, са:

- Стратегическа цел 1: Намаляване на вредното въздействие на отпадъците чрез предотвратяване образуването им и насърчаване на повторното им използване
- Стратегическа цел 2: Увеличаване на количествата рециклирани и оползотворени отпадъци и намаляване и предотвратяване на риска от депонирането им
- Стратегическа цел 3: Управление на отпадъците, което гарантира чиста и безопасна околна среда
- Стратегическа цел 4: Превръщане на обществеността в ключов фактор при прилагане йерархията на управление на отпадъците.

Тези цели са в синхрон с целите на Националния план за управление на отпадъците 2014-2020 г.

В рамките на ПУО са разработени осем подпрограми, които чрез мерките, включени в тях, водят до изпълнението както на оперативните цели на всяка от подпрограмите, така и на четирите стратегически цели.

Стратегическа цел	Подпрограма
Цел 1: Намаляване на вредното въздействие на отпадъците чрез предотвратяване образуването им и насърчаване на повторното им използване	■ Подпрограма за предотвратяване образуването на отпадъци
Цел 2: Увеличаване на количествата рециклирани и оползотворени отпадъци и намаляване и предотвратяване на риска от депонираните отпадъци	■ Подпрограма за разделно събиране и достигане на целите за подготовка за повторна употреба и за рециклиране на битовите отпадъци най-малко от хартия и картон, метали, пластмаса и стъкло ■ Подпрограма за разделно събиране и постигане на целите и изискванията за битови биоразградими и биоотпадъци ■ Подпрограма за прилагане на изискванията за рециклиране и оползотворяване на строителни отпадъци и отпадъци от разрушаване на сгради ■ Подпрограма за закриване и рекултивация на депата с преустановена експлоатация и извършване на последващ мониторинг ■ Подпрограма за отпадъците от утайки от пречиствателната станция за отпадъчни води
Цел 3: Управление на отпадъците, което гарантира чиста и безопасна околна среда	■ Подпрограма за информационно осигуряване на общинската администрация и подобряване на административния капацитет
Цел 4: Превръщане на обществеността в ключов фактор за прилагане на йерархията на управление на отпадъците	■ Подпрограма за прилагане на разяснителни кампании и информиране на обществеността по въпросите на управление на отпадъците

Всяка от осемте подпрограми съдържа кратка въвеждаща текстова част, в която са представени ключови изисквания, предизвикателства и оперативни цели, както и основни съображения, свързани с постигане на целите. Мерките за постигане на оперативните и стратегическите цели са изготвени в табличен вид съгласно Методологичните указания за разработване на план за действие на Методологията за

стратегическо планиране в Република България, разработена от Съвета за административна реформа към Министерски съвет (2010 г.).

Някои от мерките имат т.нар. хоризонтален характер, т.е. допринасят за постигането не само на целите на конкретна подпрограма, към които те са най-пряко свързани, а и за постигането на целите на други подпрограми. Примери за такива мерки са голяма част от мерките, включени в Подпрограмата за информационно осигуряване на общинската администрация и подобряване на административния капацитет.

Мерките могат да се групират и като инвестиционни мерки и неинвестиционни мерки, или както се наричат често "меки" мерки.

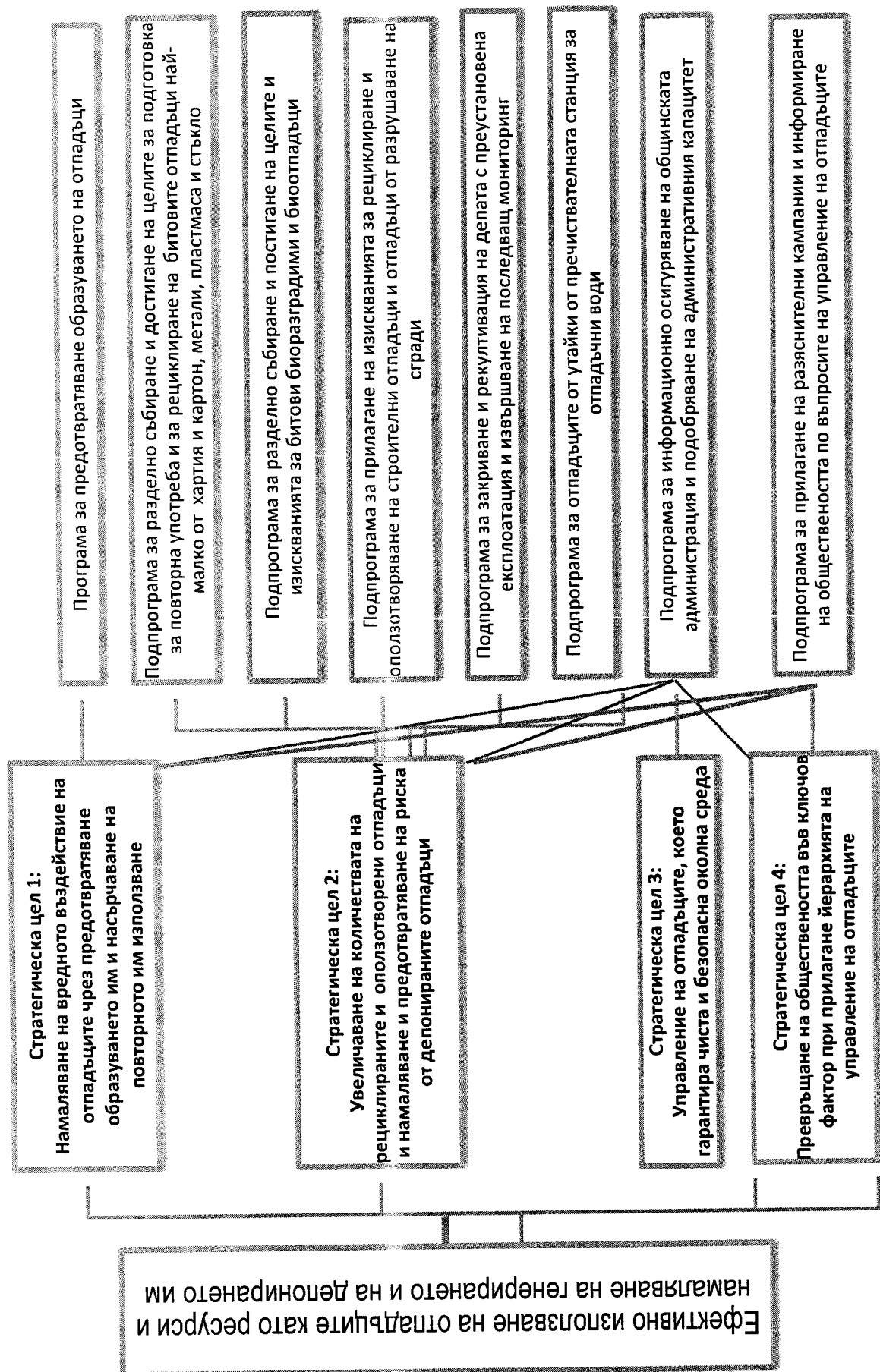
Инвестиционните мерки са ограничени на брой, тъй като голяма част от инвестиционните дейности в общината са в напреднала фаза или приключени до приемане на програмата, което е видно в анализите на текущото състояние на управлението на отпадъците. На практика в рамките на времеви период на Програмата трябва да се довършат няколко обекта, започнати по време на предходната програма за управление на отпадъците, а именно: да се въведе в експлоатация инсталацията за механично-биологично третиране (МБТ) на отпадъци с производство на RDF гориво и да се довърши започнатата рекултивация на депа за битови отпадъци с преустановена експлоатация. Единствената нова голяма инвестиция за периода до 2020 г. е третият етап на проект „Интегрираната система за управление на битовите отпадъци на Столична община“, а именно „Изграждане на инсталация за комбинирано производство на енергия в София с оползотворяване на RDF отпадък“. Ето защо при разработването на подпрограмите е възприет подходът индикативен размер на финансовите средства да се посочва само за изцяло нови инвестиционни мерки и проекти, за които все още не е получено одобрение с източник на финансиране в предходните години.

Възможни са и някои неголеми инвестиционни мерки за строителни отпадъци, както и мерки за доразвитие на системите за управление на утайките от ГПСОВ, но те са извън преките компетенции на СО за финансиране на мерки от бюджета ѝ.

Неинвестиционните мерки включват разнообразна палитра от дейности, в т.ч.: нормативни промени; развитие на административен капацитет; подготовка на проекти; подобрения на контролни дейности; информационни кампании; разработване и внедряване на информационни системи и др. Част от мерките са остойностени на базата на информация за изпълнението на сходни дейности и експертни допускания. За една част от мерките не е предвиден бюджет, тъй като те се финансират в рамките на обичайния бюджет на общината за съответната бюджетна година. Основно, това са мерки от организационен, процедурен и нормативен характер.

Подпрограми на ПУО 2014-2020 г.	Стойност (хил.лв.)
■ Подпрограма за предотвратяване образуването на отпадъци	1980
■ Подпрограма за разделно събиране и достигане на целите за подготовка за повторна употреба и за рециклиране на битовите отпадъци най-малко от хартия и картон, метали, пластмаса и стъкло	1000
■ Подпрограма за разделно събиране и постигане на целите и изискванията за битови биоразградими и биоотпадъци	265 085
■ Подпрограма за прилагане на изискванията за рециклиране и оползотворяване на строителни отпадъци и отпадъци от разрушаване на сгради	75
■ Подпрограма за закриване и рекултивация на депата с преустановена експлоатация и извършване на последващ мониторинг	35 230
■ Подпрограма за отпадъците от утайки от пречиствателната станция за отпадъчни води	6000
■ Подпрограма за информационно осигуряване на общинската администрация и подобряване на административния капацитет	6915
■ Подпрограма за прилагане на разяснителни кампании и информиране на обществеността по въпросите на управление на отпадъците	1105
Общо:	317 390

Обвързаност между цели и подпрограми на ПУО 2015-2020 г. на Столична община

Стратегическа цел 1:

**Намаляване на вредното въздействие на отпадъците чрез
предотвратяване образуването им и насърчаване на
повторното използване**

**Общинска програма
за предотвратяване образуването на отпадъци**

Мото: Най-полезният отпадък е този, който въобще не е възникнал.

В съответствие с Рамковата директива за отпадъците на ЕС от 2008 г. и изискванията на Закона за управление на отпадъците, в края на 2014 г. Министерският съвет одобри първата Национална програма за предотвратяване образуването на отпадъци, като неразделна част от Националния план за управление на отпадъците 2014-2020 г. ЗУО изисква кметовете на общини да разработят и изпълняват програма за управление на отпадъците за територията на съответната община, съответстваща на структурата и съдържанието на Националния план. Като взе предвид тези изисквания, както и стремежа на общината да минимизира доколкото е възможно образуваните битови отпадъци, Столична община разработи настоящата общинска Програма за предотвратяване образуването на отпадъци. Мотото на Националната програма за предотвратяване на образуването на отпадъци 2014-2020 г. е *„Най-полезният отпадък е този, който въобще не е възникнал“*. Тъй като посланието на това мото изразява в най-синтезиран вид философията на предотвратяване на отпадъците, Програмата на Столична община е под същото мото. Програмата на общината има следното съдържание:

- Введение. В този раздел се представят философията и смисълът на предотвратяването на отпадъците като най-модерната и екологична политика в областта на отпадъците. Тъй като за България това е нова политика, целта е този раздел да запознае читателите и вземащите решения на местно ниво с предотвратяването на отпадъците като част от националните политики за ефективно използване на ресурсите.
- Определение и място на предотвратяването на отпадъците в йерархията на управление на отпадъците. Този раздел има за цел да представи по-подробно и да запознае читателите на документа със същността на предотвратяването на образуване на отпадъци.
- Цели на Програмата. В тази част от програмата са представени взаимнообвързаните стратегическа и оперативни цели.
- Анализ и описание на мерки за предотвратяване на образуването на отпадъци. В този раздел са представени тези от примерните мерки за предотвратяване на отпадъците от Приложение 4 на Закона за управление на отпадъците, които са релевантни за прилагане на общинско ниво. Представена е същността на съответната мярка, доколко мярката се прилага до настоящия момент в общината и бъдещо прилагане и възможни индикатори.
- План за действие, в който по всяка от примерните типови мерки за ПО съотнесими към общинското ниво са посочени конкретни мерки със срок за изпълнение, финансиране, резултати, индикатори за напредък и отговорност за изпълнение.

1. Введение

Предотвратяването на образуването на отпадъци означава да не възникват отпадъци, да не се произвеждат продукти, които после да трябва да бъдат рециклирани или обезвреждани, да се планира закупуването и потреблението на продукти така, че да се изхвърлят възможно най-малко отпадъци вследствие на потреблението. Различните възможности за третиране на отпадъците винаги са свързани с трудности и известни натоварвания за околната среда. Отпадъкът не изчезва просто така, а чрез депонирането

и изгарянето, дори чрез оползотворяването и рециклирането, само се променя като вещество. Например при изгарянето, дори и чрез най-съвременните технологии, възникват емисии и/или остатъчни вещества, които трябва да се изхвърлят. В най-добрия случай отпадъците се оползотворяват, но дори и в този случай възникват натоварвания поради употребата на енергия и вода за производствения процес. Поради това най-адекватното противодействие на проблемите с отпадъците са действията преди образуването на отпадъци, а именно предотвратяването на образуването на отпадъци.

Едновременно с това, ПО е и съществен принос към отдавна необходимия преход към ефективно използване на ресурсите. Увеличаването на времето на ползването на продуктите, или пък многократната употреба на продукти, които обичайно се изхвърлят след единствена употреба, имат като резултат намалено използване на ресурсите от природата, а не само предотвратяване на вредното въздействие върху околната среда от изхвърлени повече отпадъци в резултат на по-кратката употреба на тези продукти. Следователно изпълнението на мерките за ПО допринася за постигане на европейските и националните цели за ефективно използване на ресурсите.

Този преход обаче трябва да бъде направен така, че да не води до намаляване на благосъстоянието и на икономическия растеж. Тоест, не става въпрос за това да има конкуренция между екологичните и икономическите политики, а да се използва икономиката за постигане на екологичните изисквания.

В този контекст мерките за предотвратяване или минимизиране образуването на отпадъците и свързаните с тях рискове за околната среда са от съществено значение за ограничаване изчерпването на първичните ресурси и климатичните промени.

Столична община отдава необходимото значение на политиките по предотвратяване на отпадъците и още преди приемането на Закона за управление на отпадъците през 2012 г., с който се въведе рамката на европейската политика по предотвратяване на отпадъците, общината предприе целенасочени действия за разработване на политики в разглежданата област. Общината се включи активно в изпълнението на международния европейски проект "PRE-WASTE", финансиран по програма INTERREG IVC от Европейския фонд за регионално развитие, заедно с партньори от още 9 европейски страни. В рамките на проекта участниците споделиха своя опит в областта на превенцията и управлението на отпадъците и изготвиха анализи за възможните бъдещи действия.

В резултат на активната позиция в проекта, опитът на Столична община по предотвратяване на отпадъците чрез дългогодишния проект за домашно компостиране е включен в регистъра на ЕК – ГД „Околна среда“ за добри демонстрационни практики по предотвратяване на отпадъците.

В сравнителен европейски план София е със значително по-благоприятни стойности на показателя „генерирани битови отпадъци на жител“ – средноевропейското ниво е 492 кг/ж., а за Столична община – 433кг/ж. през 2013 г. Разглежданият показател е ключов индикатор за политиките за предотвратяване на битовите отпадъци, чието управление е пряко от компетенциите на общините.

Участници в дейностите по предотвратяване на образуването на отпадъци

В настоящия раздел са представени основните участници в разработването и реализацията на политиките по предотвратяване на отпадъците и тяхната роля в процеса, тъй като е много важно възможните мерки и бъдещи действия да се адресират към най-подходящите участници.

■ Държава

Държавата създава ефективни законова рамкова и регулации на национално ниво за подпомагане на участниците в дейностите по предотвратяване образуването на отпадъци. За целта държавата може да предвиди в съответните актове стимули за производства или потребление с по-малко отпадъци, например финансова подкрепа на фирмите по ОП „Иновации и конкурентноспособност” 2014-2020 г. Държавата може също така чрез нормативен акт да забрани използването на дадени продукти, ако това не противоречи на европейските норми, както и определянето на задължения, ограничения в разпространението, регламентиране на транспортирането, складирането и третирането на отпадъците и др. Примери на европейско и национално ниво има достатъчно, например ограниченията за съдържание на опасни вещества в електрическо и електронно оборудване. Освен това, по силата на чл. 49 и чл. 50 от ЗУО държавата има задължение да прилага мерки за планиране, като изготвя програма за предотвратяване на образуването на отпадъци.

■ Общини

Общините са отговорни за събирането на отпадъците на тяхната територия, като извършват тази дейност самостоятелно или чрез регионални сдружения. По силата на чл. 52 от ЗУО те са длъжни да изготвят програма за управление на отпадъците, чиято структура, цели и предвиждания отговарят на НПУО, включително и програма за предотвратяване на отпадъците като част от общинската програма за управление на отпадъците. В общинските програми и наредби за управление на отпадъците могат да се включат и съвсем конкретни мерки за ПО, като например реализация на проекти за домашно компостиране, информационни кампании и др.

■ Икономически и научни субекти, неправителствени организации

За предотвратяване на образуването на отпадъци икономическите субекти, подпомагани от научните среди, могат да разработят продукти и производствени процеси, които са екологосъобразни и бедни на отпадъци, и да оптимизират съществуващи процеси и продукти. Предлаганите на пазара продукти трябва да бъдат с по-дълъг живот, да са лесни за поправяне и да са произведени и търгувани без излишни опаковки. Тоест, икономическите субекти, подпомагани от научни организации, могат да предприемат мерки, с които се отказват от производството на неекологосъобразни продукти, например чрез внедряване на еко-дизайн на продуктите. Засега този отказ е по-скоро доброволен и продиктуван, например, от подкрепа на европейски проекти и програми или по пазарни съображения. Неправителствени организации, които подкрепят идеите за общество, стремящо се към нулеви отпадъци, могат да създадат платформи и доброволни мрежи за всички субекти, които имат желание да допринесат за реализация на тези политики.

■ **Домакинства**

Всеки потребител може да ограничи купуването на стоки, които водят до образуване на повече отпадъци, и по този начин да принуди производителите да спрат или поне да намалят производството на такива стоки, например стоки с няколко или обемни опаковки. На сегашния етап това означава потребителят да има такова съзнание, че да е готов да понесе ограничения в своите „удобства”, респективно да вложи повече усилия и време. Поради това реално и действащо предотвратяване на отпадъци сред потребителите може да се очаква, когато на пазара се предлагат достатъчно стоки и услуги, които са ефективни от екологична гледна точка и в резултат на мащабни, целенасочени и постоянни кампании от страна на местните власти.

2. Предотвратяване на образуването на отпадъци – определение и място в йерархията за управление на отпадъците

Предотвратяването на отпадъците е определено в европейското и съответстващото национално законодателство като:

“Мерките, взети преди веществото, материалът или продуктът да стане отпадък, с което се намалява:

- *количеството отпадъци, включително чрез повторната употреба на продуктите или удължаването на жизнения им цикъл;*
- *вредното въздействие от образуваните отпадъци върху околната среда и човешкото здраве; или*
- *съдържанието на вредни вещества в материалите и продуктите”.*

Количествено и качествено предотвратяване

Докато намаляването на количествата образувани отпадъци се нарича количествено предотвратяване на отпадъци, то намаляването на съдържанието на вредни вещества в материалите и продуктите се нарича качествено предотвратяване на отпадъците. Двата аспекта са тясно свързани и не трябва да се разглеждат като независими, а по-скоро като взаимно допълващи се. Неправилно е да се смята, че ако отпадъкът или неговото третиране само по себе си няма вредно въздействие, то този отпадък не трябва да се предотвратява. По време на самото третиране се изразходва енергия, вода, заема се пространство. Само в случай, че даден продукт не бъде произведен, то той не би се превърнал в отпадък, т.е. в случая на 100% количествено предотвратяване няма да има нужда и от качествено предотвратяване. Тъй като обаче това е нереалистично, е ясно, че за всеки продукт трябва да се прилагат и двата аспекта. Когато няма количествено предотвратяване, това не означава, че не трябва да има качествено и обратно.

Предотвратяване още във фазата на дизайна, тоест преди производството

Предотвратяването е хоризонтална мярка, която обхваща всички фази на потока от материали – добив, производство, разпространение и потребление. Предотвратяването на отпадъка не е само в една от тези фази. Колкото по-рано се реализират мерките по предотвратяване, толкова по-ефективни ще бъдат. В този смисъл мерки, предприети във фазата на дизайна и пред-дизайна, биха имали по-голям положителен ефект. Предотвратяване по време на дизайна означава да се предприемат мерки още във

фазата на вземане на техническите решения при проектиране. Това включва не само еко-дизайн на продуктите, но и стратегическо развитие от гледна точка на икономически показатели, позиция на пазара, планиране на разходи и пр., както и използване на технологии, изискващи по-малко материал, влагане на по-малко опасни субстанции, по-малко опаковки, по-рядко преместване и по-малко складиране.

Както е посочено във Въведението на ПУО, предотвратяването на отпадъци стои най-високо в йерархията на отпадъците.

3. Цели на общинската програма за предотвратяване образуването на отпадъци

Изхождайки от описаните в предходната точка съображения и за постигане на по-голяма яснота в Програмата за ПО на общината, целите могат да се обобщят в три групи:

Стратегическа цел подпомагана от **оперативни цели**, чието изпълнение от своя страна се постига чрез **пакет от мерки**. Тези цели напълно кореспондират с националните цели по предотвратяване на отпадъците.

Стратегическа цел на Програмата за предотвратяване на отпадъците в общината е:

„Намаляване на вредното въздействие на отпадъците чрез предотвратяване на образуването на отпадъци“.

Оперативната цел е количествено ориентирана и е формулирана по следния начин:

„Нормата на натрупване на битови отпадъци нараства със значително по-бавни темпове от нарастването на доходите“. Като ежегоден индикатор е посочена стойността на показателя за съответната година на програмния период, а като целеви индикатор – нормата на натрупване на битови отпадъци през 2020 г. е не повече от 460 кг/ж.

Постигането на посочената оперативна цел изисква целенасочена общинска политика, тъй като столичният град е с най-добри показатели на доходи и заетост в страната, което означава и съответният ръст на потребление, съпътстван и от отпадъците в резултат на потреблението. Следователно, без прилагането на нарочни мерки в условията на прогнозиран икономически растеж в общината едва ли може да бъде постигнат преследвания с програмата резултат.

4. Мерки за предотвратяване образуването на отпадъци, съгласно Приложение №4 към чл. 50, ал. 3, т. 2 на ЗУО

В Приложение №4 към чл. 50, ал. 3, т. 2 на ЗУО са изброени 16 примерни мерки за ПО. Няколко от тези мерки са относими към компетенциите на местните власти, респективно за Столична община, и са разгледани по-долу, като е спазвана следната единна структура при изложението. Първата подточка обяснява същността на мярката, след това се представя досегашно прилагане и бъдещо съдържание и като трета подточка са дадени възможни индикатори за проследяване на успеха на мярката.

4.1. Използване на мерки за планиране или други икономически инструменти за насърчаване на ефикасното използване на ресурсите

4.1.1. Същност на мярката

Съдържанието на тази мярка може да се раздели на две групи дейности:

- Разработване на планове и програми от общинските органи

Съгласно българското законодателство кметът на общината разработва програма за управление на отпадъците и програма за предотвратяване образуването на отпадъци като част от нея, която се разработва в съответствие със структурата, целите и предвижданията на Националния план за управление на отпадъците.

- Прилагане на икономически мерки

С използването на различни по вид икономически стимули се цели повишаване на екологосъобразното поведение на гражданите и бизнеса.

4.1.2. Досегашно прилагане и бъдещи възможности

Въпреки че вече са разработвани и приети различни програми както в областта на околната среда като цяло, така и специално в областта на управление на отпадъците, трябва да се подчертае, че в настоящата програма се предвиждат конкретни взаимоотношения мерки за предотвратяване на отпадъците в Столична община, като се отчитат мерките в Националната програма за предотвратяване на образуването на отпадъци, а и спецификите на общината. Целта на програмата е да бъде създаден ясен план с посочени конкретни действия, които Столична община следва да изпълни при осъществяване на политиката си за предотвратяване образуването на отпадъци, като част от общата си политика в сферата на отпадъците. За да има резултат Програмата за предотвратяване образуването на отпадъци на Столична община, трябва да бъде правен периодичен преглед на изпълнението на мерките от плана за действие и постигнатите резултати.

Въвеждането на „електронна община“, освен преките положителни ефекти за гражданите и бизнеса, има значим принос към политиката за ПО и ефективно използване на ресурсите. Разглежданите в този аспект реализирани в пълен обхват мерки ще доведат до предотвратяване на употребата на хиляди тонове офис хартия и съответните консумативи, което е равнозначно на предотвратени хиляди тонове отпадъци. През последните години Столична община непрекъснато разширява електронното управление най-вече при предоставяне на административни услуги на гражданите и администриране на местните данъци и такси. Към началото на 2015 г. гражданите и бизнесът могат да ползват 50 електронни услуги. Резултатите обаче показват, че е много малък броят на гражданите и фирмите, възползващи се от тази пестяща време и предотвратяваща отпадъци практика. Следователно усилията на общината трябва да се фокусират върху популяризирането сред гражданите и фирмите на електронните услуги, предоставяни от общината. Това може да стане и в рамките на информационните кампании на общината за предотвратяване на отпадъците като част от цялостната информационна дейност на общината по управление на отпадъците.

Наред с това местните власти могат да насърчават екологосъобразното поведение у гражданите и юридическите лица чрез подходящи икономически стимули. Последователно няколко години общината предоставя безплатно съдове за домашно компостиране на домакинства, най-вече в крайградските квартали. През 2006 г. в район „Нови Искър“ успешно беше приложен пилотен проект, въвеждащ фамилното компостиране с пластмасови контейнери за 250 домакинства. Проектът беше финансиран от Министерството на околната среда и водите и с 10% съфинансиране от Столична община. През 2009 г. успешно беше реализиран вторият проект за фамилно компостиране, изцяло финансиран от бюджета на Столична община за 5 от 12-те района в предградията: „Надежда“, „Връбница“, „Панчарево“, „Витоша“ и „Банкя“. През 2010 г. проектната идея продължи и се разшири в нов проект, който обхваща районите „Нови Искър“, „Студентски“, „Младост“, „Овча купел“, „Кремиковци“ и „Панчарево“. Отново финансирането е от бюджета на Столична община. За получаване на обратна информация беше разпространен въпросник за методите на компостиране. По такъв начин събраната информация даде отговор какъв вид информационни материали е необходимо да бъдат осигурени за жителите, с оглед да се постигнат добри резултати от домашното компостиране. Предоставени са безплатно контейнери за компостиране, активатори, аератори за смесване, стикери и комплект от информационни материали. Тази инициатива на общината ще продължи, тъй като статистиката показва, че над 75% от сградите на един или два етажа на територията на общината разполагат с градина.

Удължаването на жизнения цикъл и повторната употреба на стоки и продукти е мярка, която води пряко до намаляването на количеството образувани отпадъци. Затова Столична община планира да осъществи пилотен проект за създаване на центрове за поправка и повторна употреба на стоки с финансиране по ОПОС 2014-2020 г.

4.1.3. Индикатори

Индикатор за проследяване на успеха на общинската Програма за предотвратяване образуването на отпадъци е броят реално изпълнени или в процес на изпълнение мерки предвидени в нея, както и постигането на крайната количествена цел на програмата.

За да се отчете напредъкът на общинските стратегии за електронна община, за целите на ПО, като индикатор следва да се използва броят на въведените електронни услуги. Също така е нужно да бъде периодично отчитан броят проведени информационни кампании, чрез които общината стимулира гражданите да използват предоставяните електронни услуги.

Броят на домакинствата, прилагащи домашното компостиране, е друг индикатор за реализация на мярката.

4.2. Използване на разяснителни кампании и оказване на финансова подкрепа на бизнеса за вземане на решение или друг вид подкрепа

4.2.1. Същност на мярката

Не всички предприятия имат потенциал да идентифицират адекватни мерки за ПО. Това важи особено силно за малките и средните предприятия. Именно поради това е

полезно и за тези предприятия да се предвидят разяснителни кампании относно ползите от прилагане на мерки по ПО. Повишаването на информираността и на съзнанието за екологосъобразно поведение и производство и сред тези представители на бизнеса повишава възможността за прилагане на мерки по ПО от по-широк кръг лица и следователно и ефективността на ПО се повишава. Съществуват и възможности за икономическо стимулиране на дребния бизнес за по-активно включване в политиките за предотвратяване на отпадъците, като например различни данъчни ставки.

4.2.2. Досегашно прилагане и бъдещи възможности

Досега в Столична община са се провеждали редица разяснителни и обучителни кампании в областта на управлението на отпадъците, но целенасочено кампании за предотвратяване на отпадъци не са осъществявани. В настоящата програма за предотвратяване образуването на отпадъци се предвижда Столична община да стане бенефициент по ОП „Добро управление 2014-2020 г.” и да разработи проект за обучение и информационна кампания конкретно по политиките за ПО. Друга предвидена мярка е патентните данъци по ЗМДТ за тези МСП, чиято дейност пряко води до повторна употреба на дадени продукти (например ремонт на обувки, мебели, дрехи и пр.) и оттам и до ПО да бъдат сведени до минималните допустими нива. Тази мярка е съответстваща и на Националния програма за предотвратяване на отпадъците. Предвижда се още (възможно в рамките на горепосочения проект) и създаване и поддържане на общински интернет портал в подкрепа на дейността на съответните МСП, съдържащ информация относно:

1. Местоположението и друга полезна за потребителите информация за обектите, чиято дейност пряко води до повторна употреба на дадени продукти (напр. ремонт на обувки, мебели, дрехи, домакински уреди и пр.) и оттам и до ПО.
2. Мястото, наличните количества и друга полезна информация за строителни материали – втора употреба, които могат да се използват от граждани и фирми вместо подобни новопроизведени продукти, например тухли, керемиди и др.;
3. Информация предназначена за МСП, представяща добри практики за предотвратяване на отпадъците в ежедневната дейност.

В съответствие с Националната програма за предотвратяване на образуването на отпадъци общината ще предложи и определяне на минимална ставка на патентния данък за фирми, чиято дейност пряко води до повторна употреба на дадени продукти. Целта е да се стимулират собствениците на занаятчийски работилници и ателиета за поправка да разширяват и модернизират своята дейност, като предоставят по-качествени услуги на гражданите.

4.2.3. Индикатори

Брой проведени информационни кампании; работещ общински интернет портал за услуги и информация по предотвратяване на отпадъците.

Относно въвеждането на минимален размер на патентния данък за лица, чиято дейност пряко води до повторна употреба на дадени продукти, следва да се вземе предвид броя на лицата, извършващи такава дейност и гласуването на такава промяна от Столичен общински съвет.

4.3. Използване на разяснителни кампании и предоставяне на информация, насочена към широката общественост като цяло или към специфични групи от потребители

4.3.1. Същност на мярката

Популяризирането на различни практически действия, водещи до предотвратяване на отпадъците, може да се извършва чрез съответни кампании в средствата за масова информация, рекламни брошури, интернет сайтове и пр. Целта на тези кампании е потребителят да е в състояние да взема информирано решение при пазаруване или при извършване на ежедневните дейности в домакинството с оглед предотвратяване на отпадъците и намаляване на тяхното количество. Голяма част от това количество представляват рекламни материали, разпространявани в пощенските кутии. За разлика от други хартиени отпадъци (като вестниците и списанията например) към този отпадъчен поток могат да се предприемат мерки за предотвратяване на образуването. Офис хартията и отпадъците от опаковки са разгледани в отделни раздели на Програмата.

За намаляване на количеството отпадъчна хартия, образувано от разпространението на рекламни материали (в т.ч. и безплатните вестници) в редица европейски държави съществува практика за поставяне на стикери "против нежелана поща" на разположение на всеки, който желае да участва. Съществуват и споразумения между пощенските служби и местните власти за зачитане отказа на домакинствата, поставили стикер на пощенските кутии, от получаване на рекламни материали. Проучванията на общественото мнение например в Брюксел, където се прилага тази схема, показват, че около 27% от жителите са заинтересовани от използване на стикера. Тези мерки са свързани и с по-малко разходи за самите разпространители и рекламодатели, тъй като се избягва отпечатването и разпространението на материали до лица, които не желаят да ги получават и четат.

От друга страна, растящото място на информационните и комуникационните технологии в дома отваря пътя за нови подходи, позволяващи "всички хартии" да бъдат избегнати, като се даде приоритет на електронните носители, независимо дали става дума за битови сметки или за друга информация, предоставена на хартиен носител.

Столична община ще предприеме действия за насърчаване поставянето на стикер "против нежелана поща", включително чрез дизайн на стикера, отпечатване на пилотен тираж и разпространението му в пилотен район. Тази мярка трябва да бъде съпътствана от организиране на обсъждане и сключване на споразумение с рекламодатели и разпространители за подобряване на каналите за дистрибуция на стикера и зачитане отказа на домакинствата, поставили стикер на пощенските кутии, да получават рекламни материали.

4.3.2. Досегашно прилагане и бъдещи възможности

В България има добри примери за проведени информационни кампании относно предотвратяване на отпадъците, например кампанията „Зелена идея“, провеждана от МОСВ и различни радио-станции и финансирана по ОПОС 2007-2013 г. Досега на

територията на Столична община са проведени информационни кампании от Столична община, от организациите за оползотворяване на опаковки, ИУЕЕО, ИУМПС и НУБА по въпросите, свързани с дейността им, но не са провеждани такива, които са конкретно и целенасочено за ПО. Занапред проведените информационни кампании от организациите за оползотворяване ще включват тематика за ПО. Наред с това ще бъдат проведени и целенасочени кампании за разясняване и предоставяне на информация за политиките по ПО. Основният резултат на тази мярка е повишаване на съзнанието на широк кръг от населението за важността от опазване ресурсите и за възможни мерки за ПО, в частност специални целеви групи ще са децата и учениците, които най-бързо се приобщават към „зелените“ идеи. Въпреки че непосредствените резултати от тази мярка не могат да се измерят количествено, тя има много голямо значение за формиране на съзнание в потребителското общество, което да се стреми да избягва образуването на отпадъци. Ще бъде проведено и проучване за създаване на тематичен интернет портал с полезна информация по темата. Финансирането на тези проекти ще се осъществи от ОП „Добро управление 2014-2020 г.“ в рамките на същия проект, посочен като източник на финансиране на предходната мярка 4.2.

4.3.3. Индикатори

Брой проведени информационни кампании за гражданите; включена информация в общинския портал за предотвратяване на отпадъците.

4.4. В контекста на обществените и корпоративните поръчки - включване на критерии за защита на околната среда и предотвратяване образуването на отпадъци в обявите за обществени поръчки и в договорите, съгласно Наръчника за екологичните обществени поръчки, публикуван от Агенцията за обществени поръчки.

4.4.1. Същност на мярката

В своето съобщение „Обществени поръчки за по-добра околна среда“ (COM (2008) 400) Европейската комисия определя зелените обществени поръчки като процедура, чрез която публичните органи се стремят да получат продукти, услуги и строителни работи с намалено въздействие върху околната среда през целия им жизнен цикъл, вместо продукти, услуги и строителни работи със същата основна функция, които иначе биха били предоставяни. В съобщението се препоръчва определяне на общи критерии за „зелените“ обществени поръчки, като по този начин се постигне прилагане на единен подход от страните членки, за да не се нарушава конкуренцията на пазара на Общността. Комисията разработи и критерии за различни стоки и услуги, които тя счита за най-подходящи при възлагане на обществени поръчки за тези стоки и услуги.

Според българското и европейското законодателство за обществените поръчки има две възможности при тяхното възлагане: офертите може да се сравняват или само на база най-ниска цена, или на база „икономически най-изгодна“ оферта, което означава, че ще бъдат взети предвид други критерии за възлагане, включително цената. Тъй като критерият „икономически най-изгодна оферта“ винаги се състои от два или повече подкритерия, то те могат да включват екологични критерии.

Както се подчертава и в цитирания в настоящата мярка Наръчник, важно е да са изпълнени следните условия, на които да отговарят критериите:

1. да са свързани с предмета на договора;
2. да бъдат конкретни и обективно количествено измерими;
3. да са обявени предварително;
4. да са подчинени на правото на Общността.

При спазване на тези условия критериите ще са правилни, а оттам и поръчката няма да е проблемна. Ако се приеме като база за сравнение „икономически най-изгодна оферта“, трябва да се има предвид, че при изчисляването е целесъобразно да се приложи изчисление на база „стойност на жизнения цикъл“. Това означава, че остойностяването включва целия срок на експлоатация и обхваща следните разходи:

- разходите за закупуване и всички свързани с това разходи (доставка, монтаж, пускане в експлоатация и т.н.);
- оперативни разходи, включващи енергия, резервни части и поддръжка;
- разходи в края на жизнения цикъл като спиране от експлоатация и отстраняване.

На етап възлагане за всеки един от тези разходи трябва да се определи коефициент, за да могат да бъдат взети под внимание при определяне на икономически най-изгодната оферта. Това ще помогне да се получи продукт, който е не само „икономически най-изгоден“, но той ще има и по-добри екологични показатели, тъй като в процеса на възлагане ще станат ясни и разходите при използване и за изхвърляне, на които в противен случай няма да бъде обърнато достатъчно внимание.

4.4.2. Досегашно прилагане и бъдещи възможности

Настоящата програма предвижда провеждане на обучение на служители от звената за обществени поръчки на общинска администрация относно "зелени обществени поръчки", включително разработване на детайлни методически указания и примерни тържни документи. Целта на тази мярка е към 2020 г. поне 20% от проведените от Столична община обществени поръчки да са "зелени".

4.4.3. Индикатори

Брой и/или стойност на „зелени“ обществени поръчки, проведени обучения и брой на служителите, участвали в тях.

4.5. Използване на доброволни споразумения, експертни групи на потребители/производители или секторни преговори с оглед на това съответните предприятия или промишлени сектори да съставят свои собствени планове или цели за предотвратяване образуването на отпадъци, или да внесат корекции в продукти или опаковки, от които се получава голямо количество отпадъци

4.5.1. Същност на мярката

Доброволните споразумения могат да се разделят условно в две групи - между държавата/общините, от една страна, и представители на бизнеса, от друга, както и доброволни споразумения между представители на бизнеса помежду им. Предимството на доброволните споразумения както при всеки договор са, че резултатът е желан и от двете страни. Тези споразумения са подходящи за дейности, за които е трудно или нецелесъобразно да се регулират със закон. Едно такова споразумение може да бъде между общината и браншова организация на бизнеса, напр. браншови организации на хотелиерите и ресторантьорите и да касае количеството изхвърляни хранителни отпадъци. Подобно споразумение може да се сключи и с представителите на търговските вериги на хранителни стоки относно третирането на храни с почти изтекъл срок на годност или за продажба на стоки в насипно състояние с цел избягване на отпадъци от опаковки. Друга възможност е изпращане на електронни фактури на желаещите клиенти от доставчиците на услуги като ток, вода, топлофикация, телефон и други с цел спестяване на хартия и на разходи и материали за доставка.

Сключването на доброволни споразумения с представители на бизнеса изглежда по-лесно за организиране, особено ако публичните власти подкрепят инициативата чрез предоставяне на подходяща информация. Става въпрос за това, че в редица предприятия като резултат от производствения процес се получават странични продукти, които ако не се реализират могат да станат отпадък, а същевременно са ценни за други цели. По-добрата информираност за параметрите на тези странични продукти може значително да подпомогне тяхната продажба. По този начин печели и продавачът, защото спестява разходи за депониране или преработване на своя страничен продукт, който той смята за отпадък, печели и купувачът, защото придобива суровина.

Вследствие на биоразградимостта си хранителните отпадъци оказват силно въздействие върху околната среда тъй като в процеса на биологично разграждане в условията на депата за отпадъци отделят топлина, биогаз и замърсители в инфилтратата. Изследване, проведено за Европейската комисия, показва, че храната представлява 20-30% от емисиите на парникови газове, свързани с потреблението. Месото и птиците сами по себе си съставляват 12% от тези емисии, в сравнение с 5% от млечните продукти и 2% за плодове и зеленчуци.

В този контекст, мерките за ограничаване на количеството на образуваните хранителни отпадъци са от съществено значение, което се потвърждава от следните факти: проведено от ГД „Околна среда“ проучване показва, че само по отношение на въздействието върху парниковия ефект разхищаването на един хляб се равнява на изгарянето на 60W крушка за 30 часа. С количеството на водата, необходима за производството на 1 кг говеждо месо, един човек може да взима душ всеки ден в продължение на една година. Производството на един килограм говеждо месо също изисква около седем литра гориво, което се равнява на 60 км пътуване с автомобил.

Резултатите от реализираните в гр. Брюксел пилотни проекти за предотвратяване образуването на хранителни отпадъци показват, че е възможно да се намалят тези количества до почти 80%, чрез информиране и въздействие върху навиците на потребителите при закупуването и съхраняването на храни. Пилотните проекти включват дейности за повишаване на осведомеността и разработване на практически инструменти (магнитни списъци за пазаруване, карти за записи и др.). Въпреки това, тези кампании са били изолирани и са били в състояние да достигнат само до ограничена част от населението.

За успешното реализиране на мерките за предотвратяване е възможно да бъдат привлечени производителите, търговците, ресторантьорите и хотелиерите, като за целта на първо място трябва да се повиши осведомеността им и да се насърчи готовността им да участват в провеждането на проекти в тази насока. В рамките на провежданите от Столична община информационни кампании ще бъде включена и темата за борба срещу прекомерното образуване на хранителни отпадъци от домакинствата и обучение за правилното потребление и съхранение на хранителни продукти.

4.5.2. Досегашно прилагане и бъдещи възможности

Въпреки че тази мярка е позната, нейното прилагане не е широко разпространено в България. Подходяща мярка е например въвеждане в асортимента на намалени „детски“ порции, при запазване, разбира се, на предлаганите „нормални“ порции. Оптимизирането на използването на храни с почти изтекъл срок на годност от търговските вериги също може да е предмет на проучване, например да се създаде организация такива храни да се предлагат на социално слаби слоеве от населението. Възможна мярка е и създаването на общинска платформа за общо доброволно споразумение със съответно наименование и лого, раздаване на годишни награди и др., като членуващите в това споразумение фирми и организации получават допълнителна реклама чрез публикуване на списъка от фирми в сайта на СО или пък чрез организиране на широко медийно отразяване при връчването на годишните награди. За да популяризира мерките и проучи нагласите на заинтересованите страни, СО ще включи темата в годишните информационни кампании по управление на отпадъците и чрез инструментариума на социологическите изследвания ще проучи нагласите на заинтересованите страни.

4.5.3. Индикатори

Брой проведени социологически изследвания относно нагласите на заинтересованите бизнес и други организации за прилагане на мерки за предотвратяване на хранителни отпадъци; брой фирми и други организации, включени в създадената платформа за територията на СО по предотвратяване на отпадъците.

План за действие
към Програмата за предотвратяване на образуването на отпадъци
Стратегическа цел 1: Намаляване на вредното въздействие на отпадъците чрез предотвратяване на образуването на отпадъци

Оперативна цел	Мерки по Приложение IV на ЗУО и на РДО	Дейности (мерки)	Бюджет (хил.лв.)	Източници на финансиране	Срок за реализация (година)	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение		Отговорност за изпълнение	
							Текущи	Целеви	Водещ	Партньор
Нормата на натрупване на битови отпадъци нараства със значително по-бавни темпове от нарастването на доходите							Норма на натрупване на битови отпадъци и доходите - ежегодно	За 2020 г. стойността на показателя норма на натрупване на битовите отпадъци е не повече от 460 кг/ж.		
	1. Използване на мерки за планиране или други икономически мерки за насърчване на ефикасното използване на ресурсите чрез предотвратяването на отпадъци	Изпълнение на мерките за ПОО, заложили в програмата за ПОО	Предвидената стойност в общинската програма за ПОО	Столична община	2015-2020	Одобрена от общинския съвет програма за ПОО и изпълнение на всички мерки за ПОО заложили в нея	Ежегодно - брой изпълнени/в процес на изпълнение мерки за ПОО от общинската програма за ПОО	Всички мерки, включени в изпълнението на общинската програма за ПОО, са изпълнени до края на 2020 г.	Кмет	Обществеността и други заинтересовани страни, които участват в обществените консултации при разработването и изпълнението на програмата
		Предоставяне безплатно на съдове за компостиране на допълнителен брой домакинства	540	Столична община, ОПОС 2014-2020	2016-2020	Допълнително предотвратени отпадъци чрез включени допълнително домакинства в системата за домашно компостиране	Брой домакинства, прилагали домашно компостиране - ежегодно	Допълнително 2000 домакинства прилагат домашно компостиране	Зам кмет Направление "Зелена система, екология и земеползване"	Домакинства, прилагали домашно компостиране
		Информационни кампании за запознаване на потребителите с възможностите за ползването на електронни услуги, предоставяни от СО на граждани и фирми	В рамките на бюджета за информационни кампании на общината	Столична община	2020	Допълнително предотвратени отпадъци чрез предоставяне на електронни услуги	Брой проведени информационни кампании за ползване на електронни услуги	До края на 2020 г. проведени минимум 5 информационни кампании	Дирекция "Административно обслужване"	
		Разработване и осъществяване на пилотен проект за създаване на центрове	1 000	ОПОС 2014-2020	2018	Допълнително предотвратени отпадъци чрез предоставяне на	Изпълнен пилотен проект	Създаден център за поправка и повторна употреба на	Зам кмет Направление "Зелена система, екология и	Браншови организации

СТОЛИЧЕН ОБЩИНСКИ СЪВЕТ
Приложение № 1 към Решение № 423 по Протокол № 85/09.07.2015г.

л.50 от вс.л.329

50

Оперативна цел	Мерки по Приложение IV на ЗУО и на РДО	Дейности (мерки)	Бюджет (хил.лв.)	Източници на финансиране	Срок за реализация (година)	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение		Отговорност за изпълнение	
							Текущи	Целеви	Бодещ	Партньор
		за поправки и повторна употреба на стоки				услуги за удължаване на жизнения цикъл на стоки		стоки	земепопозване	
	2. Използване на разяснителни кампании или оказване на подкрепа на бизнеса; финансова, за вземане на решение или друг вид подкрепа.	Определяне на патентния данък по ЗМДТ до допустимия минимум за тези лица, чиято дейност пряко води до повторна употреба на дадени продукти (напр. ремонт на обувки, мебели, дрехи, домакински уреди и пр.) и оттам и до ПО.		Столична община	2017	Осигурени стимули за лицата, предоставящи услуги, водещи до ПО	Етапи на подготовка и одобрение на промени в Наредбата за определяне на размера на местните данъци на Столичен общински съвет	В Наредбата за определяне на местните данъци на СОС е одобрена промяна, предвиждаща минимална ставка за патентния данък за услуги, отнасящи се до повторна употреба на продукти и оттам - до прилагане на политиките за ПО	Столичен общински съвет	
		Възлагане на проучване за изграждане на общински интернет портал с информация относно услуги за повторна употреба на територията на общината, предоставяни от МСП, както и добри практики за ПО и линк към електронни сайтове за търговия и/или подаряване на стоки втора употреба	200	Оперативни програми за периода 2014-2020 г.	2018		Етапи на възлагане и изпълнение на проучването	Изготвено проучване за изграждане на общински интернет портал	Дирекция „Управление на отпадъците“	
	3. Използване на разяснителни кампании и предоставяне на информация, насочена към широката общественост като цяло или към специфични групи от потребители	Провеждане на целенасочени кампании за разясняване и предоставяне на информация за политиките по ПО		Столична община (в рамките на ежегодния бюджет за информационни кампании на СО по управление на отпадъците)	2020	Гражданите и фирмите са запознати с ползите от ПО	Брой реализирани кампании	До 2020 г. са проведени поне 5 информационни кампании	Дирекция „Управление на отпадъците“	

СТОЛИЧЕН ОБЩИНСКИ СЪВЕТ
Приложение № 1 към Решение № 423 по Протокол № 85/09.07.2015г.

Л.51 от вс.Л.329

Оперативна цел	Мерки по Приложение IV на ЗУО и на РДО	Дейности (мерки)	Бюджет (хил.лв.)	Източници на финансиране	Срок за реализация (година)	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение	Целеви	Водещ	Партньор
		Включване в информационните кампании на ОО на опаковки, ИУЕО, ИУМПС и НУБА на въпросите за ПО		В рамките на ежесгодните бюджети за информационни кампании на ОО	2020	Проведени информационни кампании от ОО с включена тематика за ПО	Брой реализирани информационни кампании	Всички ОО на опаковки, ИУЕО и ИУМПС ежегодно до 2020 г. са провели съответните кампании	ОО на опаковки, ИУЕО и ИУМПС провели съответните кампании, училища	Столична община
	4. В контекста на обществените и корпоративните поръчки - включване на критериите за защита на околната среда и предотвратяване образуването на отпадъци в обявите за търгове и в договорите, съгласно Наръчника за екологичните обществени поръчки, публикуван от ЕК на 29 октомври 2004 г.	Обучение относно "зелени обществени поръчки" на служителите от звената от общинската администрация с отговорности, свързани с възлагане на обществени поръчки – разработване на изисквания към изпълнителите и технически спецификации.	10	Столична община	2016-2020	Служители на СО са обучени по темата за зелени обществени поръчки	Брой обучени служители	Служители, работещи по възлагане на обществени поръчки, са преминали обучение Към края на 2020 г. 20% от обществените поръчки са „зелени“	Столична община	Браншови организации и отделни предприятия
	5. Споразумения с производителите, като например работа на експертни групи за съответните продукти, каквато е практиката в рамките на интегрираните политики за продуктите, или с търговците на дребно по въпросите за наличие на информация във връзка с предотвратяване образуването на отпадъци и за продукти с по-малко отрицателно въздействие върху околната среда	Социологическо изследване за проучване на нагласите на браншовите организации и отделни предприятия от сектор "хотелиерство" и търговия за предотвратяване на хранителни отпадъци и отпадъци от опаковки и евентуално посемане на доброволни ангажменти	30	Столична община	2017	проучени са нагласите на предприятия и организации от сектора за посемане на доброволни ангажменти	етапи на възлагане и изпълнение на проучването	одобрени са резултатите и предложенията от проучването	СО	

Оперативна цел	Мерки по Приложение IV на ЗУО и на РДО	Дейности (мерки)	Бюджет (хил.лв.)	Източници на финансиране	Срок за реализация (година)	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение		Отговорност за изпълнение	
							Текущи	Целеви	Водец	Партньор
		Проучване за създаване на система на територията на СО за използването на храни от търговските вериги и заведения за обществено хранене преди изтичане на срока на годност от социално слаби слоеве от населението.	50	Столична община	2017	Направени са проучвания и предложения за необходимите организационни и нормативни промени за намаляване на хранителните отпадъци от търговските вериги и заведения за обществено хранене и използване на храните за социални цели	етапи на възлагане и изпълнение на проучването	одобрен са резултатите от проучването	СО	браншови организации, социални заведения, НПО и др.
		Създаване на общинска платформа за ПО, към която с доброволен споразумение са се присъединили държавни/общински/браншови/неправителствени/потребителски/образователни/научни/медийни и други организации. Общинската платформа е със собствено лого, годишни награди и пр., като членовете в това споразумение получават допълнителна реклама чрез публикуване на списъка от фирми в сайта на СО или пък чрез организиране на широко медийно отразяване при връщането на годишните награди	150	Оперативни програми за периода 2014-2020 г.	2020	Създадена е и функционира общинска платформа като доброволен споразумение за ПО.	Одобрен е проект за разработване на архитектурата, целите и дейността на общинската платформа за доброволни споразумения за ПО	Към 2020 г. към общинската платформа са присъединени с доброволни споразумения поне 500 организации	СО	Партньори от всички организации

Стратегическа цел 2:

Увеличаване на количествата на рециклираните и оползотворените отпадъци и намаляване и предотвратяване на риска от депонирани отпадъци

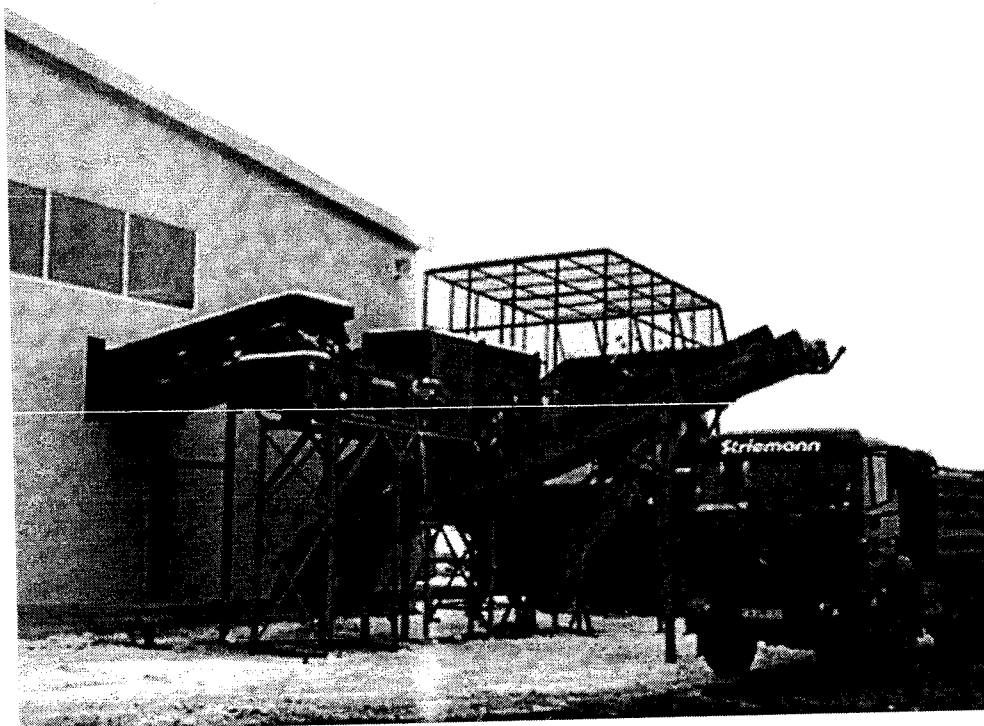
Най-добрата политика е образуването на отпадъци да бъде предотвратено. За България и българските общини, а и за много региони в Европа, тази политика като целенасочени действия е в начален стадий и постигането на резултати ще изисква упорита работа и по-продължително време. Ето защо в краткосрочна перспектива Столична община залага особено много на повторното използване, рециклирането и оползотворяването на отпадъците, за да подобри управлението им. Модерното управление на отпадъците спестява използването на природни ресурси, опазване на околната среда и допринася за икономическия растеж и създаването на работни места.²

В съответствие с националните цели за повторна употреба, рециклиране и оползотворяване на отпадъците, както и стремежът за изпълнение на общинските цели за рециклиране, оползотворяване и намаляване на депонираните отпадъци доведоха до поставянето на Стратегическа цел 2 „Увеличаване на количествата на рециклираните и оползотворените отпадъци и намаляване и предотвратяване на риска от депонирани отпадъци“ в ПУО, за която са разработени мерки, тематично обособени в пет подпрограми:

- подпрограма за разделно събиране и достигане на целите за подготовка за повторна употреба и за рециклиране на битовите отпадъци от хартия и картон, метали, пластмаса и стъкло
- подпрограма за разделно събиране и достигане на целите и изискванията за битовите биоразградими и биоотпадъци
- подпрограма за прилагане на изискванията за строителни отпадъци и отпадъци от разрушаване на сгради
- подпрограма за отпадъците от утайки от пречиствателната станция за отпадъчни води
- подпрограма за закриване и рекултивация на депата с преустановена експлоатация и извършване на последващ мониторинг.

²Само въведените в експлоатация на територията на СО инсталации за битови и строителни отпадъци през последните години и развитието на системите за разделно събиране на отпадъците създадоха над 1000 работни места.

**Подпрограма за разделно събиране и достигане
на целите за подготовка за повторна употреба и
за рециклиране на битовите отпадъци от хартия
и картон, метали, пластмаса и стъкло**

Инсталация на Столична община за сепариране на рециклируеми отпадъци

През 2012 г. в националното законодателство се заложи общоевропейската цел за рециклиране на битовите отпадъци, приета в общностното законодателство през 2008 г. По-конкретно ЗУО постави пред общините в България, в т.ч. пред Столична община изискването да достигнат поетапно до 2020 г. рециклиране на битовите отпадъци от хартия и картон, метали, пластмаса и стъкло (в които се включват и отпадъците от опаковки от същите материали) в следните количества:

- до 1 януари 2016 г. - най-малко 25 на сто от общото им тегло
- до 1 януари 2018 г. - най-малко 40 на сто от общото им тегло
- до 1 януари 2020 г. - най-малко 50 на сто от общото им тегло.

Следва да се отбележи, че системите за разделно събиране и рециклиране на отпадъците от опаковки от хартия и картон, метал, пластмаса и стъкло, батерии и акумулатори, ОЕЕО, които се осъществяват и финансират от организациите по оползотворяване чрез схемите за „разширена отговорност на производителя“, се отчитат и допринасят за постигане от общината на целите за рециклиране на битовите отпадъци.

Съгласно Допълнителните разпоредби на ЗУО битови отпадъци са “отпадъците от домакинствата” и “подобни на отпадъците от домакинствата” (това са отпадъците, образувани от домакинствата и отпадъците, образувани от фирми и други организации, които по своя характер и състав са сравними с отпадъците от домакинствата, с изключение на производствените отпадъци и отпадъците от селското и горското стопанство).

На територията на Столична община се осъществиха и са в процес на реализация редица важни мерки и проекти, в резултат на което през последните години се увеличиха значително рециклираните битови отпадъци.

- На територията на общината се изгради система за разделно събиране на тези потоци отпадъци от домакинствата чрез поставяне на контейнери за разделното им събиране, както посредством договори с организации за оползотворяване на отпадъци от опаковки, така и чрез поставяне от общината на такива контейнери в два от районите на общината.
- В експлоатация са три инсталации за сепариране и сортиране на разделно събраните отпадъци от опаковки и за отделяне на рециклируеми отпадъци от смесените битови отпадъци.
- На територията на общината функционират и пунктове за изкупуване на отпадъци от хартия и картон, метал, пластмаса и стъкло, чрез които също се събират разделно посочените отпадъчни потоци.
- Осъществяват се информационни кампании, за да се мотивира населението за по-активно включване в системите за разделно събиране на отпадъците.
- Направиха се анализи и се сключиха договори с организации за оползотворяване на отпадъци от опаковки за съвместяване на двете системи – за разделно събиране и сортиране и предаване за последващо рециклиране както на отпадъците от опаковки от хартия и картон, метал, пластмаса и стъкло, така и на другите битови отпадъци от хартия и картон, метал, пластмаса и стъкло.

Анализите на съществуващото състояние по управление на битовите отпадъци в общината не идентифицираха необходимост от нови значими инвестиционни мерки за достигане на целите за рециклиране на битовите отпадъци. Доколкото направата на „джобове“ за поставяне на цветните контейнери по улиците по начин, който да улесни трафика (наред с джобове за контейнери за смесени отпадъци), може да се счита за инвестиционна мярка, тя е включена в настоящата програма.

Мярка, която има значение за изпълнение на целите на няколко подпрограми, в т.ч. и на настоящата, е осигуряването от общината на площадки за предаване от населението на разделно събрани отпадъци, без за това общината да изисква допълнително заплащане от гражданите (площадките по чл.19, ал.3, т.11 от ЗУО). Общината започна процеса на тяхното осигуряване, като до момента са осигурени 10 броя площадки. Общината не смята да инвестира допълнителни средства, а да сключи допълнителни договори с организациите по оползотворяване или с фирми, които имат площадки с разрешителни по ЗУО. При планиране на тази мярка е взето предвид и социологическото проучване на Европейската комисия след гражданите на ЕС „Отношение на европейците към управление на отпадъците и ефективно използване на ресурсите“, според което за 81% от българите от голямо значение за активното им включване в разделното събиране на отпадъците е наличието на повече и по-добри пунктове и инфраструктура за тези цели в квартала, където живеят.³

Подпрограмата включва редица „неинвестиционни“ мерки, с които се цели подобряване на организацията на процеса, предоставяне на информация и преодоляване на проблеми на системата, като например неразрешеното отнемане на рециклируеми отпадъци от контейнерите, разположени по улиците на София – проблем, който оскъпява системата, демотивира гражданите да събират разделно отпадъците, води до замърсяване на пространствата около контейнерите, нерядко затруднява движението на автомобилите поради превозването на така събраните отпадъци с конски каруци или други саморъчно направени колички за придвижване с големи размери. Мерките основно се отнасят до:

- нормативни мерки
 - свързани с регистрирането и определянето на изискванията и работата на пунктовете за вторични суровини за предаване на битовите отпадъци от хартия и картон, метали, пластмаси и стъкло;
 - свързани с определяне на задълженията на търговските, административните и други подобни обекти – юридически лица за разделно събиране и предаване на генерираните от тях четири потока рециклируеми битови отпадъци;
- увеличаване на броя на площадките, контролирани от СО, на които гражданите могат да предават разделно събраните отпадъци;
- мерки за информираност – фокусирани към публикуването от общината на информация за местоположението и условията за приемането и предаването на разделно събраните битови отпадъци;

³Европейска комисия, ФЛАШЕВРОБАРОМЕТЪР, 2013

- мерки, свързани с контрол за изпълнение на изискванията, свързани с разделното събиране и предаване на рециклируеми битови отпадъци;
- мерки, свързани с разширяване на системите за разделно събиране на отпадъците от юридическите лица и от гражданите;
- въвеждане на стимули за фирмите и гражданите за активно участие в организираните от Столична община системи за разделно събиране на отпадъците.

В тази подпрограма не са включени значителна част от „меките“ мерки, които имат пряка връзка с постигане на специфичните ѝ цели, но са тематично отнесени в други подпрограми в рамките на Програмата за управление на отпадъците 2015-2020 г., тъй като имат хоризонтален характер и допринасят за постигането на няколко стратегически и оперативни цели. Пряко отношение към постигане на специфичната цел на настоящата подпрограмата са мерките от другите подпрограми, например свързани с:

- осъществяване на информационните кампании за насърчаване на населението да събира разделно отпадъците и за активно предоставяне на информация за битовите отпадъци;
- приемането на нова общинска наредба за управление на отпадъците;
- внедряване в общината на интегрирана информационна системи за управление на отпадъците, чрез която ще се събират данни за отпадъците, вкл. за разделно събиране и рециклиране на отпадъци от хартия и картон, стъкло, пластмаса и метал, за проследяване на степента на постигане на целите;
- обучителните програми за поддържане и подобряване на капацитета на администрацията и инспектората на общината.

Реализацията на мерките от настоящата подпрограма и съотносителните мерки от други подпрограми на ПУО 2015-2020 г. на Столична община насърчава разделното събиране и подобряване на качеството на събраните рециклируеми отпадъчни материали от хартия и картон, метали, пластмаса и стъкло и ще гарантира изпълнението, дори преизпълнението от Столична община на целите за рециклиране на тези потоци битови отпадъци. Изпълнението на мерките ще допринесе не само за изпълнение на Стратегическа цел 2 от ПУО, но за изпълнение на националната политика и цели в разглежданата област, като се има предвид, че почти 20% от населението на страната живее и работи на територията на СО.

План за действие
към Подпрограмата за постигане на целите за подготовка за повторна употреба и за рециклиране на битовите отпадъци от хартия и картон, метали, пластмаса и стъкло
Стратегическа цел 2: Увеличаване на количествата рециклирани и оползотворени отпадъци и намаляване и предотвратяване на риска за околната среда от депонираните отпадъци

Оперативна цел	Дейности (мерки)	Бюджет (хил. лв.)	Източници на финансиране	Срок за реализация (година)	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение		Отговорност за изпълнение	
						Текущи	Целеви	Водещ	Партньор
Достигане на целите за подготовка за повторна употреба и за рециклиране на битовите отпадъци от хартия и картон, метали, пластмаса и стъкло						2016 г. - мин. 25% от общото тегло на отпадъците от хартия, картон, пластмаси, метали и стъкло са подготвени за повторна употреба и рециклиране; 2018 г. - мин. 40% от общото тегло на отпадъците от хартия, картон, пластмаси, метали и стъкло са подготвени за повторна употреба и рециклиране	2020 г. - мин. 50% от общото тегло на отпадъците от хартия, картон, пластмаси, метали и стъкло са подготвени за повторна употреба и рециклиране		
	Осигуряване на допълнителни площадки по чл. 19, ал. 3, т. 11 от ЗУО за предаване на разделно събрани битови отпадъци от домакинствата и други обекти		ОО на МРО, фирми с разрешителни	2016	Осигурени площадки за всеки район на общината, даващи възможност на населението и фирмите да предават разделно събрани битови отпадъци от хартия и картон, метал, пластмаса и стъкло	Брой осигурени площадки за предаване на разделно събрани отпадъци по чл. 19, ал. 3, т. 11 от ЗУО	За 24-те района има осигурени площадки за предаване на разделно събрани отпадъци от хартия и картон, метал, пластмаса и стъкло по чл. 19, ал. 3, т. 11 от ЗУО.	Зам. кмет Направление "Зелена система, екология и земеползване"	ОО на МРО, фирми с разрешителни/регистрационни документи по ЗУО
	Определяне от общината на изискванията към площадките на пунктовете за вторични суровини за предаване на битови отпадъци от хартия и картон, метал, пластмаси и стъкло, вкл. за регистрация в СО		Общински бюджет	2016	Всички регистрирани пунктове за предаване на отпадъци от хартия и картон, пластмаси, метал и стъкло са се регистрирали в СО и отговарят на определените от общината изисквания	Изготвени проектогестове за изисквания към площадките за пунктовете за вторични суровини	Нормативно са определени изискванията към пунктовете за вторични суровини от хартия и картон, метали пластмаси и стъкло, за да функционират така, че да се ограничават и предотвратяват кражби от контейнерите и инфраструктурата на общината	Дирекция "Управление на отпадъците"	Фирми, притежаващи пунктовете за предаване на отпадъци от хартия и картон, пластмаси, метал и стъкло

СТОЛИЧЕН ОБЩИНСКИ СЪВЕТ
Приложение № 1 към Решение № 423 по Протокол № 85/09.07.2015г.

Л.59 от ВС.Л.329

59

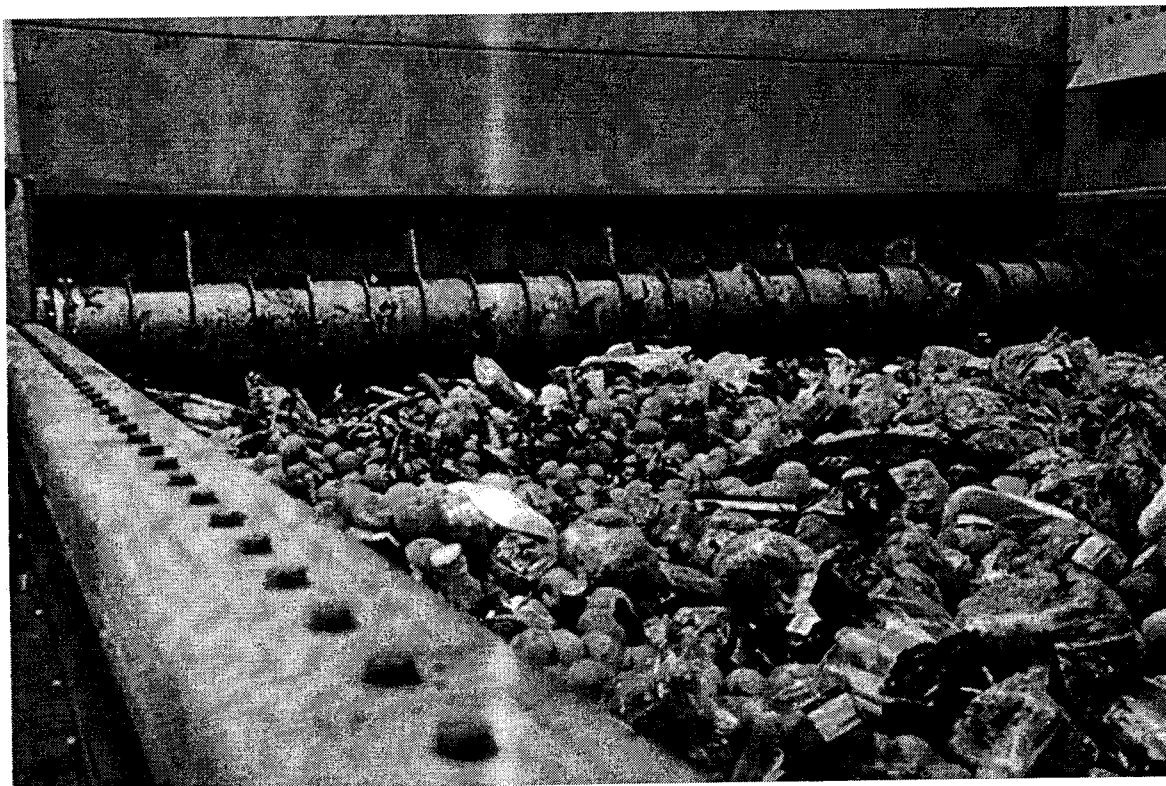
Оперативна цел	Дейности (мерки)	Бюджет (хил. лв.)	Източници на финансиране	Срок за реализация (година)	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение		Отговорност за изпълнение	
						Текущи	Целеви	Волещ	Партньор
	Публикуване на интернет страниците на общината и на районните администрации и широко оповестяване на местонахождението на площадките за предаване на разделно събрани отпадъци, какви отпадъци, при какви условия могат да се оставят на тези площадки и т.н.		Общински бюджет	2016 - 2020	Информацията е публикувана в интернет и обществеността е информирана относно местонахождението на площадките за предаване на разделно събрани отпадъци, вида и условията за предаването им	Брой пунктове, за които общината е публикувала информация за местонахождението на площадките за разделно събрани отпадъци и вида и количествата на събираните отпадъци	За всички регистрирани пунктове общината е публикувала информация за местонахождението на площадките за разделно събрани отпадъци и условията и изискванията за предаването им	Дирекция „Управление на отпадъците“ районни кметове	Фирми, притежаващи пунктовете за предаване на отпадъци от хартия и картон, пластмаса, метал и стъкло
	Ежегодно планиране и осъществяване на тематични проверки от СИ за изпълнение на нормативите и/или договорните задължения на пунктове за вторични суровини – за регистр., стопански, търговски, административни, образователни и др. обекти -относно изисквания за разделно събиране и предаване на битови отпадъци от хартия и картон, метал, пластмаса и стъкло		Общински бюджет	2017-2020	Изготвен доклад до Дирекция „Управление на отпадъците“ на СО за резултатите от осъществения контрол	Брой осъществени тематични проверки; Брой проверки обекти;	Осъществени 100% от ежегодно планираните проверки на пунктове	Столичен инспекторат	
	Сключване/актуализиране на договорите между СО и ОО/фирми с разрешителни по ЗУО, които да събират разделно събираните отпадъци от юридическите лица		Общински бюджет	2015	Осигурени ОО/фирми, които да приемат разделно събираните отпадъци от търговски и др. подобни обекти	Брой райони в СО, за които са осигурени ОО/фирми, които да приемат разделно събираните отпадъци от търговски и др. подобни обекти	За всички райони в СО са осигурени ОО/фирми, които да приемат разделно събираните отпадъци от търговски и др. подобни обекти	Зам.кмет Направление "Зелена система, екология и земеползване"	ОО/фирми с разрешителни
	Въвеждане на тримесечни награди за граждани/етажни собственици, активно участващи в системата за разделно събиране на битови отпадъци, в рамките на ежегодните информационни кампании на СО за разделно събиране на отпадъците.		Общински бюджет /в рамките на бюджета за сегодните информационни кампании/	2016-2020	Гражданите имат стимули за активно участие в системите за разделно събиране на отпадъците	Брой организирани събития за връчване на награди на граждани/етажни собственици	Най-малко четири пъти в годината са организирани събития за връчване на награди на граждани/етажни собственици	Дирекция „Управление на отпадъците“	Изпълнители, с които СО има договор/и за осъществяване на ежегодните информационни кампании

СТОЛИЧЕН ОБЩИНСКИ СЪВЕТ
Приложение № 1 към Решение № 423 по Протокол № 85/09.07.2015г.

Л.60 от ВС.Л.329

Оперативна цел	Дейности (мерки)	Бюджет (хил. лв.)	Източници на финансиране	Срок за реализация (година)	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение		Отговорност за изпълнение	
						Текущи	Целеви	Водещ	Партньор
	Изграждане на „джобове“ за контейнерите за разделно изхвърляне на битовите отпадъци от хартия и картон, метал, пластмаса и стъкло и за контейнерите за смесени битови отпадъци.	200 (средно годишно)	Общински бюджет	2016-2020	Улеснен е трафикът, както и събирането и извозването от контейнерите вследствие на изградените „джобове“	Брой изградени „джобове“ за контейнерите за разделно изхвърляне на битовите отпадъци от хартия и картон, метал, пластмаса и стъкло и контейнерите за смесени битови отпадъци.	Навсякъде, където е идентифицирано от СО за необходимо, са изградени „джобове“	Зам. кмет Направление „Транспорт“	
	Разработване на модул за събиране и обработване на информация за битовите отпадъци от хартия и картон, метал, пластмаса и стъкло в рамките на интегрираната информационна система за отпадъците на СО		Общински бюджет (в рамките на бюджета за разработване на интегрираната информационна система за управление на отпадъците на СО)	2015	СО разполага с достатъчно и достоверна информация за доказване изпълнението на целите за рециклиране на битовите отпадъци от хартия и картон, метали, пластмаса и стъкло	Етапи на проектиране и въвеждане в експлоатация на специализирания модул	Модулът е изграден и функционира	Дирекция „Управление на отпадъците“	
	Задължаване чрез общинската наредба за управление на отпадъците за вторични суровини, в т.ч. ЗУО на територията на общината да предоставят информация на СО		Общински бюджет	2015	СО разполага с точна информация за събраните и предадените за рециклиране битови отпадъци от пунктовете за вторични суровини	Разработен проект на Наредба за управление на отпадъците на територията на СО съдържащ съответните разпоредби	Приета от СОС Наредба със съответните разпоредби.	Зам. кмет Направление „Зелена система, екология и земеползване“	

**Подпрограма за разделно събиране и за
достигане на целите и изискванията за битовите
биоразградими отпадъци и за биоотпадъците**

Инсталация за оползотворяване на биоотпадъци на Столична община

"Биоразградими" са всички битови отпадъци, които имат способността да се разграждат анаеробно или аеробно, като хранителни и растителни отпадъци, хартия, картон и други.

"Биоотпадъците" са част от биоразградимите битови отпадъци, и по-конкретно отпадъците от парковете и градините, хранителни и кухненски отпадъци от домакинствата, ресторантите, заведенията за обществено хранене и търговските обекти, както и подобни отпадъци от предприятията на хранително-вкусовата промишленост.

За тези потоци битови отпадъци българското законодателство въведе конкретни количествени цели за разделно събиране и рециклиране, както и цели за отклоняване на битови биоразградими отпадъци от депата за битови отпадъци.

Тези цели са както следва:

Цел за ограничаване на количествата депонирани биоразградими отпадъци

Разпоредбите на ЗУО изискват до 31 декември 2020 г. ограничаване на количеството депонирани биоразградими битови отпадъци до 35 на сто от общото количество на същите отпадъци, образувани в Република България през 1995 г. Тази цел е в съответствие и с изискванията на Директива 1999/31/ЕС относно депа за отпадъци. Намалването на депонираните биоразградими отпадъци има пряко отношение към политиките за климатичните промени, тъй като води до намаляване на емисиите на парникови газове.

Цели за разделно събиране и оползотворяване на биоотпадъци

В допълнение към общоевропейската цел за намаляване на депонираните биоразградими битови отпадъци, амбициозни национални цели за оползотворяване на битовите биоотпадъци се поставиха в Наредбата за разделно събиране на биоотпадъците, приета през месец декември 2013 г. Наредбата задължава общините за всеки от регионите за управление на отпадъци по чл. 49, ал.9 от ЗУО да постигат поетапно цели за разделно събиране и оползотворяване на битовите биоотпадъци:

- до 31 декември 2016 г. - не по-малко от 25 на сто от количеството на битовите биоотпадъци образувани в региона през 2014 г.;
- до 31 декември 2020 г. - не по-малко от 50 на сто от количеството на битовите биоотпадъци образувани в региона през 2014 г.;
- до 31 декември 2025 г. - не по-малко от 70 на сто от количеството на битовите биоотпадъци образувани в региона през 2014 г.

Наредбата изисква разделно събраните биоотпадъци да се оползотворяват чрез дейностите, обозначени със следните кодове по Приложение № 2 към § 1, т. 13 от допълнителните разпоредби на ЗУО:

1 . R 3 – рециклиране/възстановяване на органични вещества, които не са използвани като като разтворители (включително чрез компостиране и други процеси на биологична трансформация), и/или

2 . R 1 0 – обработване на земната повърхност, водещо до подобрения за земеделието и околната среда;

3. R 1 - използване на отпадъците предимно като гориво или друг начин за получаване на енергия (в случаите на анаеробно разграждане на биоотпадъци).

Целите се считат за изпълнени при условие, че биоотпадъците са събрани разделно при източника на образуване, транспортирани и предадени за оползотворяване. В допълнение Наредбата изисква кметовете на общини да осигурят *цялото количество* образувани биоотпадъци от поддържането на обществени площи, паркове и градини на територията на съответната община да се събират разделно и оползотворяват.

Биоотпадъците, преработени чрез домашно компостиране, се считат от законодателството за предотвратени, а не за оползотворени отпадъци.

В съответствие с националните политики и изисквания, Столична община си поставя следните конкретни цели относно управлението на биоразградимите отпадъци и биоотпадъците до 2020 г.:

Първо, ежегодно до 2019 г. включително, ограничаване на количеството депонирани биоразградими битови отпадъци до 50 на сто от общото количество на същите отпадъци, образувани в Столична община през 1995 г., а до края на 2020 г. ограничаване на количеството депонирани биоразградими битови отпадъци до 35 на сто от общото количество на същите отпадъци, образувани в Столична община през 1995 г.

Второ, разделно събиране и оползотворяване на битовите биоотпадъци в следните количества:

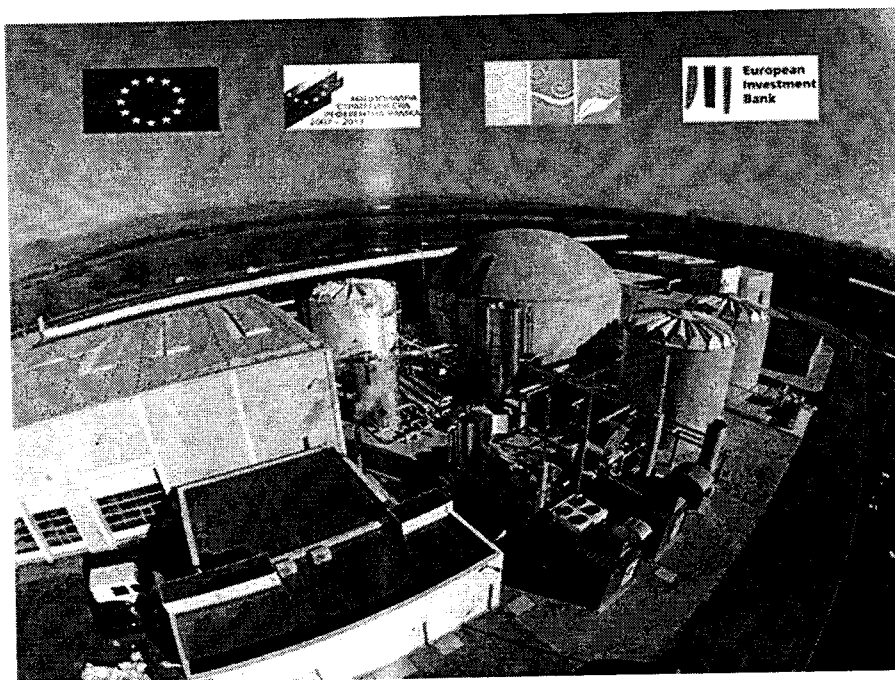
1. до 31 декември 2016 г. - не по-малко от 25 на сто от количеството на битовите биоотпадъци, образувани в Столична община през 2014 г.;
2. до 31 декември 2020 г. - не по-малко от 50 на сто от количеството на битовите биоотпадъци, образувани в Столична община през 2014 г.

Важна предпоставка за значителното подобряване на управлението на биоразградимите, в т.ч. на биоотпадъците на територията на СО и постигане на посочените цели са осъществените целенасочени мерки от общината през последните 5-6 години, в т.ч.:

- общината осъществи задълбочени проучвания за биоразградимите отпадъци, генерирани на територията на общината;
- на основата на проучванията избра методите за преработване на този поток отпадъци;
- подготви инвестиционен проект „Интегрирана система от съоръжения за третиране на битовите отпадъци на СО“, с който кандидатства за съфинансиране от еврофондовете. Проектът е одобрен от ЕК и съфинансиран от Европейска инвестиционна банка и ОПОС 2007-2013;
- изгради и въведе в експлоатация инсталация за третиране на зелените отпадъци от парковете и градините и за третиране на биоотпадъци;
- в процес на реализация е завод за механично биологично третиране, в който също ще се оползотворяват биоразградими отпадъци от смесените битови

отпадъци, като е предвидена и възможност за преработване и на разделно събрани зелени биоотпадъци в компост;

- реализира се поетапна програма за осигуряване на компостери за домашно компостиране, което също предотвратява депонирането на биоразградими отпадъци;
- предостави съдове за разделно събиране и осигури транспортиране до инсталацията на площадката „Хан Богров“ на хранителните отпадъци от заведенията за обществено хранене, детски градини, ученически столове и други подобни, които генерират най-големи количества такива отпадъци;
- осъществи пилотен проект за инсталиране на подземни контейнери за разделно събрани биоотпадъци и за смесени битови отпадъци в централни градски части, който показва много добри резултати;
- осъществява информационни кампании за населението и бизнеса във връзка с оползотворяването на биоотпадъците.

Инсталация на Столична община за третиране на биоотпадъци

Изградените инсталации от общината, както и заводът за МБТ на отпадъци, който е в процес на изграждане, осигуряват достигането на целите за отклоняване на биоразградимите отпадъци от депониране, като програмата на общината за домашно компостиране подпомага изпълнението на тази цел.

За да се изпълнят посочените по-горе цели за оползотворяване на биоотпадъците за 2016г., определени с Наредбата за разделно събиране на биоотпадъците, е необходимо най-вече системата за разделно събиране на зелените и хранителните отпадъци в Столична община да се разшири с оглед достигането на максималния капацитет на инсталациите за зелени и за хранителни отпадъци на площадката „Хан Богров“.

С оглед осигуряване на актуална, прецизна и достоверна информация за количествата на различните потоци битови отпадъци, в т.ч. на биоотпадъците, за да се отчита изпълнението на целите пред МОСВ за оползотворяване на биоотпадъците, е необходимо да приключи възложеното от СО проучване за морфологичния състав на битовите отпадъци на общината. Резултатите са много важни, тъй като морфологичният състав на отпадъците, правен от СО преди 6-7 години, има различия с данните за морфологичния състав на отпадъците за групата големи населени места, заложи в националната Методика за определяне на морфологичния състав на отпадъците, одобрена наскоро от МОСВ. Прецизното определяне на количествата и състава на биоотпадъците, генерирани на територията на СО, и на източниците на отпадъците ще дадат отговор на въпроса относно необходимостта от допълнителни мерки за достигане на целите за оползотворяване на биоотпадъците за 2020 г., одобрени от МС в края на 2013 г.

Допълващи мерки са свързаните с контрол за изпълнение на задълженията за разделно събиране от обектите – източници на хранителни отпадъци, информационни кампании, осигуряване на постоянна реализация на произведените продукти от инсталациите за биоотпадъци, прилагане на системата за сертифициране на произведените продукти от биоотпадъците в съответствие с изискванията на Наредбата за третиране на биоотпадъците.

Важна инвестиционна мярка от програмата е свързана с инсталацията за използване на произведеното RDF гориво за Столична община – третият етап от проекта на Столична община за интегрирана система от съоръжения за третиране на битовите отпадъци. В тази инсталация се предвижда оползотворяване на RDF горивото, което ще се получава от третиране на битовите отпадъци в изграждащия се към момента МБТ завод в Столична община. Този проект се отнася към подпрограмата за биоразградимите отпадъци от одобрения НПУО 2014-2020 г., тъй като на вход на МБТ-завода, в който ще се произвежда RDF горивото, с най-голям относителен дял са биоразградимите отпадъци от всички битови отпадъци, влизащи в завода за преработка. Съгласно предварителните проучвания прогнозната стойност на тази инсталация е 264 млн.лв.

В подпрограмата не са включени част от неинвестиционните мерки, които имат пряка връзка с постигане на оперативните цели на подпрограмата, но са описани в други подпрограми в рамките на ПУО 2015-2020 г. тъй като имат хоризонтален характер и допринасят за постигането на няколко цели на ПУО. Пряко отношение към постигане на набелязаните цели на настоящата подпрограмата са мерките от други подпрограми, свързани с:

- продължаване на проекта на общината за осигуряване на компостери за домашно компостиране, който е включен в Подпрограмата за предотвратяване образуването на отпадъците;
- осъществяване на информационните кампании за насърчаване на населението и бизнеса да събира разделно отпадъците и за активно предоставяне на информация за битовите отпадъци;
- разработването и приемане на общинската наредба за управление на отпадъците със специални разпоредби и изисквания за разделно събиране и оползотворяване на биоотпадъците;

- периодично извършване от общината на проучване за морфологичния състав на битовите отпадъци;
- определяне на такса битови отпадъци, по-пряко свързано с количествата изхвърлени отпадъци, където е възможно;
- обучение и подобряване административния капацитет за инспекции по управление на отпадъците;
- мерките за разработване и внедряване в общината на интегрирана информационна система за битовите отпадъци, в т.ч. отчитане изпълнението на целите за рециклиране и оползотворяване на битовите отпадъци;
- мерките, свързани с подобряване на оползотворяването и на рециклирането на битовите отпадъци от хартия и картон, включително и опаковки от същия материал, тъй като те са едновременно и биоразградими отпадъци.

Осъществяването на подпрограмата ще има значителен принос за изпълнение и на националните цели за биоразградимите отпадъци, както и целите за намаляване на парниковите газове в съответствие с Третия национален план по изменение на климата до 2020 г., тъй като изпълнението на мерките за биоразградимите отпадъци са едновременно и мерки за намаляване и предотвратяване на емисиите на метан от депата за битови отпадъци.

План за действие
към Подпрограмата за разделно събиране и за достигане на целите и изискванията за битовите биоразградими отпадъци и за биотоппадъците

Стратегическа цел 2: Увеличаване на количествата рециклирани и оползотворени отпадъци и намаляване и предотвратяване на риска за околната среда от депонираните отпадъци

Оперативна цел	Дейности (мерки)	Бюджет (хил. лв.)	Източници на финансиране	Срок за реализация (година)	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение		Отговорност за изпълнение	
						Текущи	Целеви	Водещ	Партньор
Достигане на целите и изискванията за биоразградимите отпадъци, в т.ч. за биоотпадъците					Ежегодно до 2019 г. количеството на депонираните биоразградими битови отпадъци е под 50% от общото количество на същите отпадъци, образувани в Столична община през 1995 г.; 2016 г. – 2019 г.: мин. 25% от количеството на битовите биоотпадъци образувани в Столична община през 2014 г. са разделно събрани и оползотворени	2020 г. - количеството на депонираните биоразградими битови отпадъци е до 35% от общото количество на същите отпадъци, образувани в Столична община през 1995 г.; 2020 г. - мин. 50% от количеството на битовите биоотпадъци образувани в Столична община през 2014 г. са разделно събрани и оползотворени			
	Реализация на Проект "Изграждане на инсталация за комбинирано производство на енергия в София с оползотворяване на RDFотпадък" – III етап от проект "Интегрирана система от съоръжения за третиране на битовите отпадъци на СО"	264 млн. лв.	ОПОС 2014-2020; общински бюджет	до 2020	Изградена инсталация за използване на RDF гориво в "Топлофикация София" ЕАД	Етапи на възлагане и изпълнение на поръчката	Предотвратени депонирани битови отпадъци и оползотворени с енергия	Кмет	МОСБ; Топофикация София
	Разширяване на системата за разделно събиране на хранителните биоотпадъци от обекти – генератори с цел максимално натоварване на капацитета на инсталациите за хранителни биоотпадъци на Столична община			Общински бюджет	2016	Системата за разделно събиране на биоотпадъци обхваща 20 000 т хранителни и 24 000 т зелени биоотпадъци	Увеличени количества на вход на инсталацията за биоотпадъци на площадката „Хан Богров“	Инсталацията за биоотпадъци на площадката „Хан Богров“ работи с пълен капацитет от началото на 2017 г.	Общинско предприятие „Столично предприятие за третиране на отпадъци“
	Обхващане на допълнителни обекти от обществени места – паркове и градини с цел разделно събиране на зелени биоотпадъци и достигане на максималния капацитет на инсталацията за компостиране		Общински бюджет	2016	Инсталацията за зелени биоотпадъци на площадката „Хан Богров“ работи с пълен капацитет	Определени служители на СО за анализ и подготовка на списъка с допълнителни обекти за разделно събиране на зелени биоотпадъци от	Определени с документ на СО допълнителни обществени зелени площи, от които се събират разделно	Общинско предприятие „Столично предприятие за третиране на отпадъци“	

СТОЛИЧЕН ОБЩИНСКИ СЪВЕТ
Приложение № 1 към Решение № 423 по Протокол № 85/09.07.2015г.

Л.68 от вс.Л.329

Оперативна цел	Дейности (мерки)	Бюджет (хил. лв.)	Източници на финансиране	Срок за реализация (година)	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение		Отговорност за изпълнение	
						Текущи	Целеви	Водещ	Партньор
	на зелени отпадъци „Хан Богров“					обществени места	биоотпадъци		
	Извършване на анализ и планиране на дейности за обособяване на площидки/поставяне на големите контейнери в съдове/направа на заграждения в кварталите с концентрация на къщи с дворове, на които гражданите да могат да оставят разделно събрани зелени отпадъци от градините	20	Общински бюджет	2016	СО разполага с план за поставяне на обособяване на малки площидки/поставяне на големи контейнери в кварталите за разделно събрани зелени отпадъци /клони, храсти и др./	Взложен анализ за обособяване на площидки/поставяне на големи контейнери в кварталите за зелени отпадъци /клони, храсти и др./	Изготвен доклад с анализ и предложения с график за обособяване на площидки/поставяне на големи контейнери в кварталите за зелени отпадъци от градините	Дирекция „Управление на отпадъците“	
	Поставяне на обособяване на площидки/поставяне на големи контейнери в кварталите с концентрация на къщи с дворове, на които гражданите да могат да оставят разделно събрани зелени отпадъци от градините	450	Общински бюджет	2017 - 2020	Разделно събрани зелени отпадъци от градините на домакинствата се извършват на определените от СО площидки/контейнер и	Предвидени средства за обособяване на площидки за разделно изхвърляне на зелени отпадъци от домакинствата	Ежегодният отчет за изпълнение на планираните дейности за обособяване на площидки за разделно изхвърляне на зелени отпадъци	Дирекция „Управление на отпадъците“	
	Информирание на гражданите за местоположението и изхвърляне на разделно събрани зелени отпадъци от градините на площидките в техните квартали, в т.ч. чрез интернет страниците на СО и на районните администрации		Общински бюджет	2016-2020	Гражданите са запознати с изискванията и възможностите за изхвърляне на разделно събрани зелени отпадъци от градините на територията на техния квартал	На интернет страницата на СО и на районните администрации е публикувана информация за местоположението и изхвърляне на разделно събрани зелени отпадъци от градините на площидките в техните квартали	На интернет страницата на СО и на районните администрации е публикувана информация за местоположението и изхвърляне на разделно събрани зелени отпадъци от градините на площидките в техните квартали	Дирекция „Управление на отпадъците“, районни кметове	Общинско предприятие „Столично предприятие за третиране на отпадъци“
	Поставяне на обособяване на системата от подземни контейнери за разделно събрани и смесени битови отпадъци в централните градски части и други зони, за които е идентифицирана такава необходимост	600	ОПОС 2014-2020 общински бюджет	2017-2020	подобрена градска среда	брой инсталирани подземни контейнери	брой обхванати градски зони	Дирекция „Управление на отпадъците“	Столичен инспекторат
	Внедряване на модула от информационната система за управление на отпадъците на Столична община, отчитащ битовите биоотпадъци		Общински бюджет (в рамките на бюджета за информационат	2015	Работещ модул за биоотпадъците като част от част от информационна	Етапи на въвеждане и изпълнение на поръчката	Столична община отчита изпълнението на целите за биоотпадъците и биоотпадъците в	Дирекция „Управление на отпадъците“	Всички фирми и организации, които подават информация в информационната система

СТОЛИЧЕН ОБЩИНСКИ СЪВЕТ
Приложение № 1 към Решение № 423 по Протокол № 85/09.07.2015г.

л.69 от вс.л.329

69

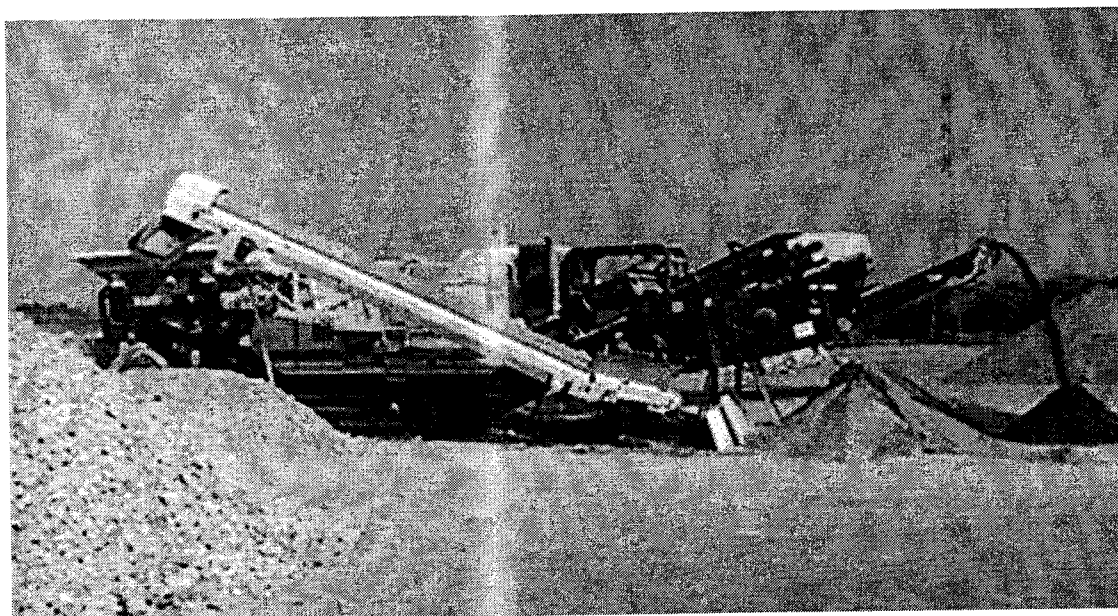
Оперативна цел	Дейности (мерки)	Бюджет (хил. лв.)	Източници на финансиране	Срок за реализация (година)	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение		Отговорност за изпълнение	
						Текущи	Целеви	Водещ	Партньор
			а система на СО за отпадъците)		система за битовите отпадъци на СО		съответствие с изискванията на Наредбата за разделно събиране на биоотпадъците		
	Разработване и текущо прилагане на система за аналитични изпитвания, осъществявани от акредитирана лаборатория и етикетирание на продуктите, произведени от биоотпадъци в инсталацията за преработване на зелени и хранителни отпадъци на площадката „Хан Богров“ и за продуктите от МБТ-завода	10	Общински бюджет	2015 - 2020	Продуктите, произведени в Общинското предприятие „Столично предприятие за третиране на отпадъци“ отговарят на изискванията за изпитване на качеството и етикетирание с Наредбата за третиране на биоотпадъците	Определени отговорни звена и лица за разработване на процедура за сертифициране на качеството на продуктите и етикетирание на продуктите в Общинското предприятие „Столично предприятие за третиране на отпадъци“	Одобрена процедура за сертифициране на качеството на продуктите и етикетирание на продуктите в Общинското предприятие „Столично предприятие за третиране на отпадъци“	Общинско предприятие „Столично предприятие за третиране на отпадъци“	Акредитирани лица за сертифициране, съгласно нормативната уредба
	Анализ на резултатите от проучването за морфологичния състав на битовите отпадъци, генерирани на територията на СО от гледна точка на изпълнение на целите за оползотворяване на биоотпадъците до 2020 г. и при необходимост изготвяне на предложения за допълнителни мерки.		Общински бюджет	2015	СО разполага с информация и предложения във връзка с достигане на целите за оползотворяване на биоотпадъците през 2020 г.	Определени отговорни лица от СО за анализа и изготвянето на доклада	Одобрен доклад, с включени констатации и предложения в резултат и анализа на резултатите от проучването за морфологичния състав	Дирекция „Управление на отпадъците“	Общинско предприятие „Столично предприятие за третиране на отпадъци“
	Включване на пазарите в системата за разделно събиране на биоотпадъците		Общински бюджет	2016	Увеличено количество разделно събрани биоотпадъци	Брой пазари, включени в системата за разделно събиране на биоотпадъците	80% от пазарите на територията на СО включени в системата за разделно събиране на биоотпадъците	Дирекция „Управление на отпадъците“	Общинско предприятие „Столично предприятие за третиране на отпадъци“
	Проучване и съставяне на пълна информация и ежегодна актуализация след това за потенциалните общински площи/зелени системи, инфраструктурни строежи, кариери, гори и пасища др./, в които може да се използват произведените продукти от биоотпадъците, както и за други потенциални ползватели на	5	Общински бюджет	2015 - 2020	СО разполага с информация за възможните направления за реализация на продуктите от компостиране и механично биологично третиране на	Ежегоден доклад до ресорния зам. кмет на СО за възможните направления за реализация на продуктите	Ежегоден доклад за произведените и за реализираните/ползотворените количества продукция	Общинско предприятие „Столично предприятие за третиране на отпадъци“	

СТОЛИЧЕН ОБЩИНСКИ СЪВЕТ
Приложение № 1 към Решение № 423 по Протокол № 85/09.07.2015г.

л.70 от вс.л.329

Оперативна цел	Дейности (мерки)	Бюджет (хил. лв.)	Източници на финансиране	Срок за реализация (година)	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение		Отговорност за изпълнение	
						Текущи	Целеви	Водещ	Партньор
	продуктите от компостиращата инсталация и от МБТ – завода / вид, количество, възможна употреба, цени, транспортни разходи, местонахождение и т.н./				битовите отпадъци				
	Осъществяване на периодичен контрол за спазване на изискванията за разделно събиране и предаване на биоотпадъците от обектите – генератори.		Общински бюджет	ежегодно до 2020 г.	Извършени проверки от Столичен инспекторат за спазване на изискванията за разделно събиране и предаване на биоотпадъците	Ежегоден план за дейността на Столичен инспекторат с включени проверки за спазване на изискванията за разделно събиране и предаване на биоотпадъците	Ежегоден отчет за дейността на Столичен инспекторат с включени резултати от тематични проверки за спазване на изискванията за разделно събиране и предаване на биоотпадъците	Столичен инспекторат	Фирми и организации с обекти, включени в системата за разделно събиране на биоотпадъците

**Подпрограма за прилагане на изискванията за
строителни отпадъци и отпадъци от разрушаване
на сгради**

Инсталация на Столична община за рециклиране на строителни отпадъци

"Отпадъци от строителство и разрушаване" са отпадъци, получени вследствие на строително-монтажни работи и премахване, включващи минерални отпадъци, пластмаси, метал, хартия, изолационни материали, дърво, азбест, други опасни отпадъци и др., съответстващи на кодовете на отпадъци от група 17 от Приложение № 1 на Наредбата за класификация на отпадъците.

Отпадъците от строителството и разрушаването във висока степен подлежат на рециклиране и повторна употреба и от проблем за околната среда те могат да се превърнат в ценен ресурс. Ето защо според европейското законодателство до 2020 г. подготовката за повторна употреба, рециклиране и друго оползотворяване на материали от неопасни отпадъци от строителство и разрушаване следва да се увеличи най-малко до 70% от общото им тегло. ЗУО определи поэтапно по години целите за рециклиране и друго оползотворяване, за да се достигне крайната цел през 2020 г.:

- до 1 януари 2016 г. - най-малко 35 на сто от общото тегло на отпадъците
- до 1 януари 2018 г. - най-малко 55 на сто от общото тегло на отпадъците
- до 1 януари 2020 г. - най-малко 70 на сто от общото тегло на отпадъците.

Анализът на нормативната уредба показва, че Столична община, както и другите общини в страната, имат следните отговорности, произтичащи от цитираното законодателство:

- организиране на събирането, включително разделното, оползотворяването и обезвреждането на строителни отпадъци от ремонтна дейност, образувани от домакинствата;
- когато общината е възложител на строителни дейности или на дейности по разрушаване на сгради, включително принудително премахване на строежи:
 - да разработва План за управление на строителните отпадъци като част от строителната документация за инвестиционния проект за издаване на разрешение за строеж;
 - да изпълни реално Плана за управление на отпадъците;
 - да влага в строежите определен процент материали от рециклирани строителни отпадъци или материално оползотворяване в обратни насипи;
 - да осигури селективното разделяне и материално оползотворяване на определени видове строителни отпадъци в минимални количества;
- да одобрява и разрешава инвестиционните проекти, и по-конкретно – одобрението на планове за управление на отпадъците като неразделна част от инвестиционните проекти, когато общината е компетентен орган по ЗУТ, както и да одобрява отчетите за изпълнение на плана за управление на отпадъците, в предвидените от Наредбата за управление на строителните отпадъци и за влагане на рециклирани строителни материали случаи.

Анализите на строителните отпадъци и на инфраструктурата за строителните отпадъци показват, че Столична община е най-напредналата община в страната по отношение на рециклиране на строителните отпадъци, но територията ѝ все още не е напълно обезпечена с необходимата инфраструктура, за да осигури нуждите на строителния бранш при направените прогнози за увеличаване на количествата на строителните

отпадъци за програмния период. Този ангажимент е на строителния отрасъл, но общината може да подпомогне процеса, в т.ч. и чрез площадката в кв.Враждебна.

Мерките, включени в подпрограмата, са свързани с осигуряване на условия общината да изпълни посочените по-горе ангажименти от компетенции на общината.

Тези мерки са насочени към:

- подобряване на управлението на отпадъците от малки ремонтни дейности с цел намаляване на изхвърлянето им в или до контейнерите за битови отпадъци;
- дейности, чрез които да се подобри дейността на общината като възложител на строежи и разрешаващ въвеждането на строежи в експлоатация в контекста на изискванията на нормативната уредба за строителните отпадъци;
- целенасочено проучване и генериране на информация за територията на СО за строителните отпадъци.

В настоящата подпрограма не са включени част от неинвестиционните мерки, които имат пряка връзка с постигане на набелязаните цели на настоящата програма, но са включени в други подпрограми, например:

- програми за обучение на служители за целите на изпълнение на изискванията за строителните отпадъци;
- осъществяване на информационните кампании за насърчаване на населението и бизнеса да събира разделно отпадъците и за активно предоставяне на информация за отпадъците.
- разработване и внедряване на интегрирана общинска информационна система за управление на отпадъците.

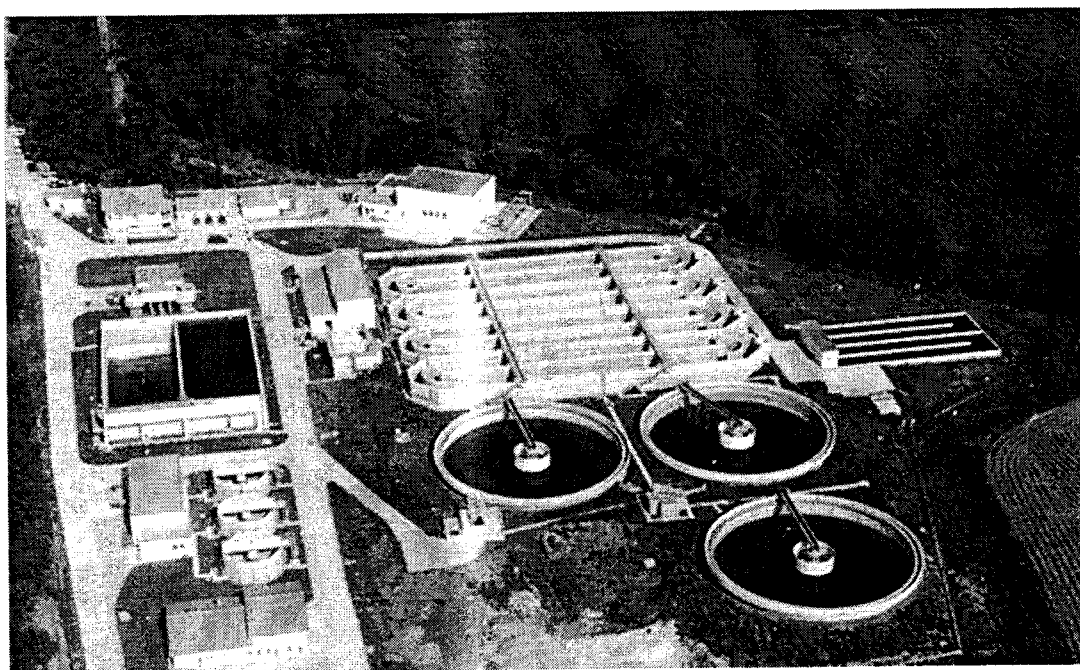
План за действие
към Подпрограмата за изпълнение на изискванията за строителните отпадъци и отпадъците от разрушаване на сгради

Стратегическа цел 2: Увеличаване на количествата рециклирани и оползотворени отпадъци и предотвратяване и намаляване на риска за околната среда от депонираните отпадъци

Оперативна цел	Дейности (мерки)	Бюджет (хил.лв.)	Източници на финансиране	Срок за реализация (година)	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение		Отговорност за изпълнение	
						Текущи	Целеви	Водещ	Партньор
Увеличаване на количествата рециклирани и оползотворени строителни отпадъци от домакинствата и от строителните дейности на Столична община					СО изпълнява всички изискванията за управление на строителните отпадъци	Введена система от общината за разделно събиране на строителните отпадъци от ремонтна дейност на домашиествата чрез общинската наредба за управление на отпадъците.	Относителният дял на строителните отпадъци в състава на смесените битовите отпадъци е намален три пъти през 2020 г. в сравнение с 2014 г.		
						Ежегодно до 2020 г. в строите с възложител СО се влагат рециклирани строителни материали, съгласно изискванията на Наредбата за управление на строителните отпадъци	През 2020 г. в строите с възложител СО се влагат рециклирани строителни материали, съгласно изискванията на Наредбата за управление на строителните отпадъци		
	Осигуряване на възможност гражданите да предават без заплащане разделно събрани строителни отпадъци от малки ремонтни дейности и по предварително уточнен от СО график от домовете им в Наредбата за управление на отпадъците на СО		Общински бюджет	2015	Гражданите събират разделно и предават строителните отпадъци от ремонтната си дейност	Включени разпоредби в Наредбата за управление на отпадъците на СО за осигуряване на възможност на гражданите да предават без заплащане разделно събрани строителни отпадъци от малки ремонтни дейности до определени количества и по предварително уточнен от СО график от домовете им	Приета е Наредба за управление на отпадъците на СО с включени разпоредби за осигуряване на възможност на гражданите да предават без заплащане разделно събрани строителни отпадъци от малки ремонтни дейности до определени количества и по предварително уточнен от СО график от домовете им	Дирекция „Управление на отпадъците“ на	
						Колчество оползотворени отпадъци	Ежегодно оползотворени 10 000 т		
	Оползотворяване на разделно събраните строителни отпадъци от домакинствата за запръстване на общинското депо или друг подходящ начин, както и на ЕГО		Общински бюджет	2015-2020	Част от разделно събраните строителни отпадъци от домакинствата и ЕГО се оползотворяват			операторите на съоръженията	

Оперативна цел	Дейности (мерки)	Бюджет (хил.лв.)	Източници на финансиране	Срок за реализация (година)	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение			Отговорност за изпълнение	
						Текущи	Целеви	Водещ	Партньор	
	Внедряване на модул за строителните отпадъци в интегрираната система за отпадъците на СО	50	Общински бюджет /в рамките на бюджета за информационната система за управление на отпадъците на СО /	2017	Осигурена е информационна основа за анализ и прогнози за строителни отпадъци от компетенциите на общината	Модулът на информационната система е проектиран	Модулът на информационната система е внедрен	Дирекция „Управление на отпадъците“	„Софинвест“ на БООД	
	Включване в отговорностите на съответните компетентни звена на СО да изпълняват изискванията относно строителните отпадъци като Възложител на строителни дейности		Общински бюджет	2015	Отговорностите за изпълнение на разпоредбите на ЗУО и на Наредбата за строителните отпадъци са ясно разпределени между звената на СО	Изготвен е проект на актуализация на функционалните характеристики на звената на СО със съответните изисквания	Функционалните характеристики на звената на СО са актуализирани и одобрени със съответните изисквания	Секретар на СО; Дирекция „Обществени поръчки“		
	Подготовка на примерни типови изисквания за общината изисквания за включване в тържбените документи за възлагане на строителство за изготвяне на план за управление на строителни отпадъци, подготовка за повторна употреба, рециклиране и друго оползотворяване на строителни отпадъци и за влагане в строителството на рециклирани строителни материали и обучение на служителите на общината	15	Бюджет на общината	2015	Разработени типови изисквания за тържбни документи за строителство с включени изисквания за строителните отпадъци	Етапи на одобрение на проекта и на възлагане на обществената поръчка за изготвяне на типови тържбни документи и за обучение	Тържбените документи за обществените поръчки за строителство в общината включват изисквания за оползотворени строителни отпадъци вкл. влагане на рециклирани строителни материали по видове строителни обекти	Секретар на СО; Дирекция „Обществени поръчки“		
	Изготвяне на чек-листи за проверка на плана за управление на отпадъците, като част от строителните книжа за издаване на разрешение за строеж, от гледна точка на съдържание на минималните нормативни изисквания	10	Бюджет на общината	2015	Служителите на СО разполагат с практически инструмент за одобрение на план за управление на отпадъците в процеса на издаване на разрешение за строеж	Изготвянето на чек-листите е възложено	Чек-листите са одобрени	Зам. кмет Направление „Архитектура и градоустройство“		

**Подпрограма за отпадъци от утайки от
пречиствателната станция за отпадъчни води**

ГПСОВ „Кубратово“

Подпрограма за отпадъците от утайки от пречиствателната станция за отпадъчни води

ГПСОВ „Кубратово“ разполага с необходимите съоръжения и капацитет за третиране и оползотворяване на утайките от ГПСОВ. Инсталациите за оползотворяване на метана с производство на енергия от депото за битови отпадъци „Суходол“ и от утайките от ГПСОВ „Кубратово“ са първите в страната, в изпълнение на общинската и националната политика за намаляване на емисиите на парникови газове.

Във връзка с прогнозираното увеличение на количествата на утайките в периода на действие на ПУО на Столична община, ще се наложи осигуряване на допълнителен капацитет. Съгласно Проекта на Стратегия за управление на утайките, формирани при пречистване на отпадъчните води на Столична община до 2025 г., през следващите години се очаква увеличение на обема на утайките поради пречистване на отпадъчни води от населени места на територията на общината, за които се предвижда да бъдат отведени до ГПСОВ „Кубратово“, както и от населени места, за които ще бъдат изградени локални ПСОВ, но същевременно утайките от тях се предвижда да се третират в ГПСОВ „Кубратово“. В тази връзка, за да се осигури дългосрочната устойчивост на процесите по стабилизация на утайките в ПСОВ е необходимо да се направят инвестиции в реконструкция на газхолдер, реконструкция на утайкоуплътнители и изграждане на допълнителен биореактор за анаеробна деградация. Общата стойност на тези инвестиции възлиза на 6 млн.лв.

Стратегията препоръчва изготвянето на прединвестиционно проучване за развитие и разширение на инфраструктурата за оползотворяване на генерираните количества утайка. Предвижда се Столична община да бъде бенефициент по ОПОС 2014-2020 г. за изготвяне на Регионално пред-инвестиционно проучване за ВиК, в рамките на което ще бъдат анализирани различни опции за развитие и разширение на инфраструктурата за оползотворяване на генерираните утайки и съответно ще бъде препоръчан подходящ вариант. Индикативната стойност на целия проект за Регионално прединвестиционно проучване е 4,5 млн.лв. В резултат на прединвестиционното проучване Столична община ще подготви и внесе за финансиране от ОПОС 2014-2020 г. един инвестиционен проект за ВиК инфраструктурата на територията на общината, вкл. и необходимите съоръжения за управление на отпадъците от утайки от ГПСОВ.

План за действие
към Подпрограмата за отпадъци от утайки от пречиствателната станция за отпадъчни води
Стратегическа цел: Предотвратяване на риска за околната среда от деполираните отпадъци

Оперативна цел	Дейности (мерки)	Бюджет (хил. лв.)	Източници на финансиране	Срок за реализация (година)	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение		Отговорни институции	
						Текущи	Целеви	Водеца	Партньор
Увеличаване на количествата рециклирани и оползотворени отпадъци				2020			Оползотворено е цялото количество генерирани утайки на територията на СО		
	Реконструкция на газхолдер, реконструкция на утайкоуплътнители и изграждане на допълнителен биореактор за анаеробна деградация	6000	Средства на концесионера „Софийска вода“ АД	2017	Реконструирани газхолдер и утайкоуплътнители и изграден допълнителен биореактор за анаеробна деградация	Етапи на изпълнение на проекта	Проектът е успешно изпълнен и приключил	„Софийска вода“ АД	Столична община
	Изготвяне на детайлно прединвестиционно проучване за утайките от ПСОВ „Кубратово“ в рамките на Регионално пред-инвестиционно проучване за ВиК за територията на СО		ОПОС 2014-2020 г. (в рамките на бюджета на цялостното регионално проучване)	2016	Изготвено детайлно прединвестиционно проучване за утайките от ПСОВ „Кубратово“	Етапи на изпълнение на проекта	Проектът е успешно изпълнен и приключил	Кмет	„Софийска вода“ АД
	Подготовка на апликационна форма и съпътстваща документация за кандидатстване пред ОПОС 2014-2020 г. за инвестиционен проект за развитие и разширение на инфраструктурата за оползотворяване на генерираните утайки		ОПОС 2014-2020 г. (в рамките на бюджета на цялостното регионално проучване)	2017	Подготвена апликационна форма и съпътстваща документация за кандидатстване пред ОПОС 2014-2020 г. за инвестиционен проект за развитие и разширение на инфраструктурата за оползотворяване на генерираните утайки	Етапи на подготовка и оценка на проекта	Одобрен инвестиционен проект за финансиране по ОПОС 2014-2020 г.	Кмет	
	Реализация на инвестиционен проект за развитие и разширение на инфраструктурата за оползотворяване на генерираните утайки		ОПОС 2014-2020 г. (в рамките на бюджета на инвестиционния проект за ВиК системите за територията на СО)	2019	Разширена инфраструктура за оползотворяване на генерираните утайки	Етапи на изпълнение на проекта	Проектът е успешно изпълнен и приключил	Кмет	

**Подпрограма за закриване и рекултивация на
депата с преустановена експлоатация и
извършване на последващ мониторинг**

Депо за остатъчни битови отпадъци на Столична община-площадка „Садината”

Предотвратяването и намаляването на риска от депонираните отпадъци може да се постигне чрез мерки, целящи ползване на депа, отговарящи на нормативните изисквания, чрез предотвратяване на отпадъците, чрез увеличаване на количествата, рециклирани и оползотворени отпадъци, както и чрез закриване на старите депа за отпадъци и депониране на остатъчни отпадъци (във възможно най-малки количества), на депа, които отговарят на всички екологични изисквания, както и рекултивация и последващи грижи и мониторинг на закритите депа и оползотворяване на сметищния газ от тях.

Част от мерките, свързани с подобряване на йерархията на управление на битовите отпадъци (рециклиране и оползотворяване на биоразградимите и рециклируемите от хартия, метал, пластмаса и стъкло и др.), както и на строителните отпадъци и утайките от ПСОВ, включени в предходните подпрограми, имат съществен принос и за предотвратяването и намаляването на депонираните отпадъци.

В настоящата подпрограма са включени допълнителни мерки от компетенциите на СО, обособени условно в две групи.

Първата група мерки са свързани с подобряване управлението на други потоци битови отпадъци извън обхванатите битови отпадъци от предходните подпрограми, целящи подобряване на тяхното разделно събиране и отклоняването им от депониране, най-вече опасните отпадъци от бита.

Столична община е от първите общини в страната, които изпълняват мерки за разделно събиране на опасните битови отпадъци чрез събирането им в близост до генераторите по предварително определен график чрез мобилен пункт. Общината е сключила и договори за сътрудничество с организации за оползотворяване на масоворазпространени отпадъци, които съдържат опасни компоненти, като ИУМПС, батерии и акумулатори и ИУЕЕО, отпадъчни масла. Допълнителните мерки в подпрограмата целят подобряване и разширяване на обхвата на вече въведените мерки.

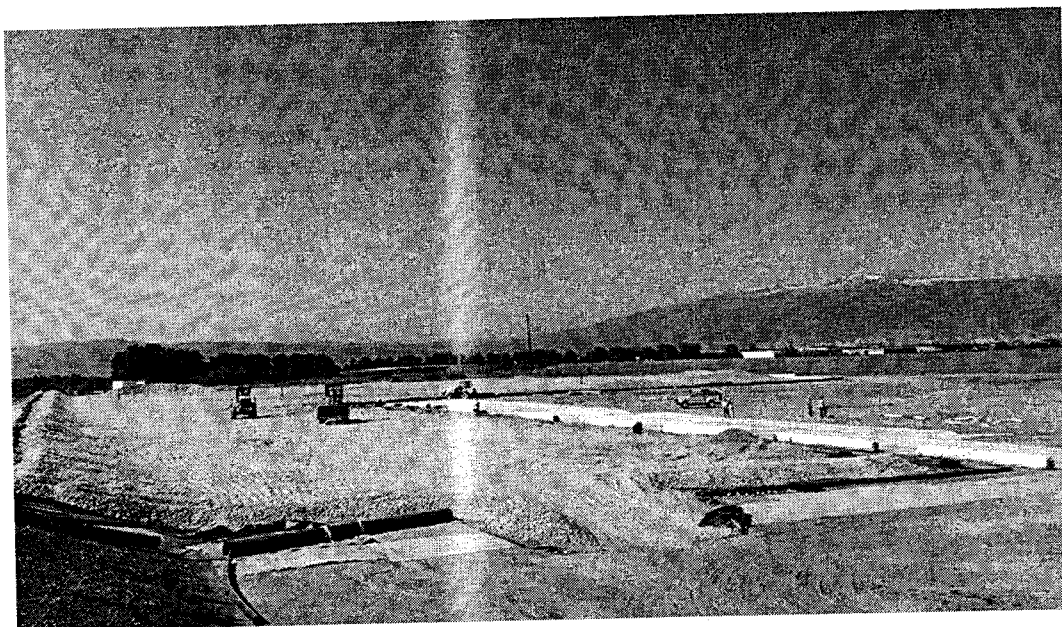
Мобилен пункт за събиране на опасни битови отпадъци от домакинствата в София

Втората група мерки са свързани с намаляване на риска за околната среда от депата за битови отпадъци, включително и намаляване на емисиите на парникови газове (метан) от депата, в т.ч:

- закриване и рекултивация на общински депа за битови отпадъци с прекратена експлоатация;

- проучване за допълнителни модули/инсталации за оползотворяване на сметищния газ;
- мониторинг и следексплоатационни грижи за закритите депа за отпадъци;
- контрол за спазване на всички изисквания при депониране на остатъчните битови отпадъци.

За периода на програмата общината разполага с достатъчно капацитет за депониране на остатъчни битови отпадъци, в съответствие с най-високите екологични стандарти, поради което не са предвидени инвестиционни мерки за ново депо за битови отпадъци в периода на програмата. Общината е предприела и през последните години осъществява мащабни проекти за закриване и рекултивация на всички стари общински депа за битови и строителни отпадъци. Рекултивацията ще се довърши през периода на програмата, но част от средствата са осигурени и следвайки подхода на разработване на цялата програма, вече осигурените от различни източници финансови средства не са включени, а само тези, за които е идентифицирана допълнително необходимост да бъдат осигурени през периода на програмата.

Закриване и рекултивация на старо депо за битови отпадъци в София

Другите мерки от тази група са свързани със следексплоатационни грижи за закритите депа за отпадъци. Това са дейностите по поддръжка на площадката на депото след неговото закриване, осъществяване на контрол и наблюдение на параметрите на околната среда (мониторинг) и отстраняване на евентуални отрицателни последици от въздействието на депото върху околната среда и човешкото здраве за определения от компетентните органи следексплоатационен период на депото.

Следва да се подчертае, че СО е осигурила институционално дейностите за мониторинг и следексплоатационни грижи на закритите депа за битови отпадъци, като ги е възложила на съответните оператори на депа. Във връзка с констатациите в Плана за

устойчиво енергийно развитие на Столична община за периода 2012-2020 г., че има допълнителен потенциал за оползотворяване на сметищния газ, в подпрограмата се предлагат и проучвания и евентуално осигуряване на допълнителни мощности за когенерация за производство на топлинна и електрическа енергия на старото депо в Суходол, както и изграждане на инсталация на депото в Долни Богров след приключване на рекултивацията му. В резултат на оползотворяване на сметищния газ се постигат няколко ползи:

- намаляват се емисиите на парникови газове;
- силно намаляват неприятните миризми;
- запазва се почвения слой от унищожаване вследствие реакцията с метана;
- финансови ползи за общината и населението.

В Плана за устойчиво енергийно развитие на Столична община за периода 2012-2020 г. се подчертава, че този тип инсталации са много ефективни, като срокът за откупуване на инвестицията е около 3 години.

План за действие

към Подпрограмата за закриване и рекултивация на депата с преустановена експлоатация и извършване на последващ мониторинг

Стратегическа цел 2: Увеличаване на количествата рециклирани и оползотворени отпадъци и предотвратяване и намаляване на риска за околната среда от депонираните отпадъци

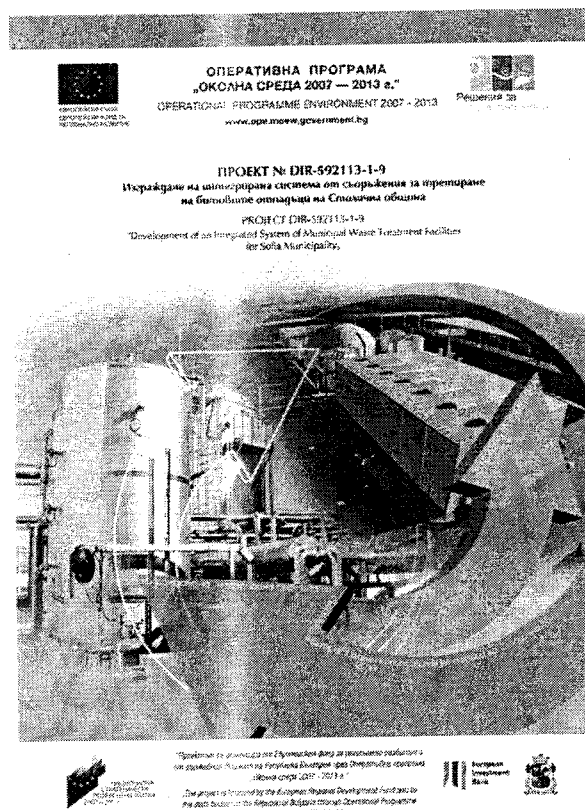
Оперативна цел	Дейности (мерки)	Бюджет (хил.лв.)	Източници на финансиране	Срок за реализация (година)	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение		Отговорност за изпълнение	
						Текущи	Целеви	Водещ	Партньор
Предотвратяване и намаляване на риска от депонираните отпадъци						Ежегодно – количество на депонираните битови отпадъци е по-малко спрямо предходната година	През 2020 г. депонираните от общо образувания в Столична община битови отпадъци с пет пъти по-малък спрямо 2010 г.		
						Брой на общинските депта за битови отпадъци, които изискват рекултивация, но за които рекултивацията не е приключила	Всички общински депта, изискващи рекултивация са закрити и рекултивирани		
	Закриване и рекултивация на общинското депо „Долни Богров“	20 000	Общински бюджет/ОПОС 2007 - 2013	2018	Депото е рекултивирано	Етапи на възлагане и изпълнение на проектите за рекултивация на депата с преустановена експлоатация	Всички договори за изпълнение на обществените поръчки за рекултивация на старите депта са окончателно изпълнени и разплатени	Зам. кмет Направление "Зелена система, екология и земеползване"	„Чистота Искър“ ЕООД
	Закриване и рекултивация на общинското депо за строителни отпадъци „Враждебна“	9 000	Общински бюджет/Софинвест ЕООД	2019	Депото за строителни отпадъци „Враждебна“ е рекултивирано	Етапи на възлагане и изпълнение на проектите за рекултивация на депото	Договорът за рекултивация е изпълнен	Зам. кмет Направление "Зелена система, екология и земеползване"	„Софинвест“ ЕООД
	Закриване и рекултивация на общинското депо „Суходол“	3 000		2016	Депото „Суходол“ е рекултивирано	Етапи на възлагане и изпълнение на проектите за рекултивация на депото	Договорът за рекултивация е изпълнен	Зам. кмет Направление "Зелена система, екология и земеползване"	„Чистота Искър“ ЕООД
	Включване в ежегодния план за работа на операторите на депата на необходимите дейности за следексплоатационни грижи за битови отпадъци на общината и изпълнение на дейностите от плана		Общински бюджет	2016-2020	Всички изисквания на нормативната уредба за мониторинг и следексплоатационни грижи за битови отпадъци на общината са изпълнени и е предотвратен риска за околната среда	В ежегодната план-сметка на операторите са включени необходимите дейности за следексплоатационни грижи за битови отпадъци на общината	В ежегодния отчет за дейността на операторите са отчетени като изпълнени всички планирани дейности за следексплоатационни грижи за закритите депта	оператори на депата	
	Извършване на необходимите проучвателни дейности и изготвяне на проект за допълнителни мощности	80	Общински бюджет	2015	Изготвен проект за допълнителни мощности за оползотворяване на	Етапи на възлагане и изпълнение на дейностите по подготовка на проекта	Договорът за проучвателните и проектантските	Зам. кмет Направление "Зелена система,	„Чистота Искър“ ЕООД

Оперативна цел	Дейности (мерки)	Бюджет (хил.лв.)	Източници на финансиране	Срок за реализация (година)	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение		Отговорност за изпълнение	
						Текущи	Целеви	Водещ	Партньор
	за оползотворяване на сметищния газ от закритото депо „Суходол“				сметищния газ от закритото депо в Суходол		дейности е изпълнен	екология и земеползване	
	Реализация на проекта и въвеждане в експлоатация на допълнителни мощности за оползотворяване на сметищния газ от закритото депо „Суходол“, при положителни резултати от проучването	1000	Общински бюджет/ОПОС 2014-2020	2018	Инсталацията е въведена в експлоатация	Етапи на възлагане и изпълнение на дейностите по изпълнение на проекта	Договорът за инсталиране на допълнителни мощности е изпълнен	Зам.кмет Направление "Зелена система, екология и земеползване"	Чистота Искър" БООД
	Извършване на необходимите проучвателни дейности и изготвяне на проект за допълнителни мощности за оползотворяване на сметищния газ от старото депо „Долни Богров“	150	Общински бюджет	2016	Изготвен проект за изграждане на инсталация за оползотворяване на сметищния газ от старото депо „Долни Богров“	Етапи на възлагане и изпълнение на дейностите по подготовка на проекта	Договорът за проучвателните и проектанските дейности е изпълнен	Зам.кмет Направление "Зелена система, екология и земеползване"	Чистота Искър" БООД
	Реализация на проекта и въвеждане в експлоатация на допълнителни мощности за оползотворяване на сметищния газ от закритото депо „Долни Богров“ при положителни резултати от проучването	2000	Общински бюджет/ОПОС 2014-2020	2018	Инсталацията е въведена в експлоатация	Етапи на възлагане и изпълнение на дейностите по изпълнение на проекта	Договорът за инсталиране на допълнителни мощности е изпълнен	Зам.кмет Направление "Зелена система, екология и земеползване"	Чистота Искър" БООД

Стратегическа цел 3:

**Управление на отпадъците, което гарантира чиста и
безопасна околна среда**

**Подпрограма за информационно осигуряване на
общинската администрация и подобряване на
административния капацитет**

За ефективното управление на отпадъците от ключово значение е наличието на институционален капацитет в общината във връзка с изпълнение на функциите, възложени ѝ съобразно нормативната уредба и поставените общински цели по отношение на политиката за отпадъците.

Анализът на административния капацитет на СО и информационното осигуряване в областта на управление на отпадъците показва, че през последните 7-8 години са осъществени значими и успешни мерки. В резултат общината разполага със специализирана дирекция с квалифициран персонал, който поддържа и повишава квалификацията си чрез различни обучителни модули; обезпечени са функциите за отпадъците и чрез други структурни звена в общинската администрация, като например финансови и правно-нормативни въпроси, с които Дирекция „Управление на отпадъците“ осъществява добра координация; добро е материално-техническото обезпечаване. Функциите по контрол се осъществяват от Столичен инспекторат, чийто капацитет също е на високо ниво, като от значение в тази посока са и осъществяваните проекти „Повишаване на професионалната компетентност на служителите на Столичен инспекторат към Столична община за по-ефективно изпълнение на служебните им задължения“ и „Развитие на ключови компетенции и подобряване на компютърните умения на служителите от Столичен инспекторат към Столична община“, финансирани от Оперативна програма „Административен капацитет“ от европейските фондове.

Предложените мерки в настоящата подпрограма са насочени към усъвършенстване на административната и информационната система, необходимостта от които произтича най-вече от развиващото се национално законодателство в сектора на управление на отпадъците, националните политики за непрекъснато повишаване на квалификацията и учене през целия живот, както и от някои пропуски, идентифицирани в резултат на изготвяне на анализите на съществуващото състояние. Включените мерки са обединени около следните ключови компоненти на институционалния капацитет:

- Информационно осигуряване на системата за управление на отпадъците в Столична община.

Необходимо е всички дейности и процеси в областта на отпадъците да бъдат информационно обезпечени чрез изграждане на съвременна информационна система, която интегрира информационните системи на всички общински структури, които поддържат данни за управлението на отпадъците, включва пълен набор от информация и осигурява възможности за събиране, съхранение, обработка на данните, за изготвяне на анализи и прогнози и за проследяване на напредъка по изпълнението на настоящата Програма за управление на отпадъците и на възложените в националното законодателство цели за отпадъците. Столична община вече е започнала изпълнението на проект за въвеждане на Информационна система „Управление на отпадъците“ (ИСУО), който следва да бъде завършен в периода на изпълнение на настоящата програма.

- Осигуряване на общински нормативни и вътрешно-ведомствени документи и процедури, които да гарантират законосъобразно и ефикасно изпълнение на дейностите с отпадъци.

Общината ще продължи да прилага мерки, които да гарантират, че изпълнението на Програмата се наблюдава и оценява и че общинската нормативна уредба е съобразена с развитието и промените в националното законодателство в сектор Отпадъци и с потребностите, идентифицирани в общината.

- Обеспечаване на системите за управление на отпадъците в общината с достатъчно на брой квалифицирани служители и непрекъснатото развитие на квалификацията и уменията на служителите с функции в областта на отпадъците.

Планирани са мерки за организационно и кадрово обезпечаване на ИСУО след нейното въвеждане в експлоатация, за непрекъснато повишаване на квалификацията и уменията на служителите с функции за отпадъците във всички административни структури в столична администрация, в районните администрации, в Столичен инспекторат, в Общинско предприятие „Столично предприятие за третиране на отпадъците“ и на тяхното ресурсно обезпечаване.

Мерките имат хоризонтален характер и тяхното изпълнение ще допринесе за постигане на всички стратегически цели на Програмата за управление на отпадъците 2015-2020 г. на Столична община.

Изпълнението на включените в програмата мерки ще допринесе и за постигане на такова управление на отпадъците, което ще гарантира чиста и безопасна околна среда за жителите на Столична община.

План за действие
към Подпрограма за информационно осигуряване на общинската администрация и подобряване на административния капацитет

Стратегическа цел 3: Управление на отпадъците, което гарантира чиста и безопасна околна среда

Оперативна цел	Дейности /мерки/	Бюджет (хил. лв.)	Източници на финансиране	Срок за реализация	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение		Отговорност за изпълнение	
						Текущ	Целеви	ведещ	партньор
Подобряване на информационното и нормативно осигуряване на дейностите за управление на отпадъците	Въвеждане на информационна система за управление на отпадъците (ИСУО)	200	общински бюджет	2015	изградена интегрирана информационна система за управление на отпадъците	Въведена в действие ИСУО	Напълно функционираща ИСУО	Дирекция „Управление на отпадъците“	
	Разработване и приемане на вътрешни правила относно задълженията и координацията за събиране, обработка и предоставяне на информация и сроковете съобразно специфичните нормативни и оперативни изисквания.		общински бюджет	2015	изготвени вътрешни правила		приети вътрешни правила	зам.кмет Направление "Зелена система, екология и земеползване"	
	Провеждане на обучения за ползвателите на ИСУО за работа с интегрираната информационна система	15	общински бюджет	2015 - 2016	служителите в столична администрация и другите ползватели имат умения да работят с ИСУО	Брой обучени служители	всички служители, които ползват/работят с ИСУО, са обучени съобразно ниво на достъп	Дирекция „Управление на отпадъците“	
	Назначаване на допълнителен персонал в Дирекция „Управление на отпадъците“, във връзка с функционирането и управление на данните на ИСУО		общински бюджет	2015	Наличен достатъчен персонал за функциониране на интегрираната информационна система		Назначени 2 бр. служители	Кмет	
	Приемане на вътрешни правила за проследяване на напредъка по изпълнението на мерките от настоящата ПУО, включително допълване на вътрешно-ведомствени актове, при необходимост		общински бюджет	2016	Идентифицирани показатели и вътрешни правила за наблюдение и отчитане	Разработени правила за проследяване на напредъка по изпълнение на мерките в ПУО	Приети промени в общински документи при идентифицирана необходимост	Дирекция „Управление на отпадъците“	
	Изготвяне на морфологичен анализ на състава и количеството на битовите отпадъци, образувани на територията на Столична община чрез възлагане на външен изпълнител	220	общински бюджет	2019	получени данни за морфологичния състав на отпадъците	Изпълнени етапи на възлагане на поръчка обществена поръчка и изпълнение	Проведено 1 бр. изследване на морфологичния състав на битовите отпадъци	Дирекция „Управление на отпадъците“	
	Приемане на нова Наредба за управление на отпадъците на Столична община		общински бюджет	2015	Нормативна осигуреност на управление на отпадъците в СО съобразно изискванията на националното законодателство за отпадъци	Приета Наредба за управление на отпадъците		Зам.кмет Направление "Зелена система, екология и земеползване"	Столичен общински съвет

СТОЛИЧЕН ОБЩИНСКИ СЪВЕТ
Приложение № 1 към Решение № 423 по Протокол № 85/09.07.2015г.

л.89 от вс.л.329

Оперативна цел	Дейности /мерки/	Бюджет (хил. лв.)	Източници на финансиране	Срок за реализация	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение		Отговорност за изпълнение	
						Текущ	Целеви	водеж	партньор
	Приемане на промени в общинската нормативна уредба съобразно развитието и изискванията на националното законодателство и местните политики за отпадъци		общински бюджет	постоянен	нормативна осигуреност	брой приети/допълнени документи		Дирекция „Управление на отпадъците“	
	Възлагане на технически, институционални, правни и финансови анализи за посемане на дейностите по почистване, събиране и извозване на смесените битови отпадъци в няколко столични района от общинско предприятие и изготвяне на план за действие.	60	общински бюджет	2015-2016	Осигуреност на общината с предложения за начина на осъществяване на услугите по почистване и извозване на битовите отпадъци, защитаващи в най-висока степен обществен интерес	Етапи на възлагане на анализите	Одобрени резултати от изпълнение на договора за възлагане на анализите.	Столичен общински съвет	
	Възлагане на общинско предприятие да извършва дейностите по почистване, сметосъбиране и сметовизоване в няколко района на СО	6000 ⁴	Общински бюджет	В зависимост от предложения график в анализите	В няколко квартала на СО почистването, сметосъбирането и сметовизоването се осъществяват от общинско предприятие	Етапи на възлагане на дейностите	Дейността е възложена на общинско предприятие		
	Изготвяне на становище и отстояване на позициите на СО относно запазване като принцип на подхода за определяне на ТБО		общински бюджет	2015	запазен подход за определяне на ТБО и устойчивите приходи от ТБО за дейностите по отпадъците	Подготвено и разпространено становище	Становището е прието от централните власти		
Подобряване на капацитета на служителите за изпълнение на функциите по управление на отпадъците	Закупуване на допълнителни транспортни средства за Столичен инспекторат за провеждане на контролната дейност	200	общински бюджет	2015 г.	подобрен капацитет за извършване на контролната дейност	брой закупени автомобили	закупени 7 бр автомобили	Столичен инспекторат	
	Провеждане на периодични обучения за повишаване на квалификацията по изискванията за контрол и съставяне на констативни протоколи и наказателни постановления		общински бюджет	постоянен	подобрен капацитет за извършване на контролната дейност	Персоналът на общинското предприятие ежегодно преминава на обучения	брой обучени служители	Столичен инспекторат	
	Провеждане на периодично обучение на персонала на Общинско предприятие „Столично предприятие за третиране на отпадъци“ относно изискванията за управление на биоотпадъците	20	общински бюджет	2015-2020	повишена квалификация и умения на служителите	брой проведени обучения	брой обучени служители	Общинско предприятие „Столично предприятие за третиране на отпадъци“	
	Изготвяне на годишни планове за специализирани обучения на служители в общинската администрация с функции за управление на		общински бюджет	ежегодно 2016-2020 г.		брой изготвени годишни планове за обучение	Изготвени 5 бр. годишни планове за обучения	Дирекция „Управление на човешките ресурси“	Дирекция „Управление на отпадъците“

⁴ Точната сума ще бъде уточнена при извършване на предходната мярка – изготвянето на анализите.

СТОЛИЧЕН ОБЩИНСКИ СЪВЕТ
Приложение № 1 към Решение № 423 по Протокол № 85/09.07.2015г.

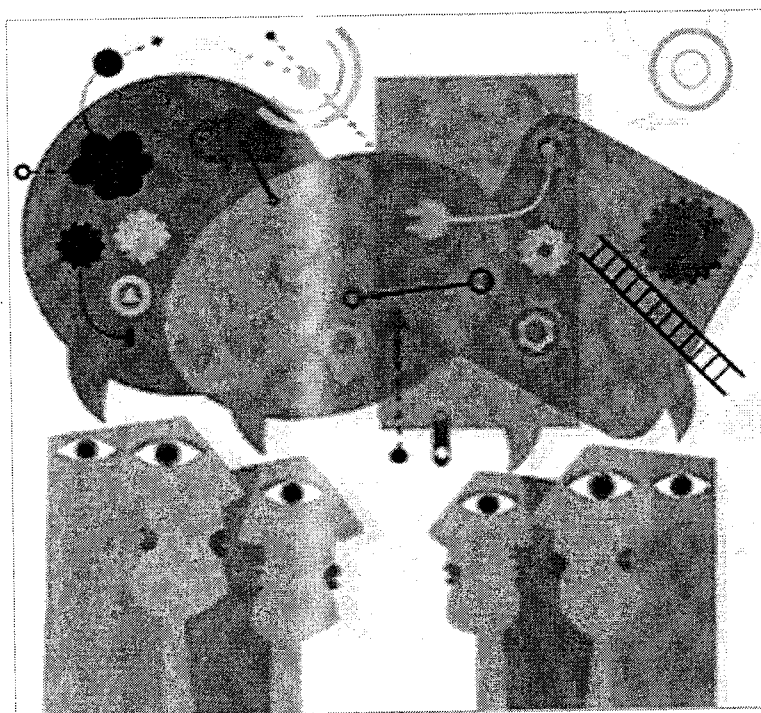
л.90 от вс.л.329

Оперативна цел	Дейности /мерки/ отпадъци	Бюджет (хил. лв.)	Източници на финансиране	Срок за реализация	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение		Отговорност за изпълнение	
						Текущ	Целеви	водец ресурси	партньор “
	Провеждане на обучения на служителите в столична администрация, районните администрации, Столичен инспекторат, Общинско предприятие „Столично предприятие за третиране на отпадъците“ с функции за отпадъците относно различни аспекти от управление на отпадъците.	200	общински бюджет, ОП „Добро управление“ 2014-2020	постоянен	повишена квалификация и умения на служителите	брой проведени обучения	брой обучени служители	Дирекция „Управление на човешките ресурси“	Дирекция „Управление на отпадъците“

Стратегическа цел 4:

Превръщане на обществеността в ключов фактор при прилагане йерархията на управление на отпадъците

Програма за прилагане на разяснителни кампании и информиране на обществеността по въпросите на управление на отпадъците

Информирането и участието на обществеността е основен компонент от всяка програма за управление на отпадъците. Отпадъците са резултат от човешката дейност и без участието на населението, основен генератор на битови отпадъци, дори и най-добре разработената програма не може да постигне своите цели.

България изостава в сравнение със страните от ЕС както по отношение на начините за третиране на отпадъци (значително по-висок дял на депонирани отпадъци в сравнение със средното за ЕС), така и по отношение на участието на населението в дейностите относно битовите отпадъци. С цел да подпомогне страни членки, които изостават в областта на управление на отпадъците, през 2013 г. Европейската комисия публикува пътни карти за управление на отпадъците за 10 страни членки. Една от препоръките в пътната карта за България е страната да отдаде голямо значение на информационните кампании сред населението.⁵ Незадоволителното участие на населението у нас в управлението на отпадъците се потвърждава и от обширно проучване сред гражданите на ЕС на тема „Отношение на европейците към управлението на отпадъците и ефективното използване на ресурсите“⁶, публикувано от ЕК в началото на 2014 г. Проучването показва, че най-общо българските граждани отделят значително по-малко внимание и усилия в сравнение с повечето страни членки към управлението на отпадъците. Така например, средно 90% от анкетираните граждани на ЕС събират разделно отпадъци от хартия и картон (поне от време на време), докато в България този дял е 64%. Подобен по-нисък е делът по отношение и на други потоци битови отпадъци (респективно: пластмаса - 90% към 66%, стъкло - 88% към 58%, опасни битови – 79% към 51%; метал – 78% към 50% и др.).

Необходими са целенасочени действия за повишаване на разбирането сред населението и бизнеса за йерархията при управление на отпадъците, т.е. за приоритетния ред на това какво представлява най-добрата възможност за околната среда за справяне с отпадъците; както и за изискванията за спазване на принципите за отговорност на производителя и замърсителят плаща, т.е. за изискването тези, които образуват или допринасят за образуването на отпадъци, да покриват пълните разходи за своите действия.

Отчитайки всичко това, Столична община разбира своята отговорност и изпълнява мерки за стимулиране и повишаване на участието на жителите и бизнеса в управлението на отпадъците на територията на общината. В рамките на периода на настоящата Програма общината ще разширява и надгражда постигнатото в тази насока. За целта една от стратегическите цели в настоящата Програма за управление на отпадъците на Столична община е *Превръщане на обществеността в ключов фактор при прилагане йерархията на управление на отпадъците*. Подпрограмата за прилагане на разяснителни кампании и информиране на обществеността по въпросите на управление на отпадъците е насочена към постигане на тази стратегическа цел.

Повечето от включените в подпрограмата мерки са т.нар. меки мерки и имат хоризонтален характер. Така на практика подпрограмата подпомага изпълнението и на мерките в другите подпрограми, а оттам допринася за постигане и на останалите три стратегически цели на Програмата за управление на отпадъците на Столична община.

Мерките са насочени към няколко оперативни цели:

⁵Support to Member States in improving waste management based on assessment of Member States' performance. Roadmap for Bulgaria. European Commission

⁶ФлашЕвробарометър 388, Европейска комисия, юни 2014
г.http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/flash_arch_390_375_en.htm#388

- Изграждане на информирано поведение и на обществени нагласи относно отпадъците, съобразно с принципите на устойчивото развитие;
- Повишаване на участието на населението и бизнеса в дейностите с битови отпадъци съобразно йерархията за управление на отпадъците;
- Повишаване на ролята на населението в процеса на вземане на решения относно политиката за управление на отпадъците на Столична община.

Предвидените в подпрограмата мерки включват публикуване и разпространение на актуална информация и провеждане на разяснителни кампании за повишаване на информираността и разбирането сред населението и бизнеса за същността, принципите и йерархията за управление на отпадъците; за услугите по събиране, транспортиране и третиране на различните потоци отпадъци, предоставяни от Столична община; за задълженията на гражданите и бизнеса и за действията, които трябва да предприемат при управление на генерираните от тях отпадъци; за използване на техники и полагане на усилия за екологосъобразно използване на ресурсите и съзнателно участие в системите за управление на отпадъците. Планирани са също мерки, които чрез подходящи техники или схеми включват пряко гражданите в дейности за разделно събиране на различни потоци битови отпадъци. Друга група мерки е насочена към участие на обществеността в процеса на вземане на решения относно политиката за отпадъците чрез допитвания, консултации, публични обсъждания и др.

За финансиране на мерките в подпрограмата Столична община ще използва няколко източника:

- *общински бюджет*
- *средства на общината от отчисленията при извършване на дейност по обезвреждане на отпадъци чрез депониране*

В съответствие с разпоредбите на Наредба № 7 от 19.12.2013 г. за реда и начина за изчисляване и определяне размера на обезпеченията и отчисленията, общината има право да изразходва до 7% от годишно натрупаните отчисления за осигуряване на информация на обществеността за дейности по управление на отпадъците, свързани с предотвратяване образуването на отпадъците, подготовка за повторна употреба и постигане на целите за разделно събиране, повторна употреба, рециклиране и оползотворяване на битови отпадъци, за финансиране на мерките, включени в общинската програма за управление на отпадъците. Използването на приходите от отчисленията за мащабни информационни кампании се препоръчва от Европейската комисия в Пътната карта за управление на отпадъците за България.

- *Средства от оперативни програми „Околна среда“ и „Добро управление“ за периода 2014-2020 г.*

В съответствие с приоритетите и допустимите за финансиране дейности в публикуваните проекти на двете оперативни програми, са планирани дейности, за които Столична община ще изготви проекти, с които ще кандидатства за финансиране.

- *други източници*

При поява на възможност за финансиране в тази тематична област по други международни или чуждестранни грантови схеми в периода на действие на ПУО, общината ще предприеме необходимите действия за кандидатстване с проекти, които включват съответни мерки от подпрограмата. Общината ще търси и други източници за финансиране, включително и, където е подходящо, чрез привличане на партньори, които да участват с финансов принос при провеждане на специфични инициативи за повишаване на информираността на обществеността в рамките на изпълнение на подпрограмата.

В съответствие с възприетия подход при разработване на всички подпрограми, не са посочени финансови средства за мерките, които се изпълняват в рамките на обичайните бюджетни средства, предвидени за съответните структурни звена на Столична община.

СТОЛИЧЕН ОБЩИНСКИ СЪВЕТ
Приложение № 1 към Решение № 423 по Протокол № 85/09.07.2015г.

Л.95 от вс.л.329

План за действие
към Програма за прилагане на разяснителни кампании и информирани на обществеността по въпросите на управление на отпадъците

Стратегическа цел 4: Превръщане на обществеността в ключов фактор при прилагане йерархията на управление на отпадъците

Оперативна цел	Дейности /мерки/	Бюджет (хил.лв.)	Източници на финансиране	Срок за реализация	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение		Отговорност за изпълнение	
						текущ	цели	водещ	партньор
Повишаване ролята на населението в политиката за управление на отпадъците в Столична община	Публикуване на обяви за консултации, провеждане на срещи, обществени обсъждания и други в процеса на вземане на решения по общински нормативни актове, ОВОС и БО на планове и програми в областта на отпадъците		общински бюджет	постоянен	Осигурени предпоставки за участие на обществеността в процеса на вземане на решения относно общинската политика за управление на отпадъците	брой проведени обществени консултации брой проведен обществени обсъждания		Дирекция "Управление на отпадъците"	
	Провеждане на социологическо проучване за отчитане мнението на жителите на Столична община относно различни аспекти на политиката и услугите за отпадъците чрез възлагане на външен изпълнител	75	отчисления по чл.64 ЗУО, общински бюджет	ежегодно до 31 юни	Събрана информация за обществените нагласи с цел подпомагане вземането на управленски решения, съобразени с мнението на гражданите	възложени и изпълнени социологически проучвания	проведени минимум 5 социологически проучвания	Дирекция "Управление на отпадъците"	Дирекция "Протокол и публични прояви"
	Изграждане на информирано поведение и обществени нагласи относно отпадъците	Изграждане на единен портал за управление на отпадъците в интернет сайта на СО	10	отчисления по чл.64 ЗУО, общински бюджет	2016 г.	Осигурен достъп на населението до информация на едно място по всички въпроси във връзка с управление на отпадъците в общината	изграден специализиран интернет портал за отпадъците		Зам.кмет Направление "Зелена система, екология и земеползване"
	Публикуване на актуална информация за отпадъците и управлението им в портала за отпадъците на интернет страницата на СО		общински бюджет	постоянен	Осигурен достъп на населението до информация за управление на отпадъците в общината		Публикувана актуална информация относно услугите, предоставяни от СО относно отпадъците на населението и фирмите, както и за всички права, задължения и възможности за участие и др.	Дирекция "Управление на отпадъците"	
	Провеждане на информационни и разяснителни кампании за различни възрастови и социални групи за намаляване на дела на рециклируемите материали в битовия отпадъчен поток, по въпроси, свързани с управление на масово разпространени отпадъци и други чрез възлагане на външен консултант в съответствие с изготвения ежегоден план, в т.ч. относно мерките, включени в другите подпрограми на настоящата ПУО	600	отчисления по чл.64 ЗУО, общински бюджет	2015-2020	повишена информираност на населението и бизнеса	брой кампании по видове	в края на 2020 г. изпълнени всички планирани кампании	Дирекция "Управление на отпадъците"	Дирекция "Протокол и публични прояви" Столичен инспекторат
Повишено участие на	Провеждане на кампании за пролетно и есенно почистване на населените места		общински бюджет	ежегодно	Повишено участие на населението и бизнеса в	брой участници/кампании	почистени нерегулирани	Столичен инспекторат	

СТОЛИЧЕН ОБЩИНСКИ СЪВЕТ
Приложение № 1 към Решение № 423 по Протокол № 85/09.07.2015г.

л.96 от вс.л.329

Оперативна цел	Дейности /мерки/ в общината	Бюджет (хил.лв.)	Източници на финансиране	Срок за реализация	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение		Отговорност за изпълнение	
						текущ	целови	ведещ	партньор
населението и бизнеса в дейности относно управление на отпадъците	в общината				предотвратяване на риска от стари замърсявания с отпадъци; Почистени нерегулментирани сметлища	количество транспортирани отпадъци брой почистени нерегулментирани сметлища	сметлища - 80 % от регистрираните в края на 2020 г. 15% увеличен брой участници спрямо базова 2014 г.		
	Провеждане на масови прояви в рамките на Европейска седмица за намаляване на отпадъците	50	ОП „Добро управление“ 2014-2020 общински бюджет	ежегодно – м.ноември	повишаване участието на населението и бизнеса в дейности относно намаляване на отпадъците	брой прояви		зам.кмет Направление "Зелена система, екология и земеползване"	МОСВ, НПО, ОО и др. заинтересовани страни
	Участие в местни, национални и международни кампании за намаляване на отпадъците	20	общински бюджет, партньорски организации	постоянен	повишаване на участието на населението и бизнеса в управлението на отпадъците в общината	брой участия		зам.кмет Направление "Зелена система, екология и земеползване"	МОСВ, НПО, ОО и др. заинтересовани страни
	Въвеждане на наградни схеми за училища и детски градини на база количества разделно събрани отпадъци от хартия, пластмаса и стъкло	50	отчисления по чл.64 ЗУО, общинския бюджет	2016	повишаване на участието на младите хора в разделно събиране на отпадъците	брой участващи училища/детски градини	в края на 2020 г. всички общински училища и детски градини участват в разделно събиране на отпадъците	зам.кмет Направление "Зелена система, екология и земеползване"	
	Въвеждане на колективни наградни схеми за населението, на база количества разделно събрани отпадъци от хартия, пластмаса и стъкло	200	отчисления по чл.64 ЗУО, общинския бюджет	2017	повишаване на участието на населението в разделно събиране на отпадъците	въведени наградни схеми	брой участващи етажни собственици	зам.кмет Направление "Зелена система, екология и земеползване"	
	Въвеждане на наградни схеми за бизнеса по категории (малък, среден и голям бизнес) за въведени инициативи и активно участие в системите за разделно събиране на отпадъци	100	отчисления по чл.64 ЗУО, общинския бюджет	2017	повишаване на участието на бизнеса в управлението на отпадъците в общината	въведени наградни схеми	брой участващи фирми	зам.кмет Направление "Зелена система, екология и земеползване"	

5. Координация на ПУО с други планове и програми

Общинската програма за управление на отпадъците 2015-2020 г. на Столична община не е изолиран документ. Нейното разработване е координирано както с национални, така и с общински програмни документи, като разбира се са отразени спецификите, приоритетите и потребностите на общината в сферата на управление на отпадъците.

5.1. Координация с програмни документи на национално ниво

При разработване на настоящата програмата са взети предвид основните постановки на националните програмни документи, в т.ч.:

- Националният план за управление на отпадъците 2014–2020 г. и Националната програма за предотвратяване на отпадъците като част от него,
- Националният стратегически план за поетапно намаляване на биоразградимите отпадъци, предназначени за депониране до 2020 г.,
- Национален стратегически план за управление на отпадъците от строителството и разрушаване на територията на Република България за периода 2011-2020 г.,
- Националният план за управление на утайките от ПСОВ до 2020 г.,
- Третия национален план за изменение на климата 2013-2020 г., и по-конкретно в частта, отнасяща се до емисии на парникови газове от Сектор „Отпадъци”.

Очаква се изпълнението на предвидените мерки от общинската програма за управление на отпадъците да допринесе в значителна степен за изпълнението на целите на посочените национални програмни документи, тъй като поставените общински цели са в пълен синхрон с националните цели, приоритети и мерки в областта на управление на отпадъците.

5.2. Координация с програмни документи на Столична община

Програмата за управление на отпадъците на Столична община е елемент и от цялостната система за планиране на развитието на общината. Целите и мерките в ПУО са синхронизирани и съобразени с ключови общински програмни документи.

- *Общински план за развитие на Столична община за периода 2014 – 2020 г., юли 2014г.*

Общинският план за развитие определя рамката за развитие в новия програмен период, като интегрира икономическите, екологичните, социалните и инфраструктурните аспекти на желания за устойчив и балансиран растеж на територията на общината като дефинира стратегически и специфични цели, приоритети и мерки.

ПУО е в подкрепа на достигането на стратегическа цел 3 от Общинския план за развитие: „Интегрирано пространствено развитие и издигане на общинския център в полицентричната система от големи градове в ЕС” и по-конкретно:

Първо, към Приоритет 3.1. „Развитие и обновяване на комуникационно-транспортната и инженерно-техническата инфраструктура” е формулирана специфична цел 3.1.2. Изграждане и модернизация на мрежите на екологичната инфраструктура. Една от мерките за достигане на специфичната цел е свързана с развитието на проекта „Интегрирана система от съоръжения за третиране на битовите отпадъци на Столична община“. Програмата за управление на отпадъците детайлизира тази мярка чрез планиране реализацията на проекта за използване на полученото гориво от отпадъци в МБТ-завода за битови отпадъци на Столична община.

Второ, към Приоритет 3.4. „Създаване на сигурна и безопасна среда чрез адаптиране към климатичните промени и намаляване на рисковете от природни бедствия и аварии” е формулирана подцел 3.4.2.1. „Предприемане на мерки за ограничаване и адаптация към климатичните промени и превенция на негативните последици от тях”. Мярка 1: „Оползотворяване на метана и компоста от утайки на ПСОВ” и Мярка 2: „Изграждане на инсталации за оползотворяване на отделения биогаз от депа за отпадъци” към тази подцел са също специфицирани като конкретни мерки в Програмата за управление на отпадъците на Столична община.

■ *План за действие за устойчиво енергийно развитие на Столична община 2012-2020 г.*

Един от ключовите приоритети на този общински план се отнася до оползотворяване на местния потенциал на възобновяеми енергийни източници. Възобновяемите енергийни източници обхващат ресурси на местно ниво, достъпни за използване и осигуряващи редица предимства за устойчивото развитие на общината и региона като цяло. Тези енергийни източници са възобновяеми и като заместители на изкопаемите горива допринасят за намаляване на емисиите на парникови газове в атмосферата и ефективно използване на ресурсите. По отношение на местната икономика те осигуряват стабилност на доставките на енергия, тъй като тяхното използване не зависи от световното положение и конфликти, както и от изчерпаемостта на ресурсите и осигуряват нови работни места посредством развитие на технологиите, изграждането и експлоатацията на инсталациите и тяхната обслужваща инфраструктура. Биогоривата са обследвани като един от значимите за устойчивото енергийно развитие на Софийския регион алтернативни източници на енергия.

Като ефективни мерки за оползотворяване на местния потенциал на СО от биогорива са посочени успешно реализираните проекти от общината за оползотворяване на сметищния газ на старото депо в Суходол и газа от ПСОВ Кубратово чрез когенерация. Констатацията на плана за действие, че има допълнителен потенциал за оползотворяване на сметищния газ е взета предвид и е включена като конкретна мярка в ПУО.

Предвидената мярка в ПУО за надграждане на интегрирания проект на СО за управление на отпадъците чрез проект за оползотворяване на произведеното

гориво в МВТ-завода също кореспондира с констатациите на Плана за устойчиво енергийно развитие на Столична община 2012-2020 г.

- *Стратегия за изграждане на интегрирана информационна система на Столична община 2009-2014 г.*

Предвидените в Програмата мерки, свързани с изграждане на информационната система за управление на отпадъците в Столична община се основават на Стратегията на Столична община за изграждане на интегрирана информационна система в общината 2009-2014 г.

Общинската програма за управление на отпадъците 2014–2020 г. е продължение и надгражда общинските стратегически и планови документи в областта на управление на отпадъците, приемани след 2005 г., когато на практика се постави началото на целенасочено и последователно планиране на дейностите по отпадъците на територията на общината и приемствеността на действията и целите във времето.

6. Мониторинг, отчет и контрол на изпълнението на Програмата за управление на отпадъците 2015-2020 г.

Наблюдението и оценката на изпълнението на Програмата за управление на отпадъците на Столична община е от ключово значение, с оглед проследяване на напредъка по постигане на предварително поставените цели, срокове и ресурси и навременно предприемане на действия за преодоляване на възникващи проблеми при реализацията на мерките и постигане на програмните цели, а при необходимост - предприемане на действия за актуализация на Програмата.

Мониторингът представлява процес на текущо наблюдение (мониторинг) чрез събиране на информация, свързана с изпълнението на мерките от Програмата, и анализиране и оценка на степента на изпълнение на целите, както и на проблемите при изпълнението и причините за тях. От съществено значение е да се гарантира, че информацията се събира по един организиран и планиран начин и през редовни интервали. Затова Дирекция „Управление на отпадъците“ ще изготви процедурни правила за наблюдение и оценка и ще събира и систематизира информация от всички звена, които имат отношение към изпълнението на конкретните програмни мерки. За всяка една от мерките в отделните подпрограми са посочени очаквани резултати от изпълнението, както и индикатори за измерване на изпълнение за мярката. Именно за посочените резултати и определените индикатори ще се събира необходимата информация. В допълнение към изпълнението на текущите и целевите индикатори, за всяка мярка ще се наблюдава и спазването на предвидения график и степента на изразходване на ресурсите.

Дирекцията ще анализира и оценява напредъка в изпълнение на мерките, причините за неизпълнение или за изоставане в изпълнението и ще изготвя годишен доклад за напредъка по изпълнение на мерките и програмните цели.

Контролът върху изпълнението на Програмата за управление на отпадъците ще се осъществява от Столичен общински съвет. За целта всяка година в срок до края на месец февруари Дирекция „Управление на отпадъците“ ще изготвя и представя на кмета на общината Годишен доклад за изпълнение на Програмата за управление на отпадъците на Столична община за предходната календарна година. Кметът на общината ще представя доклада пред Столичен общински съвет в срок до 31 март.

Актуализация на Програмата за управление на отпадъците може да се извърши в случай на поява на следните обстоятелства:

- промени в законодателството, които налагат промяна в заложените стратегически и оперативни цели и в планираните мерки за тяхното постигане;
- значително изоставане в изпълнението на програмните мерки и/или липса на напредък за постигане на целевите индикатори въпреки изпълнението на програмните мерки, което налага прилагането на допълнителни мерки към вече

приетите или замяна на някои от приетите мерки, които не дават очаквания предварително резултат;

- други непредвидени промени в обстоятелствата, които налагат промени в Програмата.

Процедурата в случай на актуализацията ще включва изготвяне на актуализиран вариант на Програмата за управление на отпадъците на Столична община, провеждане обществени консултации, прилагане на законодателството за екологична оценка на планове и програми, внасяне на актуализираната програма за одобрение от Столичния общински съвет.

VII. Приложения

Анализи на текущото състояние на управление на отпадъците в Столична община и прогнози за отпадъците

VIII. Приложения

**Стратегия за управление на утайките
формирани при пречистване на
отпадъчните води на Столична община
до 2025 г.**

1. Анализ и оценка на действащите нормативни и програмни документи в контекста на правата и задълженията на общините по управление на отпадъците

Настоящият раздел съдържа анализ на нормативните документи в областта на управление на отпадъците на национално ниво и съответната нормативна уредба на СО. Анализът има за цел да отговори на следните въпроси:

- Какви ангажименти регламентира националното законодателство спрямо местните власти
- Приета ли е нормативна уредба на местно ниво, която да детайлизира правата и задълженията на общинската администрация, на гражданите и юридическите лица по отношение на управление на отпадъците
- Местната нормативна уредба съдържа ли минималните изисквания на ЗУО
- Какви са основните изводи и препоръки от направения анализ

Информационно осигуряване на анализа

За осигуряване на необходимата информация за анализа са използвани следните методи:

- събиране и проучване на национални и местни нормативни документи, регламентиращи отговорностите на общините, свързани с управлението на отпадъците, включително проекти на нормативни актове;
- събиране и анализ на стратегически и програмни документи на национално и общинско ниво относно управление на отпадъците;
- проучване на анализите, разработени във връзка с разработването на Национален план за управление на отпадъците 2014–2020 г., представен на интернет страницата на МОСВ;
- събиране и проучване на отчетите за напредъка по изпълнението на програмните документи на СО пред Столичен общински съвет.

1.1.Национална нормативна рамка

Принципи

Националното законодателство и политика в областта на управление на отпадъците се основават на следните основни принципи:

Устойчиво развитие – Основната цел на устойчивото развитие е да се достигне разумно и справедливо разпределение на нивото на икономическо благосъстояние, което да бъде продължено за много поколения. Устойчиво развитие в областта на управление на отпадъците означава използване на природните ресурси по начин, който не ги унищожава или уврежда и не ограничава възможността да бъдат използвани от бъдещите поколения. Това налага максимално използване на възможностите за предотвратяване на образуването на отпадъци и за оползотворяване и рециклирането им.

Най-добрите налични техники, неизискващи прекомерни разходи (НДНТНПР) - консултативен процес за вземане на решения, в който се отчитат относителните преимущества на различните възможности за управление на отпадъците, имащи отношение към опазването на околната среда, на приемлива цена. Йерархията на управление на отпадъците предоставя теоретичната рамка, която може да се използва като ръководство при оценяването на различните възможности. НДНТНПР е решение (или комбинация от решения), което за дадени цели и обстоятелства предоставя най-големи ползи или застрашава в най-малка степен околната среда както в краткосрочен, така и в дългосрочен аспект. Независимо че йерархията е полезна като обща цел на политиката по управление на отпадъците, нейното прилагане трябва да бъде съпоставяно с принципа на НДНТНПР, в зависимост от съществуващите обстоятелства и икономически условия.

Интегрирано управление на отпадъците - изисква вземане на решения и прилагане на ясно определени количествени цели в рамките на една система, състояща се от закони, технически, организационни и икономически мерки, идентифицирани източници на ресурси и определени отговорности за всички участници, изпълняващи тези цели. Интегрираното управление съчетава всички останали принципи на политиката по управление на отпадъци. То гарантира взаимодействие и оптимално съчетаване на различните методи и подходи, целящи достигане на икономически и екологически ефективно управление на отпадъците

Участие на обществеността – съответните заинтересовани страни и органи, както и широката общественост имат възможност да участват в разработването на планове за управление на отпадъците и на програмите за предотвратяване на отпадъците и имат достъп до тях след разработването им.

Предотвратяване - образуването на отпадъци трябва да бъде намалено и избегнато, където това е възможно.

Отговорност на производителя и замърсителят плаща – тези, които образуват или допринасят за образуването на отпадъци или замърсяват околната среда, трябва да покрият пълните разходи за своите действия.

Превантивност – потенциалните проблеми с отпадъците трябва да бъдат предвиждани и избягвани на възможно най-ранен етап.

Близост – отпадъците трябва да бъдат обезвреждани възможно най-близко до мястото на тяхното образуване.

Йерархия на управление на отпадъците

Йерархията на отпадъците определя приоритетния ред на това какво представлява най-добрата възможност за околната среда в законодателството и в политиката относно отпадъците. Спазването на йерархията за управление на отпадъците осигурява ефективно използване на ресурсите, поради което следва да се насърчава по всякакъв начин. Йерархията задава пет възможни начина за правителствените институции, местните власти и бизнеса за справяне с отпадъците и дава приоритет на мерките в следната последователност:

- а) Предотвратяване на образуването на отпадъци;
- б) Подготовка за повторна употреба;
- в) Рециклиране;

- г) Друго оползотворяване, напр. оползотворяване за получаване на енергия;
- д) Обезвреждане (депониране, изгаряне без оползотворяване на енергията и др.).

Предотвратяването на отпадъци е определено в ЗУО като мерки, които се предприемат преди веществата или предметите да се превърнат в отпадък, с което се намалява:

- а) генерираното количество отпадъци, включително чрез повторната употреба на продуктите или удължаването на жизнения им цикъл (количествено предотвратяване);
- б) съдържанието на вредни вещества в материалите и продуктите (качествено предотвратяване на отпадъците).

Подготовка за повторна употреба включва почистване, проверка и поправка на употребявани продукти, които са станали отпадък, така че да могат да се употребяват повторно (например поправка на велосипеди, електрическо и електронно оборудване, мебели и др., които след като са поправени, се продават като втора употреба). Подготовката за повторна употреба е вид оползотворяване на отпадъците.

Рециклиране. Общата идея при рециклирането е, че един материал бива преработван с цел да се променят неговите физико-химични свойства и това да позволи той да се употребява повторно за същите или за други цели. Главната цел на РДО е ЕС да стане повече от "рециклиращо общество", което се стреми да избягва образуването на отпадъци и да използва отпадъците като ресурс.

Конкретните дейности по управление на отпадъка, които се класифицират като рециклиране съгласно РДО, включват (но не само):

- рециклиране на материали - например на пластмасови продукти или компоненти в пластмасови материали, стопяване на отпадъчно стъкло в стъклени продукти, употреба на хартиени отпадъци в заводи за хартия и др. Рециклирането на материали: например пластмасови гранулирани и пелетизирани за екструдирани или формоване, натрошени отпадъци от стъкла, сортиране на отпадъци от хартия, отговарящи на критериите за края на отпадъка;
- производство на компост, отговарящ на критериите за качество на продуктите¹.

Рециклирането е вид оползотворяване на отпадъците.

Друго оползотворяване е всяка дейност, която отговаря на определението за „оползотворяване“ съгласно РДО, но която не отговаря на специфичните изисквания за подготовка за повторна употреба или за рециклиране.

Примери за друго оползотворяване са:

- изгарянето или съвместното изгаряне, когато основното използване на отпадъците е като гориво или друг начин за получаване на енергия. Това е операция по управление на отпадъците с оползотворяване на енергията, класифицирана като R1 в Приложение II към РДО. Това контрастира с изгарянето на отпадъци без оползотворяване на енергия, класифицирано като операция по обезвреждане D10 в Приложение I към РДО;

¹ Критерии за компост от биологични отпадъци на равнище ЕС в момента са в процес на обсъждане. Поради това към момента компост, който не е престанал да бъде отпадък по всички съществуващи национални стандарти и се използва като тор, се смята за оползотворен. В специално прието Решение на ниво ЕС относно изчисляване на постигането на целите за рециклиране и оползотворяване от страните членки подробно е описано в кои случаи компостът се счита за оползотворен.

- насипни дейности, отговарящи на дефиницията за оползотворяване.

Обезвреждане - депониране (дори когато сметищен газ се използва за възстановяване на енергия); изгаряне и съвместно изгаряне, които не отговарят на критериите, за да бъдат определени като оползотворяване (в случай на съоръжения, предназначени за изгаряне на твърди битови отпадъци, които не отговарят на определени критерии, с помощта на формулата за енергийна ефективност R1 в Приложение II към РДО), насипни дейности, когато не отговарят на дефиницията за оползотворяване.

Действащи закони и подзаконови актове на национално ниво

До приемането през септември 1997 г. на Закон за ограничаване на вредното въздействие на отпадъците върху околната среда в България липсва специална правна уредба в тази област. Законът за първи път урежда обществените отношения в сектор „Управление на отпадъците“. Законът за управление на отпадъците, приет през септември 2003 г., транспонира напълно изискванията на РДО 75/442/ЕЕС. В новия Закон за управление на отпадъците, приет през 2012 г., и подзаконовите нормативни актове към него подробно са описани задълженията на органите на местно самоуправление и местна администрация, а именно ангажиментите на общините по управление на битовите и строителни отпадъци, разработване на общински програмни и нормативни документи в съответствие със ЗУО от 2012 г., както и контрол върху дейността по управление на отпадъците.

Аналогично на европейското право, българската нормативна уредба съдържа един рамков Закон за управление на отпадъците и редица специфични подзаконови актове.²

Закон за управление на отпадъците (ЗУО)

Новият ЗУО е приет през 2012 г. Той определя правата и задълженията на централните и местните власти, изискванията при трансграничен превоз на отпадъци, изискванията към съоръженията и инсталациите за отпадъци, въвежда икономически и регулаторни механизми и инструменти за прилагане на законодателството; правила за управление на масово разпространените отпадъци; права и задължения на лицата, генериращи отпадъци и преработващи отпадъци, определя глобите и санкциите за неспазване на закона.

Обхват:

Законът и подзаконовите актове към него се отнасят до следните видове отпадъци:

- битови отпадъци;
- производствени отпадъци;
- строителни отпадъци;
- опасни отпадъци.

Законът изрично изключва от обхвата си 11 вида отпадъци, в т.ч. радиоактивни; отпадъци от миннодобивната промишленост; отпадъчни води и газове; слама и други естествени неопасни материали от селското или горското стопанство, използвани в земеделието и лесовъдството, или за производството на енергия от такава биомаса чрез процеси или

² Националните нормативни актове в сектор отпадъци могат да се намерят на интернет -страницата на МОСВ:
<http://www.moew.government.bg/>

методи, които не увреждат околната среда и не застрашават човешкото здраве; трупове на животни и странични животински продукти и др.

Ключови разпоредби, произтичащи от ЗУО:

- Въвежда количествени цели за подготовка за повторна употреба и рециклиране на битови отпадъци, включващи най-малко хартия и картон, метал, пластмаса и стъкло от домакинствата и от други източници, които общините трябва да достигнат, както следва:
 - до 1 януари 2016 г. - най-малко 25 на сто от общото им тегло;
 - до 1 януари 2018 г. - най-малко 40 на сто от общото им тегло;
 - до 1 януари 2020 г. - най-малко 50 на сто от общото им тегло.
- Въвежда изисквания към общините най-късно до 31 декември 2020 г. ограничаване на количеството депонирани биоразградими битови отпадъци до 35 на сто от общото количество на същите отпадъци, образувани в Република България през 1995 г. Поетапното постигане на тези цели е заложено чрез Наредбата за разделно събиране на биоотпадъците.
- Въвежда цели за повторна употреба, рециклиране и друго оползотворяване на отпадъци от строителството и от разрушаване на сгради, включително при насипни дейности чрез заместване на други материали с отпадъци, както следва:
 - до 1 януари 2016 г. - най-малко 35 на сто от общото тегло на отпадъците;
 - до 1 януари 2018 г. - най-малко 55 на сто от общото тегло на отпадъците;
 - до 1 януари 2020 г. - най-малко 70 на сто от общото тегло на отпадъците.
- Въвежда детайлни правила и изисквания за сдружаване на общините в регионални сдружения за решаване управлението на битовите отпадъци на регионално ниво чрез регионални съоръжения и организация.
- Регламентира отговорността на собствениците на пътища за почистване на техните сервитути.
- Въвежда изисквания към търговски обекти, производствени, стопански и административни сгради в населените места над 5000 жители и курортните населени места да събират разделно отпадъците от хартия и картон, метал, пластмаса и стъкло и да ги предават на лица, притежаващи разрешение, комплексно разрешително или регистрационен документ по чл. 35 от ЗУО и/или на организация по оползотворяване.
- Въвежда икономически инструменти:
 - За извършване на дейности по обезвреждане на отпадъци чрез депониране всеки собственик на депо предоставя обезпечение, покриващо бъдещи разходи за закриване и следексплоатационни грижи на площадката на депото.
 - За обезвреждане на отпадъци на общинско или регионално депо за неопасни отпадъци или на депо за строителни отпадъци се заплащат отчисления за всеки тон депониран отпадък. Отчисленията имат за цел да се намали количеството депонирани отпадъци и да се увеличи рециклирането и оползотворяването им. При изпълнение на целите за рециклиране и оползотворяване на битовите отпадъци отчисленията се намаляват с 50% -

когато се изпълнят изискванията за рециклиране на битовите отпадъци от хартия, метал, пластмаса и стъкло и с 50% - когато се изпълнят изискванията за намаляване на количествата депонирани биоразградими отпадъци.

- Указва изискванията и реда за предоставяне на информация за дейности, свързани с отпадъци.

Подзаконови нормативни актове, издадени на основание ЗУО

Приети са редица подзаконови нормативни актове, които регламентират задължения за институциите, физическите и юридическите лица. Основните актове, които имат отношение към дейностите на общините, са:

- *Наредба за изискванията, на които трябва да отговарят площадките за разполагане на съоръжения за третиране на отпадъци.* При избор от общините на площадки за разполагане на депа и други съоръжения за отпадъци трябва да се съобразят с техническите изисквания към площадките, посочени в Наредбата.
- *Наредба за условията и изискванията за изграждане и експлоатация на депа и други съоръжения и инсталации за третиране на отпадъци.* При изграждане от общините на депа и други инсталации и съоръжения за отпадъци те трябва да включат в документацията за избор на изпълнители на договорите за изграждането и за последваща експлоатация на инсталациите и съоръженията съответните технически условия и изисквания, заложи в наредбата.
- *Наредба за условията и изискванията за изграждането и експлоатацията на инсталации за изгаряне и за съвместно изгаряне на отпадъци.* Наредбата се отнася и за изгаряне на битови отпадъци в инсталации на общините. Определя реда за получаване на разрешения за дейностите по изгаряне на отпадъци, изискванията за приемане на отпадъци в инсталациите, условията за проектиране, изграждане и експлоатация, вкл. отпадъчните газове във въздуха и съответните емисионни норми, изискванията към остатъците от изгарянето и др.
- *Наредба за реда и начина за оползотворяване на утайки от пречистване на отпадъчни води чрез употребата им в земеделието.* При оползотворяване на утайките от пречиствателните станции на общините за отпадъчни води от населените места, операторът на който е възложена с тази дейност трябва да осигури изискванията на наредбата относно качеството на утайките, когато се използват в земеделието, осигуряването на проби и мониторинг.
- *Наредба за реда и начина за изчисляване и определяне размера на обезпеченията и отчисленията, изисквани при депониране на отпадъци.* Тази наредба е от много съществено значение за общините, тъй като определя размера на отчисленията за депониране и за закриване на депата (т.нар. екотакси за депониране) до 2020 г. които заплащат общините, реда за тяхното превеждане и възможностите за използване на приходите от отчисленията от общините, както и случаите, в които общините се освобождават от заплащане.
- *Наредба за разделно събиране на биоотпадъците.* С тази наредба се определят:
 - изискванията към дейностите по събиране, в т.ч. разделно събиране и третиране на биоотпадъците;

- целите за разделно събиране и оползотворяване на биоотпадъците; Наредбата задължава кметовете на общини във всеки от регионите за управление на отпадъци по чл. 49, ал.9 от ЗУО, да постигат следните цели за разделно събиране и оползотворяване на битови биоотпадъци:

- до 31 декември 2016 г. - не по-малко от 25 на сто от количеството на битовите биоотпадъци, образувани в региона през 2014 г.;
- до 31 декември 2020 г. - не по-малко от 50 на сто от количеството на битовите биоотпадъци, образувани в региона през 2014 г.;
- до 31 декември 2025 г. - не по-малко от 70 на сто от количеството на битовите биоотпадъци, образувани в региона през 2014 г.

- методиките за изчисляване и докладване на целите по чл. 31, ал. 1 от ЗУО;
- редът за разпределението на целите по чл. 31, ал. 1 от ЗУО и по чл. 10, ал. 1 между отделните общини в регионите по чл. 49, ал. 9 от ЗУО;

Наредбата не се прилага за естествени неопасни материали от селското или горското стопанство, вкл. оборска тор, слама, растителни остатъци или остатъци от преработка и съхранение на селскостопански продукти, които се използват в земеделието и за утайки от пречиствателни станции за отпадъчни води от битови източници

- *Наредба за третиране на биоотпадъците.* Наредбата регламентира основните критерии за третиране на биоотпадъците, включително изискванията за качество на компоста, ферментационния продукт, органичния почвен подобрител и стабилизирания органична фракция от МБТ. Определени са условията при които компостът и ферментационният продукт престават да бъдат отпадък и могат да бъдат пуснати свободно на пазара. Наредбата включва изискванията за вземане на проби за качество на материалите, получени при третиране на биоотпадъците, както и минимални изисквания за етикетиране и областите на употреба на крайните продукти от биологичното третиране на биоотпадъците. Изискванията на наредбата са от съществено значение за общините, които ще изградят системи за третиране на биоотпадъците и ще произвеждат компост.
- *Наредба за управление на строителните отпадъци и за влагане на строителни рециклирани материали.* Наредбата определя случаите, в които общините имат отговорности за отпадъци от строителство и от разрушаване на сгради, както и изискванията към възложителите на строителни дейности, включително когато общините се явяват възложители на строителните дейности.
- *Наредба за класификацията на отпадъците.* Наредбата въвежда европейската класификация на отпадъците, задължителна за прилагане и от общините.
- *Наредба за реда и образците, по които се предоставя информация за дейностите по отпадъците, както и реда за водене на публични регистри.* Наредбата определя изискванията за предоставяне на НСИ и ИАОС на информацията относно отпадъците и съоръженията и инсталациите за отпадъците, включително информацията и от общините.
- *Наредба за изискванията за третиране и транспортиране на производствени и опасни отпадъци.* Изискванията се отнасят и за общините, когато осъществяват/възлагат дейности с производствени и опасни отпадъци.

➤ *Шест отделни наредби за управление на масово разпространените отпадъците от: опаковки, електронно и електрическо оборудване, излезли от употреба моторни превозни средства, батерии и акумулатори, отработени масла, автомобилни гуми.* Наредбите поставят изисквания към производителите и вносителите на съответните продукти, които след тяхната употреба се превръщат в отпадъци, и определят възможните начини за прилагане на принципа „отговорност на производителя”. В наредбите са посочени и известни ангажименти на кмета на община с оглед изграждане на системите за разделно събиране на посочените отпадъци и намаляване на количествата отпадъци, депонирани на общинските депа:

- осигурява местата за поставяне на съдовете за разделно събиране на отпадъците от опаковки, задължително за курортните населени места и населените места над 5000 жители. В Наредбата са посочени минималният общ обем на съдовете по категории населени места и изискванията за разполагането на съдовете.
- сключва договори с организация по оползотворяване на отпадъци от опаковки или с лице, притежаващо разрешително по ЗУО за изграждане на системите за разделно събиране на отпадъците от опаковки на територията на общината
- осигурява и организира подходящи мерки за недопускане на посегателства и кражби от контейнерите за разделно събиране на отпадъците от опаковки
- съдейства при подготовката и провеждането на разяснителните кампании на организациите по оползотворяване
- определя местата за събиране на излезли от употреба гуми, когато се разполагат върху общински терен и информира обществеността за местоположението им и условията за приемането на гумите
- съдейства за събирането и съхраняването на излезлите от употреба гуми и предаването и за оползотворяване и обезвреждането им, съгласно условията на договор с организация за оползотворяване на гуми или с лица, индивидуално изпълняващи задълженията си, ако общината е сключила такъв договор
- определя местата по чл. 19, ал. 3, т. 7 ЗУО на територията на общината за предаване на ИУМПС в съответствие с програмата по чл. 52, ал. 1 ЗУО и наредбата по чл. 22 ЗУО
- организира дейностите по събирането на ИУМПС по чл. 143, ал. 7 и 8 Закона за движение по пътищата и предаването им в центрове за разкомплектуване, за което уведомява звеното "Пътна полиция" при Столичната дирекция на вътрешните работи или областната дирекция на Министерството на вътрешните работи по месторегистрация на МПС.
- извършва дейностите по предходните две точки, като сключва договор с организации по оползотворяване на ИУМПС и с лица, които изпълняват задълженията си индивидуално. Кметовете на общини с районно деление могат да сключват договори за всеки район поотделно
- организира дейностите по разделно събиране на портативни и автомобилни НУБА

- организира контрола за изпълнението на договори с организации по оползотворяване или с други лица притежаващи разрешения по ЗУО, свързани със системите за разделно събиране на масово разпространените отпадъци

Основни ангажименти на общините, произтичащи от ЗУО и подзаконовите нормативни актове

ЗУО и наредбите към него регламентират детайлно редица ангажименти на общините, свързани с управлението на отпадъците. Съгласно нормативната уредба, кметът на общината отговаря за:

1. осигуряването на съдове за събиране на битовите отпадъци - контейнери, кофи и други;
2. събирането на битовите отпадъци и транспортирането им до депата или други инсталации и съоръжения за оползотворяването и/или обезвреждането им. Следва да се подчертае, че кметът на общината е длъжен да осигури условия, при които всеки притежател на битови отпадъци да се обслужва от лицата/фирмите, на които общината е възложила тези дейности, като тези лица трябва да притежават съответните разрешителни или регистрационни документи, изисквани от ЗУО;
3. почистването на уличните платна, площадите, алеите, парковете и другите територии в населените места, предназначени за обществено ползване;
4. избора на площадки, изграждане, експлоатация, закриване и мониторинг на депата за битови отпадъци или на други инсталации или съоръжения за оползотворяването и/или обезвреждане на битови отпадъци. Изискванията към площадките, съоръженията и инсталациите за битови отпадъци са регламентирани в Наредбата за изискванията, на които трябва да отговарят площадките за разполагане на съоръжения за третиране на отпадъци и Наредбата за условията и изискванията за изграждане и експлоатация на депа и други съоръжения и инсталации за третиране на отпадъци;
5. организирането на събирането, оползотворяването и обезвреждането на строителни отпадъци от ремонтна дейност, образувани от домакинствата на територията на съответната община. Следва да се подчертае, че за разлика от отменения ЗУО в новия закон отпада задължението на общините за осигуряване на депа за депониране на строителни отпадъци и от разрушаване на сгради, извън отпадъците от ремонтна дейност на жилищата на домакинствата.
6. разделното събиране на битови отпадъци на територията на общината най-малко за следните отпадъчни материали: хартия и картон, метали, пластмаси и стъкло и за поэтапното постигане на целите на общината за повторна употреба и рециклиране на тези отпадъци;
7. организирането на дейностите по разделно събиране на масово разпространени отпадъци и/или оказва съдействие на организациите за оползотворяване на масово разпространени отпадъци, в т.ч. определянето на местата за разполагане на необходимите елементи на системите за разделно събиране и местата за предаване на масово разпространени отпадъци (отпадъци от опаковки, излезли от употреба моторни превозни средства и електронно и електрическо оборудване, негодни за употреба батерии и акумулатори, отработени масла, излезли от употреба гуми);

8. изпълнението на решенията на общото събрание на регионалното сдружение, в което участва дадена община, в т.ч. относно инвестиционната програма на сдружението, провеждане на обществените поръчки и др. (не се отнася до Столична община);
9. организирането на разделно събиране на опасните битови отпадъци от бита и предаването им за оползотворяване и/или обезвреждане, като напр. опаковки от и негодни препарати за растителна защита, използвани за градините на домакинствата, опаковки от химикали и препарати и стари такива и др.;
10. разделното събиране и съхраняването на битови биоразградими отпадъци и биоотпадъци, (в т.ч. за определянето на местата за разполагане на необходимите елементи на системата за разделно събиране на тези отпадъци и предаването им за компостиране или анаеробно разграждане), както и за постигане за целите за намаляване на депонираните биоразградими отпадъци на общинските депа и постигане на целите за оползотворяване на биоотпадъците;
11. осигуряването до средата на 2014 г. на площадки за предаване на разделно събрани отпадъци от домакинствата, в т.ч. едрогабаритни отпадъци, опасни отпадъци от бита и от ремонтна дейност на домакинствата, зелени отпадъци и други във всички населени места над 10 000 жители на територията на общината, и при необходимост в други населени места. В населените места с районно деление тези площадки следва да съответстват най-малко на броя на районите, така че предлаганите услуги да бъдат достъпни за жителите на общината. Тези изисквания са нови за общините и целят подобряване на услугите за разделно събиране на отпадъците за потребителите и подпомагане на общините за постигане на целите за рециклиране и оползотворяване на отпадъците. Следва да се подчертае, че нормата на ЗУО е достатъчно гъвкава и предоставя на общините възможност, както да осигурят площадки, които са общинска собственост, за някои или за всички видове отпадъци, които домакинствата и фирмите могат да оставят безвъзмездно, така и да сключат договори с лица, които разполагат с площадки за един или няколко вида отпадъци.
12. почистването от отпадъци на общинските пътища, вкл. техните сервитути, което е също нов ангажимент за всички собственици на пътища;
13. поддържането на регистър на пунктовете за предаване на отпадъци от пластмаси, стъкло, хартия и картон на територията на съответната община и на площадките, осигурени от общините за безвъзмездно предаване на битови отпадъци, което е също нов ангажимент за кметовете на общини;
14. предотвратяването на изхвърлянето на отпадъци на неразрешени за това места и/или създаването на незаконни сметища, организиране на почистването им;
15. съдействие за създаване на центрове за повторна употреба, поправка и подготовка за повторна употреба;
16. осигуряване на информация на обществеността по всички ангажименти на общините чрез интернет страницата на съответната община, както и по друг подходящ начин и провеждане на информационни кампании за населението и бизнеса, свързани с разделното събиране на отпадъците;
17. организира събирането на данни и предоставя информация на НСИ, ИАОС, съгласно изискванията на Наредбата за реда и образците, по които се предоставя

информация за дейностите по отпадъците, както и реда за водене на публични регистри;

18. разработва общинска наредба за управление на отпадъците и общинска програма за управление на отпадъците;

19. да организира внасянето на отчисленията за следексплоатационни грижи за депата за битови отпадъци и за депониране на отпадъци в необходимия размер и срок;

20. да контролира изпълнението на общинската наредба за управление на отпадъците;

21. да предлага за одобряване от общинския съвет на такси за заплащане на услугите, предоставяни от общината, свързани с отпадъци;

22. определя изискванията към площадките за пунктовете за предаване на отпадъци от хартия и картон, пластмаси и стъкло, в т.ч. условията за регистрация на площадките (отнася се до пунктовете за предаване на посочените отпадъци в рамките на населените места, известни сред населението и като пунктове за вторични суровини).

Кметът на общината самостоятелно, когато не участва в Регионално сдружение за управление на отпадъците, или съвместно с другите кметове на общините от сдружението, предприема действия по възлагане и извършване на прединвестиционни проучвания за изграждане на ново/и съоръжение/я за третиране на битовите отпадъци *най-малко три години* преди изчерпване обема на депото за битови отпадъци или изтичането на експлоатационния срок на инсталацията, за което уведомява съответната РИОСВ.

ЗУО регламентира и обхвата на контролните правомощия на общините: Кметът на общината или оправомощено от него длъжностно лице контролира:

- дейностите, свързани с образуване, събиране, включително разделното, съхраняване, транспортиране, третиране на битови и строителни отпадъци;
- дейностите по депониране на производствени и опасни отпадъци на общински и/или регионални депа;
- площадките за дейностите с отпадъци от черни и цветни метали (ОЧЦМ);
- спазването на други изисквания, определени с наредбата по чл. 22.

Кметът на общината организира и контролира закриването, рекултивацията на терените и последващия мониторинг на депата за битови и строителни отпадъци на територията на съответната община.

Съгласно чл.118 от ЗУО кметът на общината по местонахождение на площадката за дейности с отпадъци от черни и цветни метали упражнява контрол за спазване на условията и реда за извършване на тези дейности, съобразно своите компетенции. За констатираните нарушения при проверките за спазване на условията и реда за извършване на тези дейности кметът на общината уведомява в 14-дневен срок директора на съответната РИОСВ, като му изпраща всички документи.

В наредбата за управление на отпадъците по чл.22 от ЗУО общините следва да разпишат и разширят обхвата на контролните правомощия на контролните звена на общините, като включат в този обхват контрол за спазване на допълнителните към ЗУО изисквания, които са включили в общинската наредба.

ЗУО определя и размера на глобите, които кметовете или оправомощени от тях лица могат да налагат.

Специфични изисквания на ЗУО и на Наредбата за управление на строителните отпадъци и за влагане на строителни рециклирани материали и ангажименти на общините

ЗУО въведе специални изисквания към оползотворяване на строителните отпадъци и отпадъците от разрушаване на сгради. На основание на ЗУО Министерският съвет одобри и Наредба за управление на строителните отпадъци и за влагане на строителни рециклирани материали, която влезе в сила през ноември 2012 г., като някои разпоредби на наредбата влизат в сила след тази дата.

Съгласно ЗУО общините са отговорни и за организиране на събирането, включително разделното, оползотворяването и обезвреждането на строителни отпадъци от ремонтна дейност, образувани от домакинствата. В новия ЗУО отпада ангажиментът на общините да осигуряват депа и други съоръжения за всички строителни отпадъци на територията на общината. Общините имат ангажименти по отношение на строителните отпадъци и в случаите, когато общината е възложител на строителни дейности или на дейности по разрушаване на сгради, включително принудително премахване на строежи, както и в случаите, когато местната администрация е компетентна да одобрява и разрешава инвестиционните проекти, и по-конкретно – одобрението на планове за управление на отпадъците като неразделна част от инвестиционните проекти.

Тези компетенции са свързани със следните текстове на ЗУО:

- Третирането и транспортирането на отпадъците от строителни площадки и от премахването на строежите се извършват от възложителя на строежа или от собственика на строителните отпадъци
- Предаването и приемането на строителните отпадъци се извършва само въз основа на писмен договор с лица, притежаващи разрешение или регистрация по ЗУО.
- От 14.07.2014 г. възложителят на строителни работи (включително общините, когато са възложители на строителни дейности), с изключение на текущи ремонти, и възложителят на премахване на строежи изготвят план за управление на строителни отпадъци в обхват и съдържание, определени с Наредбата за управление на строителните отпадъци. Изискването не се прилага за:
 - разрушаване на сгради с РЗП под 100 кв. м;
 - реконструкция, основен ремонт и/или промяна предназначението на строежи с РЗП, по-малка от 500 кв. м;
 - строеж на сгради с РЗП, по-малка от 300 кв. м;
 - разрушаване на негодни за ползване или застрашаващи сигурността строежи, когато тяхното премахване е наредено по спешност от компетентен орган.

Планът за управление на строителните отпадъци се включва в обхвата на инвестиционните проекти по Глава 8 от ЗУТ, а за обектите, за които не се изисква одобрен инвестиционен проект по ЗУТ, се изготвя като самостоятелен план.

Изпълнението на плана за управление на строителни отпадъци се установява:

- за строежите, за които се упражнява строителен надзор - с окончателния доклад по чл. 168 от ЗУТ на лицето, упражняващо строителен надзор, в който се описва изпълнението на целите за оползотворяване и рециклиране на строителни отпадъци и целите за влагане на рециклирани строителни материали при изпълнението на проекта
- за строежите, за които не се упражнява строителен надзор - с отчет до кмета на общината по образец съгласно изискванията на Наредбата за управление на строителните отпадъци.

Докладите и отчетите се представят на органа, одобрил инвестиционния проект или плана за управление на строителни отпадъци, както и на РИОСВ.

При строителство, разрушаване на законни строежи и доброволно премахване на незаконни строежи или на негодни за ползване или застрашаващи сигурността строежи възложителят носи отговорност за изпълнението на целите, свързани с оползотворяване на материали от строителни отпадъци

От 14 юли 2014 г. принудителното премахване на незаконни строежи или на негодни за ползване или застрашаващи сигурността строежи се извършва от собственика или изпълнителя на разрушаването селективно по материали. Кметът на съответната община отговоря за предаването на отделените строителни отпадъци по време на принудителното премахване на строежи, за оползотворяване на материалите и за влагане на рециклирани строителни материали, включително за покриването на разходите за извършване на дейностите по транспортиране и третиране. Тези разходи са за сметка на извършителя на незаконния строеж или на собственика на сградата или съоръжението. Въз основа на влязла в сила заповед за премахване на строежа и протокол за извършените разходи за дейностите по транспортиране и оползотворяване на отпадъците кметът на съответната община подава заявление за издаване на заповед за незабавно изпълнение за събиране на вземането от задължените лица по реда на ГПК.

Считано от 14 юли 2014 г. възложителите на СМР на проекти, финансирани с публични средства, отговарят за влагането в строежите на рециклирани строителни материали или на третирани строителни отпадъци за материално оползотворяване в обратни насипи съгласно Приложение № 10 към Наредбата за управление на строителните отпадъци и за влагане на рециклирани строителни материали в количества, както следва:

- за строителство на сгради - 2 на сто от общото количество вложени строителни продукти;
- за строителство на пътища - 10 на сто от общото количество вложени строителни продукти;
- за рехабилитация, основен ремонт и реконструкция на пътища - 3 на сто от общото количество вложени строителни продукти;
- за строителство, реконструкция и основен ремонт на други строежи от техническата инфраструктура - 8 на сто от общото количество вложени строителни продукти;
- за оползотворяване на предварително третирани строителни отпадъци в обратни насипи - 10 на сто от общото количество вложени строителни продукти.

Посочените цели се постигат поэтапно както следва:

Вид строителна дейност	2014 г.	2015 г.	2016 г.	2017 г.	2018 г.	2019 г.	2020 г.
Строителство на сгради, финансирани с публични средства	1%	1%	1%	1,5%	1,5%	1,5%	2%
Строителство на пътища с публични средства	5,0%	5,0%	8,0%	8,0%	8,0%	10,0%	10,0%
Рехабилитация, основен ремонт и реконструкция на пътища, финансирани с публични средства	2,0%	2,0%	2,0%	2,0%	3,0%	3,0%	3,0%
Строителство, реконструкция и основен ремонт на други строежи от техническата инфраструктура, финансирани с публични средства	3,0%	3,0%	5,0%	5,0%	6,0%	7,0%	8,0%
Оползотворяване на строителни отпадъци в обратни насипи	8,0%	9,0%	10,0%	11,0%	11,0%	11,0%	12,0%

Възложителите на проекти СМР, финансирани с публични средства задължително включват в документацията за участие в процедурите за възлагане на обществени поръчки за изпълнение на СМР изисквания за влягане на продукти от оползотворяване на строителни отпадъци в посочените количества съобразно обекта на предвидените в проекта СМР.

Считано от 14 юли 2014 г., за постигане на националната цел за повторна употреба, рециклиране и друго оползотворяване на материали по чл. 32, ал. 1 ЗУО съгласно сроковете по § 16 от преходните и заключителните разпоредби на ЗУО:

- възложителите на СМР на пътища са отговорни за постигане на цел 80 на сто материално оползотворяване от теглото на образуваните при тези дейности строителни отпадъци;
- възложителите на СМР и/или премахването на строежи извън предходната точка осигуряват селективното разделяне и материално оползотворяване на определени видове отпадъци в минимални количества, посочени в Наредбата.

С наредбата за управление на отпадъците по чл.22 от ЗУО общините следва да регламентират реда и начина за организиране на събирането, включително разделното, оползотворяването и обезвреждането на строителни отпадъци от ремонтна дейност, образувани от домакинствата, например:

- забрана за изхвърляне на строителни отпадъци от ремонтната дейност на домакинствата в контейнерите за битови отпадъци;
- възможността гражданите да предават безвъзмездно определени количества строителни отпадъци от ремонтната дейност на площадките, които площадки общините трябва да осигурят до средата на 2014 г.;

- задължението на гражданите и фирмите да предават отпадъците от ремонтни дейности, когато са над определените от общината количества за предаване, на депа или други съоръжения за третиране на строителни отпадъци и условията за това.

Финансови последици и стимули за общините, произтичащи от ЗУО

Съгласно ЗУО:

- При изпълнение на целите за отпадъците от хартия, метал, пластмаса и стъкло, общините се освобождават от заплащане на 50% от финансовите отчисления за депониране на отпадъци, което цели увеличаване от общините на рециклираните и оползотворени битови отпадъци.
- При изпълнение на целите за биоразградими отпадъци, общините се освобождават от заплащане на 50% от финансовите отчисления за депониране на отпадъци, целящи увеличаване на оползотворени битови биоразградими отпадъци и намаляване на дела на депонираните такива. Следва да се обърне внимание, че съгласно Наредбата за разделно събиране на биоотпадъците, освобождаването от заплащане на отчисления е както при изпълнение на целите по чл. 31, ал.1 от ЗУО. Общините могат да се освободят авансово от заплащане на отчисленията за депониране, ако отговарят на определени условия, регламентирани с Наредбата.

Ако общините изпълнят двата вида цели, те се освобождават на 100% от заплащане на отчисленията за депониране.

- При неизпълнение на изискванията за осигуряване от общините на площадки за предаване на разделно събрани отпадъци до средата на 2014 г. таксите за депониране се увеличават с 15%.

Освобождаването от отчисленията за депониране представлява много съществен стимул за достигане на целите от общините, като се има предвид нормативно регламентирания от МС размер на отчисленията, както и препоръките и очакванията на Европейската комисия този размер да достигне 100 лв./тон депониран отпадък през 2020 г. Размерът на отчисленията за всеки тон депониран отпадък на депата до 2015 г. е както следва:

- **за депата, които отговарят на нормативните изисквания:**

2011 г.	2012 г.	2013 г.	2014 г.	2015 г.	2016 г.	2017 г.	2018 г.	2019 г.	2020 г. и всяка следваща година
3 лв./т	9 лв./т	15 лв./т	22 лв./т	28 лв./т	36 лв./т	47 лв./т	61 лв./т	78 лв./т	95 лв./т

- **за депата, които не отговарят на нормативните изисквания**, които общините следваше да достигнат до средата на 2009 г., отчисленията се заплащат в двоен размер, освен ако не отговарят на едно от двете условия, посочени в § 4 от допълнителните разпоредби на Наредбата за разделно събиране на биоотпадъците. Целта е тези общини и РСУО, които изхвърлят отпадъците си на депа, които не отговарят на изискванията, да ускорят процеса на изграждане на новите депа и други съоръжения, тъй като Република България е в наказателна процедура и може да понесе солидни глоби.

Въвеждането на икономически инструменти, които да стимулират общините и другите задължени за постигане на рециклиране и оползотворяване юридически лица, е препоръка на ЕК и предварително условие за проектите, финансирани от европейските фондове за следващия програмен период за всички страни членки на ЕС.

Ето защо общините трябва внимателно ежегодно да планират изразходването на приходите от отчисленията за депониране. Тези приходи могат да се използват от общините за финансиране на инвестиционни проекти в областта на отпадъците, включително за съфинансиране от страна на общините на проектите, финансирани от ОПОС, както и за финансиране на експлоатационни разходи, свързани със системите за разделно събиране на битовите отпадъци, за транспортиране на разделно събраните отпадъци, тяхното последващо сепариране, рециклиране или друг вид оползотворяване, както и за информационни кампании за населението и бизнеса относно управление на отпадъците.

Изисквания относно разработване на общински програми за управление на отпадъците

Във връзка с процеса на програмиране, ЗУО съдържа няколко ключови изисквания:

Първо: Общинската програма да се разработи в съответствие със структурата, целите и предвижданията на НПУО, приет с решение на Министерски съвет през декември 2014.

Второ: Общинската програма се разработва и приема за период, който следва да съвпада с периода на действие на НПУО. Периодът, за който МОСВ разработва Националния план, е 2014-2020 г.

Трето: Общинската програма трябва да включва необходимите мерки за изпълнение на задълженията на кмета на общината, регламентирани в Глава втора, Раздел III на ЗУО.

Четвърто: Съгласно чл. 52 ал. 2 от ЗУО, общинските програми за управление на отпадъците, са секторни програми и са неразделна част от Общинските програми за опазване на околната среда. Това означава, че Общинската програма за управление на отпадъците трябва времево да кореспондира, както с периода на действие на Националния план за управление на отпадъците, така и с периода на действие на Общинска програма за опазване на околната среда.

Пето: Да се осигури обществен достъп до програмата на общината за управление на отпадъците.

Съответствие на общинската програма със структурата, целите и предвижданията на НПУО.

ЗУО включва конкретни изисквания за съдържание на НПУО. НПУО трябва да съдържа анализ на текущото състояние на управлението на отпадъците, мерките, които трябва да се предприемат за подобряване на съобразената с околната среда подготовка за повторна употреба, рециклиране, оползотворяване и обезвреждане на отпадъци, както и оценка на начина, по който планът ще подпомогне изпълнението на целите и прилагането на разпоредбите на закона.

НПУО трябва да включва и мерки за създаване на интегрирана и адекватна мрежа от съоръжения и инсталации за обезвреждане на отпадъците, както и на инсталации за оползотворяване на битови отпадъци (1) чрез прилагане на най-добрите налични техники; (2) в най-близките съоръжения/инсталации, намиращи се до източника на образуване на отпадъците, като се използват най-подходящите методи и технологии, осигуряващи висока степен на защита на човешкото здраве и околната среда.

Планът трябва да предвижда и мерки за прилагане на системи за разделно събиране най-малко на следните отпадъци: хартия и картон, метали, пластмаси и стъкло, и мерки за изпълнение на целите за повторна употреба, рециклиране и оползотворяване на отпадъчни материали по чл. 31 и 32 от ЗУО.

При разработването на общинските програми за управление на отпадъците специално внимание трябва да се отдели на чл. 10, ал. 3 от Наредбата за разделно събиране на биоотпадъците, и по-конкретно, че кметът на общината като неразделна част от програмата за управление на отпадъците включва мерки за предотвратяване образуването на биоотпадъци, разделно събиране и оползотворяване на биоотпадъците на територията на общината, отчитайки специфичните условия на отделните видове населени места (големина, тип, брой жители и др.). Разделното събиране на биоотпадъците на територията на общината е една от предпоставките за постигане на количествените цели за оползотворяване на биоотпадъците.

Одобрение и отчитане на общинската програма

Съгласно ЗУО ангажиментът за разработване на програмата е на кмета на общината, а за нейното одобрение – на Общинския съвет. Кметът на общината е длъжен ежегодно до края на месец март да информира Общинския съвет за изпълнението на мерките от програмата през предходната година. Целесъобразно е ежегодният отчет за изпълнение на общинската програма да се публикува на интернет страницата на общината с цел информиране на гражданите и бизнеса.

Процедура на екологична оценка на общинската програма за управление на отпадъците

Общинската програма за управление на отпадъците преди внасянето ѝ за разглеждане от Общинския съвет подлежи на съгласувателна процедура „Преценка на необходимостта от извършване на екологична оценка“, в изпълнение на чл.2, ал.2, т.1 от Наредбата за условията и реда за извършване на екологична оценка на планове и програми, издадена на основание на ЗООС. Тази процедура включва подготовка от страна на общината на „Искане за издаване на решение по преценка необходимостта от извършване на екологична оценка“, което се внася за разглеждане в РИОСВ. В общия случай, без утежняващи обстоятелства, процедурата отнема 1 месец, което следва да се има предвид в процеса на разработка и одобрение на общинската програма.

Изисквания по отношение на Наредбата на общините по чл.22 от ЗУО

Общините в България имат натрупан опит по разработване на общински наредби за управление на отпадъците в изпълнение на чл.19 от отменения ЗУО от 2003 г. Тези наредби трябва да бъдат актуализирани и да се допълнят с новите изисквания, въведени със ЗУО от 2012 г. От съществено значение за постигане на целите на екологосъобразното управление на отпадъците е детайлното регламентиране в Наредбата по чл.22 от ЗУО на задълженията на физическите и юридическите лица за разделно събиране, рециклиране и оползотворяване на отпадъци, както и ангажимента на общинските структури и звена в разглежданата област.

ЗУО определя минималните изисквания за съдържание на общинските наредби за управление на отпадъците, които трябва като минимум да уреждат:

1. условията и реда за изхвърлянето, събирането, включително разделното, транспортирането, претоварването, оползотворяването и обезвреждането на битови, включително биоразградими (в т.ч. и биоотпадъци) и опасни битови отпадъци;

2. условията и реда за създаването и функционирането на системите за разделно събиране на отпадъците от хартия и картон, стъкло, пластмаси и метали, включително образувани такива отпадъци от търговски обекти, производствени, стопански и административни сгради и населените места, за които се въвеждат тези системи (напр. регламентиране в кои населени места системата е задължителна, какви са техническите изисквания за предаване/изхвърляне на разделно събраните отпадъци, къде/на кого и при какви условия могат да се предават, изисквания за графици и т.н.);
3. условията и реда за изхвърлянето, събирането, включително разделното, транспортирането, претоварването, оползотворяването и обезвреждането на строителни отпадъци и от разрушаване на сгради, в т.ч от ремонтната дейност на домакинствата;
4. условията и реда за изхвърлянето, събирането, транспортирането, претоварването, оползотворяването и обезвреждането на масово разпространени отпадъци /отпадъци от опаковки; излезли от употреба моторни превозни средства и електронно и електрическо оборудване; излезли от употреба батерии и акумулатори; отработени масла; излезли от употреба гуми;
5. изискванията към площадките за предаване на отпадъци от хартия и картон, пластмаси и стъкло, в т.ч. условията за регистрация на площадките /отнася се до пунктовете за предаване на посочените отпадъци в рамките на населените места, известни сред населението и като пунктове за вторични суровини/, изискването за поддържане на публичен регистър от общината с точното местоположение и какви отпадъци приемат, работно време и т.н. Това са изисквания, например, свързани с местоположението на тези пунктове – в определени зони, обозначенията на тези пунктове и други технически изисквания, работно време, какви отпадъци се приемат и др.;
6. условията за предаване на отпадъци на площадките за безвъзмездно предаване на разделно събрани отпадъци от домакинствата, в т.ч. едрогабаритни отпадъци, опасни отпадъци и други във всички населени места, както и населените места за които общините осигуряват такива площадки;
7. заплащането за предоставяне на съответните услуги по реда на ЗМДТ.

Освен посочените по-горе минимални изисквания за съдържание на общинските наредби по чл.22 от ЗУО, общините могат да включат уреждането на широк кръг въпроси от компетенции на общините, свързани с отпадъците и чистотата, произтичащи от ЗУО и други закони.

Изисквания относно битови отпадъци от хартия и картон, метал, пластмаси, стъкло

За тази група битови отпадъци се отнася изискването поетапно да се достигне минимум 50% рециклиране за всеки от четирите типа отпадъци до 2020 г. Основно могат да се обособят в две основни подгрупи:

- Отпадъци от опаковки от хартия и картон, метал, пластмаса и стъкло. За тази група отпадъци от 10 години се създаде и продължава да се разширява и усъвършенства системата за разделно събиране от организациите за оползотворяване на отпадъците от опаковки. Организациите по оползотворяване организират разделното събиране чрез цветни контейнери – 2 или 3 в зависимост от подхода на съответната организация и от договора, който сключват с кмета на съответната община. Тези организации сключват

индивидуални договори за разделно събиране и с търговски обекти, хотели и др. за събиране на отпадъци от опаковки, когато се генерират в по-големи количества и не ползват общинските системи.

- Други битови отпадъци от хартия и картон, пластмаса, метал и стъкло. Голямо е многообразието и на тази подгрупа битови отпадъци, които се изхвърлят както от домакинствата, така и от офиси, административни и образователни обекти, търговски обекти и др., които използват общинската система за събиране и извозване на битови отпадъци.

Съгласно ЗУО системите за разделно събиране на отпадъците от хартия, метал, пластмаса и стъкло, включително отпадъците от опаковки от хартия, метал, пластмаса и стъкло, трябва да обхванат задължително всички населени места с население, по-голямо от 5000 жители, и курортните населени места. За тези населени места законът изисква отпадъците от хартия и картон, стъкло, пластмаси и метал, образувани от търговски обекти, производствени, стопански и административни сгради да се събират разделно в съответствие с реда и условията, регламентирани с Наредбите на общините за управление на отпадъците.

ЗУО предоставя възможността кметът на общината да организира изпълнението на задълженията си за участие в системите за разделно събиране на отпадъците от хартия, метал, пластмаса и стъкло, като сключва договори при условия и ред, определен с решение на общинския съвет, с:

- организации по оползотворяване на МРО, притежаващи разрешение, издадено по ЗУО и/или с
- други лица, притежаващи разрешение или регистрационен документ, издаден по реда ЗУО за извършване на дейности по събиране, транспортиране, рециклиране и/или оползотворяване на отпадъци на територията на съответната община, и/или комплексно разрешително, издадено по реда на ЗООС.

С договорите се урежда разделното събиране на посочените отпадъци от домакинствата, административните, социалните и обществените сгради, заведенията за обществено хранене, търговските обекти и обектите за отдих, забавления и туризъм. Кметовете на общини с районно деление могат да сключват посочените договори за всеки район поотделно.

С договорите трябва да се определят най-малко следните условия:

- изискванията към системата за разделно събиране на отпадъците от хартия, метал, пластмаса и стъкло от домакинствата, в т.ч. обслужвано население, вид, брой и разположение на съдовете и площадките за разделно събиране на отпадъците, честота на обслужване;
- количествени цели за разделно събиране, рециклиране и оползотворяване на отпадъците от домакинствата и подобни отпадъци, както и условията и редът за отчитане на тяхното изпълнение;
- задълженията за контрол по спазване на изискванията за разделно събиране на територията на съответната община;
- задълженията за предоставяне на информация на гражданите на съответната община по прилагане на системата за разделно събиране, провеждане на образователни и информационни кампании и работа с обществеността.

Целесъобразно е двете групи отпадъци от хартия и картон, пластмаса, метал и стъкло и отпадъци от опаковки от същите материали да бъдат съвместени, като по подходящ начин в системата за разделно събиране се включат и пунктовете за изкупуване на вторични суровини – отпадъци от хартия, метал, пластмаса и стъкло и общински площадки.

Изисквания относно битови биоразградими и биоотпадъци

ЗУО изисква кметовете на общини да организират разделното събиране и съхраняването на битови биоразградими отпадъци и биоотпадъци, (в т.ч. определянето на местата за разполагане на необходимите елементи на системата за разделно събиране на тези отпадъци и предаването им за компостиране или друг вид третиране), както и за постигане за целите за намаляване на депонираните биоразградими отпадъци на общинските депа и постигане на целите за оползотворяване на биоотпадъците.

С Наредбата за разделно събиране на биоотпадъците се забранява:

- депонирането, изгарянето на био-отпадъци и/или обезвреждането им по какъвто и да е друг начин, в случай, че могат да бъдат рециклирани или оползотворени;
- смесването на разделно събрани биоотпадъци с други рециклируеми или опасни отпадъци;
- изхвърлянето на биоотпадъци в контейнерите за събиране на битови отпадъци или контейнери за отпадъци от опаковки, при наличие на изградени системи за разделно събиране за биоотпадъци.

Наредбата изисква кметът на общината да осигурява разделно събиране и оползотворяване на цялото количество на образуваните биоотпадъци от поддържането на обществени площи, паркове и градини на територията на съответната община. Кметовете на общините трябва да разработят подробен график за обслужване на съдовете за събиране на биоотпадъци и го оповестяват на интернет страницата на съответната община и/или информират населението по друг подходящ начин.

Опасни отпадъци от бита

Голямо е разнообразието на опасни отпадъци от бита – кутии от бои и лакове от ремонтната дейност и остатъци в тях, препарати за растителна защита, използвани в къщите и т.н. Към момента малко общини са организирани пилотни проекти за разделно събиране на опасни отпадъци. Те могат да се събират както чрез мобилни пунктове (специално оборудвани автомобили) и предварително оповестяване на графици за населението, така и да се предават на площадките за предаване на разделно събрани отпадъци, които общините трябва да осигурят до средата на 2014 г.

Едрогабаритни битови отпадъци

Обичайна е практиката домакинствата да изоставят до контейнерите за битови отпадъци големи по размер отпадъци, поради липсата на определени за това площадки от общината. Това създава естетически проблеми за градската среда и затруднения за почистването на населените места.

Тези отпадъци могат да се събират разделно както чрез специално организирани акции и предварително оповестяване на графици за населението, така и да се предават на

площадките за предаване на разделно събрани отпадъци, които общините трябва да осигурят до средата на 2014 г.

Други закони съдържащи норми относно управление на отпадъците

Освен основния закон регулиращ обществените отношения свързани с управлението на отпадъците (ЗУО) има редица други национални закони с основен предмет други сфери на обществения живот, съдържащи разпоредби относно отпадъците, като например:

Закон за местните данъци и такси

Определя местните данъци и такси, включително такса „Битови отпадъци”, приходите от която постъпват в общинския бюджет.

Таксата се заплаща за услугите по:

- събирането, извозването и обезвреждането в депа или други съоръжения на битовите отпадъци, както и
- за поддържането на чистотата на териториите за обществено ползване в населените места.

Размерът на таксата се определя за всяка услуга поотделно:

- сметосъбиране и сметоизвозване;
- обезвреждане на битовите отпадъци в депа или други съоръжения;
- чистота на териториите за обществено ползване

Таксата се определя в годишен размер за всяко населено място с решение на общинския съвет въз основа на одобрена план-сметка за всяка дейност, включваща необходимите разходи за:

- осигуряване на съдове за съхраняване на битовите отпадъци - контейнери, кофи и други;
- събиране, включително разделно, на битовите отпадъци и транспортирането им до депата или други инсталации и съоръжения за третирането им;
- проучване, проектиране, изграждане, поддържане, експлоатация, закриване и мониторинг на депата за битови отпадъци или други инсталации или съоръжения за обезвреждане, рециклиране и оползотворяване на битови отпадъци, включително отчисленията по чл. 60 и 64 от ЗУО;
- почистване на уличните платна, площадите, алеите, парковете и другите територии от населените места, предназначени за обществено ползване.

Размерът на таксата се определя в левове според количеството на битовите отпадъци. Когато не може да се установи количеството на битовите отпадъци, размерът на таксата се определя в левове на ползвател или пропорционално върху основа, определена от общинския съвет. От 1 януари 2014г. влезе в сила промяна на закона, с която не се допуска тази пропорционална основа да бъде данъчната оценка на недвижимите имоти, тяхната балансова стойност или пазарната им цена. В тази връзка до 30 юни 2014 г. Министерският съвет съвместно с Националното сдружение на общините в Р България трябва да разработят методика за изготвяне на план-сметката с необходимите разходи за дейностите и за видовете основи, които служат за определяне размера на таксата за битови отпадъци, като Министерски съвет внесе в Народното събрание проект за

изменение на чл. 66 и чл. 67 на ЗМДТ. Към средата на 2014 г. методиката все още не е одобрена.

Таксата за поддържане чистотата на териториите за обществено ползване в населените места се определя в левове на ползвател или пропорционално върху основа, определена от общинския съвет.

Закон за устройство на територията

Законът урежда обществените отношения, свързани с устройството на територията, изискванията към инвестиционното проектиране и строителството в страната, и определя ограниченията върху собствеността за устройствени цели.

Съоръженията и инсталациите за третиране на отпадъци са определени като елементи на техническата инфраструктура. От гледна точка на характеристиките, значимостта, сложността и рисковете при експлоатация, тези инсталации са определени като втора категория строеж от общо осем категории, като първа категория са най-сложните и рискови, а осма категория – с незначителен риск и сложност.

Законът съдържа разпоредби във връзка с произтичащите от ЗУО изисквания относно строителните отпадъци и отпадъците от разрушаване на сгради:

- оценката за съответствието на инвестиционните проекти със съществените изисквания към строежите обхваща проверката на тези проекти за съответствие с редица изисквания, включително и с изискванията за селективно разделяне на отпадъците, образувани по време на строително-монтажните работи и дейностите по разрушаване с цел осигуряване на последващото им оползотворяване, включително рециклиране и постигане на съответните количествени цели за оползотворяване и рециклиране
- премахването на строежи се извършва след одобряване на план за управление на строителни отпадъци, изискван от ЗУО
- в разрешението за строеж се вписват мерките за селективно разделяне на отпадъците, образувани по време на строително-монтажните работи и дейностите по разрушаване и осигуряване на последващото им оползотворяване, включително рециклиране
- на фаза одобрение на строеж за въвеждане в експлоатация не се допуска въвеждане в експлоатация, когато: 1) липсва определен размер на отчисленията за единица депониран отпадък за последващо закриване и експлоатация по чл.60 от ЗУО; 2) не е издадено разрешение или регистрационен документ за дейности с отпадъци, когато такива се изискват по реда на ЗУО.

С приемането на Закона за устройство на територията през 2001 г. се въвежда разпоредба общините да осигуряват терените и изграждането на съоръженията и инсталациите за третиране на битовите и строителните отпадъци. Този текст поставя значителни ангажименти на общините в сравнение с компетенциите им, произтичащи от ЗУО от 2012 г., които по отношение на строителните отпадъци и от разрушаване на сгради на територията на общината се свеждат до организирането на събирането, оползотворяването и обезвреждането на строителни отпадъци единствено от ремонтна дейност, образувани от домакинствата на територията на съответната община, както и общите изисквания, валидни за всички възложители на инвестиционни проекти. ЗУО е специален закон по отношение на ЗУТ, който е рамков закон. Имайки предвид практиката при наличие на колизия в закони, би следвало специалният и по-нов закон

да има предимство при прилагането. Въпреки това, посоченото несъответствие следва да се отстрани, тъй като общините не следва да имат задължението за осигуряване на терени, съоръжения и инсталации за производствени отпадъци (в случая строителни отпадъци), отговорност за които по ЗУО има строителният бизнес, генериращ тези отпадъци. Този текст би представлявал и пречка пред инвеститорите в съоръжения за рециклиране на строителни отпадъци, тъй като текстът на закона не им позволява да си осигурят терен за инвестицията. Този въпрос обаче не е от компетенциите на общините и следва да се реши на национално ниво.

1.2. Нормативна уредба на общинско ниво

Наредба на Столична община за поддържане и опазване на чистотата и управление на отпадъците на територията на Столична община

Наредбата е приета през април 2009 г. на основание на отменения ЗУО, приет през 2003 г. Глава трета от Наредбата е посветена на битовите отпадъци (БО). Наредбата отразява изискванията на чл.19, ал.2 и ал. 3, т.1, т.2, т.4, т.15 ЗУО, като различното тук е, че отговорността за осигуряване на необходимия брой съдове за съхраняването и събирането на БО и транспортирането им до депата или други инсталации и съоръжения за обезвреждане е прехвърлена от кмета към лицата по чл. 5, ал. 1 от Наредбата, на които е възложено извършването на дейностите по управление на битовите отпадъци. Наредбата изисква БО да се събират и транспортират от районите, определени в договорите, като границите на районите за организирано сметосъбиране и сметоизвозване се определят ежегодно със заповед на кмета на Столична община. БО за предварително третиране, оползотворяване, и/или обезвреждане следва да се извозват само на определените от СО депа или на други инсталации и съоръжения. Също така лицата по чл. 5, ал. 1 от Наредбата се задължават да изпълняват и други изисквания, съгласно договорите, с които им е предоставено право да извършват дейности по събирането и транспортирането на битовите отпадъци. Въведени са изисквания относно поддръжка на съдовете за БО в добро техническо състояние и естетичен вид, да бъдат дезинфекцирани най-малко два пъти годишно и др. Относно разделното събиране чл. 7, ал. 2 въвежда задължението всички лица, собственици, ползватели и наематели на недвижими имоти, вкл. и на търговски обекти или части от тях да изхвърлят масово разпространените отпадъци (МРО) и други рециклируеми отпадъци разделно на определените за тази цел места. Разпоредби относно разделното събиране на отпадъците се съдържат в Глава четвърта от Наредбата (Управление на МРО), която е доста прозаична и реално пресъздава закона. Липсват разпоредби относно опасните БО, едрогабаритните отпадъци от домакинствата и площадките за предаването им, които общината трябва да осигури да средата на 2014 г. Няма разпоредби и относно биоразградимите отпадъци (в т.ч. и биоотпадъци).

Наредбата е приета на основание и в съответствие с чл. 19 ЗУО от 2003 г. отм., поради което не покрива минималните изисквания на ЗУО от 2012 г., като същата е непълна и по-скоро пресъздава части от закона, а не го допълва и уточнява.

Проект на Наредбата по чл. 22 от ЗУО

СО е разработила Проект на Наредбата по чл. 22 от ЗУО, която е много по-детайлна и изчерпателна от сега действащата такава и отговаря на съществените изисквания за съдържание, произтичащи от ЗУО от 2012 г.

Наредба за определяне и администриране на местни такси и цени на услуги

Наредбата се одобрява от Столичен общински съвет на основание Закона за местните данъци и такси. Тази наредба урежда реда и начина за определяне и администриране на местните такси и цени на услуги (в т.ч. такса за битови отпадъци), предоставяни на физически и юридически лица на територията на Столична община, както и реда и сроковете за тяхното събиране. Такса за битови отпадъци се заплаща за услугите по събиране, извозване и обезвреждане в депа или други съоръжения на битовите отпадъци, както и за поддържане на чистотата на териториите за обществено ползване. Таксата се определя в годишен размер с решение на Столичния общински съвет ежегодно въз основа на одобрена план-сметка, включваща необходимите разходи отделно за всяка дейност. Таксата се заплаща от собственика на имота, а при учредено вещно право на ползване - от ползвателя. При концесия таксата се заплаща от концесионера.

Таксата за битови отпадъци за нежилищни имоти на предприятията се определя:

1. според количеството на битовите отпадъци съобразно вида и броя на съдовете за съхраняването им и честотата на сметоизвозване;
2. чрез пряко договаряне;
3. пропорционално в промили.

Таксата за битови отпадъци за имоти на граждани и жилищни имоти на предприятия се определя пропорционално в промили на база данъчната оценка на имотите, като разпределянето на размера на промила по видове услуги е както следва:

1. за сметосъбиране и сметоизвозване;
2. за обезвреждане на битови отпадъци в депа или други съоръжения;
3. за поддържане чистотата на териториите за обществено ползване.

Наредба за управление на общинските пътища

Съгласно Закона за пътищата собствениците на пътищата, в т.ч. и общините отговарят за почистването от отпадъци на пътя, земното платно, пътните съоръжения, обслужващите зони, крайпътните обслужващи комплекси и опорните пунктове за поддържане, както и за осигуряването на съдове за събиране на отпадъците и транспортирането им до съоръжение за тяхното третиране. Подобни са разпоредбите и на ЗУО. Наредбата за управление на общинските пътища на територията на Столична община не кореспондира с това изискване на Закона за пътищата и следва да бъдат включени текстове относно реда и условията за осъществяване на това задължение на общината. Друг възможен вариант за детайлизиране на това задължение на общината и конкретното му адресиране да се регламентира в Наредбата на общината за управление на отпадъците, която се разработва в момента.

Правилник за организацията и дейността на Столичния инспекторат

Този правилник урежда устройството, функциите и организацията на дейността на Столичен инспекторат към Столична община. Съобразно правомощията си инспекторатът осъществява контрол по спазването от страна на всички юридически и физически лица на територията на Столична община на нормативните актове на Столичен общински съвет, на законите и подзаконовите нормативни актове, както и на договори, по които страна е Столичната община, включително тези свързани с управление на отпадъците, когато такива функции са му възложени от Кмета на

Столична община или от Столичен общински съвет. По отношение на управление на отпадъците, подробно функциите са разгледани в анализа на институционалния капацитет.

Устройствен правилник за организацията и дейността на Столичната общинска администрация

Този правилник урежда организацията и дейността на Столичната общинска администрация, която е регламентирана от действащите закони и подзаконови нормативни актове. В съответствие с предоставената компетентност общинската администрация подпомага изпълнението на функциите на кмета на Столичната община и Столичния общински съвет. В администрацията на СО структурните звена дирекции и отдели - са обособени в направления, ръководени от зам.-кметовете на СО, главния архитект на София и секретаря на СО, които от своя страна са подчинени на кмета на общината. По отношение на управлението на отпадъците в Направление „Зелена система, екология и земеползване” е създадена Дирекция „Управление на отпадъци”, чиито функции са подробно описани в Устройствения правилник. По отношение на управление на отпадъците, функциите на звената в администрацията на СО са разгледани по-подробно в анализа на институционалния капацитет.

Наредба за принудителното изпълнение на заповеди по чл. 195, ал. 4, ал. 5 и ал. 6 от ЗУТ за поправяне, заздравяване или премахване на строежи или части от тях и заповеди по чл. 225а, ал. 1 от ЗУТ за премахване на незаконни строежи или части от тях от органите на Столична община

С тази наредба се уреждат условията и редът за принудително изпълнение на заповеди по чл. 195, ал. 4, ал. 5 и ал. 6 от ЗУТ за поправяне, заздравяване или премахване на строежи или части от тях и на заповеди по чл. 225а, ал. 1 от ЗУТ за премахване на незаконни строежи от четвърта до шеста категория или части от тях от четвърта до шеста категория, съгласно чл. 137, ал. 1 от ЗУТ, от органите на Столична община. Според наредбата почистването на терена от отпадъците, получени при поправянето, заздравяването или премахването на строежа и възстановяването на терена се извършва от изпълнителя по и е за сметка на собствениците на строежа. Тук липсва текст, кореспондиращ със ЗУО, според който възложителят на СМР относно поправяне, заздравяване или премахване на строежи или части от тях следва да извършва дейността си по начин, осигуряващ последващото оползотворяване, в т.ч. рециклиране на образуваните строителни отпадъци в съответствие с изискванията на Закона за управление на отпадъците.

Правилник за управление на Околната среда в Столична община

С правилника се урежда редът за управление на околната среда в централната администрация на Столична община и за работата на Съвета за управление на околна среда в Столична община. Тук няма изрични разпоредби относно управлението на отпадъците, но тъй като те са част от управлението на околната среда, то разпоредбите на правилника са приложими и относно разглеждането на въпросите на общината, свързани с управлението на отпадъците като част от управлението на околната среда.

Наредба за пазарите на територията на Столична община

В Наредбата се уреждат редът, условията и изискванията към функционирането на пазарите на територията на общината. В Наредбата не са регламентирани изисквания относно управление на битовите отпадъци, генерирани от пазарите. Тъй като пазарите

генерират по-значими количества битови отпадъци, в т.ч. биоотпадъци, е препоръчително да се заостри вниманието чрез няколко специални разпоредби и изисквания относно разделното им събиране, съхранение и предаване.

1.3. Програмни документи на национално и общинско ниво

Национална програма за управление на дейностите по отпадъците за периода 2009-2013 г.

В тази програма не са поставени цели за рециклиране и оползотворяване на битовите отпадъци, но са описани основните мерки за изграждане и развитие на регионалните системи за управление на битовите отпадъци. По-голямата част от ключовите мерки, за постигане на 10 – те стратегически цели на програмата са изпълнени или в процес на изпълнение, включително от мерките за подобряване на административния капацитет, въвеждането на икономически инструменти за стимулиране на рециклирането и предотвратяването на образуването на отпадъци; значителен напредък има по отношение на подготовката и изпълнението на интегрираните регионални системи за управление на битовите отпадъци. Изоставане се констатира най-вече по отношение на сроковете за въвеждане в експлоатация на регионалните депа и съоръжения за битови отпадъци, но следва да се отбележат нереалистичните срокове за начало на експлоатация на тези съоръжения, посочени в програмата – юли 2009 г., като се има предвид, че в началото на 2009 г. голяма част от проектите са на идейна фаза, не са осигурени площадки и е нереалистично тяхното построяване за няколко месеца.

За СО националната програма включва изграждането на основните съоръжения, които са били избрани в резултат на проведеното детайлно прединвестиционно проучване от общината - инсталация за механично биологично третиране (МБТ) с производство на гориво от отпадъци (RDF; депо за обезвреждане на остатъчните отпадъци след тяхното предварително третиране, инсталация за компостиране на биоотпадъците.

Националният стратегически план за поетапно намаляване на биоразградимите отпадъци, предназначени за депониране 2010-2020 г. е първият план за страната, в който систематично се осъществява задълбочен анализ на проблемите за околната среда в резултат на депонирането на биоразградимите отпадъци, дефинира проблемите и идентифицира необходими мерки (административни, нормативни, финансови и др.) за преодоляване на проблемите и за изпълнение на целите за поетапно намаляване депонирането на тези отпадъци и увеличаване на тяхното рециклиране и оползотворяване. Очаква се в резултат на изпълнението на плана до 2020 г. да бъде предотвратено депонирането на над 5 млн.т. биоразградими отпадъци. Допълнителен ефект се постига от заместването на фосфатни торове в земеделието с компост. Мерките от плана са заложили и като ключови за постигане на целите на Третия национален план за действие по изменение на климата 2013-2020 г. за намаляване на емисиите на парникови газове от сектор „отпадъци“. Някои от инсталациите за оползотворяване на биоразградимите отпадъци, предвидени в плана, са в изпълнение, а най-голямата инсталация беше въведена в експлоатация в София в началото на 2014 г. В съответствие с Националния план е и изпълняваният от СО години наред проект за въвеждане на домашно компостиране и въвеждането на разделно събиране на биоотпадъци от търговските обекти, ресторанти и др., както и от обществените паркове и градини. Все още обаче мерките за информационните кампании за населението и другите заинтересовани страни са все още с много ограничен обхват.

Национален стратегически план за управление на отпадъците от строителството и разрушаване на територията на Р.България за периода 2011-2020 г. е също първи за страната план в разглежданата област. В резултат на детайлни анализи на съществуващата ситуация, планът определя за първи път мерки (административни, нормативни, финансови и др.) за увеличаване на рециклирането и оползотворяване на този поток отпадъци, който в страната основно се депонира. Главната стратегическа цел на плана е до 2020 г. да се намали вредното въздействие на строителните отпадъци върху околната среда чрез достигане на поне 70% ниво на рециклиране на строителните отпадъци. В изпълнение на мерките от плана са приети разпоредби в ЗУО от 2012 г. и е разработена и приета Наредба за управление на строителните отпадъци и за влагане на строителни рециклирани строителни материали. В процес на подготовка и изпълнение са и инсталации за рециклиране на строителни материали като част от интегрираните регионални общински системи за управление на отпадъците. Столична община е посочена като един от районите в страната, в който за периода след 2000 г. е наблюдаван най-висок ръст на строителството и съответно на строителните отпадъци. Прогнозата е за най-бързо урбанистично развитие на София и няколко други големи града, в резултат на което и строителните отпадъци са с най-голям обем. Анализите в плана посочват, че за територията на Столична община ще са необходими две инсталации за третиране на строителните отпадъци с оглед тяхното рециклиране, всяка от които с по 100 000 т. годишен капацитет.

Национален план за управление на отпадъците 2014-2020 г. и Национална програма за предотвратяване на отпадъците, като неразделна част от плана

Националният план и националната програма се разработват от МОСВ. Основна цел на плана е да прекъсне връзката между икономическия растеж и отпадъците като подобри йерархията на управлението на отпадъците чрез разработване за първи път на подпрограма и мерки за предотвратяване на образуването на отпадъците, постави конкретни количествени цели за подготовка за повторна употреба, рециклиране и друго оползотворяване на конкретни потоци отпадъци.

Националният план за управление на отпадъците 2014-2020 г. и Националната програма за предотвратяване на отпадъците, неразделна част от Плана, са приети с Решение № 831 на Министерския съвет от 22.12.2014 г.

Национален стратегически план за управление на утайките от ПСОВ до 2020 г.

МОСВ разработи Национален стратегически план за управление на утайките от ПСОВ до 2020 г., който беше приет в края на 2014 г. Основната цел на този документ е да осигури рамката за планиране на национално ниво, като осигури разумен подход при определянето и прилагането на адекватни мерки за оползотворяване и обезвреждане на утайките в рамките на съществуващата законодателна рамка, като се вземат предвид географските, обществено-икономическите и демографските условия в България.

Предмет на стратегическия документ е цялото очаквано количество образувани утайки от ГПСОВ в България до 2020 г., за което са предвидени национални цели за оползотворяване и пакет от мерки за тяхното постигане в краткосрочен (до 2016 г.), средносрочен (до 2018 г.) и дългосрочен (до 2020 г.) план. Междинните години отчитат задължителното разширяване на дейностите, свързани със събирането на отпадъчни води и изграждането на пречиствателни съоръжения в населени места с над 2000 жители, които трябва да бъдат завършени до края на 2016 г. Новата инфраструктура ще увеличи необходимостта от третиране на по-големи количества утайки след 2016 г.

В процеса на планиране са определени 4 моделни РИОСВ (София, Благоевград, Велико Търново и Бургас), които са разгледани детайлно и са посочени примери за това как изготвеният национален стратегически план за управление на утайките от ГПСОВ може да бъде приложен в представителните области на регионално ниво

Съгласно стратегическите насоки на този план, обезвреждането на утайки чрез депониране трябва рано или късно да бъде преустановено. Тази тенденция следва да увеличи натиска върху операторите на ГПСОВ да търсят други методи за обезвреждане на утайките, освен съществуващата в момента възможност за оползотворяването им върху земеделски земи. Въз основа на направените анализи и изводи прилагането на националния стратегически план за управление на утайките от ГПСОВ в България за периода 2014-2020 г. трябва да осигури следните *национални цели, които не са законодателство, регламентирани на европейско или национално ниво, но съответстват на йерархията на управление на отпадъците и ефективно използване на ресурсите и опазване на околната среда:*

- Рециклиране и материално оползотворяване на следните количества образувани утайки от ГПСОВ до 2020 г.:
 - 20% до края на 2016 г.
 - 50% до края на 2018 г.
 - 70% до края на 2020 г.
- Енергийно оползотворяване на следните количества образувани утайки от ГПСОВ до 2020 г.:
 - 10% до края на 2016 г.
 - 20% до края на 2018 г.
 - 30% до края на 2020 г.
- Нулево депониране и нецелево временно съхранение на утайки до 2020 г.

Програма на Столична община за управление на отпадъците

СО изпълнява Актуализирана програма за управление на отпадъците 2009 – 2014 г., приета с Решение № 668/29.10.2009 г. на Столичен общински съвет, неразделна част от Общинската програма за опазване на околната среда на гр. София. Програмата включва инвестиционни, организационни и институционални мерки, обособени в девет цели. Програмата е в съответствие с националните програмни документи. Най-важните мерки от програмата са инкорпорирани в План за действие към Програмата на Столична община за опазване на околната среда до 2020 г. Ежегодно се прави отчет за напредъка по изпълнението на мерките от Програмата за управление на отпадъците пред Столичен общински съвет. Отчетите показват, че голяма част от мерките са изпълнени, а другата част от мерките са в процес на изпълнение.

В рамките на международен проект СО е разработила през 2011 г. Програма за предотвратяване на отпадъците до 2020 г. СО е единствената община в страната, разработила такава програма. Тъй като тази програма не е минавала за одобрение от Столичен общински съвет, тя ще бъде актуализирана и одобрена като неразделна част от новата общинска Програма за управление на отпадъците до 2020 г.

Стратегия на Столична община за изграждане на интегрирана информационна система 2009-2014 г.

Информационната система на СО, модул „отпадъци“ се изгражда на основание и в съответствие с приетата през 2009 г. Стратегия. Този модул е проектиран по начин, който да обхване всички аспекти на управление на отпадъците като част от общата интегрирана система.

1.4. Основни изводи и препоръки

На основата на направените анализи на националната и общинската нормативна рамка и програмни документи в областта на управлението на отпадъците, могат да се направят следните основни изводи:

- Националната правна рамка е построена в цялост и съдържа конкретни разпоредби, адресиращи обхвата, правата и задълженията на местните власти по отношение на управление на отпадъците, в т.ч. ангажиментите за поетапно увеличаване на количествата отпадъци, които се рециклират и оползотворяват, и намаляване на депонираните отпадъци
- Действащата Наредба за поддържане и опазване на чистотата и управление на отпадъците на територията на Столична община не отговаря на изисквания на ЗУО за съдържание на общинските наредби, тъй като е издадена на основание на отменения ЗУО от 2003 г.
- Столична община е разработила проект на нова Наредба за управление на отпадъците и поддържане на чистотата на територията на Столична община, на основание на чл.22 от ЗУО. Проектът на Наредба е детайлно разписан, съдържа важни, самостоятелно обособени раздели и отговаря на изискванията на ЗУО за съдържание на Наредбата.
- С оглед уреждане на някои допълнителни въпроси и уреждане на максимално широк кръг от въпроси, някои допълнения могат да бъдат направени и в други общински нормативни актове, както е препоръчано в настоящия анализ.
- Столична община провежда политика и мерки в областта на управлението на отпадъците на основата на добре разработени, ясни и детайлни стратегически и програмни документи, одобрени от Столичен общински съвет.
- Общината осъществява контрол, мониторинг на напредъка и периодичен отчет за изпълнението на програмните документи, но е препоръчително отчетите да се публикуват на интернет страницата на общината.
- Столична община е предприела своевременни действия за разработване на нова програма за управление на отпадъците на общината в съответствие с изискванията на ЗУО.

2. Анализ на отпадъците

Анализът на отпадъците включва анализ на битовите отпадъци, анализ на отпадъци от строителство и разрушаване и анализ на отпадъците утайки от ГПСОВ.

2.1. Анализ на битовите отпадъци

Анализът на битовите отпадъци се стреми да даде отговор на следните въпроси:

- Какви са общите количества и тенденциите относно битови отпадъци в общината за анализирания период: в абсолютни количества, на жител/година, сравнение със средното за страната;
- Какъв е морфологичният състав на битовите отпадъци в общината;
- Какви са количества на повторно използвани, рециклирани, оползотворени и обезвредени битови отпадъци за разглеждания период и какви са сравненията със средното за страната. В каква степен основно прилаганите в общината методи за обезвреждане на битовите отпадъци съответстват на йерархията за управление на отпадъците
- Какви са тенденциите в третирането на битовите отпадъци;
- Какви са количествата образувани битови отпадъци от различните източници - от домакинствата и от юридическите лица.

Информационно обезпечение на анализа

Поради факта, че интегрираната информационната система за отпадъците на СО е в процес на изграждане, за целите на настоящия анализ е използвана основно информация от Столична община (отчети до НСИ, справки, доклади, отчети от оператори на инсталации и съоръжения за третиране на отпадъци до СО, данни от Проект „Изграждане на интегрирана система от съоръжения за третиране на битови отпадъци на Столична община“ и др.) и от НСИ и Евростат.

Определение за битови отпадъци

Съгласно Допълнителните разпоредби на ЗУО *битови отпадъци* са “отпадъците от домакинствата” и “подобни на отпадъците от домакинствата” (това са отпадъците, образувани от домакинствата, и отпадъците, образувани от фирми и други организации, които по своя характер и състав са сравними с отпадъците от домакинствата, с изключение на производствените отпадъци и отпадъците от селското и горското стопанство).

"Биоразградими" са всички битови отпадъци, които имат способността да се разграждат анаеробно или аеробно, като хранителни и растителни отпадъци, хартия, картон и други. "Биоотпадъци" са биоразградими битови отпадъци от парковете и градините, хранителни и кухненски отпадъци от домакинствата, ресторантите, заведенията за обществено хранене и търговските обекти, както и подобни отпадъци от предприятията на хранително-вкусовата промишленост.

Състояние и тенденции относно битовите отпадъци

В Столична община се наблюдават тенденции сходни с тенденциите в страната - наблюдава се трайно намаление на количествата събрани смесени отпадъци, видно от долната таблица:

Таблица 1: Събрани смесени битови отпадъци по години

2009	2010	2011	2012	2013	2014
397 955	385 194	364 587	363 932	356 715	373 062

Източник: Столична община

Според източниците на събраните смесени отпадъци, наблюдаваното намаление се дължи основно на отпадъците от домакинствата, като през периода отпадъците от предприятия и търговски обекти се запазват в същия обем, а в някои години се наблюдава и увеличение на същите. Информацията за събраните смесени отпадъци има висока степен на точност поради начина на регистрация чрез товарни бележки в сепариращите инсталации за предварително третиране на смесените битови отпадъци и от депата, обслужващи столичния град.

Депонираните битови отпадъци в Столична община през 2013 г. са 263 хил.т., от които на депа за неопасни битови отпадъци около 165 хил.т., и 97 хил.т. депонирани битови отпадъци на депо "Враждебна" (19 12 09; обемни (ЕГО) и биоразградими битови отпадъци). За 2014 г. по данни на Столична община депонираните битови отпадъци са 235 хил.т. През последните две години продължава благоприятната тенденция на намаляване на количествата депонирани отпадъци за сметка на третирането на отпадъците в по-високите йерархически нива на управлението на отпадъците. За 2013 г. в Столична община са депонирани 201 кг. битови отпадъци на жител за годината срещу 257 кг. средно за страната.

Информацията, предоставена от НСИ за количествата разделно събрани и рециклирани битови отпадъци, показва, че за Столична община тези количества са 180 813 т. за 2013 г. Тази информация е от изключителна важност за определяне на общото количество генерирани отпадъци, тъй като тази информация не е налична във Столична община поради начина на отчитане на организациите за оползотворяване на отпадъците от опаковки и за МРО.

Отново по данни на НСИ, средната норма на натрупване за генериране на отпадъците е 433 кг. на жител на година. Тази норма е изчислена при население за 2013 г. 1 305 976 жители и генерирани отпадъци в порядъка на 566 хил.т.

Сравнението и със средноевропейските стойности от 492 кг/жител нарежда София под средноевропейското ниво на генериране на отпадъците. По предварителни данни за 2014 г. нормата на натрупване е 435 кг. на жител на година при население 1 316 557 и генерирани отпадъци в порядъка на 573 хил. т.

Друг важен аспект на анализа е определянето на морфологичния състав на отпадъците. През месец октомври 2014 г. стартира проект за определяне на морфологичния състав на отпадъците в Столична община. Към момента са изготвени 3 доклада, показващи резултатите от измерванията в 3 климатични сезона. Резултатите от измерванията показват сходство с морфологичния състав на отпадъците за целите на изготвяне на проекта за „Интегрирана система от съоръжения за третиране на отпадъците на Столична община“. Данните са посочени в таблицата по-долу.

Таблица 2. Средногодишен морфологичен състав по групи жилищни райони

Тип обект на изследване	Морфологичен състав													
	хранителни	хартия	картон	пластмаса	текстил	гума	кожа	градински	дървесни	стъкло	метали	инертни	опасни	други
	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
Ж.К. с етажност от 6 до 20 етажа	14.61	12.07	8.93	14.87	4.82	0.76	0.62	1.23	2.68	9.22	1.18	5.00	0.82	23.19
Централна градска част	12.01	10.69	14.10	14.07	4.91	1.00	0.93	1.23	1.66	8.36	2.37	10.35	0.18	18.14
Ж.К. със смесено застрояване	14.91	10.29	7.90	14.45	3.55	0.45	0.98	0.92	2.10	9.57	1.80	6.86	0.40	25.83
Квартали с преоблад. Ромско население	5.16	5.66	7.16	13.93	9.59	0.97	1.02	2.42	1.52	8.89	1.22	6.73	0.18	35.54
Квартали от "Подвигишката яка"	9.88	10.57	6.79	14.79	3.22	0.84	0.83	5.07	1.85	9.78	2.38	6.83	0.27	26.89
Ж.К. с висока гъстота на застрояване	12.71	10.04	11.10	15.76	3.33	1.23	0.52	1.57	1.29	10.22	2.70	9.05	0.34	20.14
Крайни квартали от селски тип	7.36	9.63	7.20	13.47	4.87	1.01	1.30	2.68	1.09	9.10	2.43	5.96	0.40	33.50
Средно за общината	10.95	9.85	9.03	14.48	4.90	0.89	0.89	2.16	1.74	9.31	2.01	7.26	0.37	26.18

При така определения морфологичен състав на отпадъците се направиха изчисления за количествата на отделните видове отпадъци за 2013 г. и 2014 г., видно от долната таблица.

Таблица 3. Количества образувани отпадъци по видове (тона)

	2013	2014
Общо образувани отпадъци	565488	572 879
хранителни	61 921	62 730
хартия	55 701	56 429
картон	51 064	51 731
пластмаса	81 883	82 953
текстил	27 709	28 071
гума	5 033	5 099
кожа	5 033	5 099
градински	12 215	12 374
дървесни	9 839	9 968
стъкло	52 647	53 335
метали	11 366	11 515
инертни	41 054	41 591
опасни	2 092	2 120
други	147 932	149 865

От таблицата е видно, че количествата на отпадъците от хартия и картон, метал, пластмаса и стъкло са съответно 253 хил.т. за 2013 г. и 256 хил.т. за 2014 г.

Количествата на разделно събраните и рециклирани отпадъци от опаковки са съответно 181 хил.т. за 2013 г. по данни на НСИ и 184 хил.т. за 2014 г. по предварителни оценки. От така посочените количества следва да се извадят количествата от отпадъци, които са извън споменатите потоци отпадъци, а именно отпадъци от опаковки от дърво и други разделно събрани и предадени отпадъци - например от МРО, за които няма точни данни, но по експертна оценка не надвишават 5%, тоест за 2013 г. и 2014 г. са малко над 9 хил. т. При така направените изчисления, процентът на рециклиране на тези потоци отпадъци от общо генерираните отпадъци е около 68%.

Поради липса на изготвени морфологични анализи за повечето от общините в България съгласно Заповед № РД-884/18.11.2014 г. на министъра на околната среда и водите постигнатите цели за 2013 г. се определят като се изчислява процент на предадените за рециклиране отпадъци от домакинствата и подобни от общото количество генерирани отпадъци. По тази методика Столична община постига изпълнение от 31,97%. Вероятно предложението на МОСВ произтича от липсата на адекватна информация за 2013 г. в общините, но то ще бъде променено в следващите години, за да отговори на изборения от Р.България начин за отчитане на заложените цели.

Друг важен аспект при анализа на отпадъците е оценката на изпълнението на националната и общеевропейската цел за ограничаване на количеството депонирани биоразградими битови отпадъци през 2013 г. до 50% от общото количество на същите отпадъци, образувани през 1995 г. Националният стратегически план за поетапно намаляване на количествата на биоразградимите отпадъци предназначени за депониране 2010-2020 г. определя, че за да се изпълнят националните цели през 2013 г., е максимално допустимо да се депонират 152 кг/жител биоразградими отпадъци. Изчисленията показват, че това за столицата означава допустими депонирани биоразградими битови отпадъци над 197 хил.тона, което е число, съпоставимо с количеството общо депонирани отпадъци през същата година.

Получените данни от НСИ в Столична община за общото количество битови отпадъци за общината от 287 811 т. през 1995 г. е напълно нереалистично, защото тези данни предполагат норма на натрупване от 241 кг./ж, което не отговаря на действителността. Поради тази причина в доклада по чл. 14, ал. 1 от Наредбата за разделно събиране на биоотпадъците, Столична община прие предоставените данни от НСИ като данни за общото количество на биоразградимите битови отпадъци, образувани през 1995 г. За да се изпълнят националните цели при тази хипотеза максимално допустимо е да се депонират 50% от образуваните такива отпадъци през 1995 г., т.е. 143 906 тона, за да се изпълни целта за 2013 г. Направените изчисления съгласно методиката към Наредбата за разделно събиране на биоотпадъците показваха, че общо количеството депонирани биоразградими битови отпадъци през 2013 г. е 100 435 тона, при допустими за депониране биоразградими отпадъци 143 906 тона.

От посоченото по-горе става ясно, че и при двата подхода на математическо изчисление, Столична община изпълнява целите за 2013 г. по чл. 31, ал. 1, т. 2 от ЗУО.

През 2013 г. няма поставена национална цел за разделно събиране и оползотворяване на битови биоотпадъци. Такава цел има заложена в следващите години, а именно до 31 декември 2016 г. не по-малко от 25% от количеството на битовите биоотпадъци, образувани през 2014 г. да са разделно събрани и оползотворени, а през 2020 г. този процент следва да е 50%.

Важно е да се отбележи, че от раздадените на домакинствата от Столична община домашни компостери средно годишно се предотвратяват в порядъка на 1300 тона градински биоразградими отпадъци.

Основни изводи и препоръки относно битови отпадъци

- ✚ През последните години се наблюдава положителна тенденция за намаляване на общото количество събрани смесени битови отпадъци в общината.
- ✚ Столична община е с по-благоприятни стойности спрямо средното за страната и спрямо средноевропейското ниво по показателя „норма на натрупване на битови отпадъци”.
- ✚ Столична община е общината в България с едно от най-ниските нива на депонираните битови отпадъци на жител.

- ✦ Наблюдаваните тенденции показват, че общината има капацитет да постигне националните и общоевропейските количествените цели за рециклиране и оползотворяване на битовите отпадъци.
- ✦ Стартираният проект за определяне на морфологичния състав на битовите отпадъци ще има важно значение за прецизиране на количествата и изпълнението на целите, включително за битовите биоотпадъци.

2.2. Анализ на отпадъци от строителство и разрушаване (ОСР)

Анализът на **строителните отпадъци** се стреми да даде отговор на следните въпроси:

- Какви са количествата на образуваните и оползотворени строителни отпадъци в общината за анализирания период
- Кой са основните източници на строителни отпадъци
- Каква е морфологията на строителните отпадъци
- Какви са ключовите изисквания към общините, в т.ч. към СО относно управление на строителните отпадъци и как СО отговаря на изискванията
- Какви са прогнозите за строителни отпадъци за общината
- Какви са основните изводи и препоръки

Определения

"Отпадъци от строителство и разрушаване" са отпадъци, получени вследствие на строително-монтажни работи и премахване, включващи минерални отпадъци, пластмаси, метал, хартия, изолационни материали, дърво, азбест, други опасни отпадъци и др., съответстващи на кодовете на отпадъци от група 17 от Приложение № 1 на Наредбата за класификация на отпадъците.

"Материално оползотворяване" са всички операции по оползотворяване на ОСР, с изключение на енергийното оползотворяване и преработването в материали, които се използват като гориво. Материалното оползотворяване на ОСР е всяка една от дейностите:

- 1) подготовка за повторна употреба;
- 2) рециклиране;
- 3) оползотворяване в обратни насипи.

„Обратно насипване“ означава дейност по оползотворяване, при която подходящи отпадъци се използват с цел възстановяване на материалите в изкопните зони или за инженерни цели в ландшафтната архитектура и когато отпадъците са заместител на материали, които не са отпадъци.

"Рециклиране на ОСР" е всяка дейност по оползотворяване на строителните материали, посредством която ОСР се преработват в продукти, материали или вещества за първоначалната им цел или за други цели. Рециклирането на ОСР не включва оползотворяването на ОСР за получаване на енергия и преработване в материали, които ще се използват като горива или за насипни дейности.

„Подготовка за повторна употреба на ОСР“ са дейности по материално оползотворяване, представляващи проверка, почистване или ремонт, посредством които строителните продукти или компонентите на продукти, които са станали отпадък, се подготвят, за да може да бъдат използвани повторно.

Информационно обезпечаване на анализа

Все още не е изградена интегрирана национална информационна система за образувани, рециклирани, оползотворени и депонирани строителни отпадъци, която да обхваща национално, регионално и общинско ниво, поради което данните за ОСР от наличните източници са непълни и със съмнителна точност.

За целите на настоящия анализ е използвана основно информация от НСИ, както и от Националния стратегически план за управление на строителни отпадъци 2011- 2020 г., в който са направени експертни оценки по отношение на ОСР. Относно ОСР за територията на СО е ползвана и публикуваната информация от „Софинвест“ ЕООД - дружество със 100% общинска собственост на Столична община, което е оператор на депото и на инсталацията за преработване на строителни отпадъци „Враждебна“; Програма за опазване на околната среда на СО до 2020 г. (проект); Отчет за изпълнението на актуализираната Програма на СО за управление на отпадъците 2009-2011 и др.

Национални цели за периода до 2020 г.

Основна стратегическа цел, която е поставена в ЗУО и в НПУО 2014-2020 г., е до 2020 г. в България да бъде развита система за управление на ОСР, която да осигури степен на рециклиране и оползотворяване на тези отпадъци:

- до 1 януари 2016 г. - най-малко 35 на сто от общото тегло на отпадъците
- до 1 януари 2018 г. - най-малко 55 на сто от общото тегло на отпадъците
- до 1 януари 2020 г. - най-малко 70 на сто от общото тегло на отпадъците.

Други важни стратегически цели са предотвратяването и намаляването на количеството на образуваните ОСР, като по този начин се намалява необходимостта от изграждането на нови депа и други съоръжения за третиране на строителни отпадъци чрез широко

въвеждане на практики за селективно разрушаване, както и събиране и съхраняване на ОСР на строителната площадка по начин, осигуряващ в максимална степен тяхното последващо използване.

Основни данни и тенденции за ОСР на национално ниво

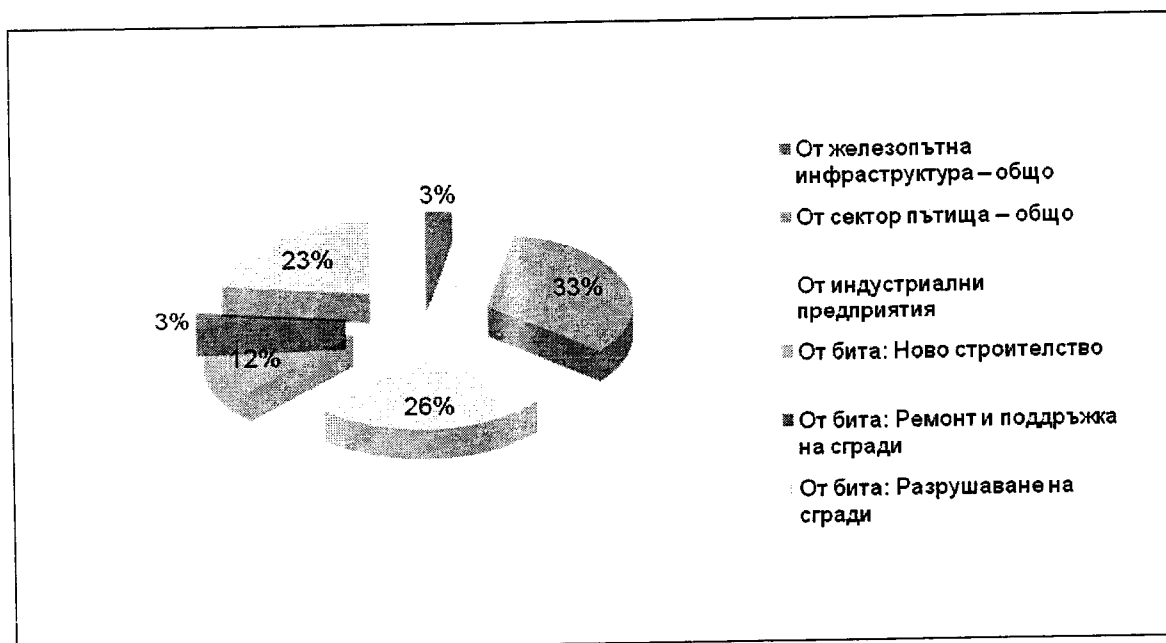
Като цяло данните показват намаление в количествата образувани ОСР от отрасъл строителство през периода от 2007-2011 г. , което основно се дължи на големия спад в сектор „Строителство“ поради икономическата криза.

През същият период се наблюдава положителна тенденция на увеличение на предадените за оползотворяване строителни отпадъци спрямо общото количество образувани строителни отпадъци.

В регионален аспект най-големи количества строителни отпадъци са образувани в областите София град, Варна, Бургас, Пловдив и Благоевград

Произходът на ОСР от основните източници средно за страната е представен на следващата фигура:

Фигура 1. Дялово разпределение на строителните отпадъци от различни източници, 2009 г.

Източник: Национален стратегически план за управление на строителни отпадъци 2011- 2020 г.

Пътният сектор е основен генератор на строителни отпадъци. Друг голям генератор на строителни отпадъци са индустриалните предприятия - 26% от общото количество ОСР. Сравнително голям дял от ОСР имат строителните отпадъци от разрушаване на сгради и от ново строителство, което често е свързано с разрушаване на дадена сграда и строителство на нова на нейно място и от ремонт и поддръжка на сгради общо – 38%.

От гледна точка на морфологията на ОСР, средно за страната над 60% от образуваните отпадъци са земни маси и скални материали и бетон/стоманобетон, следвани от керамиката – 14%.

Фигура 2. Обобщени данни за страната за морфологията на строителните отпадъци през 2009 г.

Източник: Национален стратегически план за управление на строителни отпадъци 2011- 2020 г.

Преобладаващата част от строителните отпадъци имат висок потенциал за рециклиране и оползотворяване, има достъпни технологии за рециклиране, но няма достатъчен капацитет в страната за рециклиране на строителни отпадъци.

Основни данни за ОСР на територията на СО

В период от десет години между 1998 г. и 2008 г. на депото за строителни отпадъци „Враждебна“ са депонирани 2 218 071 м³ строителни отпадъци и 6 145 694 м³ земни маси.

Събраните количества ОСР на депото на територията на СО за последните три години постепенно нарастват, след значителния спад в годините след 2008 г., когато на депото „Враждебна“ са депонирани 968 хил.т ОСР¹. През 2013 г. предадените на депо „Враждебна“ отпадъци са 424 хил.т.

На инсталацията за строителни отпадъци на площадката „Враждебна“ през 2008 г. са оползотворени 42 373 тона ОСР, което означава, че са рециклирани почти 5 % от предадените на площадката „Враждебна“ ОСР, а през 2013 г. – 50 491 т, което означава, че са рециклирани над 10 % от предадените на площадката „Враждебна“ ОСР.

На територията на общината ОСР се оползотворяват и за рекултивация на нарушени терени и на депа за отпадъци, обратни насипи, за пръстяване на депо за битови отпадъци, но липсва конкретна информация за количествата материално оползотворени ОСР по тези направления. Не е налична информация и за повторно употребените строителни отпадъци в резултат на селективното разрушаване на сгради или отделянето от общите строителни отпадъци на елементите, годни за повторна употреба.

¹ Данните за 2008 г. са от „Програма за опазване на околната среда на Столична община 2010 – 2020 г.“, София 2009 г.

Липсва информация и за общо генерираните ОСР на територията на общината, поради което не може да се направи констатация за общото ниво на генериране и оползотворяване на ОСР на територията на общината. Разбира се, както по-горе е подчертано, всички въпроси, свързани с ОСР извън отпадъците от ремонтна дейност на домакинствата, са извън компетенциите на общината и въпросите за отчетността се решават на национално ниво.

Относно ОСР като генерирани количества според източниците на образуване на територията на общината не е налична информация, но като се има предвид спецификата на общината – град – община, се предполага, че основните източници на ОСР са (според направена диференциация в Националния стратегически план за ОСР до 2020 г) разрушаване, ново строителство и ремонт и поддръжка на сгради. Вероятно следващи по значение са отпадъците от ремонт на пътища. Ако условно приемем, че ОСР от ремонт и поддръжка на сгради са приблизително както на национално ниво около 3%, това означава в абсолютни количества за СО например за 2013 г. около 10 хил. т., но общо от домакинствата и от фирмите, организациите и другите юридически лица. Тази информация е от съществено значение за СО, тъй като ЗУО от 2012 г. определя като задължение на общините да отговарят *единствено за организирането на събирането, оползотворяването и обезвреждането на ОСР от ремонтна дейност, образувани от домакинствата на територията на съответната община.*

Няма специално изследване за морфологичния състав на ОСР, генерирани на територията на СО, но като се имат предвид предоставените данни от СО на НСИ за 2013 г., може да се направи извод, че около 2/3 от ОСР, предавани на депото в кв.Враждебна, са смесени неопасни ОСР, около 15% - бетон, тухли, плочки, порцеланови и керамични изделия, между 5 и 8 % - асфалтови смеси, обемни отпадъци около 5-8% и между 5–15% земни маси, почва и камъни.

Изисквания на законодателството към общините относно управление на ОСР и прилагане от СО относно националните разпоредби²

Изисквания на националното законодателство

ЗУО, приет през 2012 г., въведе специални изисквания към оползотворяване на строителните отпадъци и отпадъците от разрушаване на сгради. На основание на ЗУО в края на 2012 г. Министерски съвет одобри и Наредба за управление на строителните отпадъци и за влагане на строителни рециклирани материали.

В новия ЗУО отпада задължението на общините да осигуряват депа и други съоръжения за ОСР на територията на общината. Съгласно ЗУО общините са отговорни за организиране на събирането, включително разделното, оползотворяването и обезвреждането само на *ОСР от ремонтна дейност, образувани от домакинствата.* Общините имат ангажменти по отношение на строителните отпадъци и в случаите, *когато общината е Възложител на строителни дейности или на дейности по разрушаване на сгради, включително принудително премахване на строежи.*

С Наредба № 7 от 19.12.2013 г. за реда и начина за изчисляване и определяне размера на обезпеченията и отчисленията, изисквани при депониране на отпадъци се определят:

² По-подробно тези изисквания са разгледани в Анализа на нормативната уредба

- Редът и начинът за определяне на размера на обезпеченията, както и редът и начинът за изразходване на средствата при закриване и рекултивация на депа, в т.ч. и на депа за отпадъци от ОСР
- Размерът на отчисленията за депониране на всеки тон депониран отпадък, в т.ч. и на строителни отпадъци, които трябва да отчисляват собствениците на депа за строителни отпадъци, както и реда и направленията за изразходване на натрупаните средства.

Размерът на отчисленията за депониране на ОСР нараства поетапно до 2020 г., а след това размерът остава непроменен.

Основни изводи и препоръки относно строителни отпадъци

- ✚ Количеството на депонирани ОСР на територията на СО за периода 2011–2013 г. нараства постепенно след спада след 2008 г. и достига 279,9 хил.т. през 2013 г.
- ✚ Приблизително 15% от предадените през 2013 г. ОСР на депо Враждебна са рециклирани в инсталацията, разположена на депото.
- ✚ Около 15% от предаваните на депо Враждебна отпадъци са бетон и тухли, което е над 4 пъти по-малко от капацитета на инсталацията на депото Враждебна.
- ✚ Липсва целенасочено проучване и информация за територията на СО за общо генерирани ОСР, оползотворени ОСР, морфологичен състав и източници на този поток отпадъци.
- ✚ Не е налично целенасочено проучване и информация относно количествата ОСР от ремонтна дейност на домакинства, който поток отпадъци е ангажимент на общината за оползотворяване или обезвреждане. Все пак, ако се използва наличната информация на национално ниво, може да се оцени приблизително, че количествата на този поток отпадъци може да е около 10 хил.т./г.
- ✚ Макар и приблизителна, информацията относно количествата генерирани строителни отпадъци от ремонтна дейност – ангажимент на общината по ЗУО, дава основание да се направи извод, че общината може да се справи с тяхното оползотворяване за запръстване на депото за битови отпадъци, рекултивация на нарушени терени или депониране на депо за строителни отпадъци, а друга част – чрез депониране с общия поток смесени битови отпадъци.
- ✚ Налице е изоставане на процеса по осигуряване на площадки, които общините трябва да осигурят съгласно ЗУО, на които домакинствата и фирмите могат да оставят разделно събраните ОСР в малки количества от ремонтна дейност, което често е една от причините тези отпадъци да се изхвърлят в контейнерите за смесени битови отпадъци или до тях и съответно да запълват депото за битови отпадъци и замърсяват уличните пространства.
- ✚ Целесъобразно е да се извършва специализирано проучване за територията на СО относно генерираните количества, морфологичен състав, източници и количествата повторно използвани, рециклирани и оползотворени ОСР на територията на общината, включително отделна информация и за ОСР от ремонтна дейност на домакинствата, които са ангажимент на общината, а

общината да получава ежегодно информация от НСИ/ИАОС относно цялото количество генерирани, повторно използвани, рециклирани, оползотворени и депонирани ОСР.

- ✦ Препоръчително е да се развие система за разделно събиране на ОСР от ремонтни дейности от домакинствата.

ПРИЛОЖЕНИЕ № 1

към анализ на отпадъци от строителство и разрушаване

Таблица 4. Количества строителни отпадъци, приети за третиране/обезвреждане на площадката „Враждебна“ (по данни на „Софинвест“ ЕООД)

	2009	2009	2010	2010	2011	2011	2012	2012	2013
Вид	тона	м ³	тона	м ³	тона	м ³	тона	м ³	тона
Строителни отпадъци, в т.ч.:	315128	402421	332174	374459	302043	385711	374410	485145	427284
Смесени отпадъци от строителство и събаряне	176591	212761	177324	213643	181265	217518	181975	218317	231955
Бетон, тухли, плочки, порцеланови и керамични изделия	60654	37789	104873	83898	47501	38001	56079	66839	60851
Дървесен материал									
Пластмаса					88	106	29	35	
Други	1290	1554	244	294	8166	10048	1328	2130	4903
Метали									
Асфалтови смеси	33822	27058	29110	23288	8906	7125	15589	12471	28728
Почва, камъни и изкопани земни маси					15333	18400	76595	91914	63333
Опасни строителни отпадъци									
Други строителни отпадъци	845	1237	1995	4129	5241	4193	7897	6318	3877
Биоразградими отпадъци	3040	7602	2805	7012	4225	10653	4786	10768	2770
Обемни отпадъци	38886	103696	15823	42195	31318	79667	30132	76535	30867

2.3. Анализ на утайките от ГПСОВ „Кубратово”

Анализът на утайките от ГПСОВ ще се стреми да даде отговор на следните въпроси:

1. Каква е тенденцията в образуване на утайки от ГПСОВ на територията на Столична община
2. По какъв начин се третират утайките от ГПСОВ и доколко прилаганите методи съответстват на нормативните изисквания и на йерархията на отпадъците? Използват ли се за производство на материали и енергия
3. Какви са основните изводи и препоръки за развитие в бъдеще

Информационно обезпечаване на анализа

На национално ниво няма изградена цялостна информационна база данни, в която информацията за утайките от ГПСОВ да е систематизирана и да обхваща всички аспекти, както в регионален и местен, така и във времеви разрез.

За целите на настоящия анализ е проучена и използвана информация основно от:

- Национален стратегически план за управление на утайките от ГПСОВ до 2020 г. (проект).
- Анализ на конкретни случаи за приложението на Националния стратегически план за управление на утайките от ГПСОВ³.

Националният стратегически план за управление на утайките и Анализът на конкретни случаи за приложението на Националния план са изготвени от МОСВ по Програма за консултантска помощ на Федералното Министерство на околната среда на Германия относно опазването на околната среда в страните от Централна и Източна Европа, Централна Азия и Кавказ /Номер проекта FKZ 380 01 233UBA-FB 001927/BG,34/. През месец юли 2014 г. проектът на Национален план беше публикуван на интернет страницата на МОСВ за обществени консултации.

- Проект на Стратегия за управление на утайките, формирани при пречистване на отпадъчните води на Столична община до 2025 г., разработен „Софийска вода“ АД въз основа на клауза 14.4.3 от Договора за концесия.

Анализ на утайките от ГПСОВ и перспективи

Проектът на Национален стратегически план отчита новостите в правен и технически аспект на ниво ЕС, както и съвременното състояние на управлението на утайките от ГПСОВ в България. Основната цел на този документ е да осигури рамката за планиране на национално ниво, като осигури разумен подход при определянето и прилагането на адекватни мерки за оползотворяване и обезвреждане на утайките, като се вземат предвид географските, обществено-икономическите и демографските условия в България. Планът анализира тенденциите на европейско ниво, тенденциите в България,

³ <http://www.umweltbundesamt.de/publikationen/analiz-na-konkretni-sluchai-zaprilozhenieto-na>

⁴ Изпълнител на проекта: INTECUS GmbH, Abfallwirtschaft und umweltintegratives Management, Pohlandstraße 17, 01309 Dresden; C&E Consulting and Engineering GmbH

в.т.ч. и в регионален план, поставя национални цели и план за действие с мерки за постигането им.

Тенденции на европейско ниво

Утайките от градските пречиствателни станции за отпадъчни води представляват преди всичко органична фракция, която се получава в резултат на пречистването на отпадъчните води след утаяването на остатъчните вещества. Те се образуват при отделянето на тези органични вещества по време на различните етапи от процеса на пречистване на отпадъчните води. Утайките съдържат не само ценни за земеделието компоненти (сред които органични вещества, азот, фосфор, калий и в по-малка степен, калций, сяра и магнезий), но и замърсители, които обикновено включват тежки метали, органични замърсители и патогенни организми. Качеството на утайките се определя най-вече от източника на образуването им, т.е от първоначалната концентрация на замърсители в пречистената вода, както и от техническите характеристики на извършените процеси, свързани с третирането на отпадъчни води и утайки.

В съответствие с европейското законодателство, утайките от ГПСОВ представляват неопасни отпадъци, които при подходящо управление не представляват опасност за околната среда и човешкото здраве. След правилното и екологосъобразно третиране, те могат да бъдат от полза за околната среда. Съществуват редица възможности за оползотворяване и обезвреждане на утайките от ГПСОВ. Някои от тях са дългогодишни добри практики, например оползотворяването им като почвен подобрител върху земеделски земи и при рекултивация на нарушени терени. Директивата относно утайките от пречистване на отпадъчни води изисква утайките да бъдат третирани преди тяхната употреба в земеделието. Тя също така уточнява, че под „третирана утайка” се разбира утайка, която е преминала през биологично, химично и термично третиране, дълготрайно депониране или всякакъв друг процес, който значително е намалил способността за ферментация и възможността за възникване на опасности за здравето, произтичащи от употребата на утайки.

Друг по-съвременен подход за оползотворяване на утайките е използването им като гориво за производство на енергия. В случай, че утайките не могат да бъдат оползотворени, съществуват и възможности за тяхното обезвреждане чрез депониране или изгаряне.

През годините в ЕС се наблюдават важни промени по отношение на количеството използвани утайки и начините за тяхното оползотворяване. Според последното проучване, приблизително 39 % от образуваните утайки в ЕС са използвани в земеделието. Освен за земеделски нужди, утайките са оползотворявани и в горското стопанство, както и при рекултивацията на нарушени терени, като например неизползваеми мини или закрити депа.

Към момента основната алтернатива на разпръскването на утайки върху земеделски площи в страните от ЕС-15 е тяхното изгаряне, докато в 13-те нови членки това все още е депонирането. Като тенденция все повече се насърчават дейностите по третиране на утайки с оползотворяване на енергия.

Промените в политиката в областта на изменението на климата и енергията от възобновяеми източници също ще окажат влияние върху управлението на утайките, като най-вероятно:

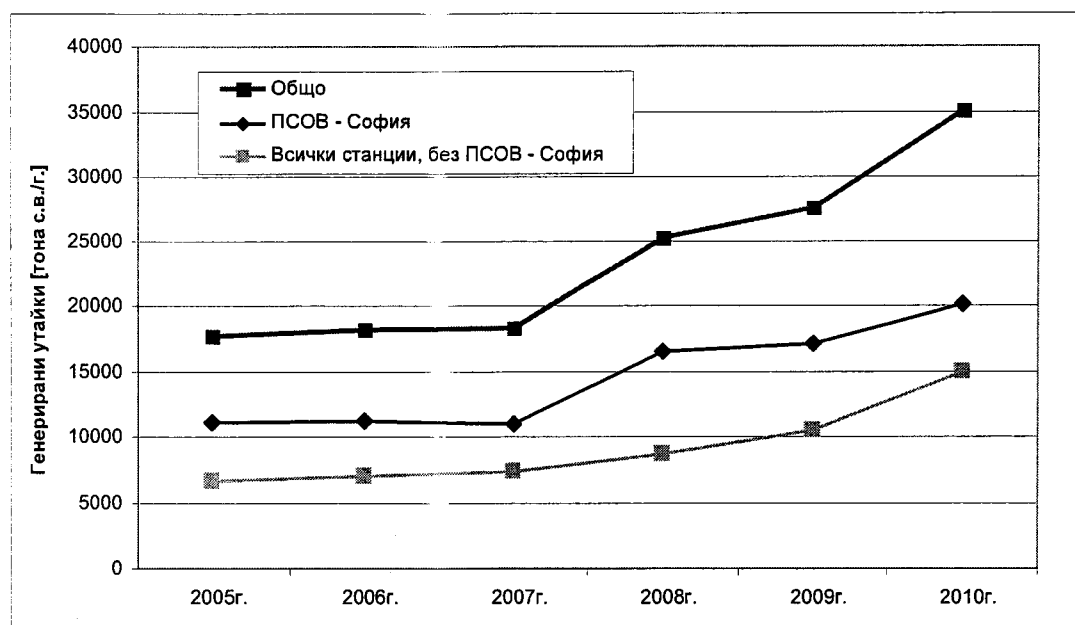
- депонирането на утайки ще бъде постепенно забранено вследствие на въведените от ЕС ограничения относно депонирането на органичните отпадъци и нарастващото нежелание за тяхното обезвреждане по този начин;

- третирането на утайки посредством анаеробно разграждане, самостоятелно изгаряне или друг термичен процес, с цел производство на енергия, както и рециклирането на получената пепел ще привлекат по-голямо внимание. Също така е възможно да се увеличи производството на спиртни и други горива директно от утайките с помощта на термични процеси, като пиролиза и газифициране.

Тенденции и цели на национално ниво и регион София

През последните години количеството на образуваните утайки от ГПСОВ в страната се е увеличило и тази тенденция ще продължи да се наблюдава и в бъдеще, в резултат на инвестициите в допълнителни пречиствателни съоръжения, съгласно изискванията на европейското и българското законодателство, свързано с опазването на околната среда, като целта е да се подобри още повече качеството на водните обекти в страната. Следващата фигура показва развитието на образуването на утайки от пречистване на отпадъчни води в 38 ГПСОВ, предоставили необходимата информация за целите на разработване на НПУО.⁵ Може да се види, че количеството на образуваните утайки почти се е удвоило през последните шест години. Освен на изграждането на няколко малки станции, тази промяна се дължи главно и на разширяването на ГПСОВ - София.

Фигура 3. Количества на образуваните утайки от пречистване на отпадъчни води (на база данните, предоставени от 38 ГПСОВ) за периода 2005-2010 г.

Количеството на утайките, образувани в ГПСОВ, за които е предоставена информация за тяхното качество, възлиза на 33 260 тона с.в. през 2010 г. От тях 91 % или 30 110 тона утайки с.в. са класифицирани като неопасни. От това количество 20 110 тона с.в. са неопасните утайки само от ГПСОВ - София.

⁵ Анализите са изготвени на основата на попълнени въпросници от оператори на ГПСОВ. Подчертава се, че данните за ГПСОВ София – Кубратово са попълнени всеобхватно и с нужното внимание.

По отношение на *третирането на утайките от пречистване на отпадъчни води в ГПСОВ*, 72 % (общо 42 станции) от 58 ГПСОВ, които са предоставили данни, съобщават, че използват методи за стабилизиране. Данните се отнасят за около 91 % от образуваните, в тези станции утайки. От предоставените данни се вижда, че анаеробното стабилизиране доминира като метод за третиране на утайките с 68 % или 24,978 тона с.в. Като се изключат данните от ГПСОВ - София, анаеробното стабилизиране на утайки все още представлява 30 % от всички стабилизирани утайки. Сред останалите използвани методи, най-разпространеният е третирането на сурови утайки с вар.

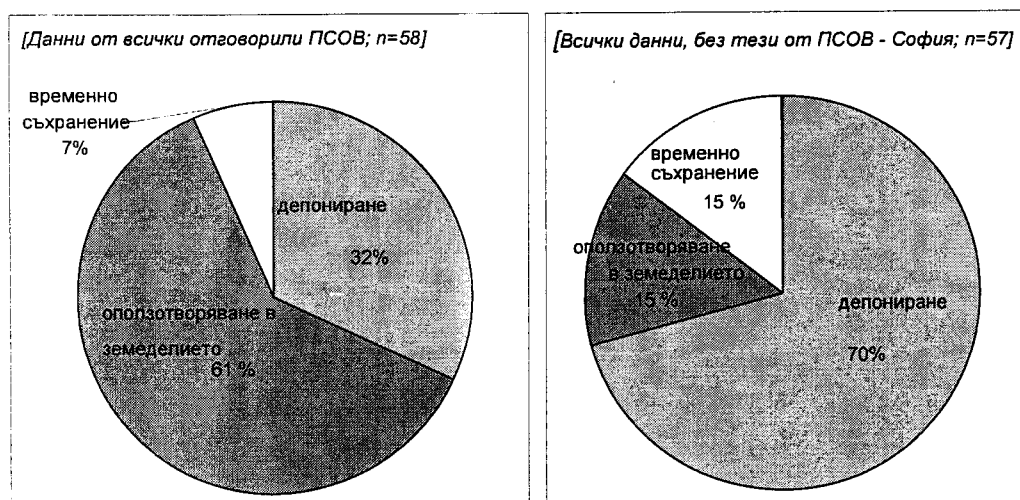
Най-често използваният метод за *обезвреждане на образуваните утайки* все още е депонирането в депа за неопасни отпадъци. 72 % от докладвалите ГПСОВ (общо 42 станции) посочват именно този вариант. 7% (общо 4 ГПСОВ) предоставят утайки за оползотворяване в земеделието.

Към настоящия момент в България утайките от ГПСОВ не се третират чрез изгаряне.

Най-голямата част, 22 520 тона с.в., които представляват 61 % от образуваните утайки, се оползотворява в земеделието. Това количество е значително повече от официално докладваните данни за оползотворените в земеделието утайки през 2006 г. Количеството утайки, които се оползотворяват върху земеделски площи към настоящия момент е силно зависимо от ГПСОВ – София, където 20 110 тона с.в. утайки се оползотворяват в земеделието (55 % от общото количество в страната). При анализ на ситуацията без данните от София се вижда, че 70 % от утайките се обезвреждат чрез депониране (11 664 тона с.в.), 15 % се оползотворяват в земеделието (2 409 тона с.в.), а 15 % се съхраняват временно (общо 2 397 тона с.в.).

С това се изчерпват основните методи, за третиране на утайките от ГПСОВ в България.

Фигура 4. Методи за третиране на утайките от ГПСОВ в България, като процент от общото докладвано количество

Към момента само в София, Самоков и Боровец съществуват специализирани депа за обезвреждане на утайки.

Общоприет факт е, че оползотворяването и обезвреждането на утайките представляват около половината от всички разходи за третиране и обезвреждане на отпадъчните води.

Това означава, че управлението на утайки е много скъпо, тъй като обемът на мокрите утайки не надвишава 1% от отпадъчните води. Най-значителен е разходът за третиране на утайките и той ще расте в бъдеще с въвеждането на по-стриктни изисквания по отношение на санитарните изисквания. Обезводняването и сушенето на утайките са много скъпи процеси, въпреки че този разход отчасти се компенсира като се спестява от високите цени, плащани за транспорт на мокри утайки.

На база информация от различни институции данните за 2014/2016 г., показват, че няколко региона са с голям потенциал за използване на утайките от отпадъчни води в областта на възстановяването на минни разработки. В частност, това са София, Стара Загора, Хасково и Шумен.

Въз основа на направените анализи и изводи в проекта на Национален стратегически план за управление на утайките от ГПСОВ до 2020 г. за България за периода 2014-2020 г. се предлагат следните амбициозни национални цели, които са в унисон с йерархията на управление на отпадъците⁶:

- Рециклиране и материално оползотворяване на следните количества образувани утайки от ГПСОВ до 2020 г.:
 - 20% до края на 2016 г.
 - 50% до края на 2018 г.
 - 70% до края на 2020 г.
- Енергийно оползотворяване на следните количества образувани утайки от ГПСОВ до 2020:
 - 10% до края на 2016 г.
 - 20% до края на 2018 г.
 - 30% до края на 2020 г.
- Нулево депониране и нецелево временно съхранение на утайки до 2020 г.

За постигането на набелязаните цели е изготвен план за действие с конкретни мерки, източници и финансиране, отговорни лица в краткосрочен, средносрочен и дългосрочен план.

Сценарии и планиране

В процеса на планиране при изготвянето на Националния стратегически план са определени 4 моделни РИОСВ (София, Благоевград, Велико Търново и Бургас), които са разгледани детайлно и са посочени примери за това как изготвеният Национален стратегически план за управление на утайките от ГПСОВ може да бъде приложен в представителните области на регионално ниво. Таблицата по-долу предоставя информация относно ситуацията в представителен регион ГПСОВ „София” в Кубратово.

⁶ На европейско ниво не са въведени количествени цели за оползотворяване на утайките и за намаляване на депонирането им, но в редица страни на ЕС са поставени количествени цели. На основата, обаче, на развиващите се процеси на европейско ниво и с оглед йерархията на управление на отпадъците и с цел най-висока защита на околната среда, се предлагат посочените количествени цели.

Таблица 5. ГПСОВ “София” в Кубратово

Обслужвани жители от ГПСОВ /брой/	565 161
Количество генерирани утайки [тона сухо вещество с.в.2/ на година]	прибл. 20,000 t/г.
Метод за третиране	утайките преминават анаеробно третиране, след което сушене на изсушителни полета в продължение на 12 месеца
Съдържание на вода в утайките след тяхното третиране	75 %
Метод на оползотворяване на утайките	Използва се биогаз за производство на енергия. След изсушаване се оползотворяват в земеделието.
Планирано увеличение на обхванати жители от ГПСОВ /брой/	1 313 000
Бъдещи планове съществува план до 2025 г., с цел намаляване на транспортните разходи за постигане на 80-90% с.в.	съществува план до 2025 г., с цел намаляване на транспортните разходи през 2012 г. се планира модернизация на процеса на сушене на утайките за постигане на 80-90 % с.в.

Сценарии за представителните региони

Разграничават се два сценария – сценарий “Запазване на досегашната практика” и сценарий “Използване на най-добрите налични техники”, съкратено наречен сценарий “НДНТ”.

■ Сценарий „Запазване на досегашната практика“

Сценарият „Запазване на досегашната практика” разглежда последствията при продължаване на старите практики на управление на утайките в дадения регион.

■ Сценарий „Използване на най-добрите налични техники” (Сценарий „НДНТ”)

Използването на НДНТ се отнася до сценарий, в който са възприети най-добрите варианти в практиката, според предназначения в Националния стратегически план и съобразно специфичните условия на района. По принцип се дава приоритет на термичното оползотворяване на утайките, в сравнение с използването Сценарият „НДНТ” включва всички необходими процеси на предварително третиране, без да се уточняват инвестициите, които ГПСОВ трябва да предприеме в тази посока. Самите оператори на ГПСОВ трябва да вземат управленческо решение, тъй като съществува огромен брой възможности и технологии за всички сектори, както и различни варианти за предварително третиране (мобилни или стационарни решения, споразумения за сътрудничество и общи инвестиции, третиране на място или договаряне с външни фирми).

▪ *Препоръки за регион София в резултат на разгледаните сценарии*

В дългосрочен план за представителен регион София (който може да обхване още няколко ГПСОВ в област Софийска област) трябва да се изследва изграждането на инсинератор за утайки с оползотворяване на фосфора. С цел да се справи с количествата утайки до влизането в експлоатация на съоръжението, ГПСОВ трябва да избере начини за оползотворяване на утайките и да създаде необходимите предпоставки за намаляване на евентуалните рискове за околната среда. Трябва да се предвиди анализ на водите и утайките чрез определяне на по-голям брой показатели, за да се гарантира опазване на околната среда, съгласно Рамковата директива за водите на ЕС.

Съгласно Проекта на Стратегия за управление на утайките формирани при пречистване на отпадъчните води на Столична община до 2025 г. през следващите години се очаква увеличение на обема на утайките поради пречистване на отпадъчни води в следните населени места:

- гр. Банкя, гр. Нови Искър, с. Чепинци, с. Негован, с. Световрачене, с. Кубратово, кв. Бенковски, кв. Орландовци, кв. Панчарево, кв. Горубляне, кв. Симеоново, кв. Драгалевци, кв. Киноцентър, кв. Бояна, кв. Враждебна, кв. Манастирски ливади – Изток, кв. Княжево, с. Лозен и с. Герман, *за които се предвижда да бъдат отведени до СГПСОВ Кубратово*
- с. Бистрица, с. Владая, с. Кокаляне, с. Волуяк, с. Житен, кв. Требиш, с. Балша, с. Войнеговци, с. Кривина и с. Казичене, за които ще бъдат изградени локални ГПСОВ, но същевременно утайките от тях се предвижда да се третират в СГПСОВ Кубратово
- населените места от район Кремиковци, както и за с. Челопечене, за които е предвидено изграждане на регионална ГПСОВ.

Основният фактор с пряко влияние върху количеството утайки е броят на населението в обслужваните райони. Подходът, който се прилага в анализите по Проекта на Стратегия за управление на утайките формирани при пречистване на отпадъчните води на Столична община до 2025 г., е да се оцени броя официално регистрирани жители, които за проектния хоризонт ще бъдат присъединени към СГПСОВ Кубратово, както и населените места с локални пречиствателни станции, чиито утайки ще се извозват до СГПСОВ Кубратово, след което се прогнозира количествата на утайките за 2025 г.

Изчисленията показват, че към 2025 г. формираните утайки ще бъдат 83 тСВ/ден (увеличение с 9% спрямо обемите от 76 тСВ/д генерирани през 2015 г.). Прогнозните количества утайки за периода 2015 – 2025 г. са представени в следващата таблица.

Таблица 6. Прогнозни количества утайки за периода 2015 – 2025 г.

	Прогнозни данни за население и количества утайки, по години					
	Население с достъп до канализ. услуги [жители]	Индикативен ръст [%]	При нормална експлоатация	При рехабилитация и инспекция на изгиватели		
			Кол-во утайки _ВхМТ [тонове/ден] - 4МТ	Кол-во утайки _ВхМТ [тонове/ден] - 3МТ	Байпасирано кол-во утайки [тонове/ден]	Обезводнено кол-во утайки _ИзхФП [тонове/год]
2015	1259751		76	57	19	92345
2016	1273079	1	76,7	57,6	19,2	96543
2017	1286407	1	77,4	58,2	19,4	100740
2018	1299736	1	78,1	58,8	19,6	104938
2019	1313064	1	78,8	59,4	19,8	109135
2020	1326392	1	79,5	60	19,9	113333
2021	1339720	1	80,2	60,6	20,1	117530
2022	1353048	1	80,9	61,2	20,3	121728
2023	1366377	1	81,6	61,8	20,5	125925
2024	1379705	1	82,3	62,4	20,7	130123
2025	1393033	1	83	63	21	134320

Основни изводи и препоръки относно утайки от ГПСОВ

На основата на информацията, анализите, изводите, планираните цели и мерки в проекта на Националния стратегически план за управление на утайките от ГПСОВ могат да се направят следните изводи и препоръки:

- ✦ На европейско ниво все повече се предпочитат чрез методите на изгаряне с оползотворяване на енергията и извличане на фосфора, въпреки че широко се прилагат методите за оползотворяване в земеделието и за възстановяване на нарушени терени, а в новите страни членки, в т.ч. и България, депонирането е най-често срещан метод.
- ✦ Третирането на утайките от ГПСОВ представляват около половината от всички разходи за третиране и обезвреждане на отпадъчните води, което е още една причина за внимателно анализиране и планиране на тези дейности.
- ✦ Генерираните утайки от ГПСОВ в страната и в София се увеличават през последните години във връзка с изискванията за опазване на водите от канализационните води чрез необходимото пречистване
- ✦ По отношение на методите на стабилизиране на утайките в ГПСОВ „Кубратово“ се използва анаеробното третиране, което е модерно и екологично решение в сравнение с третирането на сурови утайки с вар, което се прилага от редица ГПСОВ в страната.

- ✚ Цялото количество стабилизирани и проверени от акредитирана лаборатория утайки от ГПСОВ Кубратово се оползотворява за подобрител на почвите в земеделието. При анализ на ситуацията без данните от София се вижда, че 70 % от утайките в страната се обезвреждат чрез депониране.
- ✚ Столична община е една от малкото в страната, която оползотворява биогаза от утайките за производство на енергия за задоволяване нуждите на самата ГПСОВ в модерна когенерационна инсталация.
- ✚ Прогнозите до 2020 г. са, че обхванатото население от ГПСОВ „Кубратово“ до края на 2020 г. ще се увеличи значително, което означава и съответно нарастване на обема генерирани утайки.

Като се вземат предвид горните изводи, прогнозите за увеличение на генерираните утайки, и евентуалното поставяне на количествени цели на европейско/национално ниво, както и факта, че ГПСОВ „Кубратово“ през последните няколко години има значими постижения и придоби опит в оползотворяване на утайките, могат да се направят следните **препоръки**:

- ✚ Операторът на ГПСОВ „Кубратово“ да проучи внимателно възможностите и да кандидатства (възможно с други оператори от региона) за финансиране от ОПОС 2014–2020 г.⁷
- ✚ Да се подготвя и провежда ежегодна програма за обучение на персонала, специално за целите на управление на утайките от ГПСОВ.
- ✚ При необходимост акредитираната лаборатория като част от комплекса на ГПСОВ „Кубратово“ да включи допълнителни показатели за изследване на отпадъчните води и на утайките в съответствие с препоръките на Националния стратегически план за управление на утайките.

⁷ В последния вариант на ОПОС 2014-2020 г. от май 2014 г. е предвидена възможност за финансиране на проекти на съществуващи ГПСОВ с оглед решаване на въпросите с генерираните утайки.

3. Прогнози за образуваните отпадъци

3.1. Прогнози за образуваните битови отпадъци

Информационни източници и допускания за изготвянето на прогнозата за количествата образувани битови отпадъци

Прогнозата за образуваните битови отпадъци в Столична община за периода 2014-2020 г. е изготвена въз основа на два компонента:

- Брой на населението и демографска прогноза за периода 2014-2020 г.
- Норма на натрупване на отпадъци на 1 жител и прогноза за нарастването ѝ

Таблица 1. Брой на населението и демографска прогноза

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Население общо	1 316 557	1 326 418	1 334 099	1 341 780	1 349 460	1 357 141	1 364 822

Източник: НСИ

Норми на натрупване и прогнозна промяна

Нормата на натрупване представлява средното годишно количество образувани битови отпадъци, които се падат на един жител.

Битови отпадъци са отпадъци от домакинствата и "подобни на отпадъците от домакинствата".

Подобни са отпадъците, които по своя характер и състав са сравними с отпадъците от домакинствата, с изключение на производствени отпадъци и отпадъци от селското и горското стопанство.

По данни на Евростат, в повечето страни домакинствата образуват от 60 % до 90 % от битовите отпадъци, като останалите се образуват от търговски източници и администрацията¹.

Анализът на сегашното състояние показва че в Столична община около 80% от битовите отпадъци са от домакинствата.

Нормите на натрупване са прогнозираны въз основа на информация и допускания, представени в следващата таблица.

¹http://epp.eurostat.ec.europa.eu/statistics_explained/index.php/Municipal_waste_statistics

Таблица 2. Информационни източници и допускания за изготвяне на прогнозата за нормите на натрупване

Налични данни	Използвани данни за прогнозата	Хипотеза за прогнозата
Население по населени места от Преброяване на населението 2011 г. (НСИ) Данни за нормите на натрупване, използвани в прединвестиционните проучвания, одобрени за финансиране по ОПОС 2007-2013. Исторически данни на НСИ за количествата образувани битови отпадъци в Столична община, съгласно докладваните от общините количества.	Население по населени места от Преброяване на населението 2011 г. (НСИ) Норми на натрупване от Методиката за определяне на морфологичния състав на битовите отпадъци - МОСВ. Дългосрочната прогноза на ОИСР „Поглед към 2060“ за ежегоден среден ръст от 3% на показателя БВП на човек за страните извън ОИСР Данни за количествата образувани битови отпадъци в страните и БВП от Евростат.	Определяне на средната норма на натрупване на жител на община. Нормата на натрупване на отпадъци, като функция на икономическото развитие, нараства през годините на прогнозата, като се прекъсва тенденцията на намаляване на отпадъците вследствие на икономическата криза. Намаляване ръста на нарастване на нормата на натрупване вследствие на мерките за предотвратяване образуването на отпадъци.

За целите на прогнозите се използва екстраполация на нормите на натрупване през 2013 и 2014 г., както и данни от предпроектното проучване от проект „Изграждане на интегрирана система от съоръжения за третиране на битови отпадъци на Столична община“. Морфологичният състав е определен на база трите изготвени доклада от изследването на морфологичния състав на битовите отпадъци в Столична община.

Стъпки при изготвянето на прогнозата за количествата образувани битови отпадъци

▪ **Стъпка 1: Определяне на норма на натрупване на жител от общината**

Средната норма на натрупване на жител за Столична община се определя чрез екстраполация на нормата на натрупване за 2013 и 2014 г. при увеличение от 1% годишно.

Това увеличение се обосновава от очаквания икономически растеж, който е основен фактор за нарастването на крайното потребление на домакинствата и съответно на количеството образувани битови отпадъци. В същото време, процентът не е по-висок, тъй като се очаква, че мерките по предотвратяване образуването на отпадъци ще бъдат възпиращ фактор.

▪ **Стъпка 2: Прогнозиране на нормата на натрупване**

Нормата на натрупване за Столична община по години е както следва:

кг./жител

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Норма на натрупване	435	437	442	446	451	455	460

▪ **Стъпка 3: Определяне на количествата образувани отпадъци за периода 2014-2020 г. и морфологичния състав**

Прогнозата на количествата образувани битови отпадъци са определени като произведение на броя на прогнозното население и прогнозната норма на натрупване.

Прогнозирането на морфологичния състав на отпадъците отчита следните фактори:

Налични данни	Използвани данни за прогнозата	Хипотеза за прогнозата
Морфологичен състав, използван при прединвестиционните проучвания на проектите, одобрени за финансиране по ОПОС, и прогнози за съответните региони	Данните от прогнозата за общите количества отпадъци Морфологичен състав от 3-те междини доклада от проучването, възложено от Столична община, които се доближават в голяма степен от изготвената морфология на отпадъците във връзка с проект „Изграждане на интегрирана система от съоръжения за третиране на битови отпадъци на Столична община“	Морфологичният състав остава постоянен, количествата от всеки вид отпадък се променят с промяната на нормата на натрупване и броя на населението

Резултатите от прогнозата са представени в таблицата по-долу:

Таблица 3. Прогноза за образуваните битови отпадъци по морфологичен състав (тона)

Отпадъци	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Общо образувани	572 879	580 000	589 192	598 510	607 956	617 530	627 235
Хранителни	62 730	63 510	64 517	65 537	66 571	67 620	68 682
Хартия	56 429	57 130	58 035	58 953	59 884	60 827	61 783
Картон	51 731	52 374	53 204	54 045	54 898	55 763	56 639
Пластмаса	82 953	83 984	85 315	86 664	88 032	89 418	90 824
Текстил	28 071	28 420	28 870	29 327	29 790	30 259	30 735

Отпадъци	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Гума	5 099	5 162	5 244	5 327	5 411	5 496	5 582
Кожа	5 099	5 162	5 244	5 327	5 411	5 496	5 582
Градински	12 374	12 528	12 727	12 928	13 132	13 339	13 548
Дървесни	9 968	10 092	10 252	10 414	10 578	10 745	10 914
Стъкло	53 335	53 998	54 854	55 721	56 601	57 492	58 396
Метали	11 515	11 658	11 843	12 030	12 220	12 412	12 607
Инертни	41 591	42 108	42 775	43 452	44 138	44 833	45 537
Опасни	2 120	2 146	2 180	2 214	2 249	2 285	2 321
Други	149 865	151 728	154 133	156 570	159 041	161 546	164 085

Направените дотук прогнози отчитат екстензивни фактори, които влияят на процесите, свързани с образуване на отпадъците. Следва да е отбележи, че количествата отпадъци прогнозиранни по представената методика се отличават в много малка степен от прогнозите направени в проект „Изграждане на интегрирана система от съоръжения за третиране на битови отпадъци на Столична община“.

За целите на програмата е необходимо и изготвянето на прогнози, които са от типа целеви прогнози. Този тип прогнози отчитат влиянието на управленски фактори, които имат важно значение за развитието на процесите. Такива прогнози са прогнозите за разделно събраните отпадъци по източници.

На първо място, това е прогнозиране на количествата разделно събирани отпадъци главно от фирмите по оползотворяване на отпадъците от опаковки чрез създадените от тях системи за разделно събиране, включително сепариращите инсталации, които на територията на столицата са три. При изготвяне на прогнозата са отчетени данните от анализа на съществуващата ситуация и по-конкретно високото ниво на рециклиране на отпадъците от хартия и картон, метали, пластмаса и стъкло. Увеличаването на количествата рециклирани битови отпадъци през прогнозния период се основава на допускането, че мерките за подобряване на системите за разделно събиране на висококачествени рециклируеми отпадъци ще се реализират и особено мерките за разделно събиране на отпадъците от търговските, административните, стопанските, образователните и други подобни обекти. Прогнозираните количества са показани в долната таблица.

Таблица 4. Количества разделно събрани отпадъци предадени за рециклиране (тона)

Отпадъци	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Общо	184 000	186 000	188 000	190 000	192 000	194 000	196 000
В.т.ч. хартия, картон, пластмаса, метали и стъкло	174800	176700	178600	180500	182400	184300	186200

От информацията става ясно, че преследваните цели от Столична община са реалистични, но следва изрично да се отбележи, че без изграждане на съответната информационна система, която да позволи отчитането на количествата, постигнатите резултати не могат да бъдат информационно обезпечени.

Политиката на общината е важен фактор и за предотвратяване образуването на отпадъци чрез домашно компостиране. Планирането на раздаването на домакинствата на домашни компостери ще допринесе за намаляване на градинските отпадъци в обеми, посочени по-долу.

Таблица 5. Домашно компостиране

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Градински отпадъци - тона	1 152	1 181	1 210	1 267	1 325	1 382	1 440
Компостери - брой с натрупване	8 000	8 200	8 400	8 800	9 200	9 600	10 000

Следва специално да се отбележи, че вероятният брой домашни компостери е по-голям, тъй като част от жителите на Столична община са закупили със собствени средства домашни компостери, но към настоящия момент липсва информация за техния брой.

Друга важна прогноза е свързана с работата на инсталациите за компостиране и анаеробно разграждане, които функционират на територията на Столична община през 2014 г. Тази прогноза е свързана както с доизграждането на системите за разделно събиране на този вид отпадъци, така и с капацитет на съответните организации. Количествата на разделно събраните биоотпадъци, както и резултатът от тяхната обработка са показани в долната таблица.

Таблица 6. Разделно събрани зелени и биоотпадъци за компостиране и анаеробно разграждане (тона)

Отпадъци	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Хранителни	10 376	15 000	20 000	20 000	20 000	20 000	20 000
Градински	22 628	24 000	24 000	24 000	24 000	24 000	24 000
Общо	33 004	39 000	44 000	44 000	44 000	44 000	44 000
<i>В резултат:</i>							
Компост	17 978	21 244	23 968	23 968	23 968	23 968	23 968
Загуби при третиране	13 228	15 631	17 635	17 635	17 635	17 635	17 635
Остатъци за депониране	1 798	2 125	2 397	2 397	2 397	2 397	2 397

Всички направени прогнози, свързани с управленски действия на общината, влияят върху прогнозирането на количествата отпадъци, предназначени за третиране в завода за МБТ, като анализът показва, че заложените параметри ще бъдат изпълнени.

Таблица 7. Изпълнение на общинските цели за рециклиране и оползотворяване на битови отпадъци (%)

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Цели за рециклиране на стъкло, метал, хартия и пластмаса произтичащи от ЗУО	0%	25%	25%	40%	40%	50%	50%
Изпълнение на целите	68,29%	68,19%	67,84%	67,50%	67,15%	66,80%	66,44%

Изготвените три доклада за морфологичния състав на отпадъците в Столична община показват данни, близки до изготвената предходна морфология на отпадъците за целите на проекта за Интегрирана система от съоръжения за третиране на отпадъците на Столична община, която е представена в анализа на битовите отпадъци. В тази хипотеза общото количество хранителни и градински отпадъци за 2014 г. е около 75 хил. тона. В този случай заложените цели се изпълняват значително с изградените инсталации за зелени и биоотпадъци за компостиране и анаеробно разграждане от 44 хил. тона, като процентът е 59%. Направените изчисления показваха, че поставените цели ще се изпълняват и през 2020 г., когато се предвижда генерираните хранителни и градински отпадъци да е в размер на 82 хил. тона, като изпълнението на целта е 54%.

3.2. Прогнози за ОСР на територията на Столична община

Прогнозите за ОСР за очакваните генерирани отпадъци по области, в т.ч. за област София град, са на основата на експертните оценки в Националния стратегически план за управление на строителни отпадъци 2011- 2020 г., одобрен от Министерския съвет. Съгласно този програмен документ най-големи количества отпадъци от строителство и разрушаване на сгради се очаква да се образуват и съответно третират в следните пет области: София, Варна, Бургас, Благоевград и Пловдив. Основна причина за това е, че според данни на НСИ в тези области се извършва най-мощно строителство на жилищни, административни и други сгради. Също така тези области са индустриални центрове, което допринася за генериране на отпадъци от ОСР от индустрията. Друг важен фактор е, че тези области са с развита пътна инфраструктура, което налага извършването на мащабни строително-ремонтни дейности, което води до образуване на строителни отпадъци. Прогнозните данни по области в Националния стратегически план са представени в следващите две таблици:

В първата таблица са представени прогнозите за количествата отпадъци от строителството и разрушаването, приети на площадки от източници в бита (източници от бита съгласно Стратегическия план означава: разрушаване, ново строителство, ремонт и поддръжка на сгради), а във втората – общо от бита и индустрията.

Прогнозите показват, че за седемгодишния програмен период се очаква в края на периода количеството на образуваните отпадъци от бита да се увеличи около четири пъти, а общо от бита и индустрията – над 3 пъти.

Таблица 8. Прогнози за количествата отпадъци от строителството и разрушаването от бита

№	Общо от бита (тона)	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
1	Благоевград	29 829	41 996	55 098	69 134	84 105	100 010	116 850
2	Бургас	62 568	88 089	115 571	145 013	176 415	209 778	245 100
3	Варна	53 473	75 285	98 772	123 935	150 773	179 286	209 475
4	Велико Търново	9 204	12 958	17 000	21 331	25 950	30 857	36 053
5	Видин	945	1 331	1 746	2 191	2 666	3 171	3 705
6	Враца	2 800	3 943	5 173	6 491	7 897	9 391	10 973
7	Габрово	4 110	5 787	7 592	9 526	11 590	13 782	16 103
8	Добрич	20 189	28 424	37 292	46 792	56 924	67 690	79 088
9	Кърджали	2 728	3 841	5 039	6 323	7 692	9 147	10 688
10	Кюстендил	2 984	4 200	5 510	6 914	8 411	10 001	11 685
11	Ловеч	2 837	3 995	5 241	6 576	8 000	9 513	11 115
12	Монтана	1 818	2 560	3 359	4 215	5 128	6 098	7 125
13	Пазарджик	8 876	12 497	16 396	20 572	25 027	29 759	34 770
14	Перник	2 656	3 739	4 906	6 155	7 488	8 904	10 403
15	Плевен	7 021	9 885	12 969	16 272	19 796	23 539	27 503
16	Пловдив	40 196	56 593	74 248	93 163	113 337	134 770	157 463
17	Разград	1 637	2 305	3 024	3 794	4 615	5 488	6 413
18	Русе	9 385	13 213	17 336	21 752	26 462	31 466	36 765
19	Силистра	1 927	2 714	3 560	4 468	5 436	6 464	7 553
20	Сливен	5 456	7 682	10 079	12 646	15 385	18 295	21 375
21	Смолян	10 695	15 057	19 755	24 787	30 155	35 857	41 895
22	София (област)	12 986	18 284	23 988	30 099	36 616	43 541	50 873
23	София (град)	42 015	59 153	77 607	97 378	118 465	140 868	164 588
24	Стара Загора	12 877	18 130	23 786	29 846	36 309	43 175	50 445
25	Търговище	1 709	2 406	3 157	3 962	4 820	5 732	6 698
26	Хасково	6 402	9 013	11 825	14 838	18 051	21 465	25 080
27	Шумен	4 001	5 633	7 390	9 273	11 282	13 416	15 675
28	Ямбол	2 438	3 432	4 503	5 649	6 872	8 172	9 548

Таблица 9. Прогнози за количествата отпадъци от строителството и разрушаването общо от бита и индустрията

№	Общо от бита и индустрията /тона/	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
1	Благоевград	40 897	56 628	73 475	91 439	110 519	130 716	152 030
2	Бургас	63 233	88 969	116 676	146 354	178 004	211 625	247 216
3	Варна	144 536	195 664	249 966	307 440	368 088	431 909	498 904
4	Велико Търново	11 929	16 560	21 525	26 823	32 454	38 418	44 716
5	Видин	1 026	1 438	1 881	2 354	2 859	3 395	3 961
6	Враца	13 479	18 059	22 903	28 010	33 380	39 013	44 910
7	Габрово	6 659	9 157	11 825	14 665	17 675	20 857	24 210
8	Добрич	20 379	28 675	37 607	47 175	57 378	68 217	79 691
9	Кърджали	2 921	4 096	5 359	6 711	8 152	9 681	11 299
10	Кюстендил	6 587	8 963	11 492	14 174	17 008	19 994	23 132
11	Ловеч	4 745	6 517	8 408	10 420	12 552	14 804	17 176
12	Монтана	1 855	2 609	3 420	4 289	5 216	6 200	7 242
13	Пазарджик	11 350	15 767	20 503	25 557	30 930	36 622	42 632
14	Перник	5 333	7 279	9 352	11 552	13 879	16 333	18 915
15	Плевен	28 562	38 360	48 732	59 679	71 200	83 295	95 965
16	Пловдив	41 422	58 213	76 283	95 633	116 263	138 172	161 360
17	Разград	3 904	5 301	6 788	8 363	10 026	11 778	13 619
18	Русе	9 882	13 870	18 160	22 753	27 647	32 844	38 343
19	Силистра	1 927	2 714	3 560	4 468	5 436	6 464	7 553
20	Сливен	9 586	13 141	16 935	20 968	25 240	29 750	34 499
21	Смолян	11 040	15 513	20 328	25 483	30 979	36 816	42 993
22	София	22 688	31 109	40 095	49 648	59 768	70 454	81 706
23	София (град)	128 837	173 926	221 759	272 336	325 658	381 724	440 535
24	Стара Загора	28 058	38 198	48 991	60 437	72 536	85 288	98 693
25	Търговище	3 972	5 397	6 913	8 520	10 217	12 005	13 883
26	Хасково	7 705	10 735	13 988	17 463	21 159	25 078	29 218
27	Шумен	4 070	5 724	7 505	9 412	11 446	13 606	15 893
28	Ямбол	2 487	3 497	4 585	5 749	6 990	8 308	9 704

4. Анализ на инфраструктурата за управление на отпадъците

Анализът на **инфраструктурата за управление на отпадъците** се стреми да даде отговор на следните въпроси:

1. Какви са тенденциите и настоящата ситуация по отношение на осигуряване от общината на инфраструктура за отпадъци, чието управление е от компетенциите на местните власти, включително спрямо тенденциите в страната като цяло
2. Осигурената, изградената и в процес на изграждане инфраструктура достатъчна ли е за третиране на отпадъците на територията на общината и за постигане на целите за рециклиране и оползотворяване на отпадъците, поставени пред местните власти
3. Необходима ли е допълнителна инфраструктура за подобряване на услугите и постигане на целите за рециклиране и оползотворяване на отпадъците
4. Какви са основните изводи и препоръки от анализа

Предмет на настоящия анализ е инфраструктурата за управление на битовите отпадъци и на утайките от ПСОВ, тъй като управлението на тези потоци отпадъци са от компетенциите на общините. Направен е анализ и на инфраструктурата за третиране на отпадъци от строителство и разрушаване (ОСР), тъй като управлението макар и на малка част от този поток отпадъци е също от компетенциите на местните власти, а доскоро беше почти изцяло в техните правомощия.

Информационно обезпечаване на анализа

На национално ниво на практика няма изградена цялостна информационна база данни, в която информацията за инфраструктурата за третиране на отпадъците да е систематизирана и да обхваща всички аспекти както в регионален и местен, така и във времеви разрез. Използвана е информация от национални стратегически и програмни документи на национално ниво.

Информацията за територията на Столична община все още не е систематизирана в информационна система на общината по управление на отпадъците, но се очаква това да се осъществи след приключване на проекта за изграждане на интегрираната информационна система за управление на отпадъците на общината. За целите на анализа е ползвана информация от програми, доклади и отчети на СО по управление на отпадъците, Програма на СО за опазване на околната среда до 2020 г., информация от интернет страниците на СО, МОСВ и ОПОС, на общинско дружество „Софинвест“ ЕООД, на „Софийска вода“ АД и др.

Основни данни и тенденции на национално ниво

От анализите на инфраструктурата за разглежданите потоци отпадъци на национално ниво се налага изводът, че въпреки напредъка в подготовката и изграждането на интегрирани регионални системи за управление на битовите отпадъци, както и съоръжения за строителните отпадъци и утайки от ПСОВ на територията на страната през последните години, вкл. с помощта на национални и европейски програми, все

още реално функциониращите инсталации и съоръжения са крайно недостатъчни за достигане на високите екологични цели по управление на отпадъците, и по-конкретно¹:

- Само три от 55 регионални системи за управление на отпадъците в страната(една от които в регион за управление на отпадъците Столична община, която е и единствената специално за биоотпадъци) са с функциониращи съоръжения за оползотворяване на такива отпадъци, като се има предвид, че анализът на битовите отпадъци показва, че над 50-60% от състава на битовите отпадъци са биоразградими.
- В седем от общо 55 регионални системи за управление на отпадъците в страната функционират инсталации за сепариране на полезни компоненти от битовите отпадъци(една от които в регион за управление на отпадъците Столична община, чиято инсталация за предварително третиране на битовите отпадъци - сепариране на полезните компоненти и предаването им за оползотворяване- е изградена и въведена в експлоатация чрез възлагане на процедура по ЗОП).
- Само в половината от 55-те регионалните системи за управление на отпадъците депата за обезвреждане на битови отпадъци отговарят на нормативните изисквания на ЗУО и на Наредбата относно депа за отпадъци, като една от тях е регионална система Столична община.
- Столична община изгради и засега е с единствена в страната функционираща инсталация за оползотворяване на сметищния газ с производство на електроенергия на депото „Суходол“.
- Депонирането е все още най-често използваният метод за обезвреждане на утайките от ПСОВ, макар че делът му намалява в общото количество третирани утайки. При третирането на отпадъчните води в големи пречиствателни станции (обслужващи над 50 000 е.ж.) е технологично възможно и икономически целесъобразно произвеждането на топлинна и електроенергия от отделения при стабилизирането на утайките в метан-танкове биогаз за покриване на основната част от енергийните нужди на станциите. До момента обаче това се извършва само в 4 станции в страната, една от които е на Пречиствателната станция за отпадъчни води „Кубратово“ на Столична община.²
- Анализите в Националния стратегически план за управление на отпадъците от строителство и разрушаване до 2020 г. показват, че съществуващата инфраструктура за подготовка и за оползотворяване на строителните отпадъци е крайно недостатъчна и налична само в няколко региона на България, един от които е Столична община.
- Изводите за състоянието на сметосъбиращата и сметоизвозваща техника показват, че общините са добре обезпечени със съдове за смесени битови отпадъци, които са разнообразни по вид, обем и материали. Паркът на транспортни средства за транспортиране на битови отпадъци е остарял, като делът на новите специализирани сметосъбиращи автомобили, закупени през последните 2-10 години, е малък. Наложителна е бърза подмяна на амортизираните транспортни средства, които са в експлоатация над 20 години и

¹ Анализ на инфраструктура за отпадъци в Национален план за управление на отпадъците 2014-2020 г., интернет страница на МОСВ

² Трети национален план за действие по изменение на климата, 2013-2020 г, приет с Решение №439 на Министерския съвет от 01.06.2012 г.

които представляват около 31% от използваната техника. Общините не са обезпечени със съдове и транспортна техника за разделното събиране на биоотпадъци.

4.1. Анализ на инфраструктурата за битови отпадъци

Анализът на инфраструктурата за управление на битовите отпадъци е направен относно двата компонента на инфраструктурата:

1. Площадки, съоръжения и инсталации за третиране на битовите отпадъци
2. Съдове и техника за събиране и транспортиране на битовите отпадъци – където се разглеждат съдовете за събиране на битови отпадъци и транспортна техника за сметоизвозване, които са част от системата за управление на отпадъците

4.1.1. Инфраструктура за третиране на битовите отпадъци- развитие

До 2005 г. единственият начин за третиране на битовите отпадъци, генерирани на територията на Столична община, е депонирането на отпадъци – до 1998 г. на депото в землището на Долни Богров, когато е прекратена експлоатацията му. От 1999 г. отпадъците се депонират на депото в кв. Суходол, чиято експлоатация обаче е преустановена от общината в началото на 2005 г., без преди това да са правени детайлни предпроектни проучвания, осигурени терени или предприети последователни действия за изграждане на съоръжения и инсталации за дългосрочно управление на битовите отпадъци на столичния град. Тези огромни пропуски в управлението на битовите отпадъци на най-големия град в България доведоха до кризисна ситуация, балиране на отпадъците с цел временно съхраняване, без да са сключени споразумения за извозването и депонирането им на други депа в страната, и в крайна сметка – до наказателна процедура за България от страна на Европейската комисия и критична ситуация за общината.

От 2006 г. Столична община започна последователен процес на проучване, анализиране и планиране решаването на изключително остри проблеми с осигуряването на терени, инсталации и съоръжения и съпътстваща инфраструктура към тях и през 2007 г. по предложение на кмета на общината Столичен общински съвет одобрява Стратегия за дългосрочно управление на битовите отпадъци на Столична община с план за действие с конкретни инвестиционни и институционални мерки.

В резултат на изпълнението на последователна и дългосрочна политика за управление на отпадъците през последните 10 години, Столична община:

- Възложи, изпълни и одобри мащабно предпроектно проучване с технически и финансово-икономически анализи относно подходящата за общината интегрирана система за управление на битовите отпадъци. Всички етапи на проучването са обсъждани и одобрявани от Управляващ комитет на проекта с широко представителство на звена на СО, институции на национално и местно ниво.
- Проведе всички процедури относно интегрираната система за управление на битовите отпадъци, изискващи се от националното екологично законодателство.
- Осигури терени и проведе в тази връзка всички приложими процедури.
- Подготви проект, който беше одобрен за финансиране с европейски средства от ОП "Околна среда".

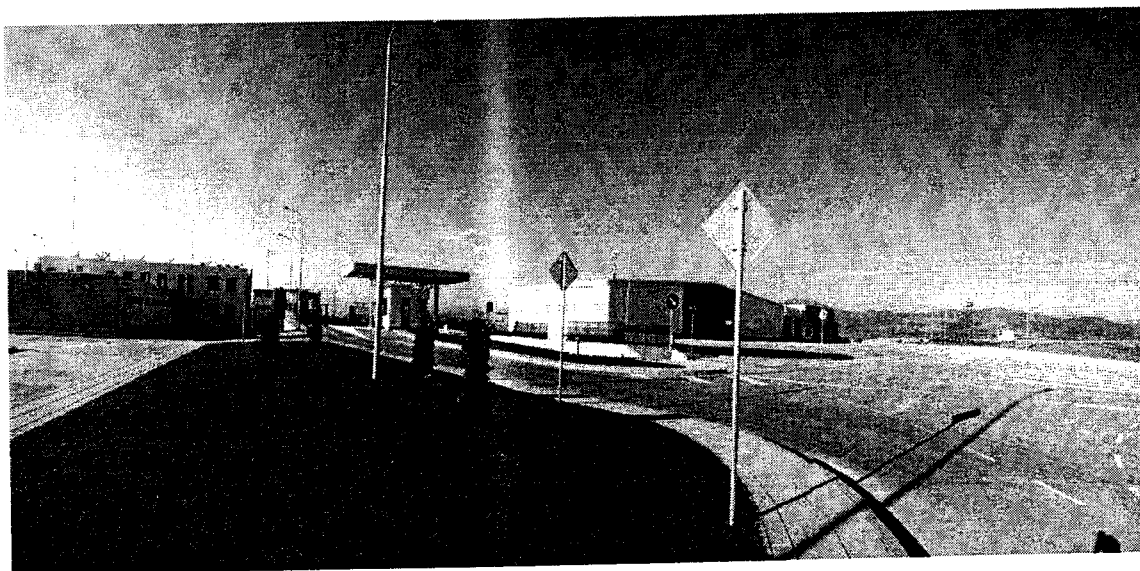
- Подготви и проведе тръжните процедури и сключи договори с изпълнители за елементите на интегрираната система за управление на битовите отпадъци.
- Изгради и въведе в експлоатация съпътстваща техническа инфраструктура на определените площадки за разполагане на елементите на интегрираната система за управление на отпадъците – пътища, електропроводи, водопроводи и канализация, водоизточници и др.
- Изгради и въведе в експлоатация основни съоръжения и инсталации: депото за остатъчни битови отпадъци с необходимата пречиствателна инфраструктура за инфилтратата и инсталация за оползотворяване на биоотпадъците с производство на енергия
- Изгради и въведе в експлоатация общинска инсталация за предварително третиране на битовите отпадъци - сепариране на полезните компоненти и предаването им за оползотворяване чрез възлагане на процедура по ЗОП.
- Подготви и изгражда инсталация за механично-биологично третиране на битовите отпадъци, която се очаква да бъде въведена в експлоатация през 2015 г.
- Подготви и поетапно реализира проекти за въвеждане на домашно компостиране в районите на общината, подходящи за събиране и компостиране в домашни условия на „зелени“ биоразградими отпадъци.
- Обхвана 23 административни района на Столична община с разделно събиране на отпадъци от опаковки в съответствие с нормативните изисквания.
- Сключи договори с организации за оползотворяване на шестте вида масово разпространени отпадъци за насочването на тези отпадъци към осигурената от тях инфраструктура, като с организации за оползотворяване на опаковки се сключиха договори и за разделно събиране на хартия, метал, пластмаса и стъкло от потока битови отпадъци.

4.1.2. Основни технически характеристики и капацитет на инфраструктурата за третиране на битови отпадъци – състояние към 2014 г.

■ **Депо за остатъчни битови отпадъци - площадка „Садината“**

Площта на терена на депото е 33.5 хектара в местността Садината край село Яна, район "Кремиковци". Площадката е разделена на две функционални зони – първа зона: депо, предвидено за четири клетки с общ проектен капацитет 3, 234 млн. куб. м, и втора зона за предварително обработване на отпадъците, която включва завод за механично-биологично третиране.

През август 2011 г. е подписан договор за строителство на първи етап от проект „Изграждане на интегрирана система от съоръжения за третиране на битовите отпадъци на Столична община – депо за неопасни отпадъци - площадка “Садината“ - I и II клетка“. Капацитетът на I и II клетка на депото е 905 000 м³, въведени са в експлоатация в началото на 2013 г. Този обем представлява около 35% от проектния капацитет на четирите клетки на цялото депо. Депото е собственост на СО.

Изградени и въведени в експлоатация са следните подетапи и подобекти:

Подетап 1 с подобекти: Ограда; КПП, кантар и приемна; площадкови ВиК мрежи и ел. съоръжения; противопожарен резервоар и помпена станция; станция за измиване и дезинфекция; охранителен канал 1; експлоатационен път; разпределителна кранова шахта; сграда решетки и ПС; резервоар за инфилтрат система за подпочвени води; депо за неопасни отпадъци вертикална планировка клетки 1 и 2, в т.ч. дига 1 и стена от габиони; долен изолационен екран клетка 1; система за инфилтрат клетка 1;

Подетап 2 с подобекти: административна сграда; ремонтна работилница; гараж навес, ПСОВ технологична сграда; резервоар от Хан Богров; резервоар за МБТ; площадкови комуникации и пътища на ПСОВ; сграда за смесителен резервоар, пясъкозадържател и помпена станция, експлоатационен; агрегат ПСОВ; клетка 2 долен изолационен екран; клетка 2 система за инфилтрат; районно осветление; задържателен резервоар от атмосферни води; охранителен канал 3; помпена станция за битово-фекални води; система за атмосферни води около дига и по дига 1; вертикална планировка на приемна зона и настилки;

Подетап 3 с подобекти: Ландшафтно оформяне; охранителен канал 2; канавка.

По данни на СО до НСИ за периода от 01.02.2013 г. до края на 2013 г. количеството приети и депонирани битови отпадъци на депото е общо 125 677 т. Като се имат предвид докладваните от СО данни към ИАОС за количествата депонирани отпадъци през 2014 г. в размер на 32 744,640 т, то остатъчният капацитет на двете изградени клетки на депото след 2014 г. е приблизително 3 074 257.160 т/ 2 685 445 м³³.

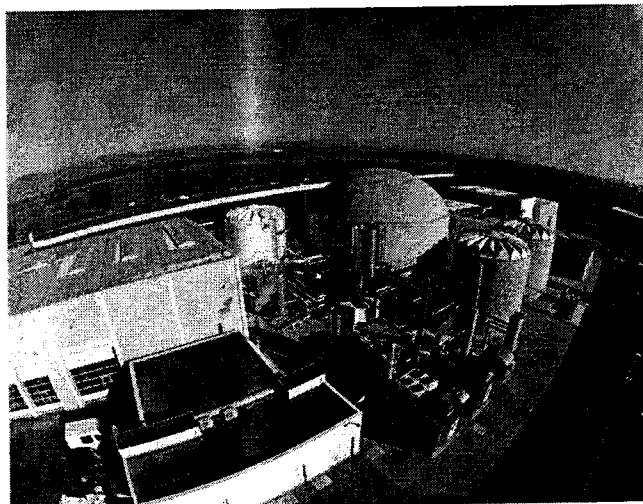
■ **Други дена за битови отпадъци**

Депото „Суходол“ е с изчерпан капацитет и експлоатацията му е преустановена.

Експлоатацията на депото „Долни Богров“ е преустановена през 1998 г. В рамките на осъществяваните дейности по закриване и рекултивация на депото и във връзка с удължаване на срока за изграждане на МБТ-инсталацията, технологичният процес предвиди рекултивацията да се осъществи и чрез изграждане на 3 клетки за оползотворяване и обезвреждане на остатъчни битови отпадъци с капацитет 1 195 250 т. За периода от 11.10.2013 г. до 31.12.2013 г. количеството приети битови отпадъци е общо 58 462 тона, от тях 37 026 т за обезвреждане и 21 436 т за оползотворяване. През 2014 г. количеството е съответно 201 830,040 тона, в т.ч. 29 677,440 т балирани битови отпадъци. Прогнозата на СО за 2015 г. е на депото да се приемат за депониране 120 000 т отпадъци.

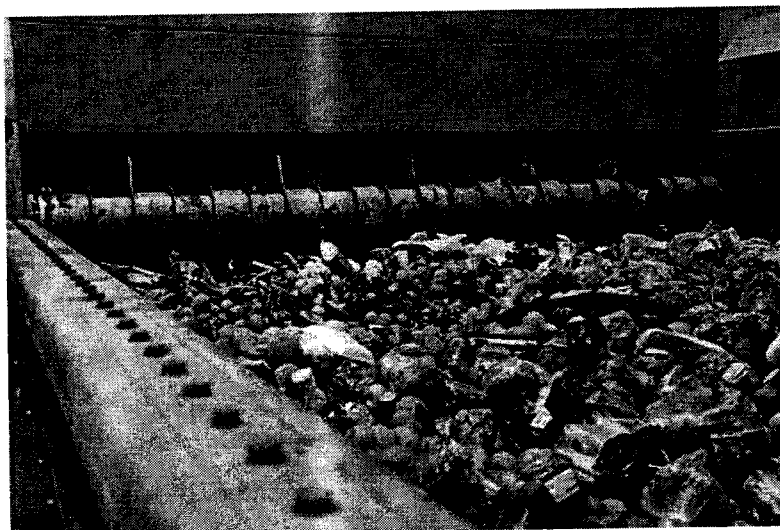
³ При изготвянето на настоящия анализ се приема, че при компактиране на битовите отпадъци в сметоизвозващите автомобили съотношението тон/куб.м е 1:3, а съотношението при компактиране и допълнително уплътняване на битовите отпадъци при обезвреждане в депо съотношението тон/куб.м е съответно 1:1

■ **Инсталация- комбинирано съоръжение за биоразградими отпадъци**

Инсталацията е част от големия проект „Изграждане на интегрирана система от съоръжения за третиране на битовите отпадъци на територията на Столична община“. Инсталацията с двете обособени части се намира на площадката „Хан Богров“ и е със следния проектен капацитет:

- Инсталация за третиране на разделно събрани биоразградими отпадъци (зелени отпадъци) с капацитет 24 000 т/г.
- Инсталация за третиране на разделно събрани биоотпадъци (хранителни и кухненски отпадъци от домакинствата, търговски обекти и заведения за обществено хранене) с капацитет 20 000 т/г.

Инсталацията е собственост на СО.

Изграденото съоръжение е в съответствие с Националния стратегически план за поетапно намаляване на количествата на биоразградимите отпадъци, предназначени за депониране, както и с изискванията на Наредбата за третиране на биоотпадъците и Наредбата за разделното събиране на биоотпадъците. При достигане на максималния си капацитет през 2022 г. инсталацията ще произвежда около 13 000 тона компост, над 600

мегаватчаса/годишно електроенергия и около 30 тона амониев сулфат годишно. В зависимост от търсенето на пазара, продажбата на тези продукти компенсира част от разходите за поддръжка на инсталацията.

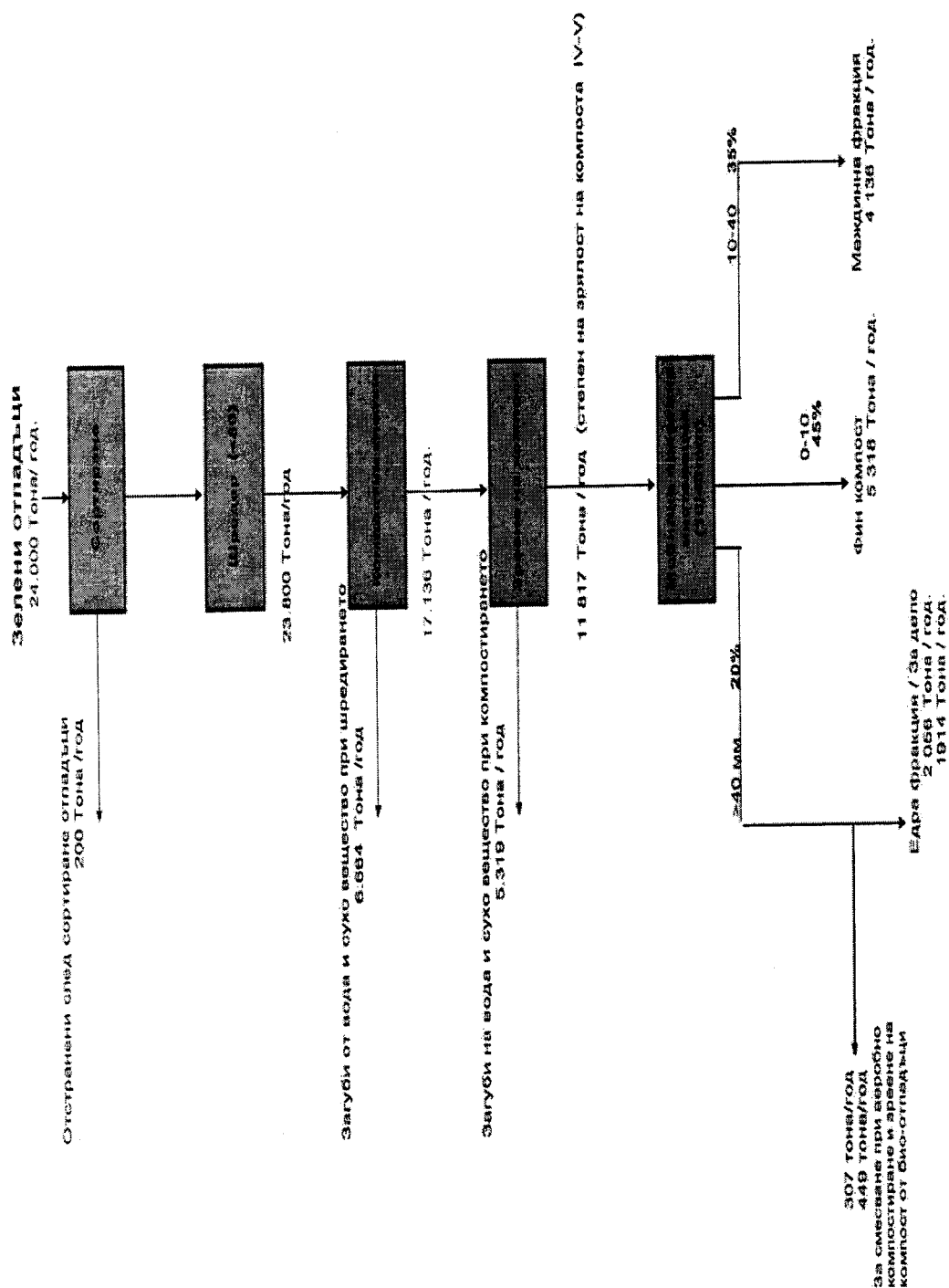
Съоръжението е единствено по рода си в България и след въвеждането му в експлоатация СО оползотворява биоотпадъци от града по един модерен и екологосъобразен начин. Това води до конкретни ползи за населението на града, а именно:

- Намаляване на количеството депонирани биоразградими отпадъци чрез тяхното рециклиране и оползотворяване в земеделието и за производство на енергия;
- Изпълнение на целите, заложи в директивите на Европейския съюз и Закона за управление на отпадъците;
- Развитие на дейностите по управление на отпадъците като нова „зелена“ индустрия в полза на обществото;
- Разкриване на нови работни места за висококвалифицирани специалисти в областта на машинно инженерство, биотехнологии и микробиология;
- Намаляване на емисиите на парникови газове.

Инсталациите са въведени в ефективна експлоатация в началото на 2014 г. Количеството приети за преработване през 2014 г. в инсталациите биоотпадъци през 2014 г. е 14 684,180 тона.

На следващата фигура е представена технологичната схема на обособената инсталация за оползотворяване на разделно събраните „зелени“ отпадъци.

▪ **Инсталация за механично-биологично третиране (МБТ) на отпадъци на площадка „Садината“, с. Яна**

Инсталацията е част от проекта „Изграждане на интегрирана система от съоръжения за третиране на битовите отпадъци на територията на Столична община“, финансиран със средства по ОП „Околна среда 2007 – 2013 г.“. Проектът е в съответствие с Националния стратегически план за поетапно намаляване на количествата на биоразградимите отпадъци. Договорът за проектиране и строителство на инсталацията за механично-биологично третиране на отпадъци с производство на RDF гориво, на обща стойност 213 млн.лв., е сключен през декември 2014 г. Площадката, на която ще се изградят инсталациите и съоръженията, е разположена в землището на с. Яна, в местността „Садината“, на обща площадка с депото за битови отпадъци „Садината“. Разположена е на около 22 км източно от центъра на гр. София, на север от ж.п. линия София-Бургас и на около 800 м южно от автомагистрала „Хемус“.

Като резултат от процеса на третиране, при капацитет на вход от 410 000 тона отпадъци годишно, на изход се очакват следните потоци материали (както са заложи в предложението на изпълнителя Обединение „Актор“ АД - „Хелектор“ АД):

- Рециклируеми материали – 39 043 т/годишно;
- RDF гориво - 178 452 т/годишно;
- Калорична стойност на RDF - 16,34 MJ/Kg
- Компост материал – 359 т/годишно
- Остатъци за депониране - 75 635 т/годишно;

Разликата до количеството на входящите отпадъци са загуба на вода и въглерод при зреенето и ферментацията.

Срокът за проектиране и строителство е 19 месеца, като в този срок инсталациите и съоръженията следва да бъдат въведени в експлоатация (юли 2015 г.). Допълнително, по време на експлоатацията, 12 месеца след началото на работа на завода изпълнителят следва да постигне предложените в офертата технически параметри, както и да отстрани за своя сметка всички дефекти, ако такива възникнат.

В момента СО провежда необходимата подготовка на проект за оползотворяване на RDF горивото в „Топлофикация“ София с оглед финансирането на проекта по ОП „Околна среда“ 2014-2020 г.

▪ **Инсталация за предварително третиране – сепарираща инсталация за смесени битови отпадъци и за разделно събрани отпадъци от опаковки - площадка в кв. Филиповци**

Заводът за предварително третиране и рециклиране на отпадъци на „Екобулпак“ в кв. Филиповци, гр. София е първата сепарираща инсталация на територията на СО. Официално е открит през месец май 2008 г. Общата площ на завода е 11 000 кв. м. Върху нея са изградени две халета с площ по 1500 кв. м, в които са разположени две инсталации за обработка на отпадъци – инсталация за сортиране на хартия, пластмаса, метали и инсталация за сортиране и рециклиране на стъкло. Освен тях, на територията на завода е разположено и хале с площ от 750 кв. м за складиране на балираните рециклируеми материали преди експедиция; административна сграда с прилежащи офиси и помещения за работниците, сервизни помещения /бани, помещения за почивка и столова/, ремонтна работилница, лаборатория за готовата продукция и др. Обектът е

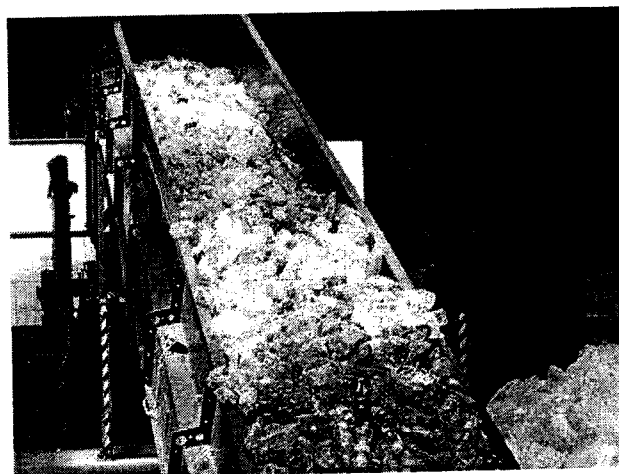
обезпечен с необходимата инфраструктура, електрификация, ВиК, противопожарна инсталация, паркинг, охрана. Първоначалната инвестиция в завода е в размер на 10 млн. лв.

В завода постъпват за сортиране отпадъци от контейнерите за разделно събиране от обслужваните от „Екобулпак“ 10 района в София - Витоша, Възраждане, Изгрев, Илинден, Красна поляна, Лозенец, Надежда, Сердика, Слатина, Баня. В завода ежедневно се на предварително третиране преминават и смесени битови отпадъци, съгласно сключен договор със Столична община. Годишният капацитет на инсталацията за преработка на стъклени отпадъци е 40 000 тона. Инсталацията за сортиране на хартия, пластмаса и метали може да обработва 120 000 тона годишно. Сепарирането на отпадъците има за цел отделяне на оползотворимите компоненти като хартия, пластмаси, метали, стъкло от общия поток отпадъци и подготовката им за рециклиране и оползотворяване.

Компонент - Инсталация за сортиране на хартия, пластмаса, метали

С помощта на челен товарач отпадъците се подават към хоризонтален лентов транспортър със захранващ бункер. Отпадъците се отвеждат към транспортна лента върху която се разстилат и се разделят ръчно по фракции и по компоненти - пластмасово фолио LDPE, PET бутилки - бял цвят, PET бутилки - цветни, твърди пластмаси PP, HDPE и PE бутилки, смесена хартия, велпапе, стъкло, черни и цветни метали, горими фракции - суровина за алтернативно гориво. От постовите сепарираните материали се събират в междинни депа - бункери. Чрез лентови и верижни транспортъри материалите се подават към пресата за балиране. Оформените бали се събират в склада за балирани рециклируеми материали, след което се извозват до съответните рециклиращи предприятия. Остатъчният отпадък се депонира. Скоростта на подаващите и транспортиращи механизми може да се контролира чрез честотни регулатори с цел оптимизиране на процеса.

Компонент - Инсталация за сортиране и подготовка за рециклиране на стъклени отпадъци

Осигурява суровина с висока степен на чистота (99.99%), която се използва в предприятията за производство на стъклени опаковки. При преработката се получава еднороден по състав и размер стъклен материал, който не съдържа примеси от метал, керамика, пластмаса, хартия и др.

Постовете за ръчно инспектиране по инсталацията са обособени като помещения, изградени от метална конструкция, покрита с термоизолационни панели. Работните пространства са с изградени вентилационна и климатична инсталация. Към инсталацията има включена и аспирационна система за обезпрашаване на процеса. Съоръжението е напълно автоматизирано - управлението му се осъществява от контролен пулт, като всички параметри се наблюдават постоянно. Работният режим на инсталацията се обезпечава само от 6 работни места на смяна. В производственото хале има и обособени работни помещения за лаборатория, механична и електро-работилница.

- **Инсталация за предварително третиране – сепарираща инсталация за разделно събиране отпадъци от опаковки и за смесен битов отпадък на площадка кв.Требич**

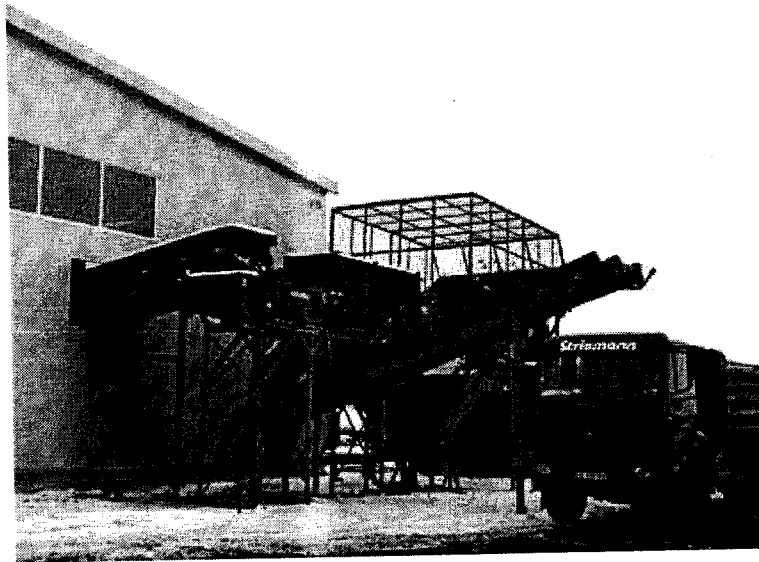

През октомври 2008 г. в кв. Требич, София е открита втората инсталация за разделно събиране на отпадъци на „Екобулпак“ – организация за оползотворяване на отпадъци от опаковки. Съоръжението се състои от 2 инсталации: инсталация за сортиране на хартия,

пластмаса и метал и инсталация за сортиране и рециклиране на стъкло. Общият годишен капацитет на инсталациите е 120 000 т.

Основните съоръжения в инсталацията за третиране на стъкло са с капаците 40 000 тона годишно. Инсталацията позволява да се отделят стъклените опаковки от нежелани примеси: порцелан, керамика, органика, метал и др. Съоръжението има възможност за разделяне на стъклото по цвят. Чистотата на крайния продукт е изключително висока (99,99%), което е под 100 гр примеси на тон.

- **Инсталация за предварително третиране – сепарираща инсталация за смесен битов отпадък на площадка Суходол**

Инсталацията за сепариране на смесен битов отпадък „Суходол“, е третата построена и пусната в експлоатация на територията на СО в началото на януари 2009г. Намира се на площадката на депото за битови отпадъци „Суходол“. Съгласно проектната си документация тя има следните основни параметри:

- Капацитет на съоръжението (годишно) 120 000 т/год.;
- Работни дни в година 260 дни/год.;
- Капацитет на съоръжението(на ден) 462 т/ден;
- *Капацитет на съоръжението(на час) 35 т/час;
- Средна тегло на отпадъка на входа 350 кг/м3;
- Обем на потока 100 м3/час.

*Средните резултати на инсталацията са около 25 т/час,като в определени моменти достига до 35 т/час.

Инсталацията е собственост на Столична община.

▪ **Инсталация за битови ЕГО**

На площадката на депото за строителни отпадъци – кв.Враждебна е разположена инсталация за предварително третиране на едрогабаритни битови отпадъци. Основните и модули са: сепарираща станция, барабанно сито и машина за раздробяване. Капацитетът на инсталацията е 80 т./час или около 160 000 т/година (при работа 260 дни в годината). Инсталацията е собственост на общинското дружество „Софинвест“ ЕООД. Събраните ЕГО, изхвърлени от домакинствата от фирми, с които общината има сключени договори за събирането им и извозването им до „Враждебна“ са около 23 000 т/г. В инсталацията обаче се преработват и допълнителни количества ЕГО, доставени от бизнес клиенти.

▪ **Площадки за предаване на разделно събрани отпадъци**

Съгласно ЗУО кметът на общината отговаря за осигуряването на площадки за безвъзмездно предаване на разделно събрани отпадъци от домакинствата, в т.ч. едрогабаритни отпадъци, опасни отпадъци и други във всички населени места с население, по-голямо от 10 000 жители на територията на общината. В населените места с районно деление площадките следва да съответстват най-малко на броя на районите, така че предлаганите услуги да бъдат достъпни за жителите на общината.

Мобилният пункт за разделно събиране на опасните отпадъци ще обслужва всички райони, в които осигурените площадки от общината нямат разрешителни за съхранение на опасни отпадъци от бита.

На територията н общината съществува и бизнес-мрежа от площадки - изкупвателни пунктове за ресурси с пазарна стойност – отпадъци от хартия и картон, пластмаса, метални отпадъци и някои видове стъклени бутилки. В Столична община все още не е изграден и публикуван подробен регистър на пунктовете за изкупуване и информация за количествата на събираните в тях отпадъци.

На сайта на СО са публикувани адресите с местоположението на 186 площадки/пунктове, в които е извършва продажба и смяна на гуми и където гражданите и бизнес организациите могат да предават излезлите от употреба гуми. Това са пунктове, които работят двете организации по оползотворяване на излезли от употреба гуми „НордГуми“ АД и „Екомедиана“ АД. С тези две организации СО има сключен договор относно излезлите от употреба гуми.

На територията на СО има площадки за предаване на ИУЕЕО, за което СО има сключени договори съответно с "Екобултех" АД за районите „Красна поляна" и „Овча купел" и „Елтехресурс" АД за събиране от домакинствата на излязло от употреба електронно и електрическо оборудване от всички останали райони на територията на Столична община и извозването им до площадки на организациите по оползотворяване. Магазините, където се продава ЕЕО също приемат ИУЕЕО, съгласно изискванията на нормативната уредба.

Площадки за предаване има и за ИУМПС, като Столична община е сключила договор с организация по оползотворяване „Българска рециклираща компания", която извозва ИУМПС до площадките на организацията.

СО има сключени договори с две организации по оползотворяване на излезли от употреба батерии „Екобатери" АД и „НУБА Рециклиране" АД. Батериите се събират в съдове, поставени от двете организациите в сгради на столичната и районните общински администрации, учебни и детски заведения, детски ясли, културни домове, медицински центрове и общински предприятия. Организациите по оползотворяване на излезли от употреба портативни батерии събират стари батерии и чрез търговската мрежа, където се продават батерии и където организациите по оползотворяване на батерии са поставили свои съдове, откъдето те се събират.

През 2014 г. Столична община сключи нови договори с пет фирми, притежаващи разрешение по Закона за управление на отпадъците за осигуряване на площадки на територията на общината за безвъзмездно предаване на разделно събрани отпадъци от домакинствата, във връзка с изискванията на чл.19, ал.3, т.11 от ЗУО. С договорите е осигурена възможност на гражданите на столицата да предават на десет площадки разделно събрани отпадъци от опаковки, отпадъчни материали от харти, пластмаса, метал, стъкло, негодни за употреба батерии, текстилни отпадъци, излезли от употреба електрически уреди, опасни отпадъци и други видове отпадъци от домакинствата, включени в разрешенията на фирмите. От 01.12.2014 г. на тези площадки могат да се предават и обемисти едрогобаритни отпадъци и биоразградими зелени отпадъци.

Необходимо е да се изследва прилагането на аналогичен подход за използване на площадката за строителни отпадъци на кв. Враждебна, площадките на инсталациите за сепариране на битови отпадъци, на други организации за ИУЕЕО, ИУМПС и т.н.

■ **Инсталация за оползотворяване на сметищния газ на депо „Суходол“**

СО изгради инсталация и произвежда ток от сметищния газ, който се образува от гниенето на битовите отпадъци на депото в Суходол от края на 2010 г. Произведеният ток се изкупува от електроразпределителното дружество ЧЕЗ на преференциална цена като "зелена енергия". За изграждането на инсталацията общината е платила 2 млн. лв. с очаквана възвращаемост на тази инвестиция за около две и половина години. Освен ток съоръжението може да произвежда и топлинна енергия. Инсталацията ще продължи да функционира над 15 г. след закриването на депото – до изчерпването на отделения от него сметищен газ.

Инсталираната мощност е 815 киловата, изгаря по 3 млн. кубични метра сметищен газ и се очаква да произвежда при пълно натоварване 6,5 млн. киловатчаса.

От енергийна и екологична гледна точка производството на електро- и топлоенергия от сметищен газ е възобновяем енергиен източник, при който не само няма вредни въздействия върху околната среда, а и състоянието ѝ се подобрява чрез намаляването на емисиите на парникови газове. Избягва се и вероятността от „взривяване“ на сметището, а почвеният слой се запазва.

Намалените емисии парникови газове се оценяват на 32 хил. т еквиваленти емисии въглероден диоксид, съгласно протокола от Киото. Ето защо инсталацията е в пълно съответствие не само с общинските, но и с националните политики по изменение на климата.

■ **Съдове за фамилно компостиране на зелени градински и кухненски отпадъци**

През 2009 г. СО стартира проект „Въвеждане на домашно компостиране в еднофамилни къщи на територията на Столична община“, с обхванати 5 района на общината. На домакинства са предоставени 700 бр. компостери. Като продължение на успешния проект, през 2010 г. са предоставени нови 700 бр. компостери на домакинствата в шест столични района, както и 700 бр. биологични активатори и рекламno-информационни материали (брошури, наръчници за използване на компостера и стикери, удостоверяващи собствеността на Столична община). През 2011г. продължи реализацията на проект „Утвърждаване на фамилното компостиране на територията на СО“. Същият обхваща всички 24 столични райони, включително ромските квартали „Христо Ботев“, „Баталова воденица“, „Модерно предградие“ и „Филиповци“. Закупени са 3000 компостери за фамилно компостиране, 20 бр. компостери за паркове, 3000 активатори, стикери и информационни материали. Количеството биоотпадъци (градински и кухненски отпадъци), които се третират в един от предоставените компостери за едно зареждане са около 144 кг.

Общо от 2009 г. на домакинства на територията на общината са предоставени 8000 съдове за домашно компостиране.

Количеството „зелени“ отпадъци (градински и кухненски), които се третират в един от предоставените компостери за едно зареждане са около 144 кг. Ако се приеме, че зареждането е с едногодишен цикъл, това означава, че се предотвратяват около 1100 тона годишно биоразградими отпадъци /това е около 5% от капацитета на инсталацията за третиране на зелени отпадъци на площадката в Хан Богров. Освен екологичен, домашното компостиране има и икономически ефект чрез спестяване на средства за транспортиране и третиране на тези количества отпадъци. Така Столична община

изпълнява и обществени ангажименти за предотвратяване на отпадъците като най-високо ниво в йерархията на управление на отпадъците.

В СО има възможност допълнително в системата за домашно компостиране да се включат нови домакинства, налице е и желание в населението за участие в проекта на общината.

4.1.3. Инфраструктура за събиране и транспортиране на битовите отпадъци

Смесени битови отпадъци

Системата на извозване на смесените битови отпадъци обхваща 100% от територията на столицата. Ежедневно генерираните битови отпадъци от територията на Столична община се събират в стандартни съдове, конструктивно пригодени за сметосъбиращата техника. В СО се използват следните по вид съдове за събиране на битови отпадъци:

Контейнери 4 м³ – за периферните части на града и някои вилни зони;
Контейнери тип „РА“ („Бобър“) 1100 л (метални и пластмасови);
Пластмасови кофи 240 л;
Поцинковани кофи 110 л;
Бетонови кошчета 50 л;
Мрежести кошове (главно за събиране на листа);

В жилищните комплекси за събиране на битови отпадъци се използват предимно съдове тип РА 1100 л. Съдовете от 770 л и 1100 л се поставят и на широки булеварди и улици в специално направени джобове на тротоарите. Старите градски части, в които не са предвидени места за специални клетки, се обслужват предимно със съдове тип „Мева“ 110 л или пластмасови съдове с вместимост 120 л и 240 л. Общият брой по видове съдове за събиране на смесените битови отпадъци е показан в Приложение № 1.

През 2012 г. е направен анализ от общината на местоположението на съдовете за битови отпадъци, в резултат на който беше оптимизиран и намален броят им в някои от районите на територията на Столична община.

Столична община реализира първи в страната пилотен проект за инсталиране на подземни контейнери за разделно събрани и смесени битови отпадъци в централната градска част. Резултатите са много добри и демонстрират предимствата на подземните контейнери, особено за централните градски части, където контейнерите за отпадъци представляват сериозен проблем поради липсата на достатъчно място, затруднения в трафика и движението на пешеходците, а в пешеходни зони и зони за отдих представляват и естетически проблем. Поради това е подходящо тази практика да се разшири постепенно, най-малко за всички подобни места в столицата.

Работният обем на сметосъбиращите автомобили варира от 4,5 до 20 м³ и е съобразен с редица ограничителни фактори – състояние на транспортната инфраструктура, обем и вид на отпадъците, разстояние и подход до депото или другите съоръжения за преработка на отпадъците. За централните градски части се ползват малобааритни и маневрени автомобили, докато за периферните жилищни комплекси преобладават автомобилите с надстройки около 20 м³.

Дейността на СО по сметосъбиране и сметоизвозване на смесени битови отпадъци е обезпечена с необходимите съдове за събиране и сметоизвозваща техника така, че да обхване 100% от населението на СО и да осигури необходимата честота на извозване, която да не допуска препълване на контейнерите. По-детайлна информация за наличната техника за сметоизвозване е посочена също в Приложение №1. Въведена е

GPS система за проследяване на специализираната техника на фирмите, отговарящи за дейностите по сметосъбиране, сметоизвозване и почистване, за извършената от тях дейност в реално време или за контролна проверка за извършена дейност за запис. Изпълнителите на договорите за услуги изграждат за своя сметка информационна система за отразяване на дейностите по Договора. Изграден и приет е и уеб-базиран модул за контрол на дейностите по „събиране и транспортиране на битови отпадъци“. Модулът позволява въвеждането и редактирането на базова информация за: съдовете за битови отпадъци, маршрутите за събиране и транспортиране на битови отпадъци и регистрационните номера на автомобилите. Има възможност за автоматични справки относно: брой на съдовете по маршрути, сектори и райони; обработени маршрути и протоколи; статус на всеки адрес.

Отпадъци от сгурия и пепел от домакинствата

Не е решен проблемът с разделното събиране на отпадъците от изгарянето на дърва и въглища през отоплителния сезон – пепел и сгурия. Към 2014г. посочените отпадъци от домакинствата се изхвърлят, извозват и третират със смесените битови отпадъци. При смесване с въглищни остатъци, сгурия и пепел се променя състава на отпадъците в посока по-висока плътност и понижено съдържание на рециклируеми материали. При изсипване на не добре загасени отпадъци от горенето на дърва и въглища се повреждат и контейнерите. Друг негативен ефект от запалването на отпадъците в контейнерите е временното, но силно замърсяване на въздуха в района на контейнерите с горящи отпадъци. Проблемът не е за подценяване, тъй като по данни на НСИ 67 000 домакинства (почти 15% от домакинствата) в София се отопляват на дърва и въглища.

Количество използвани енергоносители и брой домакинства според начина на отопление на територията на Столична община за 2010 г.

Вид	Мерна единица	Количество горива	Брой домакинства
Дърва	т	406 946	42 298
Въглища (черни, кафяви, брикети)	т	49 989	24 827
Течни горива	т	4 861	920
Газ	хил. м ³	16 060	76 781
Ток			25 747
ТЕЦ			289 192
Общо			459 765

За решаване на проблема СО е заложила в Техническите спецификации за избор на нови изпълнители на услугите по сметосъбиране и сметоизвозване е заложено изискване в кварталите с широко прилагане на такъв вид отопление да се поставят контейнери, в които пепелта и сгурията от домакинствата да може да се изхвърля разделно. Очаква се договорите да бъдат сключени и през 2015 г. да бъдат осигурени контейнерите за целта.

Битови отпадъци от хартия, метал, пластмаса и стъкло

Осигуряването на контейнерите и техниката за извозване за разделно събраните отпадъците от хартия и метал, пластмаса и стъкло на територията на СО започна след

приемането на Наредбата за отпадъците от опаковки. До 2014 г. тази инфраструктура беше предназначена за посочените потоци отпадъци от опаковки. Контейнерите бяха както тип Иглу, така и тип Ракла. Техниката е собственост на и се експлоатира от организации за оползотворяване на отпадъци от опаковки, получили разрешение за такава дейност от МОСВ.

По договорите за разделно събиране на отпадъци, към 31.12.2014 г. на територията на СО са разположени общо 5694 контейнера в 2298 точки за събиране на отпадъци. На територията на обекти по чл. 33, ал.4 от Закона на управление на отпадъците са разположени общо 473 контейнера. Съгласно докладваните от ООп данни за броя на разположени и обслужени контейнери, разпределението е както следва:

Брой и вид контейнери за разделно събиране на територията на СО, 31.12.2014 г.

Организация по оползотворяване	Брой точки	Син	Жълт	Зелен	Бобър жълт	Общ бр. контейнери
„Екопак България” АД	690	690	690	690		2 070
„Екобулпак” АД	1 411	168	1 110	1 411	541	3 230
„Булекопак” АД	197		197	197		394
Общо	2 298	858	1 997	2 298	541	5 694

търговски обекти		230		10	233	473
-------------------------	--	-----	--	----	-----	-----

Източник: Столична община

В рамките на мащабния проект на СО Изграждане на интегрирана система за управление на битовите отпадъци на СО”, съфинансиран от ОП „Околна среда” 2007-2013 г. Столична община осигури контейнери и сметоизвозваща техника за разделно събиране на отпадъците от хартия и метал, пластмаса и стъкло, собственост на общината, за кварталите „Овча купел“ и „Кремиковци“.

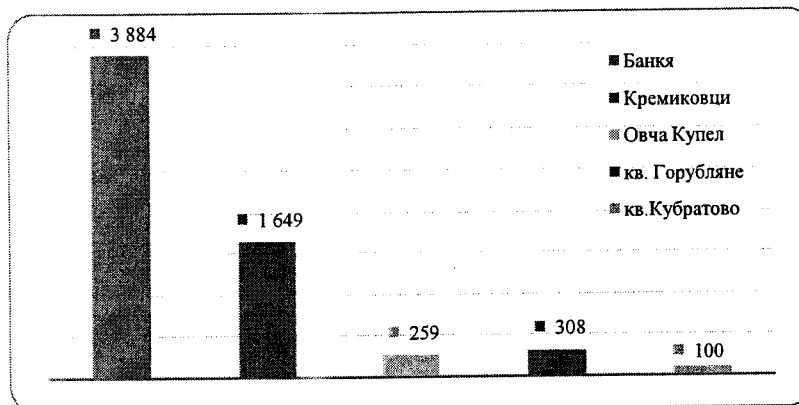

По предложение на кмета на СО през 2013 г. СОС прие решение, с което одобри организациите по оползотворяване на отпадъците от опаковки в срок до края на 2014 г. да подменят разположените контейнери тип „БОБЪР” или „РАКЛА” с тип „ИГЛУ”, с изключение на контейнерите, разположени на територията на търговски обекти и етажна собственост. В районите, в които нямаше разположени контейнери за разделно събиране решението на СОС е организациите по оползотворяване на отпадъци от опаковки в срок до края на април 2014 г. да поставят само контейнери тип „ИГЛУ”.

Към момента 23 района на София са обхванати от системите за разделно събиране на отпадъците от хартия и метал, пластмаса и стъкло, а последният район Панчарево е предвиден в плана на СО за 2015 г. За този район СО ще закупи необходимите контейнери за разделно събиране на отпадъците, като те ще бъдат извозвани от техниката за транспортиране, придобита от СО в рамките на Интегрирания проект за управление на битовите отпадъци на територията на СО, финансиран от ОПОС 2007 – 2013 г.

Автомобилите за извозване на разделно събраните отпадъци са снабдени по искане на СО с GPS система, с която да се наблюдава маршрутът на обслужване на контейнерите и осъществяване на мониторинг в реално време.

В програмите за разделно събиране, които Организациите по оползотворяване изпълняват, съгласно договорите, подписани със Столична община в края на 2013 г., е предвидено допълнително осигуряване на съдове за разделно събиране чрез схемата „от врата до врата“. Моделът „от врата до врата“ се прилага в крайградските жилищни зони в райони „Овча купел“ и „Кремиковци“, както и в район „Банкя“, кв. Горубляне и кв. Кубратово. На всяко желаещо домакинство се предоставят контейнери и/или чували - жълти, (сини) и зелени за разделно събиране на отпадъци, поставени при домовете на домакинствата. В обслужването „от врата до врата“ към 31.12.2014 г. са обхванати общо 6 200 домакинства. Съгласно докладваните данни за броя на домакинства разпределението по райони е както следва:

Източник: Столична община

Чрез подписаните договори между СО и трите организации за оползотворяване на отпадъци от опаковки общината е осигурила дори по-голям обем и брой контейнери за разделно събиране, отколкото са минималните изискванията, определени с нормативната уредба на национално ниво. В Приложения към договорите в Програмите на организациите по оползотворяване на отпадъци от опаковки детайлно е описана сметоизвозващата техника и контейнери за всеки един от районите на СО.

Съгласно договорите СО е поела ангажимент поетапно да осигури средства и направи „джобове“, в които да бъдат поставени контейнерите за разделно събиране.

Биоотпадъци (хранителни и кухненски)

Към 2014 г. СО е осигурила необходимите съдове и техника за събиране и извозване на разделно събраните хранителни и кухненски отпадъци, както и на зелените отпадъци от

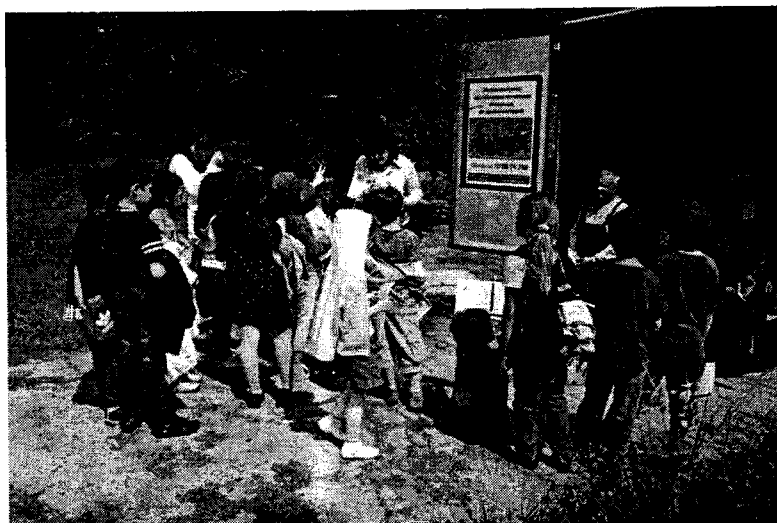
обществените паркове и градини. В бъдеще при поэтапното разширяване на системата с оглед достигане на максималния капацитет на инсталацията за биоотпадъци на площадката „Хан Богров“, ще са необходими допълнителни съдове за събиране на биоотпадъците от хранителни и кухненски отпадъци.

Биоотпадъци (зелени)

Към 2014 г. СО е осигурила необходимата техника за раздробяване и извозване на „зелените“ отпадъци. В плановете на СО е да осигури площадки/големи контейнери, в които домакинствата в райони с преобладаващо ниско строителство с дворове, да оставят разделно събраните „зелени“ отпадъци.

Опасни битови отпадъци

През 2011 г. в изпълнение на изискванията на ЗУО стартира изпълнението на пилотен проект на СО за разделно събиране на опасни отпадъци от домакинствата, на база сключен договор между СО и фирма „БалБок Инженеринг“ АД. Системата включва Мобилен събирателен пункт, осигуряване на транспорт и опаковка за безопасно транспортиране в съответствие с нормативните изисквания, последващо третиране и обезвреждане. луминесцентни и газоразрядни лампи от промишлени и търговски източници, изградена от фирмата „БалБок Инженеринг“. Разделно събраните отпадъци – газоразрядни и луминесцентни лампи, се насочват за рециклиране в съоръжения в Германия.

Основни групи отпадъци, включени в Системата са:

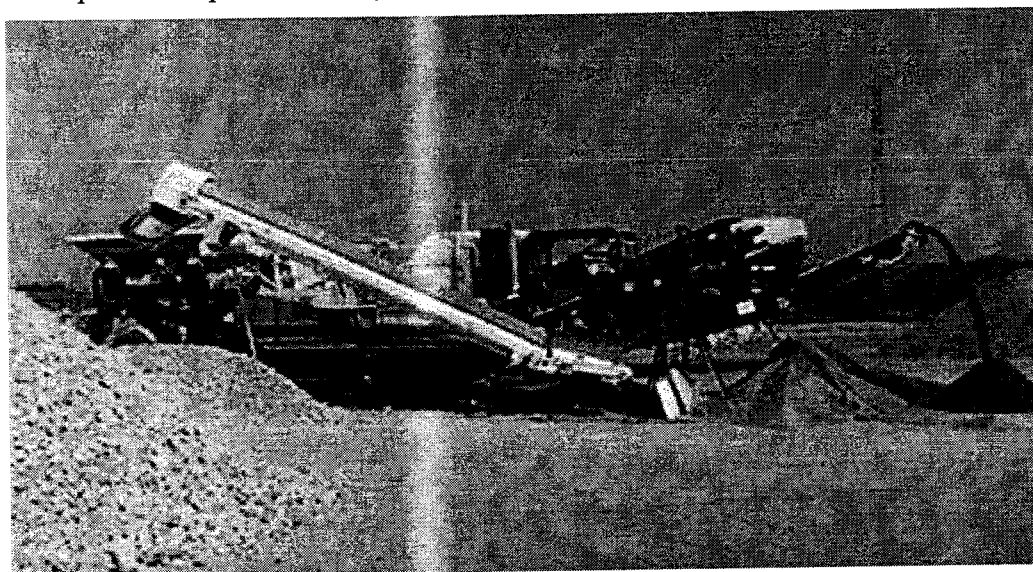
- ✓ Живак и съдържащи живак уреди
- ✓ Лакове и бояджийски материали
- ✓ Домакински препарати, химикали
- ✓ Замърсени опаковки
- ✓ Фармацевтични продукти (лекарства с изтекъл срок на годност)

4.2. Инфраструктура за отпадъци от строителство и разрушаване

Генерираните на територията на Столична община отпадъци от строителни дейности се обезвреждаха до 2014 г. на депо за ОСР в кв. Враждебна, район „Кремиковци“. Теренът е с площ от 411 дка. Предоставен е на общинското дружество „Софинвест“ ЕООД за стопанисване и управление през 1996 г. С Решение от декември 2013 г. на директора на РИОСВ-София, на площадката на депото в кв. „Враждебна“ е преустановено депонирането на отпадъци, като се разрешават дейности по оползотворяване.

На площадката на депото общинското дружество „Софинвест“ ЕООД изгради и функционира Център за третиране и оползотворяване на строителни отпадъци, който представлява:

- разпределителна площадка за оползотворяване и трошачно-сортировъчна машина с магнитен сепаратор, на която отпадъците се разделят, сортират и предават за последващо рециклиране и оползотворяване.
- площадка с инсталация за натрошаване и сортиране на строителни отпадъци, базирана на верижната модулна система.

При максимална производителност 160 т/час реалното количество натрошен материал е около 120 т/час, което означава среднодневна производителност от около 840 тона или 25 200 т/месец. При обемно тегло на бетон в разбухнало състояние 2,00 г/см³, за месец инсталацията може да преработва реално около 12 600 м³/месец. строителни отпадъци (бетон и тухли). Дейността по управление на строителните отпадъци се извършва в съответствие с изискванията на международния стандарт ISO 14001:2004.

От септември 2013 г. общинското дружество има сертификат за добавъчни/рециклирани/ материали за хидравлично свързани и несвързани смеси за използване в пътното строителство.

Инсталацията е собственост на общинското дружество „Софинвест“ ЕООД и се експлоатира от него.

4.3. Инсталации и съоръжения за третиране на утайките от ПСОВ

Пречиствателната станция за отпадъчни води на София е предназначена да пречиства смесените отпадъчни води на града (битови, промишлени и дъждовни) до степен, позволяваща заустването им в приемника р. Искър. Въведена е в експлоатация през 1984 г. От средата на 90-те години са осъществени поредица от мащабни проекти за нейното разширяване, реконструкция и модернизация.

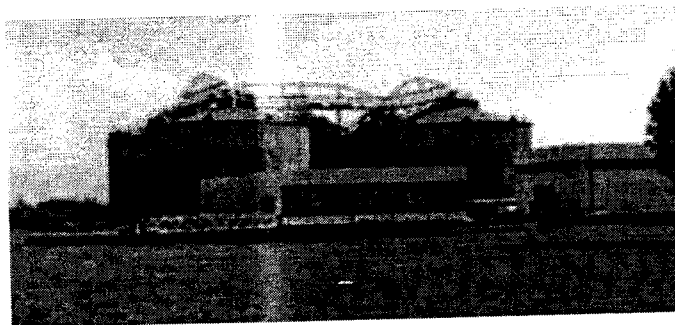
За постигане на нормативните изисквания за заустване е приета двустъпална схема на пречистване с последващо обеззаразяване и третиране на утайките. В периода 1994-1999 г. е извършена частична реконструкция на съоръженията за третиране на утайките. Целта е създаване на условия за стабилизиране и обезводняване на цялото количество утайка, отделена в станцията. В рамките на проекта са доставени и монтирани три барабани сгъстителя излишна активна утайка и четири лентови филтър-преси за обезводняване на изгнилите утайки, с обща производителност 96 м³/ч. Поради липса на финансиране тогава реконструкцията на метан-танковете не е завършена и те не могат да се експлоатират. От октомври 2000 г., когато "Софийска вода" АД поема дейността за предоставяне на ВиК услугите на столицата, в утайковото стопанство на ПСОВ Кубратово са направени допълнителни инвестиции и подобрения: реконструкция на помпена станция за сурови утайки и реконструкция на метан-танковете с подмяна на системите за разбъркване и подгряване. С рехабилитацията на четирите метан-танка „Софийска вода“ АД осигурява изпълнението на задължението си за депониране на утайки, безвредни за околната среда и анаеробното стабилизиране се осъществява в четирите метан-танка. Обемът на всеки метан-танк е 7000 м³

Обезводняване на утайките

Изгнилата утайка в метан-танковете със съдържание на вода около 96% се обезводнява механично, за да стане по-компактна. Затова от метан-танковете утайката преминава през лентови филтър-преси. Така се намалява не само обемът ѝ, но и разходите за транспортиране. Преминалата през метан-танковете утайка механично се обезводнява до получаването на „утайков кек“ със съдържание на сухото вещество около 25%, който престоява в изсушителни полета преди да се използва. Обезводнена утайка е надежден и безвреден краен продукт. Тя може да се използва в земеделието за обогатяване на почвата или за рекултивация на нарушени терени. В природата този процес на изгниване и обезводняване на утайките отнема много повече време отколкото в пречиствателната станция, където това става за броени дни.

Оползотворяване на утайките

ПСОВ „Кубратово“ притежава разрешителни за използване на утайки върху селскостопански земи, издадени от Националната служба за растителна защита към Министерството на земеделието и храните. Разрешителните са издадени след подробни химични анализи на утайките в продължение на няколко години, за да се провери наличието на тежки метали и други вредни вещества, които биха могли да замърсят почвата, подземните води или да имат негативни последици върху биологичното разнообразие. Изследванията показват, че утайките в ПСОВ Кубратово са подходящи за наторяване на селскостопански земи. През юни 2008 г. в Лабораторен изпитателен комплекс на „Софийска вода“ АД е въведена Система за управление на качеството, разработена съгласно изискванията на стандарта БДС EN ISO 17025. Всички изпитвания на проби от питейни, отпадъчни води и утайки в лабораторния комплекс се извършват съгласно принципите на добрата лабораторна практика (GLP) и в съответствие с процедурите и правилата на Системата за управление.

Инсталация за когенерация на ПСОВ „Кубратово“

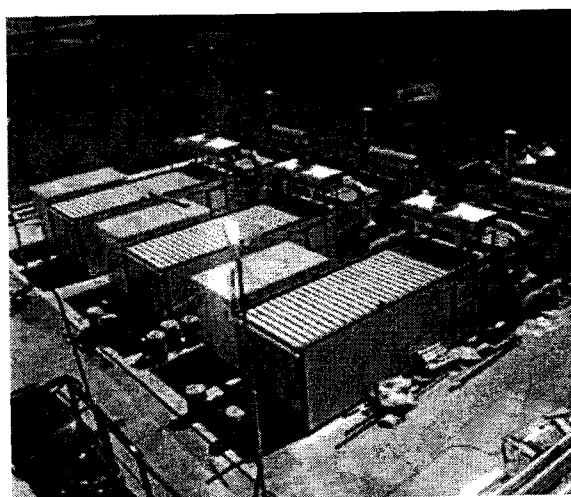
Инсталацията за когенерация на ПСОВ „Кубратово“ е първото по рода си съоръжение у нас, въведено в експлоатация през декември 2009 г. Това е инсталация за комбинирано производство на електрическа и топлинна енергия. Тя се произвежда чрез когенерационна технология за оползотворяване на отпадъчния продукт биогаз, който се отделя в процеса на третиране на утайките от пречиствателната станция. Инсталацията има екологичен, икономически и социален ефект:

- значително се намалява разходът за горива и енергия;

- оползотворява се отпадъчният продукт биогаз, който се отделя в процеса на пречистване на утайките
- ограничава се освобождаването на метан и въглероден диоксид в атмосферата, което допринася за подобряване състоянието на околната среда и за изпълнение на задължението на страната за намаляване на емисиите на парникови газове, съгласно Протокола от Киото.

До въвеждането на инсталацията в експлоатация биогазът, който се отделя в процеса на гниене на утайките на пречиствателната станция, се изгаряше, без да се оползотворява. Сумарната мощност е малко над шест мегавата, което е достатъчно за удовлетворяване на нуждите на ПСОВ Кубратово.

Осигурена е техническа възможност за разширение на съоръженията в бъдеще.

С помощта на когенерацията се осъществява трансформиране на приблизително 82% от енергийното съдържание на горивата в полезна енергия.

Съгласно Проекта на Стратегия за управление на утайките, формирани при пречистване на отпадъчните води на Столична община до 2025 г. през следващите години се очаква увеличение на обема на утайките поради пречистване на отпадъчни води в следните населени места:

- гр. Баня, гр. Нови Искър, с. Чепинци, с. Негован, с. Световрачене, с. Кубратово, кв. Бенковски, кв. Орландовци, кв. Панчарево, кв. Горубляне, кв. Симеоново, кв. Драгалевци, кв. Киноцентър, кв. Бояна, кв. Враждебна, кв. Манастирски ливади – Изток, кв. Княжево, с. Лозен и с. Герман, за които се предвижда да бъдат отведени до ПСОВ Кубратово;
- с. Бистрица, с. Владая, с. Кокаляне, с. Волуяк, с. Житен, кв. Требич, с. Балша, с. Войнеговци, с. Кривина и с. Казичене, за които ще бъдат изградени локални ПСОВ, но същевременно утайките от тях се предвижда да се третират в ПСОВ Кубратово;
- населените места от район Кремиковци, както и за с. Челопечене, за които е предвидено изграждане на регионална ПСОВ.

Изчисленията показват, че към 2025 г. формираните утайки ще бъдат 83 т СВ/ден (увеличение с 9% спрямо обемите от 76 тСВ/ден, генерирани през 2015 г.).

Предвид проектния капацитет на изгнивателите (метан танковете) - 107 тСВ/д и прогнозното количество за 2025 г., ключовите за процеса на стабилизация на утайките изгниватели (метан танкове) ще работят в рамките на проектния си капацитет. За да се осигури дългосрочната стабилност на процесите по стабилизация на утайките в ПСОВ е необходимо да се направят следните капиталови инвестиции:

- **Реконструкция на Газхолдер 2** – наложителна е от една страна за увеличение на буферния обем за задържане на биогаз, от друга за намаление на риска при евентуална авария в съществуващия Газхолдер 1. В допълнение - в периода на експлоатация се извършва задължителен основен ремонт на газхолдерите за биогаз, който обикновено отнема до 3 месеца. Прогнозната стойност на инвестицията е в размер на 1 млн.лв.
- **Реконструкция на 2 бр. утайкоуплътнители за изгнила утайка** - включва промяна предназначението на употреба от утайкоуплътнители в буферни резервоари за съхранение на изгнила утайка за обезводняване. Прогнозната стойност на инвестицията е в размер на 1,5 млн.лв.
- **Изграждане на допълнителен анаеробен изгнивател (метан-танк)** – предвид липсата на резервен капацитет на съоръженията за стабилизация на утайки и непрекъснатия режим на работа, е необходимо да се изгради допълнителен изгнивател (метантанк), който да осигурява стабилизация на утайки при инспекции и основни ремонти на съществуващите съоръжения. Прогнозната стойност на инвестицията е в размер на 3,5 млн.лв.

Тези инвестиции ще обезпечат безпроблемната експлоатация на съществуващите съоръжения за стабилизация на утайки и са необходими независимо от избрания вариант сред описаните по-долу за стратегия за третиране на утайките.

Проектът на Стратегия разглежда следните варианти за бъдещо третиране на утайките от пречистването на отпадъчните води на територията на Столична община:

- Запазване на съществуващото положение - оползотворяване в селското стопанство след престой от 6 месеца на изсушителни полета
- Преминаване към термофилен режим на анаеробна стабилизация
- Пастьоризация
- Оползотворяване в селското стопанство с предварително компостиране
- Изсушаване на утайките с последващо оползотворяване в земеделието или използване като гориво за топлофикационни централи
- Унищожаване на утайките чрез изгаряне с допълващо гориво (природен газ)
- Депониране на утайките на депо извън пределите на ПСОВ Кубратово

Изборът на конкретна опция, чрез която да се оползотворят генерираните количества утайка, следва да бъде предмет на допълнително прединвестиционно проучване, част от бъдещ проект, който би могъл да се финансира по Оперативна програма „Околна среда 2014-2020 г.“

4.4. Основни изводи и препоръки

Анализите на развитието и състоянието на инфраструктурата за събиране, , транспортиране и третиране на битовите, строителните отпадъци и отпадъци от утайки от ПСОВ дават основание да се направят следните основни изводи и препоръки за Столична община:

- ✚ След 2005 г. СО разработва и прилага мащабна и интегрирана политика за развитие на интегрирана система за управление на битовите отпадъци, генерирани на територията на общината.
- ✚ СО е най-напредналата община в страната по отношение на изградена и в процес на изграждане съвременна инфраструктура за битови, строителни отпадъци и утайки от ПСОВ с цел тяхното рециклиране и оползотворяване, както и екологосъобразно обезвреждане.
- ✚ Разполага със съоръжения за оползотворяване на биоразградими отпадъци, от които: инсталация за зелени отпадъци с капацитет 24000 т/г.; инсталация за третиране на разделно събрани биоотпадъци (хранителни и кухненски отпадъци) с годишен капацитет 20000 т/година; компостер за домашно компостиране с капацитет около 1100 т/година.
- ✚ Напълно е обезпечена със сепариращи инсталации за предварително третиране на разделно събрани битови отпадъци от хартия и метал, пластмаса и стъкло, както и за сепариране на смесени битови отпадъци, с общ капацитет на вход 360 хил.т. на година, от които 120 хил.т. – собственост на общината.
- ✚ Разполага със съвременно депо и площ за изграждане на още 2 клетки за обезвреждане на остатъчните битови отпадъци, които не подлежат на рециклиране и оползотворяване, както и с допълнителен капацитет за обезвреждане на битовите отпадъци чрез проекта за рекултивация на депото „Долни Богров”.
- ✚ Изградила е и функционира инсталация за третиране на ЕГО, с общ капацитет около 160 хил.т/година, която да третира ЕГО както от домакинствата, така и от бизнес клиенти.
- ✚ Очаква се през 2015 г. да се въведе в експлоатация инсталация за механично-биологично третиране, с капацитет на вход смесени битови отпадъци 410 х/т битови отпадъци годишно. В тази връзка общината подготвя проект за европейско съфинансиране за оползотворяване на произведеното RDF гориво в столичната топлофикация.
- ✚ Осигурила е съдове и техника с GPS система за извозване на смесени битови отпадъци, която да обслужва 100% от населението на общината, както и необходимите съдове и техника за събиране и извозване на разделно събраните хранителни и кухненски отпадъци, както и на зелените отпадъци от обществените паркове и градини.
- ✚ Чрез сътрудничество с организации за масово разпространени отпадъци, получили разрешение за съответната дейност от МОСВ, общината е осигурила необходимата инфраструктура за събиране, транспортиране и последващо оползотворяване на отпадъци от опаковки, ИУМПС, ИУЕЕО, излезли от употреба гуми, батерии и акумулатори, отпадъчни масла.

- ✦ Осигурен е мобилен пункт (специализиран автомобил) за събиране на опасни битови отпадъци.
- ✦ Осигурена е инфраструктура за третирането на строителните отпадъци от ремонтна дейност на домакинствата, което е задължение на общината, в т.ч. за рекултивация и запръстяване на депа за битови отпадъци. Инсталацията, изградена от общинска фирма за предварително третиране и рециклиране на ОСР (бетон и тухли) е с годишен капацитет 300 хил. т/г обслужва фирмите от строителния бранш.
- ✦ Инсталациите за оползотворяване на метана с производство на енергия от депото за битови отпадъци „Суходол” и от утайките от ПСОВ „Кубратово” са първите в страната, в пълно съответствие с общинската и националните политики за намаляване на емисиите на парникови газове.
- ✦ ПСОВ „Кубратово” разполага с необходимите съоръжения и капацитет за третиране и оползотворяване на утайките от ПСОВ, с възможност за разширяване при необходимост на допълнителен капацитет, както и със собствени лаборатории за изпитване на качеството на произведените продукти от утайките.
- ✦ С оглед изпълнение на изискванията на ЗУО за осигуряване на площадки, на които гражданите да могат във всеки ден от седмицата да оставят разделно събраните опасни отпадъци от бита, от ремонтна дейност, ЕГО, рециклируеми, зелени и други разделно събрани отпадъци, СО трябва да продължи процеса на осигуряването им. Тези площадки могат да са специално създадени от СО за целта, или да се ползват изградени площадки на фирми или организации по оползотворяване, които имат разрешителни за съответните видове отпадъци и с които фирми или организации СО да сключи договори за съответните услуги.
- ✦ Препоръчително е да се направи проучване за обособяване на малки площадки/големи контейнери в кварталите с концентрация на еднофамилни къщи с дворове, на които гражданите и офисите да могат да оставят зелени отпадъци от градините, като тяхното местоположение отчете и местоположението на площадките по предходния параграф.
- ✦ Препоръчително е на основата на анализ и изготвен технически и финансов план СО да разшири успешния модел с подземни контейнери за централните градски части и други идентифицирани места с нужда от такива контейнери.
- ✦ Целесъобразно е да се направи подготовка и кандидатства за финансиране на проект за изграждане на инсталация за оползотворяване на метана с производство на енергия от депото „Долни Богров”, което се очаква да бъде допустима мярка по ОПОС 2014-2020 г.

5. Анализ за старите общински депа за отпадъци

Анализът на старите общински депа за отпадъци се стреми да даде отговор на следните въпроси:

- Какви е ситуацията и предприетите действия от страна на СО по отношение на закриването, рекултивацията и последващия мониторинг на общинските депа за отпадъци с преустановена експлоатация
- Необходими ли са допълнителни мерки за изпълнение на изискванията на националното законодателство относно общинските депа за отпадъци с преустановена експлоатация на територията на СО
- Какви са основните изводи и препоръки от анализа

Информационно обезпечаване на анализа

На национално ниво на практика няма изградена цялостната информационна база данни, в която информацията за инфраструктурата за старите депа за отпадъци да е систематизирана и да обхваща всички аспекти, както в регионален и местен, така и във времеви разрез. Информацията за старите общински депа за отпадъци на територията на СО също все още не е систематизирана в информационна система на общината по управление на отпадъците, но се очаква това да се осъществи след приключване на проекта за изграждане на интегрираната информационна система за управление на отпадъците на общината. За целите на анализа е ползвана информация от програми, доклади и отчети на СО по управление на отпадъците; Програма на СО за опазване на околната среда до 2020 г.; информация от интернет-страницата на СО; на общинско дружество „Софинвест“ ЕООД и др.

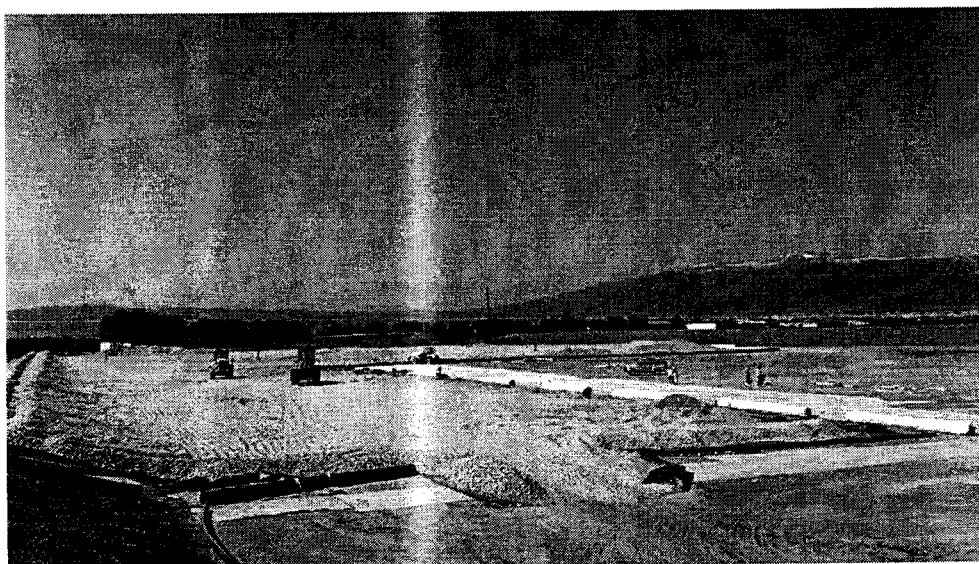
Общински депа с преустановена експлоатация или чиято експлоатация ще се преустанови в периода на настоящата програма

Към средата на 2014 г. две са депата за битови отпадъци с преустановена експлоатация на територията на СО – депо „Долни Богров“ и депо „Суходол“. От края на 2013 г. е преустановена експлоатацията и на депото за строителни отпадъци „Враждебна“. Основната цел на проектите за закриване и рекултивация на депата е да се постигне високо ниво на опазване на човешкото здраве и околната среда и спазването на директивите на ЕС и националното законодателство в областта на управление на отпадъците, опазване на водите и въздуха.

Депо „Долни Богров“

Експлоатацията на депото за битови отпадъци „Долни Богров“ е преустановена през 1998 г., като действия за неговата рекултивация се предприемат през 2007 г., когато започва подготовката на Формуляр за кандидатстване по Оперативна програма „Околна среда – 2007-2013 г.“; финансов анализ, анализ на разходите и ползите; актуализиран работен проект и количествено-стойностни сметки. В резултат по ОПОС 2007-2013 г. е одобрен проект „Техническа помощ за подготовка на инвестиционен проект за закриване и рекултивация на депо за битови отпадъци – с. Долни Богров“. През 2009 г. – 2010 г. е изпълнен договорът с МОСВ чрез безвъзмездната финансова помощ за проекта на обща стойност 233 100 лв.

С Решение № 104/24.02.2011 г. на Столичен общински съвет е одобрен проектът за Специализиран подробен устройствен план за рекултивация и озеленяване на депото. В изготвения работен проект са отразени предвижданията на Общия устройствен план и одобрения подробен устройствен план. На 20.07.2011 г. е издадено разрешение за строеж. През 2011 г. е обявена обществена поръчка по реда на ЗОП за избор на изпълнител за извършване на строително-монтажни дейности по проекта. През 2012 г. е сключен договор за извършване на строително-монтажни дейности по проект „Закриване и рекултивация на депо за битови отпадъци – с. Долни Богров”. Изпълнението на СМР и финансирането на проекта се извършва на етапи, в периода 2012-2015 г. Дейностите по проекта се финансират по договор между Столична община и ПУДООС, чрез безвъзмездна финансова помощ от Оперативна програма „Околна среда 2007- 2013 г.” (договор № DIR-51222031-C001). Общата стойност на проекта е 29,8 млн. лв.

В проекта се предвижда провеждане на техническа рекултивация на депото, включваща повърхностно запечатване с горен изолиращ екран, изграждане на охранителни канавки за отвеждане на повърхностните води от всички страни на депото, както и канавки по бермите и изграждане на газоотвеждаща система.

Основната цел на проекта е да се постигне високо ниво на опазване на околната среда и спазването на директивите на ЕС и националното законодателство в областта на управление на отпадъците. Постигането на основната цел на проекта ще допринесе за цялостното развитие на системата за управление на отпадъците в РБългария, като осигури намаляването на броя на депата за битови отпадъци, които не отговарят на нормативните изисквания, предотврати нерегламентираното изхвърляне на отпадъци и осигури изпълнението на задължителните дейности по мониторинг и последващ контрол.

Общият обем, който е необходимо да бъде запълнен за постигане на нужната геометрия е 1 434 300 м³. Водещ елемент при изпълнението на проекта е вертикалната планировка, свързана с предепониране на натрупани на място, стари битови отпадъци. При дейностите по предепониране и уплътняване, запълването на останалите свободни обеми се извършва с надситова и поддситова фракция (неопасни отпадъци) от сепариращите инсталации, в специално оформена зона от депото, в която са

предвидени необходимите технически мерки за предотвратяване замърсяването на околната среда. В част „биологична рекултивация” е предвидено минерално торене и влагообезпечаване, залесяване с подходящи за условията дървесна, тревна и храстова растителност и др. Площта, която ще бъде рекултивирана, е 370 дка.

В началото на ноември 2013 г. е въведен в експлоатация I етап от изпълненото строителство за закриване и рекултивация на депото, включващ приемна зона, клетка 1 за рекултивация със защитни диги, дренажи, резервоари за инфилтрат, противопожарна система, електрозахранване, пътни връзки. Изградената клетка 1 е с капацитет 424 198 м³. През 2014 г. е изпълнено строителството за рекултивация и въведена в експлоатация клетка 3 с капацитет 428 609 м³. Към настоящия момент остава за въвеждане в експлоатация клетка 2, с капацитет 581 493 м³.

При оценката на различните възможности за закриване и рекултивация на депото са избрани най-подходящите проектни решения и технология, които постигат:

- изолиране на отпадъците и минимизиране на инфилтрирането в сметищното тяло атмосферни води;
- намаляване на отделянето на инфилтрат и биогаз.

Част от биологичната рекултивация ще се осъществи през 2015 г., като крайната цел е подобряване на ландшафта в района чрез създаване на условия за изграждане на лесопарк за ежедневен и седмичен отдих, съгласно Общия устройствен план на общината.

Депо „Суходол”

През 2009 г. е извършено обследване с включена стабилитетна оценка на депо „Суходол” - II етап и оценка на обемните възможности на цялото съоръжение – I и II етап, при оформяне на откосите. Изготвен е проект за рекултивация на II етап на депо „Суходол”. За реализацията на проекта е проведена обществена поръчка за избор на изпълнител. Проектът включва строително-монтажни работи по рекултивация на депото, биологична рекултивация, газоулавяне и следексплоатационни грижи за депото на обща стойност 21 720 хил.лв.

Изпълнените дейности по рекултивация и следексплоатационни дейности на II етап на депо „Суходол” през 2013 г. са на стойност 1 793 899 лв., а през 2014 г. - 3 589 815.55 лв. След приключването на рекултивацията нарушеният терен ще бъде възстановен за ползването му като площ за озеленяване, съгласно предвижданията на Общия устройствен план на гр. София.

На територията на СО няма други депа за битови отпадъци, чиято експлоатация е преустановена или предстои в близките години.

Депото за строителни отпадъци „Враждебна“

Общинското дружество започва експлоатацията на депото през 1996 г. В програмата на СО за опазване на околната среда до 2020 г. е предвидено операторът на депото да извърши рекултивационните дейности, като за целта са предвидени 4 500 хил.лв. „Софинвест“ ЕООД изпълнява работен проект за обект „Обединен проект за рекултивация на два съседни обекта - депо за строителни отпадъци в кв. Враждебна и бивша кариера за инертни материали“. С Решение на директора на РИОСВ-София от края на 2013 г. на площадката в кв. „Враждебна“ е преустановено депонирането на отпадъци. Разрешени са дейности по оползотворяване. През 2014 г. приетите за третиране отпадъци са общо 442 361 тона, от които 365 262 тона са оползотворени в обратни насипи.

Следексплоатационни грижи и мониторинг на закритите депа за отпадъци

Наредба № 6 от 27 август 2013 г. за условията и изискванията за изграждане и експлоатация на депа и на други съоръжения и инсталации за оползотворяване и обезвреждане на отпадъци изисква да се осъществява поддръжка и следексплоатационни грижи за площадката на депото след негово закриване, в т.ч. контрол и наблюдение на параметрите на околната среда за най-малко 30 години след закриване на депото или за друг срок, определен по преценка на компетентния орган с условията на разрешението за извършване на дейности с отпадъци или с комплексното разрешително, като се отчетат потенциалната опасност за човешкото здраве и околната среда. Поддръжката и следексплоатационните грижи се осъществяват в съответствие с план за контрол и мониторинг съгласно Приложение 3 на цитираната наредба.

Одобрен е план за следексплоатационни грижи, контрол и мониторинг на депо „Суходол“, който се изпълнява.

Одобрен е и план за контрол и мониторинг на депото „Долни Богров“ след приключване на рекултивацията, заедно с одобряването на инвестиционния проект за закриване и рекултивация на депото.

Планът за контрол и мониторинг на депото „Враждебна“ предстои да се разработи и одобри заедно с инвестиционния проект за закриване и рекултивация на депото.

За трите депа от оператора на депото ще се осъществява дългосрочна поддръжка, контрол и мониторинг след тяхното закриване и рекултивация в съответствие с условията, поставени в комплексните разрешителни на всяко едно от депата.

Източник на финансиране на дейностите по следексплоатационни грижи и мониторинг на депата са приходите от таксата битови отпадъци, както е регламентирано в Закона за местните данъци и такси. Средствата за анализираниите дейности се одобряват от СО ежегодно в рамките на цялостния бюджет на ОП „Общинско предприятие за управление на отпадъците“.

Логично решение за депото за строителни отпадъци „Враждебна“ е следексплоатационните грижи и мониторинг да се осъществяват от общинското търговско дружество „Софпроект“ ЕООД, което ще продължи да осъществява дейности

по оползотворяване на строителни отпадъци на площадката „Враждебна”. Финансирането на дейността може да се осъществява от бюджета на общината (която е собственик на депото) или от приходите на „Софпроект” ЕООД от дейностите по оползотворяване на строителни отпадъци.

Изводи и препоръки

- ✚ СО е предприела всички необходими действия за закриване и рекултивация на общинските депа за отпадъци с преустановена експлоатация.
- ✚ СО е осигурила в дългосрочна перспектива дейностите по следексплоатационни грижи и мониторинг на общинските депа след тяхното закриване и рекултивация.
- ✚ СО е една от малкото общини в страната, които са осъществили и осигуряват всички необходими дейности, свързани със закриване, рекултивация и последващи следексплоатационни грижи и мониторинг на общинските депа.

6. Анализ на институционалния капацитет в сферата на управлението на отпадъците и осъществяването на управленските и контролните правомощия на общината по ЗУО и общинската наредба по чл. 22

Анализът се стреми да отговори на следните основни въпроси:

- Изпълняват ли се в пълен обхват правомощията и отговорностите на общината в сферата на управление на отпадъците съгласно нормативните актове; кои звена в административната структура на общината имат функции в областта на отпадъците и съответстват ли техните функции на правомощията на кмета на общината; ясно ли са разграничени функциите между отделните звена.
- Какво е състоянието на човешките ресурси, натоварени с функции за отпадъци и на тяхната техническа и информационна обезпеченост.
- Кои са основните предизвикателства пред общината при осъществяването на функциите за отпадъците.
- Кои са основните препоръки за оптимизиране на функциите и организационното структуриране на администрацията и подобряване на институционалния капацитет.

За осигуряване на необходимата информация за анализа са използвани следните методи:

- събиране и проучване на национални и ведомствени нормативни документи, регламентиращи отговорностите на общините за управлението на отпадъците;
- събиране и анализ на отчетни документи и статистически данни за персонала, ангажиран с функции за управление на отпадъците;
- провеждане на анкети с експерти по отпадъци в общината за изясняване на състоянието на осигуреността и на бъдещите потребности от персонал и за техническата и информационната осигуреност на персонала.

6.1. Анализ на функциите на общината за управление на отпадъците

В „Анализа на нормативната уредба“ подробно са описани правомощията на общините за управление на отпадъците. В съответствие с разбирането за съдържание на анализа на институционалния капацитет и обобщения преглед на възложените с нормативната уредба в областта на отпадъците функции на общината, институционалният капацитет на Столична община е анализиран във функционален аспект, с акцент върху контролните функции на общината, като е анализирана релевантността на функциите спрямо правомощията на кмета на общината за управление на отпадъците.

В Столична община общинската администрацията е структурирана в три нива, като е следван единен подход. На първо ниво в структурата са обособени направления, които обединяват няколко дирекции, на второ ниво са дирекции, на трето – отдели. В някои случаи са формирани и сектори в рамките на отделите.

В обобщен вид, функциите за управление на отпадъците могат да се групират в следните направления на компетентност:

- *функции по политиката за отпадъците* - разработване на общински програмни и нормативни документи
- *функции по предоставяне на услуги* - дейности по събиране и третиране на отпадъците, разработване на годишни бюджети и определяне на годишните такси за предоставяне на услугата
- *функции по наблюдение и контрол* – извършване на контрол и инспекции, в т.ч. превантивен, текущ и последващ контрол и координация с други органи
- *функции за привличане на обществеността* - обществени консултации, информационно-образователни дейности

В зависимост от начина на подпомагане изпълнението на правомощията на кмета за управление на отпадъците, определени звена в общинската административна структура имат:

- основна функция – функция, която подпомага по същество определено правомощие, политика, стратегия, план, програма; или
- спомагателна функция – функция, която се изразява в съдействие, координация, техническа помощ и други подобни, по отношение на определено правомощие, политика, стратегия, план, програма.

В Столична община основните функции, свързани с политиката по управление на отпадъците, са възложени на дирекция „Управление на отпадъците“ в специализираната администрация. Функции в конкретни области от управление на отпадъците имат и други дирекции в специализираната администрация. Във връзка с финансовото, правното, административното и друго обезпечаване на политиката за управление на отпадъците функции са възложени на дирекции от общата администрация.

1. Дирекция „Управление на отпадъците“ от направление "Зелена система, екология и земеползване" в специализираната администрация:

- Разработва и изпълнява политиките и ангажиментите на Столична община в областта на управление на отпадъците.
- Предлага и прилага системи и механизми за устойчиво управление на отпадъците.
- Осъществява контрол и мониторинг на мерки и дейности за управление на отпадъците в различни програми и стратегии.
- Подготвя методически указания свързани с дейностите по управление на отпадъците към районните администрации на СО, физически и юридически лица.
- Осъществява мониторинг на програмата и стратегията за управление на отпадъците.
- Изпълнява мерки за предотвратяване и намаляване на образуването на отпадъците, разделното им събиране, повторна употреба и рециклиране.
- Планира бюджета, като част от плана за действие за битовите отпадъци от дългосрочната стратегия и програмата за управление на дейностите по отпадъците.

2. **Дирекция „Зелена система“** от направление "Зелена система, екология и земеползване" в специализираната администрация:
 - осъществява управление, стопанисване и инвестиционен контрол на зелената система на София, включително решаване на въпросите с растителните отпадъци от обществените паркове и градини.
3. **Дирекция „Земи, гори, водни обекти и околна среда“** от направление „Зелена система, екология и земеползване" в специализираната администрация:
 - координира, разработва и организира прилагането и мониторинг по изпълнението на политиката на Столична община в областта на опазване и управление на компонентите на околната среда.
4. **Дирекция „Европейски програми и проекти“** от направление "Инвестиции и строителство" в специализираната администрация:
 - организира и координира подготовката и изпълнението на проекти за финансиране от фондовете на ЕС (вкл. за проекта „Интегрирана система от съоръжения за третиране на отпадъците на Столична община" и др.) .
5. **Дирекция „Териториално планиране“** от направление "Архитектура и градоустройство" в специализираната администрация, която отговаря за:
 - организиране, координиране и участие в разработването, разглеждането, приемането и актуализирането на териториално устройствен план, общ градоустройствен план и специализирани проучвания за различните функционални градски системи; осигурява разработването на различни проучвания по прилагането на общ градоустройствен план на София;
 - организира набирането и предоставянето на информация за предвижданията на териториално-устройствено планиране, общ градоустройствен план, включително инженерно-техническа инфраструктура и в частност, в областта на инфраструктурата за третиране на битовите отпадъци.
6. **Дирекция „Финанси“** от направление "Финанси и стопанска дейност" в общата администрация:
 - осъществява връзката с ръководството на общината, кметовете на райони и техните финансови структури; ръководи пряко дейността на функционалните отдели в дирекцията: отдел „Сборен бюджет" - по разработването и съставянето на проектобюджета на Столична община в приходната и разходната му част и неговото изпълнение; отдел „Финансово-счетоводен" – по осъществяването и прилагането на счетоводната политика и отчетност в СО; отдел „Общ баланс на капиталовите разходи" – по разработване и изпълнение на програмите за капиталови разходи на Общината; отдел Контролно-методичен" - по осъществяването на методологията и финансовото управление и предварителен финансов контрол в СО;
 - осъществява връзката между Столична община и Министерство на финансите по приложението и изменението на нормативните актове в бюджетната сфера; осъществява връзката на дирекция „Финанси" с районите и структурите в общината.
7. **Дирекция „Икономика и търговска дейност“** от направление "Финанси и стопанска дейност" в общата администрация:

- методологична дейност, координация и контрол по прилагане на Наредбата за реда и условията за извършване на търговска дейност на територията на Столична община, Закона за защита на потребителите и други нормативни актове;
- административно-наказателна дейност – извършване на проверки, изготвяне констативни протоколи и актове за установяване на административни нарушения, наказателни постановления, връчване на покани за доброволно изпълнение, осъществяване на процесуална защита;
- общо ръководство и контрол върху дейността на търговските дружества с общинско участие (вкл. за управление на дейности с отпадъци).

Отдел „Икономика“ осъществява общо ръководство и контрол дейността на търговските дружества с общинско участие (вкл. за управление на дейности с отпадъци). Извършва цялостната дейност по заверка на регистрите за покупките, вноса, продажбите и износа на отпадъци от черни и цветни метали.

Отдел „Местни такси, цени на услугите и защита на потребителите“ има следните функции в областта на отпадъците:

- изготвя проекти на заповеди за определяне границите на районите с организирано събиране и извозване на битови отпадъци на територията на Столична община и осъществява процедурите, свързани с тях;
- ежегодно разработва предложение за размер на такса битови отпадъци въз основа на годишна план-сметка за дейностите по сметосъбиране и сметоизвозване, обезвреждане на битовите отпадъци в депа или други съоръжения, поддържане чистотата на териториите за обществено ползване;
- разглежда и обработва преписки, свързани с определяне размера на такса битови отпадъци за нежилищни имоти на предприятия в зависимост от количеството на битовите отпадъци и честотата на извозване или чрез пряко договаряне.

8. **Дирекция „Обществени поръчки и концесии“** от направление „Законност, координация и контрол“ в общата администрация:
- Отдел „Обществени поръчки и търгове“ отговаря за подготовка, организиране и провеждане на процедури за възлагане на обществени поръчки по Закона за обществените поръчки, включително за избор на изпълнители за дейности по отпадъци.
9. **Дирекция „Правно-нормативно обслужване“** от направление „Законност, координация и контрол“ в общата администрация:
- осигурява спазването на законността при осъществяването на дейността на общата и на специализираната администрация и оказва правна помощ на кмета на СО и на административните звена, като дава мотивирани становища по правни въпроси и по проекти на нормативни актове и изготвяне на проекти на договори.
10. **Столичен инспекторат**, работещ в съответствие с Правилник за организацията и дейността на Столичен инспекторат към Столична община, приет с Решение №344/26.06.2008 г.

Столичният инспекторат осъществява контрол по спазването от страна на всички юридически и физически лица на територията на Столична община на нормативните актове на Столичен общински съвет, на законите и подзаконовите

нормативни актове, както и на договори, по които страна е Столичната община, когато такива функции са му възложени от кмета на Столична община или от Столичен общински съвет.

Инспекторатът осъществява текущ, превантивен и последващ контрол, дава писмени предписания и следи за изпълнението им по спазването от страна на всички юридически и физически лица на територията на Столична община на нормативните актове на Столичен общински съвет, на законите и подзаконовите нормативни актове, както и на договори, по които страна е Столичната община, когато такива функции са му възложени от Кмета на Столична община или от Столичен общински съвет.

При изпълнение на функциите си Инспекторатът осъществява и административно-наказателна дейност по предвидения законов ред.

Ресорен отдел по отношение на контрола върху дейности във връзка с отпадъците е отдел "Контрол по опазване на околната среда" на Столичния инспекторат.

6.1.1. Разработване на общински програмни и нормативни документи

Съгласно изискванията на националното законодателство за отпадъци, общината има задължение да разработва следните документи в областта на управление на отпадъците:

- *Програма за управление на отпадъците*

Съгласно ЗУО от 2012 г. общинската програма за управление на отпадъците трябва да се разработи в съответствие със структурата и периода на действие на НПУО, т.е. 2014-2020 г. Законът позволява кметовете, които участват в регионални сдружения за управление на отпадъците, да разработят една обща програма за територията на съответния регион за управление на отпадъци. Столична община не участва в регионална система за управление на отпадъците. В този смисъл тя следва да разработи общинска програма за управление на отпадъците.

Управлението на отпадъците в общините досега се осъществяваше с програми, които са разработени в съответствие с вече отменения ЗУО и с Националната програма за управление на отпадъците 2009-2013 г.

В Столична община е разработена и приета Програма за управление на отпадъците 2006-2010 г. с Решение № 455/15.06.2006 г. на СОС. През 2009 г. е приета Актуализирана програма за управление на отпадъците на Столична община за период 2009-2011 г. и План за действие към нея (Решение №668/29.10.2009 г. на СОС).

В ЗУО от 2012 г. се посочва, че срокът на действие на тези програми изтича не по-късно от две години от влизането в сила на закона, т.е. до 13.07.2014 г. В изпълнение на законовите изисквания срокът на действие на Актуализираната програма на Столична община е удължен до 13.07.2014 г. с Решение № 645/20.12.2012 на СОС. Общината е предприела своевременно действия за изготвяне на нова Програма за управление на отпадъците до 2020 г., в която да бъдат отразени и изискванията на ЗУО.

Отговорното структурно звено за разработване на програмата за управление на отпадъците в Столична община е отдел „Стратегии и планиране“ в Дирекция „Управление на отпадъците“, който отговаря и за съгласувателната процедура „Преценка на необходимостта от извършване на екологична оценка“, в изпълнение на чл.2, ал.2, т.1 от Наредбата за условията и реда за извършване на екологична оценка на планове и програми, издадена на основание на ЗООС (ПМС №139/24.06.2004 г., посл. изм. и доп. ДВ бр.94/30.11.2012 г.).

■ *Наредба по чл.22 от ЗУО*

Съгласно чл. 22 от ЗУО, общинският съвет приема наредба, с която определя условията и реда за изхвърлянето, събирането, включително разделното, транспортирането, претоварването, оползотворяването и обезвреждането на битови и строителни отпадъци, включително биоотпадъци, опасни битови отпадъци, на масово разпространени отпадъци на територията на общината, разработена съгласно изискванията на този закон и подзаконовите нормативни актове по прилагането му, както и заплащането за предоставяне на съответните услуги по реда на Закона за местните данъци и такси. С наредбата се уреждат и изискванията към площадките за предаване на отпадъци от хартия и картон, пластмаси и стъкло, в т.ч. условията за регистрация на площадките, както и условията за предаване на отпадъци на площадките. Законът изисква общинският съвет да публикува на интернет страницата на общината и да проведе обществено обсъждане на проекта за наредба.

Сега действащата Наредба за поддържане и опазване на чистотата и управление на отпадъците на територията на Столична община е приета с Решение № 216/16.04.2009 г. на СОС в изпълнение на разпоредбите на отменения ЗУО от 2003 г. Съгласно ЗУО от 2012 г., приетите от общинските съвети наредби по чл. 19 от отменения ЗУО от 2003 г. запазват своето действие до приемане на наредбите по чл. 22 по ЗУО от 2012 г., но не по-късно от две години от влизането в сила на закона, т.е. до 13.07.2014 г.

В изпълнение на изискванията на ЗУО, през 2013 г. със заповед на кмета на Столична община е сформирана работна група за разработване на проект на наредба за управлението на отпадъците и поддържането на чистотата на територията на Столична община, като основна функция за обща координация и участие в изготвяне на наредбата има отдел „Стратегии и планиране“ в Дирекция „Управление на отпадъците“. Към момента на изготвяне на настоящия анализ проектът на наредба по чл.22 от ЗУО е изготвен и предстои да бъде публикуван на интернет страницата на общината.

Аналитичният преглед на изготвения проект на наредба на Столична община показва, че тя отговаря на определените в ЗУО най-съществени изисквания за съдържание на общинската наредба по чл. 22.

Наредба по чл.22 от ЗУО и чл. 9 от ЗМДТ

Нормативната уредба изисква общинският съвет да приеме наредба за администрирането на местните такси и цени на услуги, в т.ч. и таксата за битови отпадъци. Със ЗМДТ се регламентира механизмът за финансиране изпълнението на задълженията на общините по управлението на битовите отпадъци, възложени със ЗУО. Такса „битови отпадъци“ се заплаща за услугите по събиране, транспортиране и обезвреждане в депа или оползотворяване в други съоръжения за битови отпадъци, както и за поддържане на чистотата на териториите за обществено ползване в населените места. Таксата се определя в годишен размер за всяко населено място с решение на общинския съвет въз основа на одобрена план-сметка за всяка дейност, включваща необходимите разходи за осигуряване на услугите.

В Столична община е разработена и приета Наредба за определяне и администриране на местни такси и цени на услуги, предоставяни от Столична община (Решение № 894 от 23.11.2006 г. на СОС, посл. изм. и доп. с Решение № 701 от 19.12.2013 г. - в сила от 1.01.2014 г.).

Основните функции по изготвяне на планови и нормативни документи в областта на управлението на отпадъците в Столична община са възложени на Дирекция

„Управление на отпадъци”. Дирекцията е създадена като специализирано звено след промяна в организационната структура на Столична община и реструктуриране на дирекция „Околна среда” (Решение № 2 по Протокол №55/14.01.2010 г. на СОС).

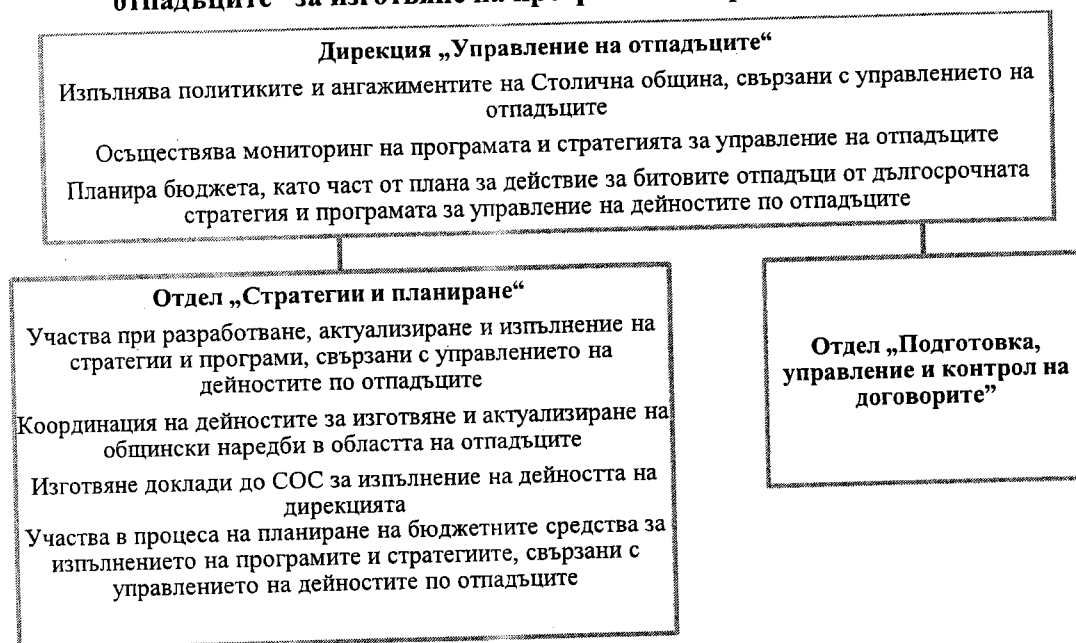
Функциите на Дирекцията в тази област се обезпечават от функциите на отдел „Стратегии и планиране”, който участва при разработването, актуализирането и изпълнението на стратегии и програми, свързани с управлението на дейностите по отпадъците; осъществява контрол и мониторинг на програми и стратегии за управление на отпадъците; планира бюджета като част от плана за действие за битовите отпадъци от дългосрочната стратегия и програмата за управление на отпадъците. Отделът осъществява взаимодействието с други компетентни органи във връзка с изготвяне и прилагане на планови и нормативни документи – с МОСВ за изпълнение на целите за отпадъците и планиране и изпълнение на проекти, финансирани от ОПОС, с ПУДОС относно финансиране на мерки и дейности по управление на отпадъците, с РИОСВ за съгласуване на програма за управление на отпадъците на общината; на инвестиционни предложения в областта на управление на отпадъците и за преценка на необходимостта от ОС и ОВОС.

Докато за изготвяне на програмни документи основните функции са изцяло на Дирекция „Управление на отпадъците”, при изготвяне на нормативни актове в областта на управлението на отпадъците функции имат и други структурни звена в СОА, в т.ч.:

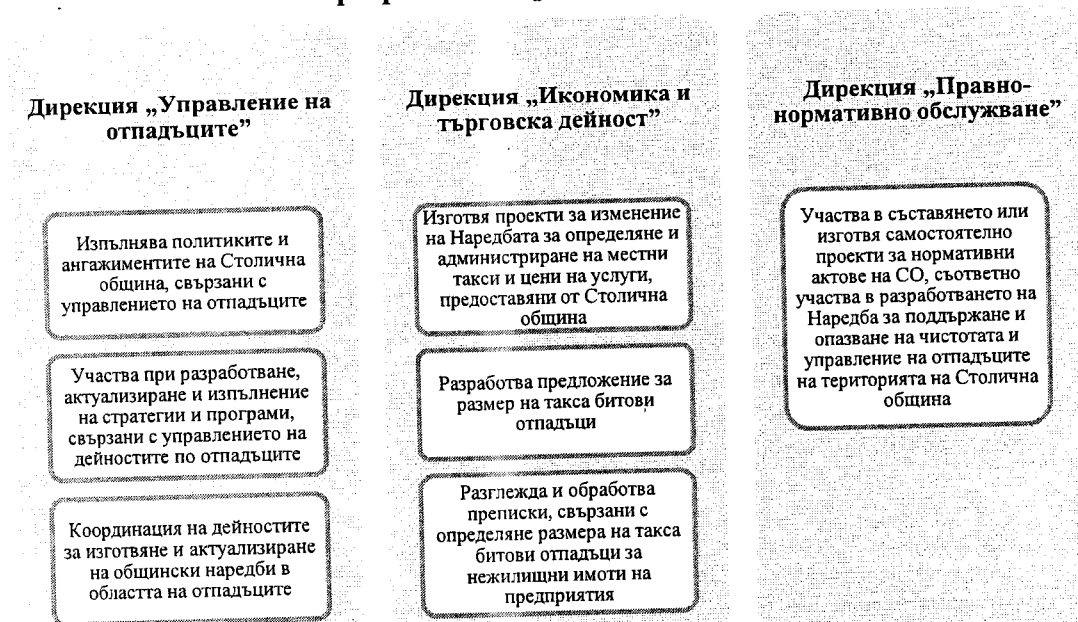
- Дирекция „Икономика и търговска дейност” в направление „Финанси и стопанска дейност”. Отдел „Местни такси, цени на услугите и защита на потребителите” актуализира нормативната база на местните такси и цени на услуги, предоставяни от Столична община, чрез периодично изготвяне на проекти за изменение на Наредбата за определяне и администриране на местни такси и цени на услуги, предоставяни от Столична община; разработва предложение за размер на такса битови отпадъци и разглежда и обработва преписки, свързани с определяне размера на такса битови отпадъци за нежилни имоти на предприятия.
- Дирекция „Правно-нормативно обслужване” в направление „Законност, координация и контрол” участва в съставянето или изготвя самостоятелно проекти за нормативни актове на СО, съответно участва в разработването на Наредба за поддържане и опазване на чистотата и управление на отпадъците на територията на Столична община.

Цялостната координация на процесите по разработването, актуализирането и изпълнението на стратегии и програми, свързани с управлението на дейностите по отпадъците, както и на дейностите за изготвяне и актуализиране на Наредбата по чл. 22 от ЗУО при промяна в нормативните изисквания е възложена на зам.-кмет направление „Зелена система, екология и земеползване”.

Вертикално разпределение на функциите в Дирекция „Управление на отпадъците” за изготвяне на програмни и нормативни документи

Хоризонтално разпределение на функциите за разработване на общински програмни и нормативни документи

По отношение на вертикалното структуриране, анализът показва, че функциите на водещата Дирекция „Управление на отпадъците” и на съставните ѝ отдели са ясно разписани. Определените функции на дирекцията са обезпечени с функции, възложени на един от съставните отдели.

В хоризонтален план, функциите по изготвяне на програмни и нормативни документи за управление на отпадъците са разпределени между три дирекции. Водеща роля в изготвяне на програмните документи има Дирекция „Управление на отпадъците“, на която е възложено изпълнението на цялостната политика и ангажименти на общината за управление на отпадъците. За изготвяне и актуализиране на Наредбата по чл. 22 от ЗУО отново дирекцията има основна функция, докато основна функция за изготвяне на Наредбата по чл. 9 от ЗМДТ е възложена на дирекция „Икономика и търговска дейност“ от общата администрация.

6.1.2. Събиране, транспортиране, оползотворяване и третиране на отпадъците

Основна цел на дейността на общината в тази област е да предоставя качествени услуги за населението и бизнеса на територията на Столична община за управление на отпадъците в съответствие с компетенциите, възложени ѝ в нормативната уредба.

■ Подходи за организация на изпълнението на функциите

Столична община обезпечава изпълнението на функциите, свързани с управлението на битовите отпадъци, като прилага комбинация от няколко подхода за организация и финансиране на дейностите:

- чрез структурни звена на общинската администрация, чиито ангажименти се определят с Правилника за устройството и дейността на общинската администрация на Столична община
- чрез сключване на договори с избрани изпълнители по реда на ЗОП за дейностите:
 - събиране и транспортиране на битови отпадъци, разполагане и поддръжка на съдовете за битови отпадъци; зимно и лятно почистване на улици и други места на територията на столицата
 - предварително третиране на смесени битови отпадъци, вкл. сепариране, рециклиране, транспортиране, оползотворяване и предаване за обезвреждане на отпадъци, генерирани на територията на общината
 - организиране на система за разделно събиране, приемане за последващо третиране и обезвреждане на опасни отпадъци от домакинствата
- чрез публично-частно партньорство с организации по оползотворяване на масово разпространени отпадъци и други бизнес организации за изпълнение на дейностите за следните видове отпадъци:
 - отпадъци от опаковки и отпадъчни материали (хартия, картон, стъкло, метали и пластмаса); събиране, временно съхраняване, предварително третиране и предаване за оползотворяване и/или обезвреждане на ИУМПС, ИУЕЕО, НУБА, ИУГ
- чрез възлагане на общинско предприятие, създадено по реда на ЗОС
С Решение №223 от 16.05.2013 г. на СОС се създава общинско предприятие "Столично предприятие за третиране на отпадъци" (СПТО). Предприятието е създадено по реда на ЗОС за услуги по третиране на отпадъци, управление, експлоатация, поддръжка, ремонт и подмяната на съоръженията, придобити по проект "Интегрирана система от съоръжения за третиране на битовите отпадъци на Столична община" съгласно договори за безвъзмездна финансова помощ по оперативна програма "Околна среда 2007-2013", както и осъществяване на

мониторинг, рекултивация и следексплоатационни грижи на съоръженията за третиране и обезвреждане на битови отпадъци, и организиране на дейности, свързани с повторна употреба, рециклиране, оползотворяване и обезвреждане на отпадъци за постигане на целите, съгласно общинските програми за управление на дейностите по отпадъците.

На „Софинвест“ ЕООД, което е сто процента общинско дружество, е възложена дейността оператор на площадка „Враждебна“ за депониране на строителни отпадъци.

- *Функции на структурните звена в администрацията във връзка със събиране, транспортиране, оползотворяване и третиране на отпадъците*

Анализът на създадената структурна организация показва, че СО прилага всички разрешени от закона методи за извършване на тази група дейности. С цел оптимизиране на системите за управление на потоците отпадъци, общината е извела от административната структура функции за събиране, транспортиране, оползотворяване и третиране на отпадъците чрез възлагане на външни изпълнители на част от правомощията във връзка с предоставяне на услугите. Прегледът на сключените договори с външни изпълнители и другите подходи за възлагане показва, че те обхващат управление на всички потоци отпадъци и обезпечават функциите за изпълнение на изискванията към общините на ЗУО и подзаконовите нормативни документи.

Функция	Изпълнение
Събиране и сметоизвозване на битови отпадъци	Възложени на външни изпълнители чрез 12 договора
Разполагане и поддръжка на съдовете за битови отпадъци	Възложени на външни изпълнители чрез 12 договора
Предварително третиране на смесени битови отпадъци	Възложени на външни изпълнители чрез 3 договора
Събиране, транспортиране и третиране на строителни отпадъци от ремонтна дейност	Дейностите по събиране и транспортиране са възложени на фирмите, с които СО има договори за събиране и транспортиране на битови отпадъци. Дейностите по третиране са възложени с договор на „Софинвест“ ЕООД.
Събиране, транспортиране и третиране на биоразградими отпадъци	Възложени на фирмите, с които СО има договори за сметосъбиране и сметоизвозване на смесени битови отпадъци
Разделно събиране на отпадъци от опаковки и отпадъчни материали (хартия, картон, стъкло, метали и пластмаса)	Възложени на външни изпълнители чрез 3 договора
Разделно събиране, приемане за последващо третиране и обезвреждане на опасни отпадъци от домакинствата	Възложени на външен изпълнител – 1 договор
Събиране, временно съхраняване, предварително третиране и предаване за оползотворяване и/или обезвреждане на ИУМПС, ИУЕЕО, НУБА, ИУГ, отработени	Възложени на външни изпълнители чрез 8 договора

Функция	Изпълнение
масла	
Депониране на битови отпадъци	Възложено на „Чистота-Искър“ ЕООД и със Заповед на ОП „Столично предприятие за третиране на отпадъци“
Мониторинг, рекултивация и следексплоатационни грижи на съоръженията за третиране и обезвреждане на битови отпадъци	Възложени на „Чистота Искър“ и със Заповед на ОП „Столично предприятие за третиране на отпадъци“

Функциите на структурните звена в администрацията на СО за тази група ангажименти на общината са разгледани съобразно подходите за изпълнение на дейностите.

Функционалният анализ показва, че основни функции са възложени на Дирекция „Управление на отпадъците“. За възлагане на дейности за отпадъци на външни изпълнители, отдел „Подготовка, управление и контрол на договорите“ в Дирекцията изготвя документи за провеждане на процедури за избор на изпълнители за строителство на съоръженията за третиране на отпадъци и оперативните дейности при последващата им експлоатация, както и за всички други дейности по отпадъци. Отделът подготвя и предоставя за съгласуване (съгласно йерархията на СО) документи, необходими за стартиране на процедурите за избор на изпълнители на обществени поръчки. Подготвените документи за провеждане на процедурите се предоставят на Дирекция „Обществени поръчки и концесии“ (отдел „Обществени поръчки и търгове“) която осъществява подготовка, организация и провеждане на процедури за възлагане на обществените поръчки в съответствие с изискванията на ЗОП, окомплектова цялата документация на процедурата и оформя досие на обществената поръчка. Функциите на двете дирекции са ясно разграничени и обхващат всички изисквания във връзка с възлагане на дейности по отпадъци на територията на общината.

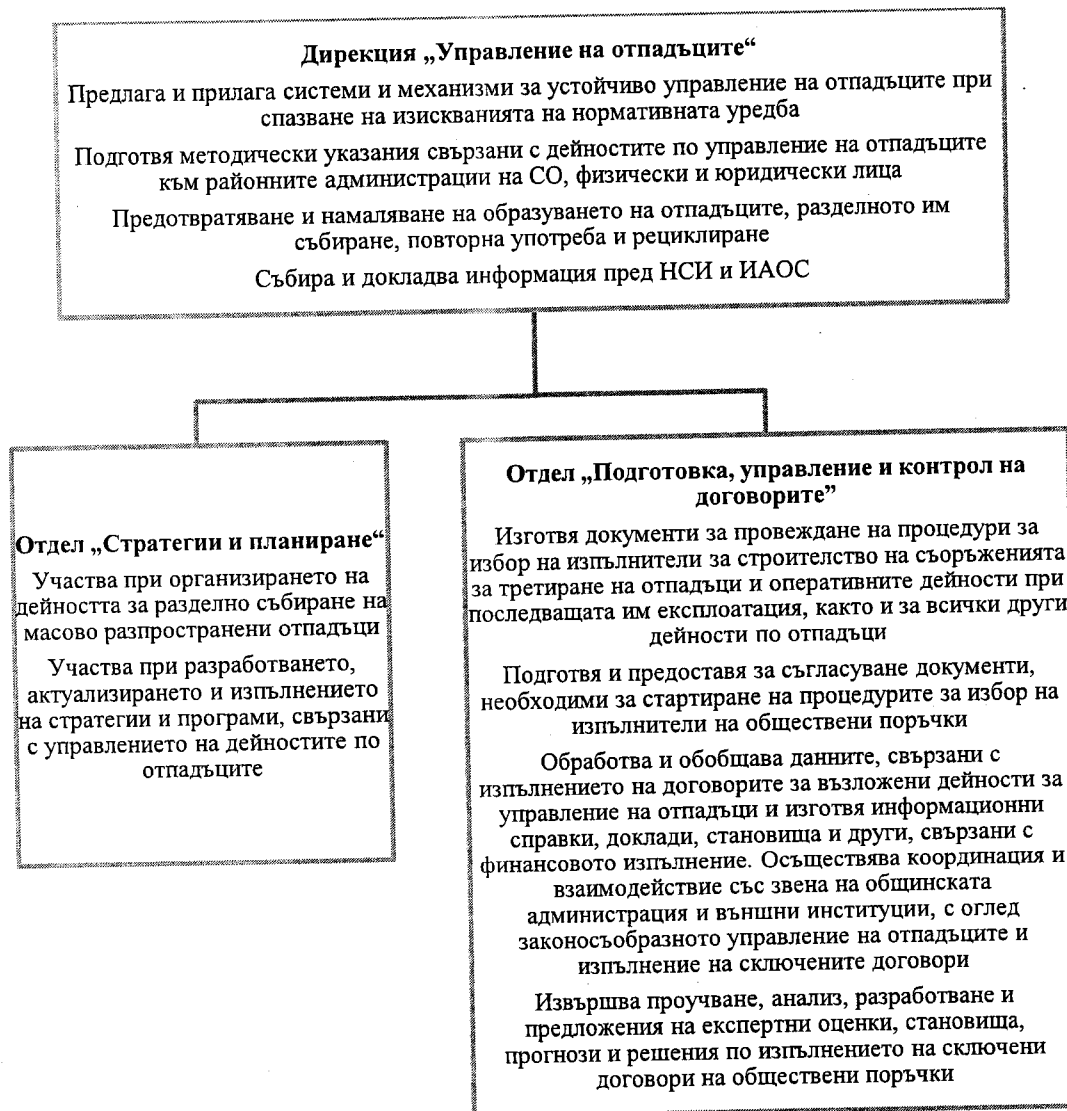
Във връзка с изпълнението на дейностите за управление на различните потоци отпадъци Дирекция „Управление на отпадъците“ подготвя методически указания към районните администрации на Столична община, физически и юридически лица. Съгласно изискванията на ЗУО и Наредбата за реда и образците, по които се предоставя информация за дейностите по отпадъците, както и реда за водене на публични регистри, Дирекцията събира и докладва информация за отпадъците пред НСИ и ИАОС.

Отдел „Стратегии и планиране“ участва при организирането на дейността за разделно събиране на масово разпространени отпадъци и участва при разработването, актуализирането и изпълнението на стратегии и програми, свързани с управлението на дейностите по отпадъците.

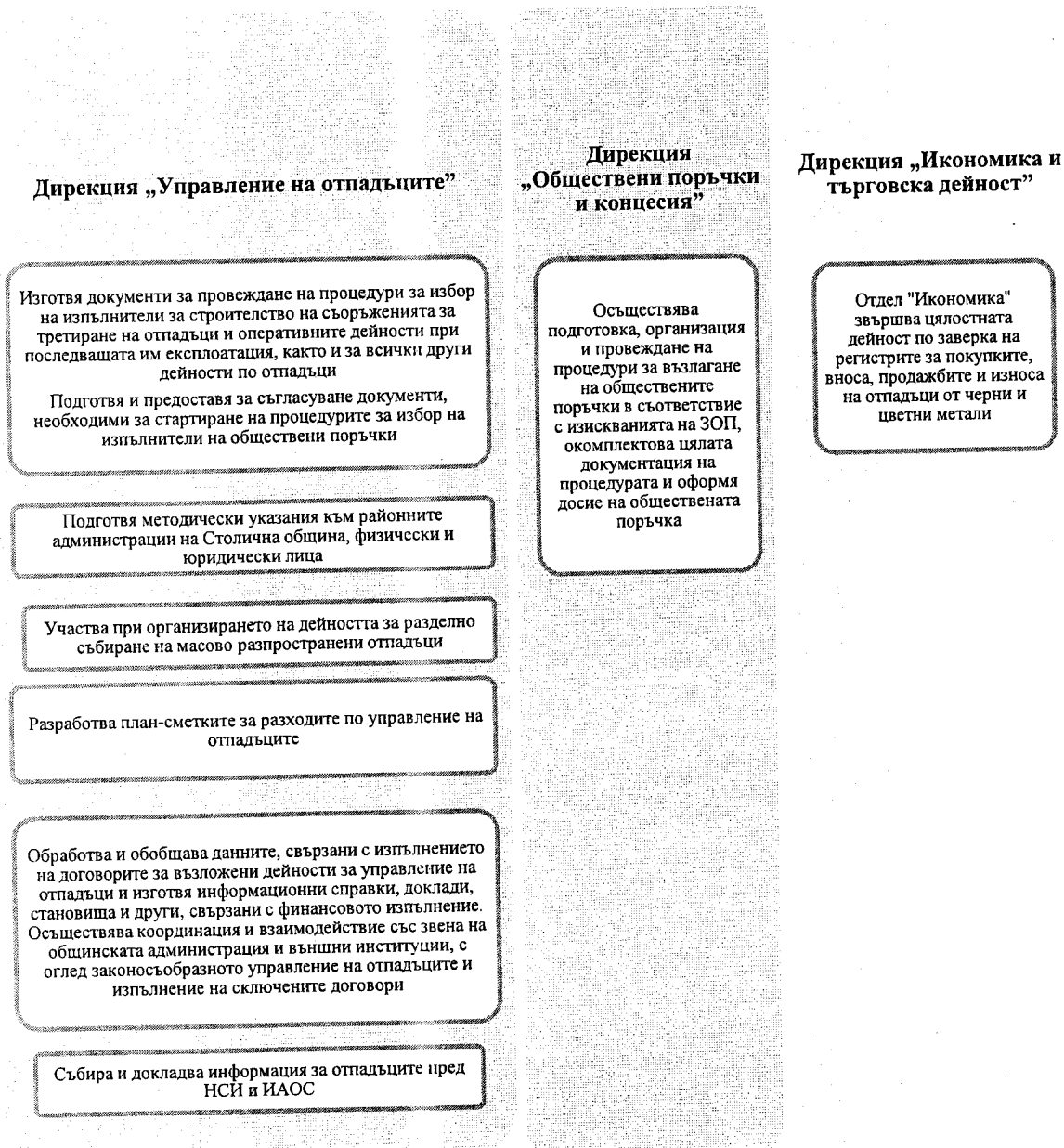
Отдел „Подготовка, управление и контрол на договорите“ обработва и обобщава данните, свързани с изпълнението на договорите за възложени дейности за управление на отпадъци и изготвя информационни справки, доклади, становища и други, свързани с финансовото изпълнение. Осъществява координация и взаимодействие със звена на общинската администрация и външни институции, с оглед законосъобразното управление на отпадъците и изпълнение на сключените договори.

Със заповед на кмета на Столична община на Столичен инспекторат са възложени функции във връзка с организация и координация на дейността за събиране на биоразградими отпадъци.

Вертикално разпределение на функциите в Дирекция „Управление на отпадъците“ за събиране, транспортиране, оползотворяване и третиране на отпадъците

**Хоризонтално разпределение на функциите за събиране, транспортиране,
обезвреждане и третиране на отпадъци**

Функциите на структурните звена в общинската администрация осигуряват в голяма степен възложените с нормативната уредба правомощия. Липсват функции по отношение на ангажиментите на общините, въведени със ЗУО от 2012 г. във връзка с осигуряване на площадки за отпадъците от строителство и разрушаване от ремонтна дейност на домакинствата. Препоръчително е в Правилника за устройството и дейността на общинската администрация да се регламентират функции относно ОСР.

Хоризонталното разпределение на функциите е ясно и няма припокриване на функции между дирекциите. Във вертикален аспект също не се наблюдава дублиране на функции, като в разглежданата област те са възложени основно на отдел „Подготовка, управление и контрол на договорите“ в Дирекция „Управление на отпадъците“.

6.1.3. Разработване на годишни бюджети и определяне на такси за управление на отпадъците

Предвид спецификата на бюджетния процес, функциите във връзка с разработване на годишните бюджети и определяне на такса за управление на отпадъците са разпределени между няколко дирекции.

Основна функция за разработване на годишния бюджет и определяне на таксите за управление на отпадъците има Направление "Финанси и стопанска дейност" от общата администрация, и по-специално:

Дирекция „Финанси“, която осъществява връзката с ръководството и другите звена в общината и ръководи пряко дейността на функционалните отдели в дирекцията. Отдел „Сборен бюджет“ има функции по разработването и съставянето на проектобюджета на Столична община в приходната и разходната му част и неговото изпълнение; отдел „Финансово-счетоводен“ – по осъществяването и прилагането на счетоводната политика и отчетност в СО; отдел „Общ баланс на капиталовите разходи“ – по разработване и изпълнение на програмите за капиталови разходи на Общината; отдел Контролно-методичен – по осъществяването на методологията и финансовото управление и предварителен финансов контрол в СО;

Дирекция „Икономика и търговска дейност“ чрез Отдел „Местни такси, цени на услугите и защита на потребителите“ има следните функции в областта на отпадъците:

- изготвя проекти на заповеди за определяне границите на районите с организирано събиране и извозване на битови отпадъци на територията на Столична община и осъществява процедурите, свързани с тях;
- ежегодно разработва предложение за размер на такса битови отпадъци въз основа на годишна план-сметка за дейностите по сметосъбиране и сметоизвозване, обезвреждане на битовите отпадъци в депа или други съоръжения, поддържане чистотата на териториите за обществено ползване;
- разглежда и обработва преписки, свързани с определяне размера на такса битови отпадъци за нежилни имоти на предприятия в зависимост от количеството на битовите отпадъци и честотата на извозване или чрез пряко договаряне.

Дирекция "Приходи и администриране на местни данъци и такси" изчислява размера на ТБО, вкл. по чл. 23 и чл. 24 от Наредбата за определяне и администриране на местни такси и цени на услуги, предоставяни от Столична община.

Дирекция „Управление на отпадъците“ планира бюджета, като част от плана за действие за битовите отпадъци от дългосрочната стратегия и програмата за управление на дейностите по отпадъците. Тази функция е обезпечена с функцията на отдел „Стратегии и планиране“ за участие в процеса на планиране на бюджетните средства за изпълнението на програмите и стратегиите, свързани с управлението на дейностите по отпадъците към бюджета на дирекцията.

Дирекцията разработва проекта на годишната план-сметка за управление на отпадъците по чл. 66 от ЗМДТ. Събира се информация от:

- Столичен инспекторат, по отношение на:
 - събиране и транспортиране на битови отпадъци;
 - сепариране и оползотворяване на битови отпадъци;

- депониране на битови отпадъци и временно съхранение;
 - поддържане чистотата на териториите за обществено ползване – лятно и зимно почистване.
- Дирекция "Зелена система" – по отношение почистване и поддържане на зелената система;
 - Дирекция "Финанси" – по отношение информацията за разходите от предходен период;
 - Дирекция "Приходи от администриране на местни данъци и такси" – по отношение размера на приходите от такса битови отпадъци към 30 септември на текущата година;
 - Дирекция "Икономика и търговска дейност" – по отношение определяне размера на такса битови отпадъци за следващата година.

На база получената информация Дирекция „Управление на отпадъците“ изготвя доклад относно план-сметката и размера на такса битови отпадъци за следващата година. Проектът на доклад относно план-сметката и размера на такса битови отпадъци за следващата година се публикува на сайта на СО за обществено обсъждане. Докладът се подписва от ресорните заместник кметове на СО и се внася в СОС за обсъждане в постоянните комисии и приемане до края на текущата година. СОС одобрява за следващата година: План-сметка за дейностите по събиране, транспортиране, обезвреждане в депа или други съоръжения на битови отпадъци и за поддържане чистотата на териториите за обществено ползване в СО, размера на такса битови отпадъци в промили и размера на такса битови отпадъци за предприятия на 1 съд за 1 година в лв. при честота на сметоизвозване 1 път седмично. Във връзка с изменения в ЗМДТ относно определяне на ТБО считано от 01.01.2015 г., експерти от дирекцията участват в работна група за изготвяне на методология за определяне на таксата съгласно новите разпоредби на ЗМДТ.

6.1.4. Контрол и инспекции

ЗУО регламентира обхвата на контролните правомощия на общините. Кметът на общината или оправомощено от него длъжностно лице контролира:

- дейностите, свързани с образуване, събиране, включително разделното, съхраняване, транспортиране, третиране на битови и строителни отпадъци;
- дейностите по депониране на производствени и опасни отпадъци на общински и/или регионални депа;
- площадките за дейностите с отпадъци от черни и цветни метали (ОЧЦМ);
- спазването на други изисквания, определени с наредбата по чл. 22 от ЗУО.

Кметът на общината организира и контролира закриването, рекултивацията на терените и последващия мониторинг на депата за битови и строителни отпадъци на територията на съответната община.

Кметът на общината по местонахождение на площадката за дейности с отпадъци от черни и цветни метали упражнява контрол за спазване на условията и реда за извършване на тези дейности съобразно своите компетенции. За констатираните нарушения при проверките кметът на общината уведомява в 14-дневен срок директора на съответната РИОСВ, като му изпраща всички документи.

ЗУО регламентира също видове контрол, минимална честота на контролните проверки и актовете, които се съставят от контролните органи. Контролът може да бъде обособен в следните основни групи:

- *документален контрол* – проверка на представени документи от задължените лица за спазване на изискванията на закона и наредбите
- *проверка на място* в обектите за спазване на изискванията на закона и наредбите.

ЗУО предвижда минимална честота на проверките от контролните органи, в т.ч. от общините, съобразно техните компетенции по закона, както следва:

- Поне веднъж годишно извършват проверка на документите, които се изискват от закона и подзаконовите нормативни актове по прилагането му на лицата, при чиято дейност се образуват отпадъци, и/или извършващи дейности с отпадъци.
- Проверката на място е независима от проверката на документи и се осъществява поне веднъж годишно в мястото на извършване на дейността и в присъствието на проверявания или на лица, които работят за него. В отсъствието на такива лица проверката се извършва с участието на поне един свидетел.

От гледна точка на целта на контролната дейност, контролът се разграничава в три групи:

- *Текущ контрол.* Това е контрол, който по предварително определен график периодично и превантивно се извършва на задължените лица по отношение на това дали спазват изискванията на закона и наредбите.
- *Последващ контрол.* Това е контрол за установяване от контролните органи дали са изпълнени дадените от тях предписания качествено и в срок, в случаите, в които са констатирани нарушения на нормативната уредба.
- *Проверки по сигнал.* Това са проверки, осъществявани при сигнали за нарушения, подадени от граждани, юридически лица и институции.

В Препоръка на Европейския парламент и на Съвета, определяща минимални критерии за екологични инспекции в държавите членки (2001/331/ЕС) са посочени минималните изисквания за екологични инспекции, в т.ч. за отпадъците. Това са рутинни инспекции, извършвани от съответните правоимащи органи, които трябва:

- Да отговарят на минимални критерии (спазване на нормативните разпоредби, анализ на риска въз основа на интегриран подход за оценка на всички въздействия на съответната инсталация върху околната среда, координация между контролиращите органи, повишаване на знанията на операторите на инсталациите за екологичните изисквания)
- Да са задължителни в определени случаи (при екологични жалби, при закононарушения, преди издаване на разрешение или преди подновяване на издадено разрешение)
- Да се съобщават на обществеността в докладите на съответния орган.

Препоръката включва допълнителни изисквания в случай на сериозни инциденти или закононарушения:

- Да се изяснят клаузите, екологичната щета, отговорният и възможните санкции

- Да се дадат предписания за коригиране
- Да се наложи санкция и да се посочат следващи действия.

Изисква се страните членки да осигурят необходимите програми за обучение на инспекторите.

Функционалният анализ във връзка с контролната дейност по управление на отпадъците показва, че функциите са възложени на Столичен инспекторат и на Дирекция „Управление на отпадъците“, като Столичен инспекторат има основна отговорност за контролната дейност.

По отношение на дейностите, свързани с образуване, събиране, включително разделното, съхраняване, транспортиране, третиране на битови и строителни отпадъци

Както беше посочено по-горе, дейностите по събиране, вкл.разделно, съхраняване, транспортиране, третиране на битови, строителни и масово разпространени отпадъци са изнесени извън структурните звена на общинската администрация чрез договори за възлагане на определени дейности с отпадъци, а контролните функции се изпълняват от Столична община.

Дирекция „Управление на отпадъците“

Дирекцията има възложена функция за контрол и мониторинг на мерки и дейности за управление на отпадъците в различни програми и стратегии. Контролните функции на дирекцията са обезпечени с функциите на Отдел „Подготовка, управление и контрол на договорите“, който осъществява:

- Разработване на инструменти за управление и контрол на договори, процедури и насоки
- Контрол за спазване на сроковете за изпълнение, залегнали в договорите, и други срокове, поставени във връзка с изпълнение на отделни ангажименти и задачи
- Контрол, проверка и потвърждение на разходите за авансови, междинни и окончателни плащания, извършвани от изпълнители по договори, свързани с управление на дейностите по отпадъците
- Извършване на документални проверки и проверки на място по цялостното изпълнение на договорите
- Проучване на представените резултати от изпълнители на обществени поръчки и изготвяне на становища по извършените работи

Отделът осъществява документални проверки за изпълнение на договорите, вкл. на:

- депа за отпадъци - на месечните актове и справки за доставените количества отпадъци
- сепариращи инсталации – на протоколите за налични, отделени и предадени отпадъци
- дейности по организирано сметосъбиране и сметоизвозване – на месечни актове за подлежащите на заплащане дейности

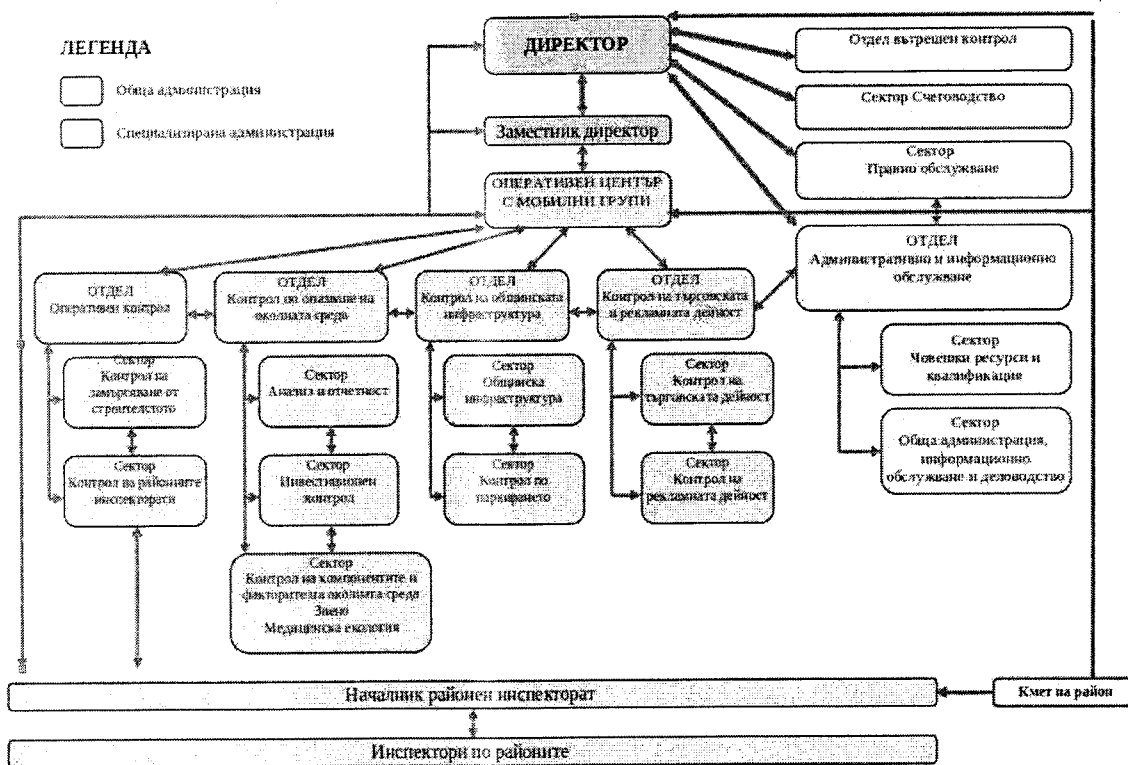
- организирано събиране и транспортиране на битови отпадъци за нежилищни имоти на предприятията по реда на чл. 23 (брой заявени контейнери) и чл.24 (пряко договаряне) от НОАМТЦУПСО – на тримесечните отчети на фирмите оператори за вдигнатите контейнери и депонираните отпадъци

Столичен инспекторат

Функциите за осъществяване на правомощията по контрол на кмета на Столична община са възложени на Столичен инспекторат. Столичен инспекторат е звено в общинската администрация на пряко подчинение на кмета с функции да осъществява контрол по спазването от страна на всички юридически и физически лица на територията на Столична община на нормативните актове на Столичен общински съвет, на законите и подзаконовите нормативни актове, както и на договори, по които страна е Столичната община, когато такива функции са му възложени от Кмета на Столична община или от Столичен общински съвет.

Инспекторатът има контролни функции по осем наредби на Столична община, една от които е Наредбата за поддържане и опазване на чистотата и управление на отпадъците на територията на Столична община.

ОРГАНИЗАЦИОННА СТРУКТУРА НА СТОЛИЧЕН ИНСПЕКТОРАТ

Съгласно Правилника за организацията и дейността на Столичен инспекторат към Столична община, звената, които изпълняват контролните функции в областта на отпадъците са Оперативният център и Отдел „Контрол по опазване на околната среда“, както и Районните инспекторати.

Оперативният център:

- координира и ръководи денонощно в оперативен порядък работата на Инспектората;
- осъществява денонощна координация и оперативна връзка в реално време между централната администрация на Инспектората и районните администрации на Столична община по отношение чистотата и управлението на отпадъците на територията на СО;
- координира работата на инспекторите и фирмите, поддържащи чистотата и управлението на отпадъците на СО;
- осъществява постоянна връзка между ръководството на Инспектората и началниците на районни инспекторати, граждани, организации и/или институции и служби, имащи отношение към работата на Инспектората при изпълнение на функциите му;
- денонощно приема постъпващите от граждани, организации и/или институции неспешни сигнали и оперативно ги разпределя към съответните звена на Централната администрация и/или началниците на районни инспекторати.

Отдел "Контрол по опазване на околната среда" включва три сектора:

1. Сектор "Анализ и отчетност"

- Осъществява контрол на документите по отчетността за извършените дейности от фирмите изпълнители на обществената поръчка с предмет на дейност „Събиране и транспортиране на битови отпадъци, разполагане и поддръжка на съдове за битови отпадъци, лятно и зимно почистване на улици и други места за обществено ползване на територията на Столична община”.
- Извършва анализ на финансовото изражение на изпълнените дейности от фирмите, поддържащи чистотата и управлението на отпадъците на Столична община, в съответствие с утвърдените средства по план-сметката за дейност „Чистота”, приета от Столичен общински съвет.
- Оказва методическа помощ и контрол на районните инспекторати относно отразяването на извършените дейности в Ежедневните констативни протоколи в съответствие с изискванията на Техническите спецификации, неразделна част от Договорите за обществена поръчка, и при изготвянето на прогнозни Оперативните планове за лятно и зимно почистване и поддържане и съгласуването им, след представяне от фирмите изпълнители.
- Проверява и завежда в специален месечен дневник Ежедневните констативни протоколи. Изготвя електронен вариант на същите за всеки район.
- Проверява и завежда в специални тетрадки-дневници заявките за извозване на ЕГО и други допълнителни дейности и ги предоставя на началник отдел „КООС” или началник сектор “Инвестиционен контрол” за одобряване.
- Проверява и контролира съответствието на Ежедневните констативни протоколи с обобщените за месеца констативни протоколи.
- Осъществява проверка и контрол на представените от фирмите изпълнители месечни Актове и съответствието им с обобщените месечни протоколи. Заверява на гърба проверените Актове с подписите на инспекторите от сектора и ръководителя на сектора. Предоставя Актовете за окончателен контрол и подпис от началника на отдела.

- Осъществява проверка на фактурите на фирмите изпълнители на обществената поръчка, изготвени на база представени Актове, и изготвя контролни листове. Предоставя проверените фактури и контролни листове заедно с един екземпляр от Акта, за подписване от директора на СИ. Предоставя проверените и заверени документи на зам.кмета на Столична община за одобряване разхода по фактурите, след което ги изпраща на Дирекция „Финанси“ за изплащане.
- Контролира по месеци, тримесечия и годишно изразходването на средствата за дейност „Чистота“ (по отношение на фирмите изпълнители на обществената поръчка) в рамките на годишния бюджет, гласуван от Столичен общински съвет.
- Предоставя становища и заверени копия от отчетните документи на Дирекция „Приходи и администриране на местни данъци и такси“, относно доказване пред съдебните органи извършените услуги от Столична община на юридически лица за дейностите „Сметосъбиране и сметоизвозване“, лятно и зимно почистване територията на столицата.
- Извършва регистрация на изпратените от Дирекция „Икономика и търговска дейност“ Декларации по чл.23, ал.1 от Наредбата за определяне и администриране на местни такси и цени на услуги, предоставяни от Столична община. Сканира същите и ги предоставя на районните инспекторати за проверка и изготвяне на Констативни протоколи, от които да е видно как е предоставена услугата по дейността „Сметосъбиране и сметоизвозване“. Изисква от Началниците на районните инспекторати копия от Констативните протоколи, като ги сканира и архивира на електронен носител.

2. Сектор "Инвестиционен контрол"

- Осъществява превантивен, текущ и последващ контрол по изпълнението на Договорите за възлагане на обществена поръчка за дейност „Чистота“ в съответствие с утвърдените от кмета на Столична община Оперативни планове за лятно и зимно улично почистване.
- Контролира спазването на изискванията на Техническите спецификации, договори за други дейности, спазването на Наредбата за поддържане и опазване на чистотата и управление на отпадъците на територията на Столична община.
- При констатиране на административни нарушения предприема своевременно необходимите законови действия, като в зависимост от тежестта им съставя констативни протоколи с предписания.
- Контролира дейността на фирмите изпълнители по зимно и лятно почистване и поддържане (дневно и нощно) относно извършваните дейности.
- Осъществява контрол по изпълнението на дейността за събиране и транспортиране на биоотпадъци (хранителни и кухненски) от училища, детски заведения, социални домове, търговски обекти и др.
- Контролира състоянието на съдовете за битови отпадъци и улични кошчета, като съставя констативни протоколи с предписание за подмяна на технически неизправните.
- Одобрява „Заявки за възлагане и извършване на допълнителна дейност“ на районите инспекторати и контролира изпълнението им.

- Участва в комисии, контролиращи дейностите по чистотата, проверка на специализираната техника в базите на фирмите изпълнители, относно готовността им за лятно и зимно почистване, наличие на резерв от съдове за битов отпадък и улични кошчета.
- Съвместно с районните инспекторати извършва инвентаризация на съдове за битов отпадък и улични кошчета, като съставя констативни протоколи за констатациите.
- Оказва методическа помощ и контрол на районните инспекторати относно спазването на изискванията на Техническите спецификации, неразделна част от Договорите за възлагане на обществена поръчка.
- Разработва указания, методики, процедури за различните видове дейности. Изготвя презентации за обучение и повишаване квалификацията на инспекторите в районните инспекторати.

3. Сектор "Контрол на компонентите и факторите на околната среда"

- Осъществява контрол по спазването на нормативните актове на Столичен общински съвет, на законите и подзаконовите нормативни актове, свързани с компонентите и факторите на околната среда, чистотата, управлението на отпадъците, зелената система на територията на Столична община; отглеждането на домашни животни, както и на договорите за разделно събиране на отпадъци.
- Взаимодейства от името на Столичен инспекторат с всички институции (районните администрации, РПУ, МОСВ, РИОСВ - София, СРЗИ, БАБХ, ОДБХ) и други органи и организации при изпълнение на функционалните си задължения и за всички свои действия информира ръководството на Столичен инспекторат.
- Разработва анализи, становища, отчети, справки, информации и др. засягащи дейността на сектора.
- Осъществява контрол (включително налага санкции) по изпълнение на Наредбата за поддържане и опазване на чистотата и управление на отпадъците на територията на Столична община.
- Контролира състоянието на зелените площи публична общинска собственост по елементи, информира и съдейства по компетентност на съответните органи относно състоянието им; изграждане, поддържане и опазване на зелената система на Столична община;

Звено "Медицинска екология" към Сектор "Контрол на компонентите и факторите на околната среда", освен други функции, организира и провежда контролно-методични мероприятия по разделното събиране, временно съхранение и предаване за обезвреждане на опасните болнични отпадъци.

Със заповед на кмета на Столична община 28.11.2013 г. на Столичен инспекторат е възложена логистиката и контрола по въвеждане на системата за разделно събиране на биоотпадъци /хранителни и кухненски. Отделът създава необходимата организация и координация, оказва методическа помощ и контрол на останалите отдели и районните инспекторати по въвеждане на системата за биоотпадъци. Изготвени са документи за извършване на проверки в обектите, генериращи биоотпадъци. Проведено е обучение с

ръководния състав на инспектората, относно практическите действия по въвеждане на системата и са посетени 956 обекта, генериращи биоотпадъци (хранителни и кухненски). До 21.12.2013 г. са заредени от фирмите изпълнители 430 бр. съдове за събиране на биоотпадъци – в училища, детски градини, социални домове и болници.¹

Началниците на районните инспекторати:

- контролират дейностите, които са заложили в одобрените от кмета на Столична община и съгласувани от Столичен инспекторат Оперативни планове за лятно и зимно почистване на 24-те района; изпълняват задачи, поставени пряко от директора и отговарят за ефективния контрол на общинската собственост в района;
- поставят задачи и контролират работата на районните инспектори;
- контролират съставянето на ежедневните констативни протоколи за извършените дейности от фирмите и ги предават в отдел "КООС", сектор "А и О" за съгласуване;
- изготвят предложения за промени в оперативните планове по дейност "Чистота" за следващата година и ги съгласуват с началник отдел "КООС" и директора на СИ, правят писмени предложения за подобряване на работата в контролирания район;
- изпълняват задачи от други ръководители - заместник-директор, началниците на отдели и сектори, както и от кметовете на райони, които в оперативен порядък се възлагат на районните инспекторати чрез дежурните в Оперативния център.

Контролната дейност на Столичен инспекторат в областта на отпадъците обхваща три направления:

1. Контрол върху дейността на фирмите, с които са сключени договори за извършване на дейности за отпадъци

Контролната дейност на СИ върху дейността на фирмите, с които са сключени договори, обхваща:

- 12 договора по дейност "Чистота" с фирмите за събиране и транспортиране на битови отпадъци на територията на Столична община
- 1 договор по дейност "Депониране на битови отпадъци"
- 3 договора по дейност "Разделно събиране на отпадъци от опаковки" с организации по оползотворяване на отпадъци от опаковки в 21 района на територията на Столична община
- 2 договора във връзка с изпълнението на Пилотен проект за разделно събиране на отпадъци от опаковки от източника в два района на Столична община – "Овча купел" и "Кремиковци"
- 3 договора по дейност "Сепариране, транспорт и термично оползотворяване".

¹ Доклад за изпълнение на дейността на Столичен инспекторат за 2013 г.

Текущият контрол се осъществява във основа на годишни оперативни планове и месечни графици, съставени от операторите, съгласувани със СИ и одобрени от кмета на общината.

За целите на текущия контрол всеки район е разделен на сектори и са определени секторни отговорници (инспектори) за всеки сектор, въз основа на предложения от началниците на районните инспекторати..

Секторните отговорници извършват ежедневни проверки за контрол спазването на условията, поставени в месечните графици.

Текущият контрол в изпълнение на контролните функции на Столичен инспекторат включва следните дейности:

Контролна функция	Контролни действия	Документи от контролната дейност
Контрол на депа за отпадъци	Периодични проверки на място на количествата депонирани отпадъци	Заверка на справките за депонираните количества
Контрол на сепариращи инсталации	Седмични проверки на дневниците на площадките за постъпили и предадени отпадъци	Седмичен протокол
	Ежемесечна инвентаризация на складовите количества	Протокол от инвентаризация на складови количества
	Документална проверка на изготвените месечни актове за количествата отпадъци, предадени и подлежащи на разплащане	Контролен лист
	Документална проверка на изготвените шестмесечни отчети на операторите	Протокол от проверката
Контрол на дейностите по разделно събиране на масово разпространени отпадъци	Ежедневни проверки за контрол спазването на условията, поставени в договорите	При установени неизпълнения на договорените клаузи - Констативен протокол и доклад до кмета на Столична община с предложение за искане неустойки по договорите
Контрол на дейностите по организирано сметосъбиране и сметоизвозване	Ежедневни проверки за контрол спазването на условията, поставени в техническите спецификации към договорите	Ежедневен констативен протокол "Съобщение за неизпълнение" със срок за изпълнение "Уведомление за неизпълнение на задължения" – в случай на

Контролна функция	Контролни действия	Документи от контролната дейност
	Документална проверка на представените от фирмите месечни актове за подлежащите на заплащане дейности	неизпълнение в срок Обобщен месечен констативен протокол Контролен лист
Контрол по подмяна на технически неизправни съдове за битови отпадъци	Проверки на терен	Констативни протоколи Предписания до фирмите изпълнители за подмяна на технически неизправните съдове
Контрол относно управление на опасни болнични отпадъци	Проверки на място на лечебни заведения, ДКЦ и частни лечебни кабинети	констативни протоколи, предписания, актове за установяване на административни нарушения

2. Контрол за спазване на разпоредбите на Наредбата за определяне и администриране на местни такси и цени на услуги, предоставяни от Столична община относно организирано събиране и транспортиране на битови отпадъци за нежилищни имоти на предприятията по реда на чл. 23 (брой заявени контейнери) и по реда на чл.24 (пряко договаряне)

Контролът за спазване на разпоредбите на чл. 23 и чл. 24 от Наредбата за определяне и администриране на местни такси и цени на услуги, предоставяни от Столична община е възложен на Столичен инспекторат с Наредбата. Секторните отговорници (инспектори) от Столичен инспекторат проверяват на място условията по заявленията от предприятието данни в декларацията и съставят констативен протокол, в който се определят конкретните съдове, в които съответното предприятие ще събира отпадъците от нежилищния имот. Инспекторите контролират спазването на задълженията на предприятието да съхранява битовите отпадъци в определените съдове, да предава същите за извозване на фирмата изпълнител, да поддържа чистотата на имота/имотите и да не допуска замърсяване на околната среда.

3. Контрол за спазване на Наредба за поддържане и опазване на чистотата и управление на отпадъците на територията на Столична община от страна на физическите и юридическите лица

Контролът за спазване на Наредба за поддържане и опазване на чистотата и управление на отпадъците на територията на Столична община от страна на физическите и юридическите лица се осъществява чрез ежедневни проверки на инспекторите (търговски обекти, фирми, обществени институции и т.н.) и проверки по сигнали за нарушения, подадени от граждани, юридически лица и институции. По данни от СИ, в изпълнение на контролната дейност по Наредбата, Столичен инспекторат е наложил следните санкции.

Санкция	2009	2010	2011	2012	2013	2014
глоби по квитанция (бр.)	14 257	13 253	10 904	11 551	10 993	9 101
актове за установяване на административно нарушение (бр.)	899	1578	414	287	113	207

Столичен инспекторат поддържа регистър на обектите, които подлежат на контрол от страна на общината по реда на Закона за управление на отпадъците и общинската Наредба за отпадъците. Чрез Актър офис се води електронен регистър, в който се вписват резултатите от проверките, предписанията към нарушителите и сроковете за отстраняване на нарушенията от контролните проверки. Поддържа се електронна система за обработване на ежедневните констативни протоколи, постъпващи от районните инспекторати за извършените дейности от фирмите оператори по „Чистота”, за количествата постъпили на сепариращите инсталации битови отпадъци, количествата отделени от инсталациите отпадъци за оползотворяване и рециклиране, количествата неоползотворени отпадъци – за депониране. Води се електронен регистър на постъпилите отпадъци по съоръжения за третиране. Във връзка с въвеждането на системата за разделно събиране на биоотпадъци на територията на Столична община, Столичен инспекторат е създал софтуер, в който са регистрирани всички посетени обекти, генериращи биоотпадъци. Информацията в регистъра се актуализира и допълва.

За спазване на изискванията на ЗУО като значим фактор за успеха на контрола по управление на отпадъците е сътрудничеството на Столичния инспекторат с други контролни органи. Столичен инспекторат осъществява постоянна координация и взаимодействие с:

Във връзка с контрола по изпълнение на изискванията за МРО	➤ с РИОСВ и МОСВ
Във връзка с отпадъците от черни и цветни метали	➤ с РИОСВ и СДРВ
Във връзка с обекти и съоръжения, които генерират и третират отпадъци, както и замърсяване на околната среда с отпадъци	➤ с РИОСВ, МОСВ, СРЗИ
Във връзка със спазване на изискванията за опасни отпадъци от здравните и болничните заведения	➤ Регионалната здравна инспекция, ОДБХ и с РИОСВ
Във връзка с установяване на ИУМПС и техните собственици; оказване съдействие при извършване на проверки и инспекции на юридически и физически лица, извършващи дейности, свързани с управление на отпадъците	➤ СДВР и РПУ на МВР
При превоз на отпадъци	➤ с Пътна полиция
При проблеми на територията на общината с трансграничен превоз на отпадъци, в зависимост от вида на превозното средство и местонахождението	➤ Главна дирекция Гранична полиция ➤ ИА "Автомобилна администрация" ➤ ИА "Железопътна администрация" ➤ Митнически органи

За резултатите от контролната дейност и направените проверки Столичен инспекторат представя на обществеността информация, като на интернет страницата си публикува

съобщения в секция „Новини“, както шестмесечни отчети и ежегоден отчет за изпълнение на дейността².

По отношение на дейностите по депониране на производствени и опасни отпадъци на общински и/или регионални депа;

Столична община няма общински депа за депониране на производствени и опасни отпадъци и няма ангажименти във връзка с тези изисквания на ЗУО и съответно няма такива функции.

По отношение на площадките за дейностите с отпадъци от черни и цветни метали (ОЧЦМ)

Контролни функции по отношение на дейности с ОЧЦМ има Отдел „Икономика“ в Дирекция „Икономика и търговска дейност“. Столичен инспекторат няма контролни функции по отношение на дейности с ОЧЦМ, но осъществява проверки на пунктове за търговия с отпадъци от черни и цветни метали само по отношение на чистотата и постъпили жалби и сигнали, като за констатирани нарушения уведомява РИОСВ.

По отношение на дейността закриване, рекултивация на терените и последващия мониторинг на депата за битови и строителни отпадъци на територията на общината

Дирекция „Управление на отпадъците“ осъществява контрол върху изпълнение на договорите за възлагане на дейности за управление на отпадъците.

В момента се извършва рекултивация на депото за битови отпадъци „Долни Богров“ и на депото за битови отпадъци „Суходол“. Предстои рекултивация на депото за строителни отпадъци. В този смисъл двете звена осъществяват контрол на договорите с избраните изпълнители за рекултивация на съответните депа.

Анализът на функционалните характеристики на структурните звена показва, че контролните правомощия на кмета на Столична община съобразно изискванията на ЗУО се изпълняват в пълен обхват както относно обхвата, така и относно регламентираните видове контрол и минималната честота на контролните проверки. Извършват се регулярни документални проверки на документи от задължените лица и проверки на място в обектите за спазване на изискванията на закона и наредбите. Относно изискваната в ЗУО минимална честота на проверките поне веднъж годишно, в Столична община този срок е значително по-кратък и както документалните, така и проверките на място се провеждат редовно. Анализът показва, че контролната дейност е в съответствие и с посочените в *Препоръка на Европейския парламент и на Съвета, определяща минимални критерии за екологични инспекции в държавите членки (2001/331/ЕС)* минимални изисквания за екологични инспекции, в т.ч. за отпадъците.

Като недостатък може да се посочи, че контролните функции относно осъществяване на проверки, възложени на Столичен инспекторат и на Дирекция „Управление на отпадъците“, не са ясно разграничени, което е предпоставка за известно дублиране при недобра координация между звената.

²Например отчетът за 2013 г. може да се види на http://inspectorat-so.org/images/PDF/ot4et_si_2013.pdf

6.1.5. Обществени консултации и информиране на обществеността

В Устройствения правилник за организацията и дейността на столична общинска администрация функции, свързани с обществените консултации и информиране на обществеността, са възложени на Дирекция „Протокол и публични прояви” – административна структура, пряко подчинена на кмета. Относно информиране на обществеността Дирекцията изпълнява следните функции:

- Осъществява планиране, координиране и провеждане на информационната политика на Столична община, като осигурява публичност и прозрачност на дейността на общината и информира обществеността за политиката ѝ като организира достъпа до информация за медии и граждани.
- Проучва и анализира общественото мнение преди провеждането на определена политика на Столична община, като възлага социологически проучвания и анализи във връзка с дейността на общината, разработва, организира и възлага информационни кампании за представяне и популяризиране на политиките на общината
- Отговаря за изготвянето на печатни и аудиовизуални материали относно дейността на СО.

Във функционалната характеристика на специализираната Дирекция „Управление на отпадъците” липсват функции за обществени консултации и информиране на обществеността. Няма данни за механизма на взаимодействие между специализираната Дирекция „Управление на отпадъците” и Дирекция „Протокол и публични прояви” относно информиране на обществеността по въпросите, свързани с управление на отпадъците. По подразбиране може да се допусне, че функциите на Дирекция „Управление на отпадъците” за изпълнение на политиките и ангажиментите на общината за управление на отпадъците, предлагане и прилагане на системи и механизми за устойчиво управление на отпадъците и мониторинг на програмата и стратегията за управление на отпадъците включват и механизми за информиране на обществеността и обществени консултации за изпълнение на тези функции. Още повече, че направеният отделен анализ на информиране на обществеността показва, че в стратегическите и плановите документи за управление на отпадъците на Столична община са включени редица мерки, свързани с информиране на обществеността и обществени консултации, които се изпълняват чрез разнообразни форми и в съответствие с изискванията на нормативната уредба.

Същевременно, липсва информация за обществеността относно изпълнение на възложените функции на Дирекция „Управление на отпадъците” под формата на отчет за дейността. Столичен инспекторат публикува на интернет страницата си шестмесечни и годишни отчети за изпълнение на възложените му функции и допълнителни задачи, както и за възможностите за разделно събиране и предаване на различни видове разделно събрани отпадъци от бита. Като се има предвид, че основните функции на Столичен инспекторат са контролни и с оглед по-лесното ориентиране на гражданите и юридическите лица за намиране на информация за разделното събиране на отпадъци и графикаите, е целесъобразно тази информация да е свързана с линк към нивото на Дирекция „Управление на отпадъците”, а към тази страница да се свържат и интернет страниците на районните администрации.

6.2. Анализ на човешките ресурси за управление на отпадъците

Анализът на човешките ресурси разглежда количествени и качествени характеристики на персонала, натоварен с функции за управление на отпадъците. Количествените характеристики включват брой служители, пряко отговорни за управление на отпадъците, и брой служители, изпълняващи различни функции свързани с управление на отпадъците, както и оценка достатъчни ли са за изпълнение на функциите в пълен обхват. Чрез качествените характеристики се изследва наличие или липса на мерки за повишаване на квалификацията чрез обучение; практики и проблеми с набирането, назначаването и задържането на необходимите кадри; оценка за бъдещите потребности в краткосрочна и средносрочна перспектива.

6.2.1. Служители с функции за управление на отпадъци

В Столична община пряко отговорни по въпросите, свързани с управление на отпадъците, са служителите от дирекция „Управление на отпадъците“. В Дирекцията работят 19 служители, в т.ч. един директор и двама началници на отдели. Оценка на служителите е, че този брой е достатъчен за изпълнение на възложените функции.

Направеното проучване чрез анкети показва, че няма точно определен брой служители в другите дирекции, които имат отговорности, свързани с управление на отпадъците. Това са основно служители от дирекция „Зелена система“, дирекция „Общински земи, гори, водни обекти и околна среда“, дирекция „Финанси“, дирекция „Обществени поръчки“, дирекция „Правно-нормативно обслужване“, дирекция „Европейски програми и проекти“, дирекция „Икономика и търговска дейност“, както и служители от направление „Архитектура и градоустройство“.

Такъв е случаят и в Столичен инспекторат. Общият брой служители в инспектората, които осъществяват контрол както по управление на отпадъците, така и по изпълнение на изискванията на други закони и общински наредби извън управление на отпадъците, към края на 2013 г. е 411 души, като през последните пет години остава относително постоянен (с незначителни промени в рамките на 4-5 души). Оценка е, че този персонал е достатъчен за изпълнение на възложените функции.

В районните администрации няма експерт, пряко отговорен единствено за управление на отпадъците на територията на съответния район. В повечето райони има един или двама служители еколози, които отговарят за околна среда, вкл. за отпадъците.

В общинското предприятие „Столично предприятие за третиране на отпадъци“ е утвърдено щатно разписание от 173 човека.

Поради голямата концентрация на население в столицата, добре развития местен пазар на труда със значително предлагане, не се идентифицират проблеми, свързани с набиране и назначаване на персонал в структурните звена в общата и специализираната администрация на Столична община.

3.2. Професионално развитие на персонала

Политиката за повишаване на квалификацията на служителите в Столична община се изпълнява от Дирекция „Човешки ресурси“. Дирекцията провежда атестация на персонала съобразно изискванията на нормативната уредба, идентифицира бъдещи потребностите от повишаване на квалификацията и планира, организира и осъществява общото и специализирано обучение на служителите в СО.

Квалификацията на служителите в Дирекция „Управление на отпадъците“ е добра. Всички експерти са с висше образование. Предвид квалификацията и професионалния

опит, някои от тях са участвали като обучители в обучения на експерти по отпадъци от общините. Повишаването на квалификацията на служителите се осъществява основно по два начина. На първо място, това става чрез планови обучения, организирани от Института по публична администрация. Служителите от Дирекция „Управление на отпадъците” са преминали обучения, организирани от ИПА, по разработване и управление на проекти, езикови курсове и др. На второ място, служителите участват в специализирани обучения за повишаване на квалификацията и опита в специфични области в рамките на изпълнявани проекти за управление на отпадъците на общината и програми на други институции. Например, през 2012 г. служителите в състава на Комитета за управление, в Звеното за управление на проекта и Звеното по надзор на услугите по проект „Интегрирана система от съоръжения за третиране на битовите отпадъци на Столична община” са участвали в специализирани обучения за възлагане на обществени поръчки, договорни условия и практическо приложение на Червената и Жълтата книга на FIDIC, управление на инвестиционни проекти, и други. В рамките на проект „Техническа помощ за проект „Подготовка на инвестиционен проект за закриване и рекултивация на депо за БО- с. Д. Богров” е проведено обучение за изпълнение на задължения, произтичащи от договори за безвъзмездна финансова помощ - докладване, верификация, разплащания, мониторинг и оценка на проекта, информация и публичност и др. Служители от Дирекция „Управление на отпадъците” през 2013 г. са участвали в организирани от МОСВ и НСОПБ семинари във връзка с прилагането на новия Закон за управление на отпадъците и подзаконовата нормативна уредба към него.

Служителите в районната администрация с функции в областта на управление на отпадъците преобладаващо са еколози. От попълнените анкетни карти става ясно, че единственото обучение, в което са участвали, е това, организирано от Асоциацията на еколозите в България (АСЕКОБ), чиито членове са.

В Столичен инспекторат, който е на пряко подчинение на кмета, съгласно Правилника за организацията и дейността на Столичен инспекторат към Столична община, функции за повишаване на квалификацията на инспекторите са възложени на сектор „Човешки ресурси и квалификация” в рамките на отдел „Административно и информационно обслужване”. Секторът организира дейностите по управлението на човешките ресурси, по атестирането на служителите, по обучението и повишаването на професионалната им квалификация.

През 2013 г. са проведени редица обучения за служители от различни отдели – например обучение за повишаване на професионалните умения и квалификация. Поне 2 пъти годишно се обучават новопостъпили инспектори по наредбите, по които работи СИ и технически спецификации, неразделна част от договорите за дейност „Чистота”; обучение на районните инспектори за съставяне на констативни протоколи и актове и други.

През януари 2014 г. Столичен инспекторат стартира изпълнение на проект „Повишаване на професионалната компетентност на служителите на Столичен инспекторат към Столична община за по-ефективно изпълнение на служебните им задължения”, финансиран от Оперативна програма „Административен капацитет”, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд. В рамките на проекта се провеждат обучения за служителите на инспектората в две основни направления:

- Придобиване на практически комуникационни умения от служителите в Столичен инспекторат чрез обучение за по-ефективно функциониране на администрацията.
- Подобряване на професионалната компетентност на служителите на Столичен инспекторат чрез обучения, свързани с техните служебни задължения

До момента са проведени обучения на следните теми:

- „Практически умения за ефективни комуникации“.
- „Лична антикорупционна тетрадка - ръководител и подчинен заедно срещу корупцията“
- „Практически умения за деклариране и управление на конфликтите на интереси“
- „Административна стилистика“
- „Усъвършенстване на вътрешните комуникации в администрацията“

Във връзка с ежедневната работа на терен и общуване с много граждани тези обучения са оценени като изключително важни за придобиване на практически комуникационни умения, като например в обучението Практически умения за ефективни комуникации са участвали 375 служители от инспектората.

От попълнените анкетни карти за целите на настоящия анализ като основен фактор за подобряване на контрола по управление на отпадъците се посочва повишаване на квалификацията чрез обучение по изискванията за контрол, съставяне на констативни протоколи и наказателни постановления. Столичен инспекторат провежда периодично такива обучения за служителите.

6.2.3. Материално-техническа и информационна обезпеченост

Оценката на анкетираните служители показва, че материално-техническата и информационната обезпеченост на Дирекция „Управление на отпадъците“ и на другите звена с функции за управление на отпадъците в общата и специализираната администрация е на добро ниво. Служителите разполагат с необходимите помещения, офис оборудване, техника, специализиран хардуер и софтуер за изпълнение на дейностите и услугите в областта на отпадъците.

Материално-техническата и информационната обезпеченост на Столичен инспекторат е на задоволително равнище. Осигурени са помещения, офис оборудване и техника за работа на служителите. В централното управление на инспектората всяко работно място е оборудвано с компютър. Изградена е виртуална частна мрежа (VPN), чрез която се осигурява достъп на изнесените работни места (районни инспекторати, мобилна група и др.) до информационните ресурси съобразно дефинираните им в системата права - единна система за документооборот, специализирани продукти (софтуер за работни графици и др.), достъп до деловодната система на СИ, достъп до GPS системата за следене на автомобилите на фирмите - оператори в реално време. Изградената единна информационна среда оптимизира дейността и координацията на служителите на Столичен инспекторат и повишава ефективността и ефикасността на дейността им.

От 2012 г. в СИ е внедрена и единна GPS система за контрол в реално време на дейностите по събиране, транспортиране и третиране на отпадъците и почистване. По този начин се повишава ефективността и ефикасността на основните контролни функции на инспектората.

Като проблемна се оценява липсата на достатъчно автомобили за осъществяване на контролната дейност на терен на инспекторите, което затруднява работата им и създава предпоставки за намаляване на ефективността.

6.3. Изводи и препоръки

- ✚ В съответствие със Стратегията за дългосрочно управление на отпадъците на СО, приета през 2007 г. е създадена самостоятелна Дирекция „Управление на отпадъците“, като основните функции за изпълнение на ангажиментите на кмета по управление на отпадъците са възложени на тази дирекция в специализираната администрация. Функции в конкретни области от управление на отпадъците имат и други дирекции в специализираната администрация. Във връзка с финансовото, правното, административното и друго обезпечаване на политиката за управление на отпадъците функции са възложени на няколко дирекции в общата администрация.
- ✚ По отношение на вертикалното структуриране, функциите на водещата Дирекция „Управление на отпадъците“ и на съставните ѝ отдели са ясно разписани. Определените функции на дирекцията са обезпечени с функциите на съставните отдели, като функциите на съставните отдели не се дублират и са ясно разграничени. Този извод е валиден и за останалите звена в общата и специализираната администрация в общинската администрация. Функциите на звената в общата и специализираната администрация са разписани и за дирекциите, и за отделите, т.е. описани са функциите както на дирекциите, така и на всеки един отдел към тях.
- ✚ Като цяло, не се наблюдават смесване и дублиране на функции между основните звена, като за дадена дейност по отпадъците всяко звено има ясно формулирани функции за нейното изпълнение, което е предпоставка за добра хоризонтална координация между отделните звена. Изключение правят контролните функции по управление на отпадъците, възложени основно на Столичен инспекторат и Дирекция „Управление на отпадъците“. Функциите по осъществяване на проверки не са ясно разграничени, което е предпоставка за дублиране при недобра координация между звената.
- ✚ Не са възложени функции във връзка с въвеждане и поддържане на автоматизираната информационна система за регистриране, обработване и докладване на данни за управление на отпадъците, която е в краен етап на разработване и въвеждане. Логично би било функциите за управление на системата да се възложат на Дирекция „Управление на отпадъците“, като в този случай ще е необходим и допълнителен персонал в Дирекцията.
- ✚ По отношение на изготвяне на програмни и нормативни документи за управление на отпадъците, в хоризонтален план функциите са разпределени между три дирекции. Водеща роля в изготвяне на програмните документи има Дирекция „Управление на отпадъците“, на която е възложено изпълнението на цялостната политика и ангажименти на общината за управление на отпадъците. За изготвяне и актуализиране на Наредбата по чл. 22 от ЗУО отново дирекцията има основна функция, докато основна функция за изготвяне на Наредбата по чл. 9 от ЗМДТ е възложена на дирекция „Икономика и търговска дейност“ от общата администрация. По отношение на вертикалното структуриране, функциите на водещата Дирекция „Управление на отпадъците“ и на съставните ѝ отдели са ясно

разписани, като определените функции на Дирекцията са обезпечени с функции, възложени на един от съставните ѝ отдели „Стратегии и планиране“.

- ✚ По отношение на *събиране, транспортиране, оползотворяване и третиране на отпадъците*, Столична община обезпечава изпълнението на функциите, като прилага подходяща комбинация от няколко подхода.
- ✚ С цел оптимизиране на системите за управление на потоците отпадъци, общината е извела от административната структура функции за събиране, транспортиране, оползотворяване и третиране на отпадъците чрез възлагане на външни изпълнители на част от правомощията във връзка с предоставяне на услугите, като обезпечават изпълнение на ангажиментите на общината съгласно изискванията на ЗУО и подзаконовите нормативни документи за управление на всички потоци битови отпадъци.
- ✚ Функциите на структурните звена в общинската администрация осигуряват в голяма степен възложените с нормативната уредба правомощия. Липсват функции по отношение на ангажиментите на общината във връзка с осигуряване на площадки за отпадъците от строителство и разрушаване от ремонтна дейност на домакинствата, както и функции на общината като Възложител на строителни дейности (от гледна точка на изискванията на ЗУО относно ОСР). Препоръчително е в Устройствения правилник за организацията и дейността на столична общинска администрация да се регламентират функции относно ОСР.
- ✚ Хоризонталното разпределение на функциите е ясно и няма припокриване на функции между дирекциите. Във вертикален аспект също не се наблюдава дублиране на функции, като в разглежданата област те са възложени основно на отдел „Подготовка, управление и контрол на договорите“ в Дирекция „Управление на отпадъците“.
- ✚ По отношение на *разработване на годишни бюджети и определяне на такси за управление на отпадъците*, основните функции са възложени на три дирекции от общата администрация. Специализираната дирекция „Управление на отпадъците“ участва в бюджетния процес и изготвя годишната план-сметка за управление на отпадъците по чл.66 от ЗМДТ.
- ✚ По отношение на *контролната дейност* функционалните характеристики на структурните звена обезпечават в пълен обхват контролните правомощия на кмета на Столична община в съответствие със ЗУО както относно обхвата, така и относно регламентираните видове контрол и минималната честота на контролните проверки. Извършват се документални проверки на документи от задължените лица и проверки на място в обектите за спазване на изискванията на закона и наредбите. Относно изискваната в ЗУО минимална честота на проверките поне веднъж годишно, в Столична община този срок е значително по-кратък и както документалните, така и проверките на място се провеждат редовно.
- ✚ По отношение на *обществени консултации и информиране на обществеността*, общи функции са възложени на Дирекция „Протокол и публични прояви“ – административна структура, пряко подчинена на кмета. Във функционалната характеристика на специализираната Дирекция „Управление на отпадъците“ липсват функции за обществени консултации и информиране на обществеността. Липсва и информация за обществеността относно изпълнение на възложените функции на Дирекция „Управление на отпадъците“ под формата на отчет за дейността. Единствено Столичен инспекторат публикува на интернет страницата си шестмесечни и годишни отчети за изпълнение на възложените му функции и

допълнителни задачи. Препоръчително е Дирекция „Управление на отпадъците” да прави публично достойно отчетите за изпълнение на дейността, които представя на Столичен общински съвет.

- ✦ В количествено отношение, броят на служителите в звената за управление на отпадъците е достатъчен за изпълнение на възложените функции. Не се наблюдават проблеми, свързани с текучество или затруднения при набиране на персонал. Квалификацията на служителите в общата и специализираната администрация с функции за управление на отпадъците е добра. Ежегодно се прилагат мерки за повишаване на квалификацията чрез изготвяне на планове за специализирани обучения в ИПА и чрез обучения по други проекти и програми.
- ✦ Материално-техническата и информационната обезпеченост на служителите с функции за управление на отпадъците в общата и специализираната администрация на Столична община е добра. В Столичен инспекторат ще бъде осигурена добра информационна обезпеченост – понастоящем се внедрява хардуер и специализирани софтуерни продукти за извършване на контролната дейност по управление на отпадъците и за наблюдение в реално време. Като проблем е идентифицирана липсата на достатъчно превозни средства за обезпечаване на работата на терен на инспекторите.

7. Анализ на организационните схеми и форми за управление на отпадъците, планиране, финансиране и определяне на цени и такси за услугите

Настоящият анализ съдържа:

- Анализ на съществуващите схеми за събиране на отпадъци и прилагане на принципите „Разширена отговорност на производителя” и „Замърсителят плаща”.
- Анализ на икономическите инструменти, стимули и финансиране в сектор "Управление на отпадъците" на територията на общината.

Анализът търси отговори на следните въпроси:

- Каква е същността на установените на територията на общината схеми за управление на отпадъците и прилагат ли тези схеми принципите „Разширена отговорност на производителя” и „Замърсителят плаща”? Какви форми на управление и възлагане на отделните услуги прилага общината при събиране и извозване, в т.ч. разделно за различни потоци отпадъци (в т.ч. хартия и картон, метали, пластмаса и стъкло; биоотпадъци – зелени и хранителни; опасни битови отпадъци; едрогабаритни, строителни от ремонтни дейности) предварително третиране, оползотворяване и обезвреждане и осигурила ли е общината всички услуги, свързани с битовите отпадъци.
- Кои са основните предизвикателства на прилаганите схеми.
- Кои са източниците на финансиране на управлението на битовите отпадъци и техният относителен дял (напр. такси за ползване на съответните услуги, финансиране на проекти от национални и европейски източници, отчисления за депониране).
- Какъв подход се прилага от общината за определяне на размера на цените и на таксите за услуги в анализирания сектор.

Информационно обезпечаване на анализа

За целите на настоящия анализ са използвани информационни източници както на национално, така и на общинско ниво, и по-конкретно:

- Анализът на съществуващите схеми за събиране на отпадъци и прилагане на принципите „Разширена отговорност на производителя” и „Замърсителят плаща, икономически инструменти и стимули”¹, разработен като част от анализите на състоянието на управлението на отпадъците в страната, като основа за разработването на Националния план за управление на отпадъците 2014-2020 г., публикуван на интернет – страницата на МОСВ.
- Правилници, наредби, решения, одобрени от Столичен общински съвет и заповеди на кмета на СО.
- Програми и отчети на СО относно управление на отпадъците.

¹ Анализите са публикувани на интернет-страницата на МОСВ: <http://www.moew.government.bg/?show=html&hid=172>

- Годишни отчети за изпълнението на общинския бюджет на Столична община и приложенията към тях.
- Годишни планове за общинския бюджет на Столична община и приложенията към тях.
- План-сметки за дейностите по събиране, извозване, обезвреждане в депа или други съоръжения на битовите отпадъци и за поддържане чистотата на териториите за обществено ползване.
- Интернет страниците на Столична община (СО), Столичен общински съвет (СОС), на общински дружества и общински предприятия на СО.

7.1. Същност на принципите „Замърсителят плаща” и „Разширена отговорност на производителя”

Анализът на прилаганите схеми за управление на отпадъците, в т.ч. формите на управление и възлагане на услугите в разглежданата област, е осъществен през призмата на два основополагащи принципа на европейските и националната екологични политики, в т.ч. и политиките по управление на отпадъците.

Принципът „Замърсителят плаща” е заложен в Договора за създаване на Европейската общност (чл.174). Този принцип във връзка с отпадъците изисква:

- причинителят и притежателят на отпадъци да ги управляват по начин, който гарантира висока степен на защита за околната среда и човешкото здраве
- причинителите на отпадъци да поемат отговорност за отпадъците си
- разходите за опазване на околната среда и човешко здраве, свързани с образуването и третирането на отпадъците, трябва да бъдат отчитани при определяне цената на продуктите и услугите
- разходите за третиране и транспортиране на отпадъците са за сметка на причинителите и притежателите на отпадъците.

Принципът „Разширена отговорност на производителя” (РОП) е екологичен принцип, който се прилага като съвкупност от мерки с цел намаляване на общото въздействие върху околната среда от даден продукт и въвежда задължения и отговорности за производителя на продукта по време на целия му жизнен цикъл за: ограничаване на съдържанието на опасни вещества, обратно приемане, предотвратяване на отпадъците и повторна употреба, рециклиране, оползотворяване и обезвреждане на отпадъците, получени в резултат на употребата на продукта.

В съответствие с този принцип, производителите на продукти трябва да поемат отговорност, включително за финансирането на:

- предотвратяване и намаляване на отпадъци, образувани при производството на техните продукти

- проектиране и разработване на продукти, които подлежат на многократна употреба, технически издръжливи са, не съдържат или имат ограничено съдържание на материали и вещества, представляващи риск за околната среда;
- развиване на пазари за повторната употреба и рециклирането на отпадъците, образувани след крайната употреба на пусканите на пазара продукти.

Организацията за икономическо сътрудничество и развитие определя разширената отговорност на производителя като подход за екологична политика, при който отговорността на производителя за продукта обхваща и етапа след потреблението от целия жизнен цикъл на продукта. Политиката за разширената отговорност на производителя се характеризира с:

- (1) изместването на отговорността (физически и/или икономически, напълно или частично) във възходящ ред към производителя и извън общините;
- (2) осигуряването на стимули на производителите, за да вземат предвид екологичните съображения при създаването на своите продукти. Докато други инструменти на политиката обикновено имат за цел изолирана точка от веригата, разширената отговорност на производителя се стреми да интегрира сигналите, свързани с екологичните характеристики на продуктите и производствените процеси в цялата продуктова верига.²

7.2. Схеми за управление на отпадъците

Анализът е фокусиран основно върху тези от схемите за управление на отпадъците, прилагани в страната, в които СО участва и пряко или непряко влияе върху процеса на вземане на решения.

Схема за отговорност на домакинствата и на другите лица, които генерират битови и подобни на битовите отпадъци

Схемата се прилага за битовите отпадъци от домакинствата (с изключение на 6 групи МРО, които са разгледани в следващата схема) и за отпадъци, подобни на битовите, които по своя характер и състав са сравними с отпадъците от домакинствата, но образувани от други източници – юридически лица. Подобни на битовите отпадъци се образуват най-вече от административни сгради, образователни институции, социални организации, пазари, търговски обекти, хотели и ресторанти, ателиета за услуги. Битови отпадъци се образуват и от производствени предприятия, но от жизнената дейност на служителите и работниците в тези предприятия. Домакинствата и другите генератори на битови отпадъци заплащат такса битови отпадъци на общината, а с приходите от таксата СО финансира и осигурява услуги на домакинствата и другите генератори на битови отпадъци по събиране, извозване и третиране на битовите отпадъци.

Във връзка с постоянно нарастващите отговорности на общините през последните 10 години към управлението на битовите отпадъци, СО се възползва от възможността за кандидатстване и ѝ беше одобрено финансиране от еврофондовете на стойност над 200

²ETC/SCP, 2012 г., Working document № 4/2012, Ефективност на икономическите инструменти за опаковки, Европейски тематичен център за устойчиво потребление и производство

млн.лв. безвъзмездна помощ, която добави към ежегодните приходи от такса битови отпадъци за изграждане на новите съоръжения и инсталации за битови отпадъци.

Същност на схемата

При тази схема задължени лица са домакинствата и лицата, които образуват битови отпадъци и подобни на битовите отпадъци. Тези лица са отговорни за изхвърлянето, включително разделното събиране и изхвърляне на битовите отпадъци в определените за целта съдове и места и в съответствие с принципа „Замърсителят плаща“ – и за заплащането напълните разходи за услугите по временно съхраняване, събиране, транспортиране, третиране на отпадъците, закриване, рекултивация и последващ мониторинг на депата и съоръженията за битови отпадъци в съответствие със Закона за местните данъци и такси, ЗУО и наредбите на общините за управление на отпадъците. Задължените в схемата лица заплащат услугите чрез ежегодна такса за битови отпадъци, в размер определен от общинския съвет³. Тъй като СО, както и другите общини в страната, имат затруднения в определянето на размера на таксата за домакинствата и другите задължени лица в схемата на основата на точното количество изхвърляни отпадъци от всяко домакинство или организация, принципът «замърсителят плаща» не се прилага напълно. СО определя таксата битови отпадъци като промил от данъчната оценка на имотите на гражданите, фирмите и институциите, при това обичайната практика е за домакинствата да се определя по-ниска такса като промил от данъчната оценка, от тази определяна за фирмите и другите юридически лица. СО обаче е една от малкото общини в България, която предоставя възможност на юридическите лица да заявяват необходимия брой контейнери и честота на извозване на отпадъците и на тази база да се определя годишната им такса за битови отпадъци, т.е. на база изхвърляно количество битови отпадъци.

Приходите от такса битови отпадъци в общинския бюджет се използват изцяло за финансиране на дейности и проекти, свързани с битовите отпадъци.

Форми на възлагане на услугите

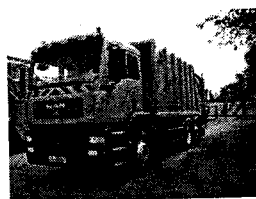
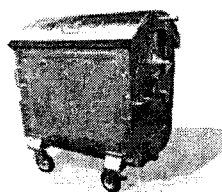
Участници в анализираната схема, освен общината, домакинствата и организациите, които изхвърлят отпадъци, подобни на битовите, са и фирмите, в т.ч. общински, както и общинско предприятие, на които общините, в т.ч. и СО, възлагат една или повече услуги, свързани със събиране, транспортиране и третиране на битовите отпадъци.

Чрез процедури за избор на изпълнители по реда на Закона за обществените поръчки, СО възлага следните услуги:

- Услуги по събиране и транспортиране на смесените битови отпадъци до депа и съоръжения и инсталации за отпадъци

Това е стандартна услуга, прилагана от дълги години от местните власти. СО е сключила договори с няколко фирми, всяка от които обслужва по няколко столични квартала. Фирмите – изпълнители по договорите за събиране и транспортиране на битовите отпадъци имат задължението да събират и ЕГО /основно отпадъци - стари мебели, дюшеци и др.подобни/ и строителни отпадъци, изхвърлени, макар и нерегламентирано до контейнерите за битови отпадъци и да ги извозват до депо „Враждебна“.

³ Подробно таксата битови отпадъци е анализирана в частта на анализите за икономическите инструменти

Столична община заплаща възнаграждение на изпълнителите на услугата със средствата, събрани от приходите от такса битови отпадъци. Общината прилага от доста години възлагането на посочените по-горе услуги чрез открити процедури по реда на Закона за обществените поръчки. Прилаганият подход обаче поставя Столична община няколко пъти в много затруднена ситуация поради дълги процедури на обжалване и други причини. С цел избягване на ситуации, които да поставят общината в кризисно положение и да осигури независимост на тези толкова важни общински дейности, е целесъобразно Столична община да възложи технически, институционални и финансови анализи за поемане на дейностите по почистване, събиране и извозване на смесените битови отпадъци от общинско предприятие. Тъй като Столична община има устойчиви приходи и висока събираемост на такса битови отпадъци, е реалистично общината да приложи този подход, ако анализите докажат целесъобразност и най-висока защита на обществения интерес. Следва да се има предвид, че от години има създаден финансов механизъм и многобройни осъществени общински проекти чрез ПУДООС да се финансират проекти на общини за закупуване на контейнери и сметоизвозваща техника при много изгодни условия – безлихвени заеми, двегодишен гратисен период и петгодишен срок на изплащане.

▪ Услуги по разделно събиране и транспортиране на пепел и сгурия от домакинствата

Пепелта и сгурията, генерирани от домакинствата, които са отпадък от използването на дърва и въглища за отопление, се изхвърлят в контейнерите за смесени битови отпадъци. За първи път в техническите спецификации за избор на изпълнители на услугата за събиране и извозване на смесени битови отпадъци на територията на СО (услугата по предходната точка) през юли 2014 г. за тази услуга е поставено допълнително изискване в районите, в които в значителна степен се използва този вид гориво за отопление, да се поставят подходящи съдове за разделното им събиране и извозване. Реализацията на този подход ще намали запалването на отпадъците в контейнерите и замърсяване на въздуха в прилежащия район, намаляване на щетите върху контейнерите от запалването, както и използването на отделно събраните отпадъци от сгурия и пепел за запръстяване на депото. СО заплаща на изпълнителите на услугата със средствата, събрани от приходите от такса битови отпадъци.

▪ Услуга по разделно събиране и транспортиране на хранителни и кухненски биоотпадъци от търговски обекти, детски градини и други подобни

Услугата се организира от СО във връзка със задълженията на общините да намалят поетапно количеството депонирани биоразградими отпадъци и за поетапно увеличаване на количествата рециклирани и оползотворени биоотпадъци. Услугата по доставяне на съдове за събиране и временно съхранение на обектите, които

генерират такива отпадъци, както и обслужването и извозването им до инсталацията в „Хан Богров“ се осъществява от фирмите, с които СО има договори за сметосъбиране и сметоизвозване на смесени битови отпадъци.

СО заплаща на изпълнителите на услугата със средствата, събрани от приходите от такса битови отпадъци. Собствениците на обекти, генериращи хранителни и кухненски биоотпадъци, са длъжни да обособят място за поставяне на съдовете за разделното им събиране и да определят отговорни лица за разделното им събиране, като информират за това Столичен инспекторат.

Собствениците на обекти, които генерират биоотпадъци и са сключили договори за събиране и извозване на смесените им битови отпадъци с други фирми, извън тези с които СО има договор, са длъжни да организират разделното събиране на кухненските и хранителните си биоотпадъци и извозването им до компостиращата инсталация на площадката „Хан Богров“. Заплащането на услугата се извършва от собствениците на обекти – генератори на отпадъци.

Описаната по-горе схема за събиране на биоотпадъците се осъществява в съответствие със заповеди на кмета на СО от ноември 2013г. и се прилага от началото на 2014г. Служители на Столичен инспекторат чрез посещение на място във всички обекти, включени в системата за разделно събиране на хранителни и кухненски биоотпадъци, са разяснили и обучили отговорните лица в съответните обекти относно изискванията за разделно събиране на този поток битови отпадъци. СО е първата община, въвела реално система за разделно събиране на кухненски и хранителни биоотпадъци.

▪ Услуги по разделно събиране и транспортиране на „зелени“ биоотпадъци

На територията на СО услугите са организирани по следния начин⁴:

- Биоотпадъци от почистване на градинки, междублокови пространства, спортни площадки, от почистване на паркове, други обществени зелени площи и транспортни зони се събират разделно от фирмите, с които СО има договори за поддръжка на тези площи, по предварително обявени графици на интернет страницата на Столичен инспекторат. Биоотпадъците от домакинствата (зелени листа, трева, клони), образувани от почистването на фамилни градини и дворове, се събират разделно от домакинствата. Тревата и листата се събират в чували и се оставят до контейнерите за битови отпадъци. Храсти и клони се събират на площадка, определена от кмета на района.

Зелените биоотпадъци, събрани разделно, се транспортират от фирмите изпълнители, сключили договор за възлагане на обществена поръчка със СО за събиране и извозване на смесените битови отпадъци до компостиращата инсталация на „Хан Богров“. Услугата се заплаща от таксата битови отпадъци.

- Разделното събиране на биоотпадъците от почистването и поддържането на зелени площи към търговски обекти, производствени, стопански и административни сгради се извършва от собствениците на обектите, а транспортирането до компостиращата инсталация на площадката „Хан Богров“ се организира и заплаща също от собствениците на обектите.

- Биоотпадъци от фамилни жилища в крайградските райони - листа, трева, храсти, клони, градински отпадъци, се събират в индивидуален компостер, заявен и получен безвъзмездно от кмета на района по Проект "Въвеждане на фамилното компостиране на територията на СО", финансиран от приходите от такса битови отпадъци.

⁴Информацията за схемата за разделно събиране на зелените биоотпадъци е представена на интернет – страницата на Столичен инспекторат

Описаната схема за разделно събиране и транспортиране на „зелените“ биоотпадъци на територията на СО е представена графично в Приложение № 1 към анализа.

Изискванията към физическите и юридическите лица относно зелените биоотпадъци, както по-горе са описани, не са нормативно уредени в общинската наредба, а интернет страницата на Столичен инспекторат се посещава от граждани и фирми обичайно във връзка с контролна дейност и проверки.

Все още кметовете на райони на СО не са определили площадките, на които домакинствата могат да оставят по-обемистите зелени отпадъци, като клони и храсти. Освен това кметовете на райони нямат задължение да публикуват местонахождението на площадките, на които домакинствата могат да оставят по-обемните „зелени“ отпадъци. На практика регулярното и организирано разделно събиране на „зелените“ биоотпадъци се прилага само за парковете, градинките и някои други обществени места от фирми, на които СО е възложила поддържането им.

През 2014 г. СО пилотно изгради 3 площадки за зелени отпадъци (2 площадки в район „Витоша“- кв. Бояна и кв. Симеоново, и 1 площадка в район „Овча купел“- кв. Горна баня).

- Услуги по разделно събиране, транспортиране и екологосъобразно обезвреждане на опасните битови отпадъци

Това е нова услуга, предлагана от СО чрез сключен договор с изпълнител. Системата включва приемане на място при притежателя на отпадъка или в Мобилен събирателен пункт (осигурен от изпълнителя), осигуряване на транспорт и опаковка за безопасно транспортиране, последващо третиране и обезвреждане.

СО заплаща на изпълнителите на услугата със средствата, събрани от приходите от такса битови отпадъци.

На интернет страницата на СО е открит универсален телефонен номер 0700 11 750 и е сформирал център за обслужване на гражданите от фирмата изпълнител. Въведената схема за разделно събиране на опасни отпадъци от бита на територията на Столична община се утвърждава като успешен модел за отклоняване на опасните битови отпадъци от общия поток отпадъци. През 2013 г. събраното количество опасни отпадъци от домакинствата е два пъти по-голямо в сравнение с 2012 г. Резултатите са представени в следващата таблица.

Таблица 1. Разделно събрани опасни битови отпадъци в Столична община (кг)

Отпадъци	2012 г.	2013 г.	2014 г.
Опаковки, съдържащи опасни вещества или замърсени с опасни вещества	125.105	86.22	151.800
Разтворители	69.60	153.75	143.560
Киселини	23.72	96.92	154.380
Основи	19.58	33.58	97.000
Фотографски химически вещества и препарати	8.18	31.93	213.620
Пестициди	12.34	26.80	131.100
Флуоресцентни тръби и други отпадъци, съдържащи живак (без живак съдържащи лампи)	59.31	38.12	96.590
Бои, масла, лепила/адхезиви и смоли съдържащи опасни вещества	296.48	723.71	1 034.120
Перилни и почистващи препарати, съдържащи опасни вещества	24.46	68.60	121.670
Цитотоксични и цитостатични лекарствени продукти	262.72	595.54	596.470
Общо	901.495	1 885.17	2 740.310

Източник: Столична община

- Услуги по предварително третиране - сортиране/сепариране на оползотворимите битови отпадъци от събраните смесени битови отпадъци преди обезвреждането им

Услугите за територията на СО се осъществяват от 2009 г. СО заплаща на избраните изпълнители на услугата със средствата, събрани от приходите от такса битови отпадъци, но съгласно договорите, изпълнителите на услугата превеждат на СО 50% от приходите от предадените за рециклиране отпадъци. Въвеждането на услугата удължи срока на експлоатация на действащото депо за отпадъци и предотврати възникването на криза с битовите отпадъци на територията на общината. СО е една от малкото общини, които прилагат напълно изискването на нормативната уредба за предварително третиране на битовите отпадъци преди депонирането им.

- Услуги по оползотворяване и обезвреждане на смесените битови отпадъци и на разделно събраните „зелени” и кухненски и хранителни биоотпадъци в инсталации и съоръжения

Столична община е възложила услуги по оползотворяване и обезвреждане на смесените битови отпадъци чрез т.нар. „ин хаус” възлагане по реда на Закона за обществените поръчки на „Чистота-Искър“ ЕООД.

С решение от м.май 2013 г. Столичен общински съвет одобри създаването на Общинско предприятие "Столично предприятие за третиране на отпадъци" (ОП СПТО), с *предмет на дейност*:

- Предоставяне на услуги по третиране на отпадъци, управление, експлоатация, поддръжка, ремонт и подмяна на съоръженията, придобити по проект "Интегрирана система от съоръжения за третиране на битовите отпадъци на Столична община", съгласно договори за безвъзмездна финансова помощ по оперативна програма "Околна среда 2007-2013".
- Осъществяване на мониторинг, рекултивация и следексплоатационни грижи на съоръженията за третиране и обезвреждане на битови отпадъци.
- Организиране на дейности, свързани с повторна употреба, рециклиране, оползотворяване и обезвреждане на отпадъци за постигане на целите, съгласно общинските програми за управление на дейностите по отпадъците.

При възникнала необходимост общинското предприятие ще може да извършва и други съпътстващи дейности по управление на отпадъци и при възлагане от страна на кмета на Столична община.

Общинското предприятие ще извършва посочените дейности за период от 15 години, считано от датата на създаването му, т.е. до май 2028г., след което дейността му може да бъде продължена.

Със същото Решение Столичен общински съвет:

- Прие Правилник за организацията на дейността на ОП "СПТО"
- Утвърди структурата и численост на персонала на ОП "СПТО" от 173 човека
- Утвърди разходна сметка на ОП "СПТО" за 2013 г.
- Предостави за управление имущество и съоръжения, свързани с третиране на отпадъците, които са представени в Приложение № 2 към настоящия анализ. Основните съоръжения и инсталации са инсталацията за компостиране на биоотпадъци на площадка „Хан Богров“, депо за депониране на остатъчни отпадъци „Садината“, Завод за механично биологично третиране на битовите отпадъци, който е в процес на изграждане, площадкова инфраструктура и автомобилен парк. Предоставеното за управление имущество е общинска собственост.

ОП „СПТО“ не е юридическо лице и осъществява дейността си от името и за сметка на СО, съобразно Закона за общинската собственост и Правилника за организацията на дейността на ОП „СПТО“, утвърден от общинския съвет. ОП „СПТО“ е второстепенен разпоредител с бюджетни кредити на СО.

Бюджетните средства се използват само за дейности, съответстващи на предмета и обхвата на дейността на предприятието, съгласно одобрен от Столичен общински съвет бюджет на общинското предприятие за съответната година.

Ежегодно ОП "СПТО" трябва да изготвя предложение за необходимите му бюджетни средства за следващата година, което внася в Столична община в срок до края на месец септември на текущата година. Средствата, които се предоставят на предприятието се определят въз основа на анализ на необходимите средства за покриване на всички разходи за изпълнение на неговата дейност. Промени в одобрения бюджет се извършват в рамките на възможностите за корекция на бюджета и по ред,

регламентиран със Закона за държавния бюджет на Република България за съответната година, Закона за общинските бюджети и Наредбата за съставяне, изпълнение, отчитане и контрол на бюджета на СО въз основа на мотивирано предложение от Директора на общинското предприятие.

Всички приходи, реализирани от ОП "СПТО", трябва да се внасят в приход на бюджета на Столична община, вкл. приходите от:

- отпадъци предадени за оползотворяване от завода за механично-биологично третиране;
- компост, получен като продукция от завода за механично-биологично третиране (в случай, че има положителен финансов резултат от продажбата му);
- гориво от твърди отпадъци от механичното и биологично третиране (в случай, че има положителен финансов резултат от продажбата му);
- компост, подходящ за ползването му, като почвен подобрител;
- продажба на енергия от анаеробно разграждане и/или биогаз от разграждане на органични отпадъци;
- други приходи, получени в резултат от реализиране на продукти и/или суровини от предоставените за управление на предприятието инсталации и съоръжения.

Деятелността на предприятието се финансира от приходите от такса битови отпадъци, както и от приходите от продажба на продукцията от предприятието.

Кметът на Столична община или определено от него структурно звено координира и контролира осъществяването на дейността на ОП "СПТО".

ОП „Столично предприятие за третиране на отпадъци“ има собствена интернет страница⁵, чрез която информира обществеността за целите и резултатите от дейността си. ОП „СПТО“ е оценено и сертифицирано съгласно изискванията на ISO 9001:2008. Целесъобразно е предприятието да проведе процедурите, за да се сертифицира и по системите за управление на околната среда и системите за безопасни условия на труд.

- Услуги във връзка със задълженията на общината по чл.19, ал.3, т.11 от ЗУО за предоставяне на площадки за безвъзмездно предаване на разделно събрани отпадъци от домакинствата

Столична община е сключила договори с фирми, притежаващи разрешение по Закона за управление на отпадъците, за осигуряване на площадки за безвъзмездно предаване на разделно събрани отпадъци от домакинствата. С договорите е осигурена възможност на гражданите на столицата да предават на тези площадки разделно събрани отпадъци от опаковки, отпадъчни материали от хартия, пластмаса, метал, стъкло, негодни за употреба батерии, текстилни отпадъци, излезли от употреба електрически уреди, опасни битови отпадъци, едрогабаритни отпадъци и биоразградими зелени отпадъци и други видове битови отпадъци от домакинствата, включени в разрешенията на фирмите. Столична община е публикувала на интернет страницата си списъци с адреси на площадките и видовете отпадъци, приемани на всяка от площадките.

⁵ <http://spto.bg/>

Схема за отговорност на домакинствата и на другите лица, които генерират утайки от ПСОВ, в резултат на отвеждането и пречистването на битови отпадъчни води

Схемата се прилага за отпадъците – утайки от ПСОВ, генерирани в резултат от отвеждането и пречистването на битови отпадъчни води от домакинствата и от други източници – юридически лица.

Същност на схемата

При тази схема лицата, които ползват услугите по отвеждане и пречистване на отпадъчните води, в т.ч. и третиране на утайките от ПСОВ, в съответствие с принципа „Замърсителят плаща“ заплащат пълните разходи за тези услуги. Задължените в схемата лица заплащат услугите чрез такса за отвеждане и пречистване на отпадъчните им води, в т.ч. и за третиране на утайките, която се изчислява на основата на количеството доведени и отведени отпадъчни води и разходите за дейността. Таксите се определят от оператора на ВиК системите на територията на общината и се регулират утвърждават от Държавната комисия за енергийно и водно регулиране, в съответствие с разпоредби и методики, утвърден чрез нормативна уредба на национално ниво.

Форми на възлагане на услугите

ВиК услугите, в т.ч. пречистване на отпадъчните води и третиране на утайките, се осъществяват от оператор, на който чрез концесия е предоставено от СО да извършва тези услуги. СО има възможност да участва в процеса по утвърждаване на предложените тарифи от Държавната комисия за енергийно и водно регулиране, по реда, уреден в Закона за регулиране на водоснабдителните и канализационните услуги и подзаконовата нормативна уредба, издадена на основание на този закон.

Схема за Разширена отговорност на производителя (РОП) относно 6 групи масово разпространени отпадъци (МРО)

Потоци отпадъци, за които се прилага схемата

Към 2014 г. в схемата поетапно са включени следните масово разпространени отпадъци⁶:

- Отпадъци от опаковки - от 2005 г.
- Отпадъци от ИУЕЕО - от 2009 г.
- Отпадъци от ИУМПС - от 2010 г.
- Отпадъци от батерии и акумулатори - от 2010 г.
- Отпадъци от гуми - от 2012 г.
- Отпадъчни масла и нефтопродукти - от 2014 г.

⁶ Съгласно ЗУО „Масово разпространени отпадъци“ са отпадъци, които се образуват след употреба на продукти от многобройни източници на територията на цялата страна и поради своите характеристики изискват специално управление.

Същност на схемата

При тази схема за РОП всяко лице (фирма), пускащо на пазара продукти⁷, които след тяхната употреба се превръщат в МРО, е задължено по схемата лице и носи отговорност в съответствие с изискванията на ЗУО и специфичните наредби за всеки вид МРО за:

- Постигане на количествените цели за подготовка за повторна употреба, рециклиране и оползотворяване на МРО, определени в Наредбите за всеки вид МРО
- Ограничаването на опасни вещества в продуктите, които пускат на пазара
- Етикетирание и маркировка
- Разходите за управление на МРО, които се образуват след употребата на съответните продукти.

Домакинствата и различните организации, предприятия и институции, които в резултат на употребата на продукти образуват МРО, са длъжни да спазват правилата за разделно събиране и изхвърляне на определените за това места МРО.

Схемата за РОП може да се осъществи по два начина от задължените в схемата фирми:

1. Чрез колективна система, представлявана от организация за оползотворяване (ОО) на съответните МРО.

2. Индивидуално от задълженото лице (конкретна фирма), което пуска на пазара МРО.

ОО (организации по оползотворяване на МРО) и лицата, които изпълняват индивидуално задълженията си са длъжни:

- Да получат разрешително по реда на ЗУО за осъществяване на дейността като ОО или за индивидуално изпълнение и организация на дейностите по разделно събиране, подготовка за повторна употреба, рециклиране и оползотворяване.
- Да създават и финансират системи за разделно събиране, повторна употреба, рециклиране и/или оползотворяване на съответния вид масово разпространени отпадъци.
- Да изпълняват програмата за управление на МРО и да достигнат целите за подготовка за повторна употреба, рециклиране и друго оползотворяване.
- Да осъществяват информационни кампании за обществеността.
- За ОО на отпадъци от опаковки – задължение и да обхванат определен брой население чрез системите за разделно събиране на отпадъците, включително чрез поставяне на контейнери за разделно събиране в населените места.

Задължените фирми в схемата могат да бъдат съдружници или акционери в ОО, както и да сключват договори с ОО, която да изпълнява от тяхно име задълженията за постигане на целите за подготовка за повторна употреба, рециклиране и оползотворяване на съответния МРО, който е в резултат на крайната употреба на продукта, който са пуснали на пазара.

⁷ Съгласно ЗУО "Пускане на пазара" е първото предоставяне на продукта на разположение на друго лице, безплатно или срещу заплащане, с цел той да бъде разпространен и/или използван на територията на Република България, както и внасянето и въвеждането на територията на Република България на продукта от дадено лице за негова собствена търговска, производствена или професионална дейност.

Съгласно националната нормативната уредба общините имат само някои ангажименти в схемата за РОП⁸, отнасящи се основно доосигуряване и определяне на местоположението на контейнерите за разделно събиране на отпадъците от опаковки.

Формиране на цени

Цените на услугите, свързани с подготовка за повторна употреба, рециклиране и оползотворяване на МРО се формират изцяло на пазарен принцип при наличната конкуренция на национално и международно ниво за предоставяне на такива услуги. На основата на посочените цени на услугите по третиране на отпадъците от МРО, на разходите за административна издръжка на ОО, провеждането на информационните кампании за обществеността, заплащане на одитори и други присъщи разходи за дейността на ОО, формират размера на тарифите за услугите, които предлагат на своите клиенти (фирмите, от името на които ще изпълняват целите за рециклиране и оползотворяване).

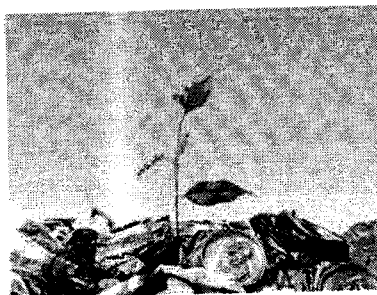
При схемата за РОП финансирането на системите за разделно събиране и рециклиране и оползотворяване на МРО се осъществява от фирмите – задължените лица в схемата, които пускат на пазара стоки, които след тяхната употреба се превръщат в МРО. В крайна сметка, това са част от производствените разходи на фирмите – задължени лица в схемата и представляват елемент от цената на съответния продукт.

Прилагане на схемата за РОП в сътрудничество със СО

На територията на СО схемата за РОП се прилага от бизнеса за шестте вида МРО. СО има сключени договори за сътрудничество с организации за оползотворяване и на шестте вида МРО.

1. Сътрудничество на СО с организации за оползотворяване на отпадъци от опаковки

До края на 2013 г. СО имаше сключени договори с организации за оползотворяване на отпадъци от опаковки за повечето райони на СО, като сътрудничеството беше по отношение единствено отпадъците от хартия и картон, метал, пластмаса и стъкло. Във връзка с въведените със ЗУО задължения на общините да рециклират минимум 50% от отпадъците от хартия и картон, пластмаса, метал и стъкло, генерирани в общината (в които количества се включват и четирите вида отпадъци от опаковки), СО се възползва от развитата система за разделно събиране на отпадъци от опаковки и сключи нови договори с организации за оползотворяване на отпадъци от опаковки за съвместяване на двете системи.

⁸ По-подробно тези ангажименти са представени в анализа на нормативната уредба

През м.юли 2013 г. Столичен общински съвет одобри решение за определяне на условията и реда за сключване на договори за изграждане и функциониране на системата за разделно събиране на отпадъци от опаковки и отпадъчни материали от хартия и картон, метали, пластмаси и стъкло на територията на Столична община. Решението на СО е изключително важно от гледна точка на навременното осигуряване на правилата и организационната схема за изпълнение на задълженията на СО за поетапно постигане на целите за минимум 50% разделно събиране, подготовка за повторна употреба и рециклиране на битовите отпадъци до 2020г., произтичащи от ЗУО.

С решението Столичен общински съвет възложи на кмета на СО да сключи договори за срок от 5 години за разделно събиране, транспортиране, допълнително сортиране и рециклиране на битовите отпадъци от хартия и картон, метал, пластмаса и стъкло, както следва с:

1. „Екопак България“ АД за райони: "Триадица", "Красно село", "Средец", "Оборище", "Младост" и "Студентски";
2. „Екобулпак“ АД за райони: "Надежда", "Сердика", "Красна поляна", "Илинден", "Възраждане", "Витоша", "Лозенец", "Изгрев", "Слатина", "Люлин", "Подуяне", "Връбница" и "Банкя";
3. „Булекопак“ АД за райони: "Искър" и "Нови Искър".

За районите „Овча купел“, „Кремиковци“, Общинският съвет възложи на Кмета на СО да организира и извършва разделно събиране на отпадъци от опаковки и отпадъчни материали от хартия, картон, метали, пластмаси и стъкло като сключи договор с общинското търговско дружество „Чистота-Искър“ ЕООД като за целта използва доставените на СО контейнери за разделно събиране и техника за извозване по ОП „Околна среда 2007-2013 г.“

За район „Панчарево“ дейностите по разделно събиране на отпадъци от опаковки и отпадъчни материали от хартия, картон, метали, пластмаси и стъкло се възлагат също на „Чистота Искър“ ЕООД по цитирания законов ред. Разходите за тези дейности ще се заплащат от бюджета на общината от приходите от такса битови отпадъци.

В решението на Общинския съвет са заложили минимални условия за сключване на договорите за разделно събиране на отпадъци от опаковки и отпадъчни материали от хартия, картон, метали, пластмаси и стъкло от домакинствата.

На основание на решението на Столичен общински съвет кметът на СО сключи договорите през февруари 2014 г. С всеки от договорите се уреждат:

- Техническите изисквания към системата за разделно събиране, в т.ч. точките за събиране на отпадъците, вида на контейнерите за разделно събиране, площадките за предварително третиране на разделно събраните отпадъци, наличието на GPS система на техниката за извозване.
- Изпълнението на програми за разделно събиране на отпадъците от хартия и картон, метал, пластмаса и стъкло, които за договорите с организациите по оползотворяване на опаковки включват прогнозни количествени цели, които отразяват дейността на съответната организация и с това допринасят за изпълнението на целите на СО за рециклиране на отпадъците, произтичащи от ЗУО.
- Инвестиционен план с предложение за придобиване на ДМА по години.

- Условията и реда за отчети до СО.
- Изисквания за информационни кампании и работа с обществеността
- Ангажиментът на СО да посочва местата за контейнерите за разделно събиране и поетапно да изгражда „джобове“ за поставянето им, както и да прилага подходящи мерки спрямо лицата, които не изхвърлят разделно отпадъците, както и спрямо лицата, които извършват изземване на отпадъци с пазарна стойност от контейнерите.
- Отчетността, контрола и санкциите.

Съгласно договорите с ОО на отпадъци от опаковки, СО не дължи възнаграждение на ОО на отпадъци от опаковки за разделното събиране, рециклиране и оползотворяване, а системата се финансира от тях, включително транспортирането на неретикулируемите отпадъци за обезвреждане до депо. СО поема разходите за обезвреждане на неретикулируемите отпадъци, както и разходите за направа на „джобове“ за поставяне на контейнерите.

В проекта на нова Наредба на СО за управление на отпадъците са регламентирани изисквания към лицата, извършващи търговска дейност в търговски обекти, производствени и стопански сгради, здравни и социални сгради и заведения, заведения за хранене и развлечения, обекти за комунални и други услуги, хотели и други места за настаняване и съпътстващи производството занаятчийски дейности, да:

1. Събират разделно отпадъци от хартия и картон, метал, пластмаси и стъкло.
2. Предават разделно събраните отпадъци на:
 - организация по оползотворяване на отпадъци от опаковки; или на
 - лица притежаващи разрешение, комплексно разрешително или регистрационен документ по чл.35 от ЗУО.
3. Създават вътрешни правила за организиране на разделно събиране на отпадъци от хартия и картон, метал, пластмаси и стъкло на територията на съответния обект.

Проектът на Наредба предоставя гъвкавост и избор на задължените лица между няколко възможни варианта за изхвърляне или предаване на разделно събраните отпадъци:

1. В съдовете за разделно събиране на отпадъци на територията на общината, поставени на улиците, когато количеството на отпадъците, генерирано от домакинствата, не възпрепятства функционирането на общинската система за разделно събиране на отпадъците.
2. Индивидуални съдове и/или чували за разделно събиране, предоставени безвъзмездно от организация по оползотворяване на отпадъци от опаковки, които се обслужват без заплащане по предварителен график.
3. Площадките за предаване на разделно събрани отпадъци /както популярно са известни площадките за вторични суровини/.

Лицата са длъжни да съхраняват на територията на обекта документи (договори, кантарни бележки и др.), които удостоверяват предаването на разделно събраните отпадъци и да ги представят на контролните органи при поискване.

Отчетените количества разделно събрани отпадъци от хартия и картон, пластмаса и стъкло и предадени за оползотворяване и/или обезвреждане за 2014 г. и за предходните години са представена на долната таблица.

Таблица 2. Количества разделно събрани отпадъци от хартия и картон, пластмаса и стъкло и предадени за оползотворяване и/или обезвреждане (тона)

Организация по оползотворяване	Събрани	Образувани от подготовката за третиране хартия и картон, пластмаси, метали и стъкло	Предадени за оползотворяване чрез рециклиране 2014	Предадени за обезвреждане	
	тон	тон	тон	тон	
„Екопак България” АД	3 952,490	2 352,606	2 399,223	1 483,889	
„Екобулпак” АД	9 471,820	3 670,941	3 871,609	5 463,840	
„Булекопак” АД	506,130	200,700	264,679	359,660	
Общо	13 930,440	6 224,247	6 535,511	7 307,389	
Количества разделно събрани годни за оползотворяване отпадъци по материали за периода от 2008г. до 31.12.2013г.					
година	Хартия	Пластмаса	Стъкло	Метали	Общо
	тон	тон	тон	тон	тон
2009	7 131,138	3 065,810	2 579,329	21,835	12 798,112
2010	4 708,833	1 852,932	1 752,975	66,342	8 381,082
2011	3 090,628	1 446,820	1 306,438	49,620	6 103,586
2012	2 919,168	1 142,503	1 309,253	23,794	5 621,998
2013г.	2 635,780	1 419,377	1 415,248	5,663	5 856,788
2014г.	2 953,336	1 671,427	1 597,472	2,010	6 224,246

Източник: Столична община

Сключените договори с ОО на отпадъци от опаковки се очаква да осигурят разделното събиране на отпадъците от хартия и картон, метали пластмаса и стъкло на мястото на генерирането им и извозването им от контейнерите за разделно събиране и от търговските обекти и други обекти на юридически лица до инсталации за допълнителното им сортиране.

Схемата за разделно събиране и оползотворяване на четирите отпадъчни потока, организирана от ОО на отпадъци от опаковки в сътрудничество със СО, се допълва от:

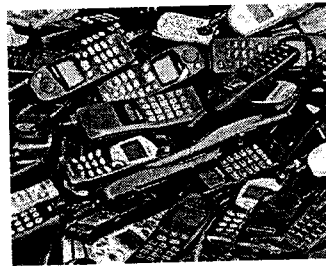
- Площадките/пунктовете, на които граждани и фирми, които могат да предават срещу заплащане разделно събраните си битовите отпадъци от хартия и картон, метали, пластмаса и стъкло. СО все още не е направила регистър на тези площадки и не е уредила нормативно изискванията за тяхното функциониране, както се изисква в ЗУО. Не е организирана нормативно и практически и система за отчитане на тези отпадъци към СО, което трябва да се регламентира в общинската наредба по ЗУО.
- Сепарираните отпадъци от хартия и картон, метали, пластмаса и стъкло чрез предварително третиране на смесените битови отпадъци, представено по-горе в анализа.

За постигане на още по-значими резултати от сътрудничеството на СО с ОО за разделното събиране на битовите отпадъци от хартия и картон, метал, пластмаса и стъкло, в т.ч. и от опаковки, е необходимо:

- По-широко и по-отговорно участие от страна на гражданите и фирмите, които събират отпадъците си разделно, което ще доведе до по-големи количества и с по-добро качество за рециклиране разделно събрани отпадъци от четирите потока. Това може да се постигне най-вече чрез постоянни информационни кампании и засилен контрол и налагане на глоби на лицата, които не спазват изискванията.
- Преодоляване на проблема с кражбите на най-качествените и с по-висока пазарна стойност отпадъци от контейнерите за разделно събиране. СО вече предприе мерки в тази посока чрез поставяне на изисквания към ОО да поставят контейнерите за разделно събиране с големина на отвора, който ограничава кражбите. Допълнително решение на проблема е търговските обекти, административни, стопански сгради и др. подобни да се задължат чрез общинската наредба да предават разделно събраните си отпадъци пакетирани/събрани в чували директно на ОО, които да организират извозването им от обектите по предварително обявен график
- Нормативно регламентиране в общинска наредба на изискванията към пунктовете за вторични суровини, поставяне на изисквания за представяне на информация на СО за количествата събрани и предадени за рециклиране и друго оползотворяване отпадъци от хартия и картон, метали, пластмаса и стъкло. Възможен допълнителен подход за подобряване на сътрудничеството между СО и пунктовете за приемане на четирите отпадъчни потока е сключването на договори/доброволни споразумения, в които да се поставят ангажиментите на двете страни в усилията за разделно събиране на отпадъците и ограничаване на кражбите от контейнерите.

2. Сътрудничество на СО с организации за оползотворяване на ИУЕЕО

СО има подписани договори с две организации за оползотворяване на ИУЕЕО – „Екобултех” АД и „Елтехресурс” АД за сътрудничество при разделното събиране и оползотворяване на ИУЕЕО. Дейността по разделно събиране, транспортиране и последващо третиране на ИУЕЕО се осъществява и финансира от ОО на ИУЕЕО. Тези организации имат допълнителни задължения, в т.ч. да предоставят информация на СО за количествата събрани и предадени за рециклиране и оползотворяване отпадъци от ИУЕЕО, да финансират и организират съвместно с Възложителя СО информационните кампании за широката общественост.

СО като Възложител по договорите се задължава: да провежда съвместни кампании за информиране на обществеността за изискванията и възможностите на системата за разделно събиране на ИУЕЕО; ежегодно да изготвя и да утвърждава график за събиране на ИУЕЕО от домовете по райони и да го оповестява на интернет-страницата си; да представя

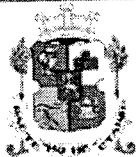
на интернет – страницата си точните местонахождения на площадките на ОО на ИУЕЕО, до които гражданите и фирмите могат да извозват и предават ИУЕЕО.

Таблица 3. Събрани количества ИУЕЕО (в тона)

Организация по оползотворяване	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Елтехресурс АД	722,32	653,553	1 477,342	1 867,279	1 811,830	2964,784
Екобултех АД			26,158	20,393	19,255	9,333
Общо	722,32	653,553	1 503,500	1 887,672	1 831,085	2974,117

Източник: Столична община

На интернет страницата на СО е публикувана информация за гражданите и фирмите относно системата за разделно събиране на ИУЕЕО:

СТОЛИЧЕН ИНСПЕКТОРАТ

Къде и как можем да изхвърлим излязло от употреба електронно и електрическо оборудване от домакинствата, офисите, училища и др.?

За събиране на излязло от употреба електронно и електрическо оборудване Столична община има сключени договори с две организации, притежаващи разрешение от МОСВ по чл. 62 от Закона за управление на отпадъците, а именно: "Екобултех" АД за районите „Красна поляна" и „Овча купел"; телефон за приемане на заявки: от понеделник до петък 02/441 50 56, 02/441 50 57, 02/111 50 58, 0888 602 916, а за събота на телефон 0888 602 916

„Елтехресурс" АД събира излязло от употреба електронно и електрическо оборудване от всички останали райони на територията на Столична община. Телефон за приемане на заявки: 0800 14 100 и 0885 77 00 41

Освен по телефон чрез заявка, всеки може сам да предаде събраното ИУЕЕО като го занесе до контейнер, разположен от организацията в определен район на СО.

Съгласно нормативната уредба гражданите и фирмите могат да предават ИУЕЕО и в магазините за продажба на такова оборудване, от същия вид, който закупуват от магазина.

3. Сътрудничество на СО с организации за оползотворяване на ИУМПС

СО има подписан договор с организация за оползотворяване на ИУМПС – „Българска рециклираща компания“ АД за сътрудничество при разделното събиране и оползотворяване на ИУМПС. Дейността по събиране, транспортиране и последващо третиране на ИУМПС се осъществява и финансира от ОО на ИУМПС. Организацията имат допълнителни задължения, в т.ч. да предоставят информация на СО, да финансират и осъществява предварително одобрени от Възложителя СО информационни кампании за широката общественост.

СО като Възложител се задължава: да предприема необходимите действия съобразно нормативната уредба за издаване на предписания към граждани и фирми за отстраняване от обществените пространства на ИУМПС - тяхна собственост; да предоставя съответната информация на ОО на ИУМПС, която се задължава да извози и подложи на следващо разкомплектоване и оползотворяване на ИУМПС.

През 2013 г. на територията на Столична община са установени 584 ИУМПС. Издадени са 286 броя заповеди за принудително преместване (представени в Столичен инспекторат). След издаването на заповедите доброволно от собствениците им са преместени 477 броя ИУМПС, а 14 са минали на ГТП. Преместени принудително са 78 броя ИУМПС.

През 2014 г. са установени като ИУМПС 904 броя автомобили, на които е поставен стикер-предписание за доброволно преместване от терените общинска собственост. При извършваните последващи проверки е констатирано доброволното премахване на 295 бр. ИУМПС и 7 бр. са преминали годишен технически преглед, с което е отпаднал критерият за определянето им като ИУМПС. В Столичен инспекторат е постъпила информация за 178 заповеди за принудително преместване, издадени от кметовете на райони. Принудително събрани и преместени от „Българска рециклираща компания“ АД са 65 бр. ИУМПС, от които 34 броя са разкомплектовани.

4. Сътрудничество на СО с организации за оползотворяване на негодни за употреба батерии и акумулатори (НУБА)

СО има подписани договори с две организации за оползотворяване на НУБА – „НУБА Рециклиране“ АД и „Екобатери“ АД за сътрудничество при разделното събиране и оползотворяване на НУБА. Дейността по разделно събиране,

транспортиране и последващо третиране на НУБА се осъществява и финансира от ОО на НУБА. Тези организации имат допълнителни задължения, в т.ч.:

- Да предоставят информация на СО за количествата събрани и предадени за рециклиране и оползотворяване отпадъци от НУБА;
- Да финансират и осъществяват предварително одобрени от Възложителя СО информационни кампании за широката общественост.

Събраните количества негодни за употреба батерии и акумулатори през последните пет години са както следва:

Таблица 4. Събрани количества НУБА (в тона)

Организация по оползотворяване	2010	2011	2012	2013	2014
„Екобатери” АД	3,298	16,712	15,547	122,762	74,827
„НУБА Рециклиране” АД	7,770	7,322	6,517	9,577	2,629
Общо	11,068	24,034	22,064	132,339	77,456

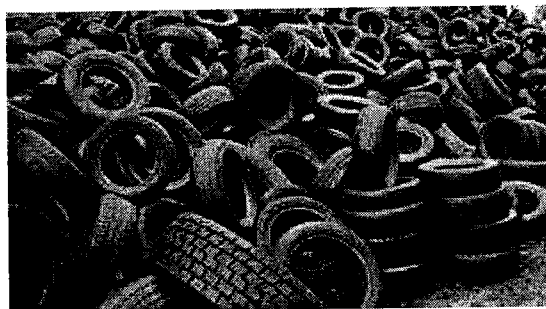
Източник: Столична община

СО се задължава в общински сгради (детски градини, училища, административни и други сгради - описани в приложения към договорите) да бъдат поставени съдове за разделно събиране на портативни батерии, както и да оказва съдействие за функциониране на системата за разделно събиране на НУБА на територията на общината.

Съгласно нормативната уредба всеки търговски обект, в който се продават батерии, е длъжен да приема обратно НУБА и да ги предават на оторизирани, съгласно ЗУО фирми.

5. Сътрудничество на СО с организации за оползотворяване на излезли от употреба гуми

СО има подписани договори с организации за оползотворяване на излезли от употреба гуми „Екомедиана” АД и „НОРД Гуми” АД за сътрудничество при разделното събиране и оползотворяване на излезли от употреба гуми. Дейността по разделно събиране, транспортиране и последващо третиране на излезли от употреба гуми се осъществява и финансира от ОО на излезли от употреба гуми. Тези организации имат допълнителни задължения, в т.ч.:

- да предоставят информация на СО за количествата събрани и предадени за рециклиране и оползотворяване отпадъци от гуми;
- да финансират и осъществява предварително одобрени от Възложителя СО информационни кампании за широката общественост;
- да приемат от гражданите излезлите от употреба гуми на определените от организацията за оползотворяване излезли от употреба гуми места.

Събраните количества излезли от употреба гуми (в тона) през последните три години са както следва:

Таблица 5. Количества събрани ИУГ

Организация по оползотворяване	2012	2013	2014
„Екомедиана-2010“ АД	1 899,930	1 566,750	981,450
„Нордавторециклинг“ АД	1 649,600		
"Норд гуми" ЕАД		2 816,840	1 877,167
Общо	3 549,530	4 383,590	2 858,617

Източник: Столична община

СО се ангажира да съдейства на организацията по оползотворяване за осъществяване на дейностите по разделно събиране на излезлите от употреба гуми, да оповестява широко съвместно с организацията по оползотворяване местата за смяна на гуми и предаване на негодните за употреба.

6. Сътрудничество на СО с организации за оползотворяване на отпадъчни масла

На територията на СО организации по оползотворяване на отпадъчни масла осъществяват дейности по тяхното разделно събиране. СО е сключила договор за сътрудничество с „Норд Масла“ ЕАД.

Отговорност на причинителя и притежателя за образуваните отпадъци чрез пряко заплащане на услугите по извозването и третирането им в сътрудничество със СО

Същност на схемата

При тази схема производителят на определени продукти и стоки или доставчикът на дадена услуга е задълженото лице и носи отговорност за съхраняване, събиране, транспортиране и третиране на отпадъците, генерирани при производството на съответните стоки и услуги, в съответствие с нормативните изисквания. Отговорността е както за осигуряване на цялостната логистика на дейностите по управление на образуваните отпадъци, за да се изпълнят изискванията на законодателството по отпадъците, така и за финансирането на тези дейности. Разглежданата схема е типичен пример за пълно прилагане на принципа "замърсителят плаща".

СО е предоставила възможността на юридически лица – фирми и други, да организират сами извозването на битови отпадъци и подобни на битовите отпадъци до общинските инсталации и съоръжения за оползотворяване и обезвреждане на битовите отпадъци. В тези случаи фирмите организират сами и финансират и заплащат дейността по транспортирането. За предаването на битовите отпадъци на общински съоръжения за третиране на битови отпадъци фирмите заплащат цена на услугата на тон битов отпадък на СО, по цени определени в общинската наредба за определяне на местните данъци, такси и цени на услуги.

Генераторите на ОСР на територията на СО също организират сами и финансират съхранението, извозването и последващото оползотворяване и/или обезвреждане на строителните отпадъци. Генераторите на ОСР организират сами транспортирането на строителните отпадъци до депо или инсталация за третиране. На територията на СО генераторите на строителни отпадъци могат да предадат отпадъците на площадката в кв. Враждебна, на която оператор е общинското търговско дружество „Софинвест”

ЕООД. Операторът на площадката е обявил цена за услугата по приемане за оползотворяване и обезвреждане на всеки тон отпадък.

Съгласно Наредбата на СО за управление на отпадъците и опазване на чистотата, не само фирмите, но и домакинствата, генериращи строителни отпадъци от ремонтна и строителна дейност са длъжни сами да организират извозването им до площадката в кв. Враждебна, като преди това могат да заявят доставка на контейнер и транспорт на строителните отпадъци към фирми, които имат регистрационен документ по ЗУО за транспортиране на ОСР. Гражданите и юридическите лица сами избират към коя фирма за транспорт на строителни отпадъци да се обърнат.

СО поддържа информация на интернет страницата си за всички фирми, които са получили съответното разрешение или регистрация по реда на ЗУО. Гражданите и фирмите заплащат както транспорта, така и обезвреждането или оползотворяването на строителните отпадъци.

На интернет страницата на Столичен инспекторат е представена информация за гражданите и фирмите във връзка със строителните отпадъци:

СТОЛИЧЕН ИНСПЕКТОРАТ

Къде да изхвърля строителни отпадъци от ремонт?

Отпадъците, образувани в резултат от строително-ремонтни дейности в жилища, офиси, търговски обекти, административни сгради и други, се събират по видове и се изхвърлят в специализирани контейнери, предварително заявени към фирми, притежаващи разрешителни документи за дейности с отпадъци, съгласно изискванията на чл. 29 от Наредбата за поддържане и опазване на чистотата и управление на отпадъците на територията на Столична община.

В текста по-долу може да намерите списък с фирми, които имат разрешителни за дейности с различни видове строителни отпадъци.

Тук може да намерите списък на лицензираните фирми, които транспортират тухли (строителен отпадък) до депо „Враждебна“

Тук може да намерите списък на лицензираните фирми, които транспортират бетон (строителен отпадък) до депо „Враждебна“

Тук може да намерите списък на лицензираните фирми, които транспортират керемиди, плочки, фаянсови и керамични изделия (строителен отпадък) до депо „Враждебна“

Всеки, който изхвърли строителни, едрогабаритни и други отпадъци в или около съдовете за битови и разделно събрани отпадъци, се наказва с глоба в размер от 150 до 500 лв. за физически лица и от 700 до 2000 лв. за юридически лица.

Практиката показва, че в случаите, когато отпадъците от ремонтна дейност са в неголеми количества, те се изхвърлят в и около контейнерите за битови отпадъци, за което СО изразходва допълнително средства за почистването и извозването им, а

когато се изхвърлят и в контейнерите за разделно събиране на битовите отпадъци влошават качеството на рециклируемите отпадъци. С цел преодоляване на този проблем е препоръчително за малки количества ОСР от ремонтни дейности на домакинствата да се осигури от СО възможност за безплатното им извозване от домовете срещу предварителна заявка в рамките на няколко дни.

7.3. Икономически инструменти и стимули в сектора на управлението на отпадъците

Икономическите инструменти в сектора на управлението на отпадъците са механизми, въведени от държавата, които правят по-изгодно за населението и бизнеса да рециклират и оползотворяват отпадъците, вместо да ги депонират. Изследванията показват, че въвеждането на такива механизми в различните европейски страни е довело до намаляване на депонираните количества отпадъци и до преминаване към по-високите нива в йерархията на управлението на отпадъците.

Най-общо икономическите инструменти могат да бъдат обединение в няколко групи:

- *Такси за депониране и третиране.* Тази група инструменти включва разнообразни такси за депониране на отпадъци на депа, такси за изгаряне на отпадъци в инсинератори, както и различни по вид забрани за депониране и изгаряне на отпадъци.
- *Схеми „Плащане при изхвърляне“ (“Pay-as-you-throw” schemes – PAYT).* Това са инструменти, при които населението и бизнеса заплащат за събирането, извозването и третирането на генерираните от тях отпадъци. Тези схеми са пряко свързани с количеството на генерираните от съответните лица отпадъци, като те съответно заплащат на кг/чувал/контейнер и т.н.
- *Схеми за отговорност на производителя и вносителя.* Това са схеми, при които производителите и вносителите на дадени продукти, чиято употреба създава масово разпространени отпадъци, се задължават за финансиране и организиране на дейностите по оползотворяване на тези отпадъци.
- *Екологични данъци и такси върху продукти* – въвеждат се с цел да се ограничи, намали или дори премахне употребата на определени продукти, които са вредни за околната среда.
- *Банкови гаранции и застраховки за осъществяване на определени дейности* – въвеждат се с цел покриване на риска от извършване на определени дейности, които не съответстват на екологичното законодателство, например за трансграничен превоз на отпадъци.
- *Подпомагане на публични проекти в областта на управление на отпадъците* с частично или напълно безвъзмездно финансиране.

На базата на разгледаните в предходната точка схеми и форми за управление на отпадъците в СО ще бъдат анализирани следните икономически инструменти, които са свързани с бюджета на СО.

- *Такса – битови отпадъци* (в т.ч. постъпления от таксата и разходи на общината за управление на отпадъците)

- Обезпечения за покриване на последващи разходи за затваряне на депата и отчисления за депониране на отпадъци (т.нар. отчисления по чл. 60 и чл.64 от ЗУО)
- Публични проекти в областта на управлението на отпадъците

Такса битови отпадъци (в т.ч. постъпления от таксата и разходи на общината за управление на отпадъците)

Съгласно Наредбата за определяне и администриране на местни такси и цени на услуги, предоставяни от Столична община, се предвиждат няколко възможности за начисляване и заплащане на такса битови отпадъци.

Таксата за битови отпадъци за имоти на граждани и жилищни имоти на предприятия се определя пропорционално в промили на база данъчната оценка на имотите, като разпределянето на размера на промила по видове услуги е, както следва:

- за сметосъбиране и сметоизвозване;
- за обезвреждане на битови отпадъци в депа или други съоръжения;
- за поддържане чистотата на териториите за обществено ползване.

При определянето на такса битови отпадъци за нежилищни имоти на предприятията са възможни три подхода:

- *Според количеството на битовите отпадъци съобразно вида и броя на съдовете за съхраняването им и честотата на сметоизвозване.* СО дава възможност да фирмите да декларират вида и броя на съдовете за съхраняване на битови отпадъци, които ще се използват през годината. Столичният общински съвет определя размера на таксата за битови отпадъци на един съд за една година за всеки район на СО при определена честота на сметоизвозване в левове, в зависимост от вида и обема на съда, като цена на услугите по сметосъбиране и сметоизвозване, и обезвреждане в депа или други съоръжения на битовите отпадъци. В допълнение към това фирмите заплащат и такса за услугата по поддържане на чистотата на териториите за обществено ползване в размер, пропорционален в промили на отчетната стойност на имотите.
- *Пряко договаряне.* При него се дава възможност на фирмите да се договарят с организации, извършващи услугата по сметосъбиране и сметоизвозване. Фирмите обаче заплащат такса за обезвреждане на битовите отпадъци в депа или други съоръжения и за поддържане чистотата на териториите за обществено ползване в размер пропорционален в промили на отчетната стойност на имотите на предприятията.
- *Пропорционално в промили на база отчетна стойност на имота.* При този подход се следва практиката, прилагана за жилищните имоти на гражданите и предприятията, като се определят промили за сметосъбиране и сметоизвозване, обезвреждане на отпадъците на депа и поддържане на чистотата на териториите за обществено ползване

През 2014 г. размерът на таксата остава непроменен спрямо 2013 г. и е както следва:

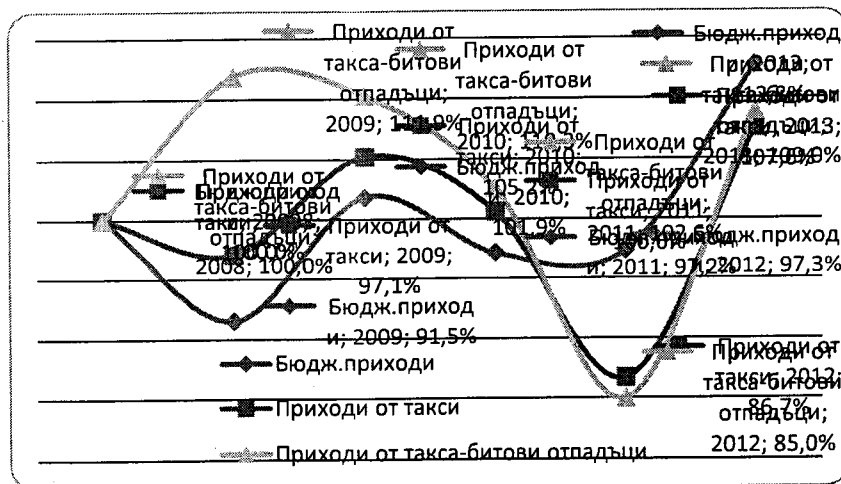
- 1,6‰ върху данъчната оценка за недвижимите имоти на гражданите и жилищните имоти на предприятията, от които:

- 0,60‰ за събиране и извозване на битовите отпадъци
- 0,43‰ за обезвреждане на депа или други съоръжения за битови отпадъци
- 0,57‰ за поддържане чистотата на териториите за обществено ползване
- **10‰** върху отчетната стойност на нежилищните имоти на предприятията, от които:
 - 3,7‰ за събиране и извозване на битовите отпадъци
 - 2,7 ‰ за обезвреждане на депа или други съоръжения за битови отпадъци
 - 3,6‰ за поддържане чистотата на териториите за обществено ползване.

Запазва се и стойността на такса-битови отпадъци на 1 съд за 1 година в лева при честота на извозване 1 път седмично.

Ставките на такса-битови отпадъци на Столична община са по-високи от тези на следващите по големина общини: за жилищни имоти на гражданите те са в диапазона 1-1,5‰, а за имоти на предприятията са в диапазона 3,9-5,3 ‰ (на база информация за общини Пловдив, Варна и Бургас).

Фигура 1. Динамика на приходите от такса – битови отпадъци (‰, предх.год.=100)

Източник: Отчети за изпълнението на бюджета на Столична община

По данни за 2012 г. на Столична община се падат 34% от общите постъпления от такса-битови отпадъци в страната. През последните четири години такса – битови отпадъци формира между 80-82 % от приходите от местни такси и между 17-20% от общите бюджетни приходи на Столична община. Динамиката на приходите от таксата в периода 2009-2013 г. следват общите тенденции в бюджетните приходи на общината като до голяма степен определят динамиката на приходите от местни такси. По данни на общината отбелязваният ръст през 2013 г. се дължи на събрани постъпления от предишни години, които към 31.10.2013 г. са 30 649 435 лв. (22,5% от реализираните постъпления от таксата към тази дата).

Върху постъпленията от такса-битови отпадъци положително влияние оказва и възможността за нежилищни имоти на предприятията таксата да се определя по реда на чл.23 и чл.24 от Наредбата за определяне и администриране на местните такси и цени

на услуги, предоставяни от Столична община – т.е. съобразно заявените количества битови отпадъци и респективно чрез пряко договаряне за услугата по събиране и извозване на битовите отпадъци от фирми, различни от фирмите – оператори. Към 31.12.2012 г. са подадени 3 955 бр. декларации по чл.23 и са издадени 1 666 бр. заповеди по чл.24 от Наредбата.

Таблица 6. Приходи от такса битови отпадъци на 1 жител (лв.)

	2007 г.	2008 г.	2009 г.	2010 г.	2011 г.	2012 г.
Средно - България	44,31	52,01	57,84	62,36	67,99	63,55
Средно – общини с население над 100 хил.жители	71,14	82,23	92,14	98,30	101,03	91,02
Столична община	100,30	117,41	131,07	143,43	142,90	120,92
Пловдив	61,15	64,86	74,46	72,49	74,64	82,73
Варна	50,08	66,65	68,53	70,30	72,33	67,82
Бургас	62,46	61,35	86,71	91,00	106,01	97,23

Източник: Отчети за изпълнението на общинските бюджети, НСОБ

Столична община реализира по-високи постъпления от такса – битови отпадъци спрямо средното за страната и средното за най-големите общини в страната (с население над 100 хил.жители). Това се дължи от една страна на по-високия потенциал на общината за генериране на постъпления от таксата, изразяващ се в по-висока данъчна оценка на имотите и по-голяма концентрация на фирми, а от друга страна и на по-високите ставки на таксата. По стойности на този показател за 2012 г. Столична община е изпреварена само от туристически общини като Несебър (384,96 лв./1 ж.), Приморско (368,68 лв./1 ж.), Банско (249,16 лв./1 ж.), Созопол (221,14 лв./1 ж.) и др.

Таблица 7. Структура на постъпленията от такса – битови отпадъци по групи задължени лица

	2009		2010		2011		2012	
	Дома-кинства	Юрид. лица	Дома-кинства	Юрид. лица	Дома-кинства	Юрид. лица	Дома-кинства	Юрид. лица
Средно - България	44,70%	55,30%	43,80%	56,20%	42,90%	57,10%	43,10%	56,90%
Средно – общини с население над 100 хил.жители	40,30%	59,70%	39,50%	60,50%	41,80%	58,20%	42,10%	57,90%
Столична община	29,12%	70,88%	30,18%	69,82%	30,96%	69,04%	35,84%	64,16%

Източник: Проект на НПУО 2014-2020 г.; справки от Дирекция „ПАМДТ“ на Столична община

За Столична община също е валидна наблюдаваната във всички общини ситуация, при която делът на платените от бизнеса средства за такса-битови отпадъци е по-голям от този на домакинствата. Делът на средствата платени от бизнеса в Столична община е по-висок от средните за страната и общините с население над 100 хил.жители поради

по-голямата концентрация на фирми, предвидените в наредбата различни възможности за заплащане на таксата и по-високата данъчна оценка/отчетна стойност на имотите на фирмите в общината.

Фигура 2. Динамика на разходите за управление на отпадъците на Столична община (% , предх.год.=100)

Източник: Отчети за изпълнението на бюджета на Столична община

Разходите за управление на отпадъците на Столична община формират около 15% от общите бюджетни разходи на общината и около 20% от разходите за местни дейности. Динамиката им в периода 2009-2013 г. следва динамиката на приходите от такса-битови отпадъци.

Таблица 8. Разходи за управление на отпадъците на 1 жител и на 1 тон генерирани отпадъци

	2010	2011	2012
<i>Разходи за управление на отпадъците на 1 жс. (лв.)</i>			
Средно - България	47,85	51,78	52,59
Средно – общини над 100 хил.жители	66,81	74,15	70,48
София	67,36	90,43	84,39
Пловдив	64,35	80,25	73,59
Варна	76,53	75,91	73,55
Бургас	67,71	67,42	70,05
<i>Разходи за управление на отпадъците на 1 тон генерирани отпадъци (лв.)</i>			
Средно - България	120,90	145,82	n/a
Средно – общини над 100 хил.жители	184,94	230,44	n/a
София	214,42	303,31	n/a
Пловдив	136,89	220,55	n/a
Варна	189,11	198,87	n/a
Бургас	174,91	199,92	n/a

Източник: Отчети за изпълнението на бюджета на Столична община, НСИ

Столична община изразходва повече средства за управление на отпадъците на 1 жител и на 1 тон отпадъци. Това се обяснява с факта, че тя е една от малкото общини в страната, предлагащи напълно изискванията за предварително третиране на отпадъците, което е свързано с допълнителни разходи. В допълнение към това общината развива и различни схеми свързани с разделното събиране на различни видове отпадъци. Въпреки това, средните разходи на общината са много по-ниски от средните за други големи европейски градове (напр. Париж – 217 евро/тон за сметосъбиране и сметоизвозване и 117 евро/тон за третиране на отпадъците; Руан – 172 евро/тон за сметосъбиране и сметоизвозване и 67 евро/тон за третиране на отпадъците). Структурата на разходите за управление на отпадъците е представена в следващата таблица на база на информация от годишните план-сметки на общината за дейностите по управление на отпадъците.

Таблица 9. Структура на разходите за управление на отпадъците на Столична община

	2011	2012	2013	2014
Събиране на битови отпадъци и транспортиране до депа и други съоръжения за обезвреждане	35,7%	35,7%	34,9%	36,0%
Проучване, проектиране, изграждане, поддържане, експлоатация, закриване и мониторинг на депата за битови отпадъци или др.инсталации или съоръжения за обезвреждане, рециклиране и оползотворяване на	26,3%	27,2%	28,8%	26,0%

	2011	2012	2013	2014
битови отпадъци, вкл. отчисленията по чл.60 и чл.64 от ЗУО				
Поддържане чистотата на териториите за обществено ползване	33,3%	32,3%	32,7%	34,2%
Други	4,7%	4,7%	3,6%	3,8%
Общо	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Източник: Годишни план-сметки на Столична община за дейностите по управление на отпадъците

Структурата на разходите по управление на отпадъците на Столична община се запазва относително стабилна в периода 2011-2014 г. През 2014 г. са предвидени средства за ОП „СПТО”, като същевременно не се планират и средства за транспортиране на балирани битови отпадъци до регионални депа, извън територията на Столична община, както и средства за наем на терени за съхраняване на бали.

Таблица 10. Покритие на разходите за управление на отпадъците с приходи от такса битови отпадъци

	2009	2010	2011	2012
Средно - България	1,17	1,29	1,27	1,17
Средно – общини над 100 хил.жители	1,27	1,48	1,37	1,3
София	2,22	2,15	1,64	1,48

Източник: Отчети за изпълнението на общинските бюджети, НСОРБ

Данните показват, че Столична община събира повече постъпления от такса битови отпадъци, отколкото изразходва като разходи за управлението на отпадъците. Това се наблюдава както средно за страната, така и при най-големите общини в страната.

Столична община от години прие нормативна уредба на местно ниво и даде възможност на юридическите лица, в т.ч. и на бизнеса, да заплащат такса битови отпадъци на количество на база заявени контейнери и честота на извозване на отпадъците, което реши въпроса за заплащане на ТБО в прекомерен размер от юридически лица с висока данъчна оценка. За съжаление обаче, малко общини прилагат този подход, което доведе до възражения от страна на бизнеса и нормативни промени на национално ниво, отнасящи се до определяне на ТБО на база количество както за домакинствата, така и за бизнеса. Ако подобна методика бъде одобрена на национално ниво, това ще доведе до непредвидими негативни последици за бюджета за отпадъци за Столична община и социално напрежение, поради което общината ще настоява в страната да се прилага нейният модел, а не въвеждане на неприложим, особено за големите градове, подход.

Обезпечения за покриване на последващи разходи за затваряне на депата и отчисления за депониране на отпадъци (т.нар. отчисления по чл. 60 и чл.64 от ЗУО)

Съгласно доклад на общината размерът на отчисленията за закриване и следексплоатационна грижа за депото за неопасни отпадъци в кв. „Суходол“ е 3,22 лв./тон и 4,04 лв./тон за депото „Садината“ в съответствие с Наредба № 14 от 15.11.2010 г. (чл.60 от ЗУО). За 2013 г. размерът на отчисленията за всеки тон депониран отпадък беше увеличен от 9 лв./тон на 15 лв./тон съгласно ПМС

№207/16.09.2010 г. Целта на отчисленията е да се намали количеството на депонираните отпадъци и да се насърчи тяхното рециклиране и оползотворяване.

Съгласно отчети на общината към 30.09.2013 г. за отчисления по ЗУО са изразходени съответно 2 521 796 лв.

В резултат от дейностите по предварително третиране на 237 113 тона битови отпадъци за периода от 1.01.2013 г. до 30.09.2013 г. са постигнати следните резултати:

- Намаляване на количествата на отпадъците, предадени за депониране с 57% (136 601 т.) чрез оползотворяване и рециклиране;
- Намаляване на размера на отчисленията по ЗУО от увеличеното количество предадени битови отпадъци за рециклиране и оползотворяване с 2 600 888 лв.

Публични проекти в областта на управлението на отпадъците

Столична община изпълнява най-големия проект, финансиран по линия на ОПОС 2007-2013 г. в България - Проект „Интегрирана система от съоръжения за третиране на битовите отпадъци на Столична община“.

С решение от 01.07.2011 г. на Европейската комисия е одобрено финансирането на първа фаза от проекта. В тази фаза на проекта се включва: изграждане на депо за неопасни отпадъци, инсталация за третиране на зелени отпадъци, инсталация за третиране на био-отпадъци, инженерна инфраструктура и други съпътстващи проектни дейности.

На 20.12.2012 г. Европейската комисия одобри за финансиране втори етап на проекта. Този етап включва изграждането на Завод за МБТ. На 6.03.2013 г. е подписано споразумение към първоначалния договор за безвъзмездна помощ. На 12.08.2013 г. бе подписан договор за заем от ЕИБ за осигуряване на съфинансиране на втората фаза на проекта.

Източниците за финансиране на проекта са както следва:

Източник	Сума (лв.)	Дял
Финансиране от ЕС и националния бюджет	291 537 381,94	84,26%
Собствен принос на Столична община, вкл. заем от ЕИБ	54 459 985,66	15,74%
Общо разходи за проекта с ДДС	345 997 367,60	100%

От сключването на договора за безвъзмездна помощ до 31.03.2015 г. общо извършените разходи по първа и втора фаза са на стойност 159 млн. лв.

Съгласно постигнатите към настоящия момент договорености с ЕК във връзка с разработването на ОПОС 2014-2020 г. за изграждане на инсталация за изгаряне на RDF гориво към Столичната топлофикация е предвидена инвестиция в размер на 60 млн. евро.

Столична община е сключила договор с ПУДООС за безвъзмездна финансова помощ в размер на 29 880 978 лв. за изпълнението на Проект „Закриване и рекултивация на депо за битови отпадъци – с.Долни Богров“. Проектът се изпълнява на три етапа в рамките на периода 2012-2015 г. Първият етап от рекултивацията е завършен през м.октомври 2013 г. и е издадено разрешение за ползване. През 2014 г. е въведен в експлоатация

етап от изпълненото строителство, включващ клетка 3 с капацитет 428 609 м³. Остава да се въведе в експлоатация клетка 2 и довърши биологичната рекултивация по проекта.

7.4. Основни изводи и препоръки

- ✚ На територията на СО е създадена добра организация и стабилна основа по отношение на разделното събиране на почти всички видове битови отпадъци, за които общината има ангажменти, произтичащи от националното законодателство.
 - ✚ В общината се прилага напълно принципът „замърсителят плаща” относно строителните отпадъци и утайките от ПСОВ.
 - ✚ Принципът „замърсителят плаща” се прилага частично по отношение услугите, свързани с битовите отпадъци поради технически проблеми, свързани с измерване на точното количество изхвърлени битови отпадъци, особено от домакинствата. СО е създала нормативна възможност за юридическите лица да заплащат услугите по организирано сметоизвозване на база количество чрез предварителна заявка или чрез самостоятелно организиране на транспортирането им. Тя е една от малкото общини в страната, предвиждащи подобна възможност.
 - ✚ Принципът „Разширена отговорност на производителя” се прилага на територията на общината за 6 групи МРО, като общината е сключила договори за сътрудничество с организации за оползотворяване и за 6-те вида МРО.
 - ✚ Изключително важни за организиране на системите за разделно събиране на отпадъците от хартия и картон, метали, пластмаса и стъкло, са договорите, сключени от кмета на СО с организациите за оползотворяване на отпадъци от опаковки, на основата на специално Решение на Столичен общински съвет.
 - ✚ Столична община реализира едни от най-високите приходи от такса битови отпадъци на 1 жител в страната. Общината прави и едни от най-високите разходи на тон отпадъци, което е свързано с изпълнението на европейските изисквания за предварителното третиране на отпадъците и с развитието на различните системи за разделно събиране на отпадъци. Общината изпълнява и най-големия публичен проект в страната за изграждането на интегрирана система за управление на отпадъци.
 - ✚ Проблемите за ритмичното почистване и извозване на смесените битови отпадъци, които възникват от възлагане на обществените поръчки за осъществяване на тези дейности на външни изпълнители, периодично създават рискове за възникване на критични ситуации на територията на столицата и поставят ръководството и администрацията на общината в много затруднено положение.
- За усъвършенстването на системите за организирано сметосъбиране и разделно събиране на битовите отпадъци, при разработването на мерките в програмата за управление на отпадъците на общината до 2020 г. могат да се вземат предвид следните препоръки:
- ✚ В проекта на Наредба за управлението на отпадъците, в раздела за биоотпадъците е необходимо да се регламентира задължението на кмета да публикуват

местонахождението на местата, определени за предаване на разделно събрани зелени отпадъци от домакинствата, обхванати от системата за разделно събиране на биоотпадъци.

- ✦ Целесъобразно е пилотният проект за разделно събиране на опасните битови отпадъци да се разшири, като се увеличи честотата на предлаганата услуга по райони.
- ✦ Целесъобразно е ОП „СПТО“ да подготви и проведе процедурите, за да се сертифицира и по системите за управление на околната среда и системите за безопасни условия на труд.
- ✦ Нормативно регламентиране в общинска наредба на изискванията към пунктовете за вторични суровини, поставяне на изисквания за представяне на информация на СО за количествата събрани и предадени за рециклиране и друго оползотворяване отпадъци от хартия и картон, метали, пластмаса и стъкло и конкретни глоби за неспазване на тези изисквания.
- ✦ Подобряване на сътрудничеството между СО и пунктовете за приемане на четирите отпадъчни потока чрез сключването на договори/доброволни споразумения, в които да се поставят ангажиментите на двете страни в усилията за разделно събиране на отпадъците и ограничаване на кражбите от контейнерите. Посочените пунктове могат да се използват и като площадки по чл.19, ал.3., т.11 от ЗУО.
- ✦ Препоръчително е за малки количества ОСР от ремонтни дейности на домакинствата (напр. 3 куб.м.), както и за ЕГО да се осигури от СО възможност за безплатното им извозване от домовете срещу предварителна заявка в рамките на няколко дни и по предварително установен график.
- ✦ Да се проведе широка информационна кампания за разделното събиране и изхвърляне на отпадъци от сгурия и пепел от домакинствата в районите, в които такова се организира.
- ✦ Столична община да възложи технически, институционални и финансови анализи за възможностите за извършване на дейностите по почистване, събиране и извозване на смесените битови отпадъци от общинско предприятие и план за действие, необходим за прилагане на такъв подход.
- ✦ Столична община да продължи да предлага възможност на бизнеса и другите юридически лица да заплащат услугите за битовите отпадъци на база количество, да осъществи пилотни проекти за въвеждане на заплащане на база количество в квартали с ниско строителство и да отстоява позиции за запазване на модела за определяне на такса битови отпадъци.
- ✦ С оглед осъществяване на пилотни проекти за въвеждане в отделни подходящи райони на общината на заплащане на ТБО на база количества и от домакинствата, е целесъобразно да се предложат промени в ЗМДТ, с които да се регламентира ТБО да може да се определя не само за отделните населени места от общината, но и за обособени райони от общината.

Приложение № 1

Имущество и съоръжения, свързани с третиране на отпадъците, предоставено от Столичен общински съвет за управление от ОП "Столично предприятие за управление на отпадъците"

1. Депо за безопасни отпадъци с пречиствателна станция за инфилтратата на площадка "Садината" - завършване на строителството през м. декември 2012 г.
2. Инсталация за компостиране на разделно събрани биологични (хранителни) отпадъци на площадка "Хан Богров" с капацитет 24 000 тона годишно - завършване на строителството през м. декември 2013 г.
3. Инсталация за компостиране на разделно събрани градински - "зелени" отпадъци на площадка "Хан Богров" с капацитет 20 000 тона годишно - завършване на строителството през м. декември 2013 г.
4. Завод за механично биологично третиране (МБТ) с производство на RDF гориво на площадка "Садината" - завършване на строителството – м. юли 2014 г.

Съставни части и характеристики на съоръженията за преработка на битовите отпадъци на територията на Столична община:

т. 1. Депо за безопасни отпадъци с пречиствателна станция за инфилтратата на площадка "Садината":

- Питейно-битово водоснабдяване
- Промислено и противопожарно водоснабдяване
- Електрозахранване на площадката
- Депо за неопасни отпадъци

1) Обслужваща зона: контролно-пропускателен пункт и кантар, административна сграда, гараж, работилница, паркинг, трансформаторна станция

2) Дренажна система за инфилтрат

3) Дренажна система за повърхностни води

4) Дренажна система за подпочвени води

5) Система за събиране на газа и горелка

6) Пречиствателна станция за отпадни води (ПСОВ)

7) Клетки 1 и 2 на депото - изградени към настоящия момент и клетки 3 и 4 предстоящи за изграждане

Автомобилен парк - предстои закупуване на:

- Булдозер - бр. 1
- Колесен товарач - бр. 1
- Компактор - бр. 1
- Камион - бр. 1
- Багер-товарач - бр. 1

- Авто-вишка - бр. 1

т. 2. Площадка Хан Богров - Инсталация за компостиране на разделно събрани биологични (хранителни) отпадъци на площадка "Хан Богров" и Инсталация за компостиране на разделно събрани градински - "зелени" отпадъци на площадка "Хан Богров", със срок за завършване на строителството м. декември 2013 г.

- Приемна зона, с включени съпътстващи сгради и съоръжения

- Инсталация за разделно събирани "зелени" отпадъци, капацитет 20 000 т/г, с включени съпътстващи сгради и съоръжения

- Инсталация за разделно събирани хранителни "био-отпадъци", капацитет 24 000 т/г с включени съпътстващи сгради и съоръжения

- Площадкова инфраструктура:

1) система за водоснабдяване

2) система за електрозахранване

3) осветление и пътища

4) зелени площи

т. 3. Завод за механично биологично третиране (МБТ) с производство на RDF гориво на площадка "Садината" - в процедура за избор на Изпълнител.

След приключването ѝ и подготовката на Работен проект ще се уточни списъка с оборудването и машините към съоръжението.

8. Информирание на обществеността по въпросите на управление на отпадъците

Количеството на генерираните отпадъци може да се разглежда като показател колко ефективно е обществото, специално по отношение на използването на природните ресурси и за избора на най-подходящи методи за третиране на отпадъците.

Поради това информирането на обществеността и бизнеса за необходимостта и ползите от намаляване на количеството генерирани отпадъци и оползотворяване на отпадъците има ключово значение за успеха и добрите резултати на системите за управление на отпадъците съобразно йерархията за тяхното управление. В различните страни с добри постижения в разглежданата област има разнообразни примери за успешни информационни кампании и различни подходи, но всички те имат в основата си две важни характеристики - планиране и постоянство.

Настоящият анализ разглежда практиката на Столична община през последните пет години във връзка с дейности, целящи информиране, консултиране и взаимодействие с обществеността за постигане на поставените цели за предотвратяване и намаляване на количествата отпадъци и използване на отпадъците като ресурс.

Анализът се концентрира върху следните въпроси:

- Наличие на стратегически подход за информиране на обществеността и планиране на дейности в тази област
- Проведени информационни кампании
- Използвани методи и форми за информиране на гражданите и фирмите за предоставяните от общината услуги в областта на управление на отпадъците

В края на анализа са посочени основни изводи и препоръки.

8.1. Планиране на действия за информиране на обществеността и бизнеса

Съгласно нормативните документи на общината, функциите, свързани с информиране на обществеността за дейността и услугите на Столична община в областта на отпадъци и за насърчаване на екологосъобразно отношение към отпадъците сред гражданите на столицата, се изпълняват от Дирекция „Управление на отпадъци“. Дирекцията отговаря за цялостното изпълнение на политиката на общината по управление на отпадъците, участва в разработването, актуализирането и изпълнението на стратегии и програми, свързани с управлението на дейностите по отпадъците, вкл. дейности и мерки, свързани с информиране на обществеността и бизнеса.

Столичен инспекторат е структура в общинската администрация, която осигурява и подпомага изпълнението на контролните функции на кмета на общината. Съгласно Правилника за организацията и дейността на Столичен инспекторат, функциите на инспектората са да реализира контрол по спазването от страна на всички юридически и физически лица на територията на Столична община на нормативните актове на Столичен общински съвет, на законите и подзаконовите нормативни актове, както и на договори, по които Столичната община е страна, когато такива функции са му

възложени от кмета на Столична община или от Столичен общински съвет. Инспекторатът съдейства в рамките на правомощията си и на всички лица на територията на Столична община при предотвратяване на нарушения или преодоляване на последиците от нарушения на нормативно установения ред. Изпълнявайки функциите си, служителите на Инспектората осъществяват текущ, превантивен и последващ контрол, дават писмени предписания, следят за изпълнението им и осъществяват административно-наказателна дейност по предвидения законов ред.

В Правилника за организация и дейността на СИ не са възложени функции във връзка с провеждане на информационни и образователни кампании за населението. На практика обаче част от тази дейност се извършва от инспектората, който предоставя информация за управление на отпадъците чрез интернет сайта си, организира ежегодни кампании и други.

Столична община информира обществеността и бизнеса относно управлението на отпадъците чрез разнообразни методи и инструменти съобразно мерките и дейностите, включени в общинските секторни стратегически и планови документи.

• ***Стратегия за дългосрочно управление на битовите отпадъци на Столична община***

Стратегията за дългосрочно управление на битовите отпадъци на Столична община е приета с Решение № 208/22.03.2007 г. на Столичен общински съвет. В Стратегията са определени една генерална цел и две стратегически цели. Втората стратегическа цел е пряко съотнесима към темата на настоящия анализ, а именно *„Дялото население, институциите и бизнесът на територията на Столична община да имат отговорно поведение по отношение управлението на отпадъците“*.

Стратегията съдържа две Програми с мерки - за всяка една от двете стратегически цели. Програма 2 включва групи мерки за постигане на стратегическата цел, сред които редица мерки, свързани с информиране и участие на обществеността относно управление на отпадъците.

За жителите на Столичната община са предвидени следните мерки:

- ❖ Провеждане на информационни кампании, които да подобрят познаването от страна на населението на проблемите, свързани с управление на отпадъците, добрите практики за тяхното решаване и съществуващата общинска нормативна база, и да повишат интереса на гражданите да спазват и прилагат установените правила и изисквания. Цел на информационните кампании ще е мотивиране на гражданите да прилагат техники и да полагат усилия, например за съзнателно участие в системите за разделно събиране на отпадъците (информационни кампании съвместно с организациите по оползотворяване на специфичните видове отпадъци, с които СО сключва договори за разделно събиране на отпадъците); производството на компост; отказ от допълнителни опаковки, когато това не е необходимо; опазване от повреждане и унищожаване на контейнерите за общо и разделно събиране на отпадъци и др.
- ❖ Повишаване ролята на гражданското общество в решаването на проблеми с отпадъците чрез следните мерки:
 - провеждане на социологическо проучване, отчитащо мнението на жителите на Столична община за съществуващите проблеми, начините на тяхното решаване и тяхната удовлетвореност от постигнатите резултати

- провеждане на дни на отворените врати в отделните населени места и столичните райони за консултиране с населението за съществуващите проблеми
- разработване на комуникационна стратегия за информиране на населението и бизнеса, в съответствие с която да се провеждат информационните кампании.

За организациите за оползотворяване, с които Столична община сключва договори, се предвижда включване на клаузи в договорите за провеждане на образователни и информационни кампании сред целевите групи, както самостоятелни, така и съвместни между общината и съответните организации.

• **Проект на комуникационна стратегия за управление на отпадъците**

През 2008 г., в изпълнение на мярка, включена в Стратегията за дългосрочно управление на битовите отпадъци, Столична община взема решение за изготвяне на *Комуникационна стратегия за управление на отпадъците на Столична община за периода 2009-2013 г.* Задачата за разработване на стратегията е възложена на фирма „Тритон МКК“. Изготвеният документ остава в проектен вариант и не е приет с решение на Общинския съвет.

В самото начало на документа е посочено, че изискваният съгласно Техническата спецификация период на комуникационната стратегия е относително дълъг и изготвянето на работеща стратегия за такъв период е теоретично възможно, но практически нереализируемо. Според разработващия екип, реалистичен вариант би бил стратегията да е планирана детайлно за 5-годишен период, а препоръките за периода след това да се приемат като обща рамка, която подлежи на преоформяне в зависимост от променливите. Така Комуникационната стратегия е разделена на три етапа. Според документа, първи етап с продължителност 2 години обхваща належащо приоритетните дейности, свързани с непосредствените и най-видими проблеми с отпадъците на столицата. Втори етап с продължителност 3 години е естествено продължение на първи етап и обхваща дейности от второ ниво на приоритетност. Последният трети етап е с дългосрочен обхват и съдържа практики за дълбочинна комуникация, както и осъществяване или доразвиване на по-машабни инфраструктурни, законодателни, административни и други съпътстващи дейности, които са в полза на по-доброто управление на столичните отпадъци.

За всеки етап са представени комуникационни цели и списък с тактики към всяка цел.

В документа се посочва, че в първия етап стратегията *„съдържа множество разнородни и разнопосочни действия, чиято основна цел е да създадат предпоставки за промяна на обществените нагласи и постепенно градиране до достигане на ниво на конструктивно отношение към отпадъците“*. За първия краткосрочен етап са посочени осем комуникационни цели и са изброени редица тактики/дейности за тяхното постигане. Липсва обаче План за действие с конкретни мерки, срокове за изпълнение, размер на финансовите ресурси и отговорници.

Подходът е същият и за втория етап, за който са посочени шест комуникационни цели. Посочва се, че *„Основната цел в стратегията за управление на отпадъците в София през втория етап е създаване на култура, която разбира нуждата от намаляване на количеството отпадъци, които годишно произвежда всеки жител на столицата и постигане по този начин на реалното намаляване на общото количество битови отпадъци. На този етап искаме също да подобрим институционалното взаимодействие по въпросите на екологията и поставянето ѝ сред приоритетите на*

локалните и националната администрация“.

Както беше споменато по-горе, Комуникационна стратегия не е приета и на практика остане неизползван документ.

- **Актуализирана програма за управление на отпадъците на Столична община за период 2009-2014 г.**

Актуализираната програма за управление на отпадъците на Столична община за период 2009-2011 г. е приета с Решение № 668/29.10.2009 г. на Столичен общински съвет. С Решение № 645/20.12.2012 на СОС срокът на действие на Актуализираната програма е удължен до 13.07.2014 г.

Програмата съдържа План за действие, който включва конкретни дейности и мерки към посочените в Програмата цели. Дейности за информиране и участие на обществеността са планирани в рамките на почти всички цели, по-конкретно за:

- Предотвратяване и намаляване на образуването на отпадъци
- Увеличаване на количеството рециклирани и оползотворени отпадъци
- Подобряване на организацията по разделяне, временно съхранение, събиране и транспортиране на отпадъци
- Екологосъобразно обезвреждане на отпадъците
- Предотвратяване и намаляване на риска от стари замърсявания с отпадъци
- Управление на специфични потоци отпадъци

- **Договори с организациите за оползотворяване на отпадъци**

Столична община сключва договори с организации за оползотворяване на отпадъци и фирми за събиране на масово разпространени отпадъци. В съответствие с приетите мерки в Стратегията за дългосрочно управление на битовите отпадъци на Столична община и с нормативните изисквания, общината включва в договорите с фирмите клаузи за задължителни информационни и образователни кампании с насоченост към различни целеви групи (домакинства, административни, социални и обществени сгради, заведения за обществено хранене, търговски обекти и обекти за отдих, забавления и туризъм) относно прилаганите системи за разделно събиране на отпадъци, ползите от разделното събиране и постигнатите резултати. Общината изисква също фирмите да внасят план-график за предстоящите кампании в началото на всяка година и тримесечни отчети за дейността, вкл. отчет за проведени информационни кампании. В съответствие със собствените си програми за информационни кампании ООО могат да развиват и други информационни дейности на територията на Столична община, насочени към образователни институции - детски градини, училища, университети, както и други допълващи дейности, които считат, че са полезни за активизиране участието на населението и подпомагат екологичното образование на гражданите, но при условие, че посланията им са съвместими с общите информационни кампании на общината.

По този начин общината възлага на организациите за оползотворяване изпълнение на мерки за образование и информиране на населението (в неговата цялост и по целеви групи). Този подход на възлагане чрез договори се оказва удачен, още повече, че общината е предвидила и мерки за контрол на изпълнението на възложените задачи.

Аналитичният преглед на стратегическите и плановите документи на общината показва, че работата с обществеността и бизнеса е сред основните стратегически цели на

Столична община в областта на управление на отпадъците. Образователно-информационната дейност е включена в плановите документи на общината и се реализира основно чрез възлагане на различни мерки и дейности на организациите за оползотворяване, с които общината сключва договори, както и чрез собствени инициативи.

8.2. Информационни кампании и дейности

Проучването на практиката в Столична община и анализът на събраната информация показват, че провежданите през последните 5 години информационни кампании във връзка с управление на отпадъците на територията на общината са част от интегриран и последователен подход в изпълнение на Стратегията за дългосрочно управление на битовите отпадъци на Столична община и Актуализираната програма за управление на отпадъците на Столична община за периода 2009-2014 г. Различни целеви кампании и информационни дейности се провеждат в рамките на мерките, включени към съответните цели за отпадъците, посочени в Програмата.

Цел: Предотвратяване и намаляване на образуването на отпадъци

Столична община провежда периодично информационни и образователни кампании за ползите от предотвратяване образуването на отпадъци и намаляване на дела на рециклируемите материали в битовите отпадъчни потоци. Действията се определят ежегодно съобразно клаузите в договорите с организациите по оползотворяване на отпадъци и техните годишни планове.

Общината насърчава участието на обществеността в процеса на управление на отпадъците и чрез финансиране на дейности, инициирани от структурите на гражданското общество. За целта през 2009 г. Столична община въвежда Програма Европа, в рамките на която на конкурсен принцип със средства от общинския бюджет всяка година общината финансира проекти на граждани и граждански сдружения, включително такива, които допринасят за повишаване на общественото съзнание и активност за необходимостта от предотвратяване и намаляване на образуването на отпадъци и решаване на проблеми, свързани с отпадъците на територията на Столична общината. Оценката на общинските експерти е, че Програмата се е утвърдила като успешен инструмент за насърчаване взаимодействието между структурите на гражданското общество и местната власт.

Цел: Увеличаване на количествата рециклирани и оползотворени отпадъци

❖ Събиране, съхранение и третиране на опасни отпадъци от домакинствата

В изпълнение на изискванията на Закона за управление на отпадъците във връзка с въвеждане на системата за събиране, съхранение и третиране на опасни отпадъци от домакинства, на база сключен договор с „БалБок Инженеринг“ АД, през 2012 г. Столична община стартира изпълнението на пилотен проект за разделно събиране на опасни отпадъци от домакинствата.

Общината провежда кампания сред населението за запознаване с услугите, предоставяни от общината за събиране на такива отпадъци. Изготвени са информационни материали, запознаващи подробно населението с видовете опасни отпадъци от домакинствата и начините за тяхното предаване от страна на гражданите. Разпространението на брошурата се извършва по два начина.

Отпечатан е тираж 4000 бр., който е разпространен сред населението. Брошурата е качена на видно място на интернет страницата на Столична община в секцията на Дирекция „Управление на отпадъците“ и на интернет страницата на Столичен инспекторат и на „БалБок Инженеринг“ АД. Открит е универсален телефонен номер 0700 11 750 и е сформиран център за обслужване на гражданите от фирмата изпълнител. Изготвен и съгласуван график на Мобилния събирателен пункт, за всеки от 24-те района на Столична община, е публикуван на интернет страницата на Столичен инспекторат и на фирмата изпълнител.

❖ **Въвеждане на домашно компостиране в еднофамилни къщи на територията на Столична община**

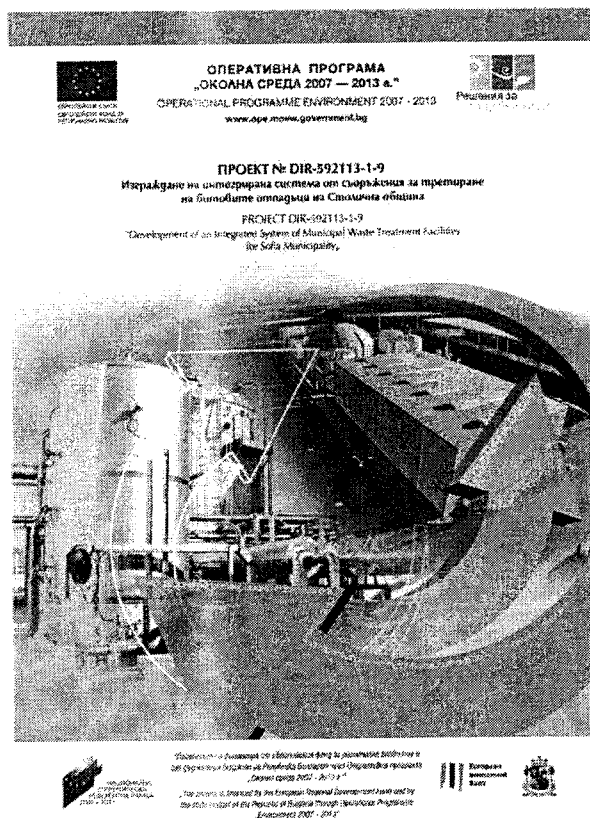
През 2009 г. стартира проект за „Въвеждане на домашно компостиране в еднофамилни къщи на територията на Столична община“, с обхват 5 района на общината. Основна цел на проекта е да се намали количеството депонирани биоразградими битови отпадъци и да се създаде екологичен начин на мислене сред жителите. На домакинства са предоставени 700 компостера. Като продължение на успешния проект, през 2010 г. са предоставени нови 700 компостера на домакинствата в шест столични района, както и 700 броя биологични активатори. През 2011 г. продължава реализацията на проект „Утвърждаване на фамилното компостиране на територията на СО“, като проектът вече обхваща всички 24 столични райони. Закупени са 3000 компостера за фамилно компостиране с обем 600 л., 20 компостера за паркове, 3000 активатори. През 2012 г. и 2013 г. Столична община предоставя допълнително 3600 компостера и 3600 активатора. Компостерите се доставят поетапно в 24-те района на Столична община, които имат ангажимент да ги предоставят на домакинствата, които предварително са заявили желание да получат такива. Освен компостери домакинствата получават също и активатори, които стимулират процеса на разграждане на отпадъка в компостера, както и наръчник за компостиране.

Във връзка с тази мярка Столична община провежда **кампания за повишаване на обществената осведоменост относно домашното компостиране.**

Идентифицирани са целевите групи и са подготвени информационни материали какво представлява домашното компостиране, какви са ползите от него и как може да се осъществи. Отпечатани и разпространени сред целевите групи са:

- Анкетна карта за допитване до гражданите относно готовността и желанието за домашно компостиране
- Информационна брошура „Компостирането – лесно, икономично и практично“
- Наръчник за компостиране
- Стикери с логото на Столична община

Отпечатаните материали, както и допълнителна информация по темата са достъпни в електронен вариант на интернет страницата на Столична община¹. Към тях има линкове и от интернет страниците на някои от районните администрации.

Кметът на Столична община и служители от Дирекция „Управление на отпадъци“ участват в официални събития, организирани в рамките на кампанията за предаване на контейнерите за домашно компостиране на избраните домакинства.

За популяризиране на ползите от фамилното компостиране в метростанциите е излъчен образователен филм, показващ начина, по който може да се компостира органичните отпадъци.

В рамките на кампанията се предоставя също информация и за възможни практики за предотвратяване на отпадъците и екологосъобразно третиране на битови отпадъци.

В края на всяка година общината прави оценка на резултатите от проведената кампания и планира дейности и средства за следващата година. Ефективността на провежданата кампания на обществената осведоменост не може да бъде оценена

¹ sofia.bg/pressecentre/images/narychnik_low_res.pdf

чрез количествена мярка на компостирани отпадъци, затова общината използва други показатели, като брой раздадени компостери и количество събрани биоразградими отпадъци на територията на различните райони. В резултат на популяризиране на домашното компостиране чрез посочените форми на информиране, за периода 2009-2013 г. общият брой раздадени компостери достига 8000 броя.

Цел: Подобряване на организацията по разделяне, временно съхранение, събиране и транспортиране на отпадъци

Столична община прилага добре планиран и последователен подход за информиране и насърчаване на гражданите да събират разделно отпадъците си и **провежда редовно кампании за разделно събиране на отпадъците**, като за целта използва два основни подхода. Първият подход е участие в съвместни кампании с организациите за оползотворяване на отпадъци от опаковки (ОООО), с които общината е сключила договори. При втория подход общината сама организира и провежда такива кампании. При всички случаи общината осигурява разпространение на информация за хода на кампаниите чрез различни информационни канали – съобщения и интервюта в национални медии, интернет страницата на общината и други. Дирекция „Управление на отпадъците“ координира организирането и провеждането на кампаниите.

По-долу са посочени няколко от кампаниите за разделно събиране на отпадъците в Столична община през последните пет години, които илюстрират двата подхода на организация на тези кампании.

❖ **Кампания „Започни годината на чисто“**

През декември 2009 г. Столичната община съвместно с колективните организации по оползотворяване „Елтехресурс“ АД и „Екобатери“ АД организират кампания за събиране на излязло от употреба електрическо и електронно оборудване (ИУЕЕО) и пилотно събиране на негодни за употреба батерии и акумулатори (НУБА). Кампанията е под надслов „Започни годината на чисто!“ и призовава населението, фирмите и администрациите да предадат за рециклиране ненужното електрическо и електронно оборудване и батерии. Кампанията е открита от кмета на общината на официално събитие, широко отразено в средствата за масово осведомяване. Отворен е телефон за приемане на заявки за събиране на излязло от употреба електрическо и електронно оборудване. Изготвен и публикуван е график и списък на местата за предаване на ИУЕЕО и НУБА.

Тази кампания дава начало на поетапно въвеждане на система за събиране на НУБА и за популяризиране на въведената през същата година система за събиране на ИУЕЕО в Столична община.

❖ **Кампания „Лесно, весело, разделно“**

Кампанията „Лесно, весело, разделно“ е проведена в 10 столични района в периода април–май 2010 г. и е насочена основно към младите хора и най-вече към учениците, като целта ѝ е да помогне за изграждането на трайни навици за разделно събиране. Кампанията се организира от „Екобулпак“ със съдействието на Столична община и е внимателно планирана, като за целта е наета професионална консултантска агенция Go Green Communications.

Кампанията включва атрактивни нетрадиционни форми на комуникация и е широко отразена в национални медии. По време на кампанията млади момчета и момичета, облечени като контейнери за разделно събиране, раздават на ученици информационни материали по темата под формата на балон-листовка, от който след като се надуе, могат да се прочетат правилата за разделно събиране и за участие в специалната компютърна игра „Разделител разбивач“.

Компютърната игра е качена на интернет страницата на „Екобулпак“ и тренира децата как да събират разделно и кой отпадък в какъв контейнер се изхвърля. Всеки ден първите трима с най-добро време печелят специални награди - фланелка, купа от рециклирано стъкло, тетрадки от рециклирана хартия.

След приключване на кампанията, нейните резултати са оценени въз основа на броя включили се участници и разпространените материали и разпознаваемостта ѝ сред младите хора. Кампанията се оценява като много успешна – тя достига пряко до 60 000 души, основно ученици. Доказателство за креативността и успеха ѝ е и връчването на награда “PR Приз 2011 г.” - първо място в най-конкурентната категория „Обществено значима PR кампания за 2010 г.“.

❖ **Кампания за информиране относно системата за събиране на едрогабаритни отпадъци (ЕГО)**

През 2013 г. Столична община въвежда събиране и транспортиране на ЕГО, като предприема информационна кампания за информиране на гражданите за въведения график чрез интернет страницата на Столичен инспекторат, чрез информационни брошури, изготвени от фирмите-оператори и раздадени на населението, както и чрез информация, предоставена от общината за средствата за масово осведомяване. На жителите на общината се разяснява, че следва да поставят едрогабаритните отпадъци от домакинствата в непосредствена близост до контейнерите за битови отпадъци един ден преди събирането и извозването им по обявените графици, както и това, че изхвърлянето на ЕГО извън графика е нарушение и се санкционира по реда на Наредбата за поддържане и опазване на чистотата и управление на отпадъците на територията на Столична община.

В резултат на проведената кампания населението на общината повишава осведомеността си относно този вид отпадъци и начините за събирането му и количеството приети едрогабаритни отпадъци през 2013 г. е 30 867 тона.

❖ **Кампания „Стара хартия за нова книга“**

Кампанията се провежда през 2013 г. и е организирана от „Екопак България“ АД, Столична община и книжен център „Гринуич“. Кампанията е насочена основно към децата. В кампанията са привлечени активно и други партньори (БТВ Медиа Груп, издателство „Ентусиаст“, „Книгомания“ и др.). Организиран е детски празник под надслов „Стара хартия за нова книга“, като основната идея е децата да предават хартия и за това получават нова книга. Кметът на Столична община е патрон на празника и участва заедно с внука си. На специално създадените за целта пунктове доброволци претеглят и събират донесената хартия в осигурените от „Екопак“ сини контейнери. Празникът включва също интерактивно шоу, фокусници, представящи

вълшебните контейнери на „Екопак“, вокално-театрална формация, много тематични викторини за отпадъците, награди и други. На разположение е и 3D Екобус на „Екопак“ за интерактивно обучение относно разделно събиране на отпадъци. Резултатите от кампанията са положителни - събрани са 13 тона стара хартия, а 2520 деца получават нови книги.

❖ **Кампания „Разделно събиране на отпадъци“**

В началото на 2014 г. Столична община сключва нови договори с Организацията за оползотворяване на отпадъци от опаковки. С новите договори на организацията са възложени допълнителни дейности и отговорности във връзка с разделното събиране на отпадъци.

През март 2014 г. Столична община стартира подготовка на кампания за населението „Разделно събиране на отпадъците“. Изработено е лого на кампанията, открит е специален телефон, изработени са аудио-клипове и е привлечен медиен партньор – сключен е договор с „Дарик радио“ за излъчване на клиповете. Кампанията стартира официално на 1 юли и е с продължителност три месеца. На началната интернет страница на общината е поставено логото и с линк от него гражданите могат да получат подробна информация за обхвата и предстоящите дейности във връзка с новите договори. Предоставя се информация за контакти с ООО, за местата, на които са поставени контейнерите за разделно събиране и т.н. Като част от кампанията общината провежда допитване до населението чрез телефон и електронна форма за обратна връзка на интернет страницата за местата за поставяне на контейнери за разделно събиране на отпадъци.

Привлечената медия „Дарик радио“ излъчва образователни и информационни клипове, чрез които на гражданите се посочват ползите от разделното събиране на хартия, стъкло, метали и пластмаси и се насърчава активно участие както в разделното събиране на отпадъци, така и в контрола по неговото изпълнение от страна на фирмите за събиране на отпадъците. Клиповете са достъпни и на интернет страницата на общината.

❖ **Обучение за разделно събиране на отпадъци**

Обучението за разделно събиране на отпадъци е приоритетна дейност в работата с обществеността на Столична община в сектор Отпадъци. Във връзка с изискванията на Закона за управление на отпадъците и задължението на всички административни, социални сгради, училища, детски градини и други да събират разделно отпадъците от опаковки и отпадъчни материали от хартия и картон, пластмаси, метали и стъкло и да ги предават на лицензирани фирми общината провежда образователни инициативи, насочени към конкретни целеви групи. Например през 2013 г. Столичен инспекторат с подкрепата на ”Мева България” АД организира обучения в три училища в райони ”Люлин”, ”Лозенец” и ”Оборище” за ползите от разделното събиране на отпадъци, под формата на забавни викторини и игри.

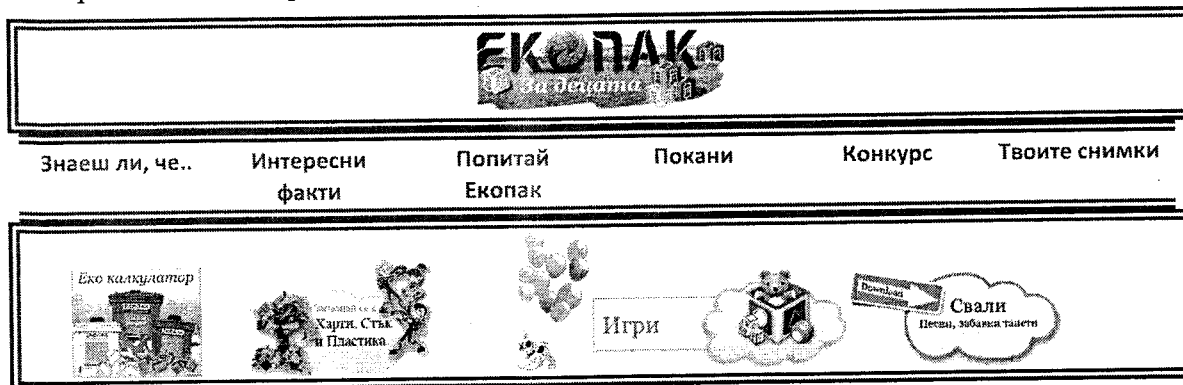
Все пак, в Столична община в голямата си част тази дейност се изпълнява чрез възлагане на организацията за оползотворяване на отпадъците, а общината информира населението за функциите на тези организации и възможностите, които предоставят, и осъществява контрол по изпълнение на възложените клаузи.

Анализът на наличната информация и отчетите на ООО показват, че изпълняват изискванията, като прилагат мерки, насочени както общо към потребителите, така и

към специфични целеви групи (медии, деца и младежи, жители в еднофамилни къщи и др.) в различни направления. Прави впечатление професионалният подход при разработване на образователните и информационните материали и организиране на инициативи. По-долу са посочени няколко примера в тази област.

Обучителни материали и инициативи за деца

В допълнение на богатата обща информация за разделното събиране на отпадъци на интернет страниците на организациите за оползотворяване, на интернет страниците на „Екопак България“ и „Булекопак“ има отделни секции за деца, в които чрез различни подходящи материали, викторини и игри се предоставя обучение за разделното събиране на отпадъците.

„Екопак“ провежда обучение на деца и чрез пътуващ 3D екобус, в който чрез мултимедийни презентации децата научават полезни съвети за разделно събиране на отпадъците и опазване на природата.

Цел: Предотвратяване и намаляване на риска от стари замърсявания с отпадъци

❖ Кампания за пролетно почистване на Столична община

Най-широко известна сред населението е ежегодната кампания на Столична община за пролетно почистване на територията на общината. Кампанията е част от дългосрочната стратегия на общината за привличане на населението в дейностите по управление на отпадъците и се провежда традиционно през месец април. За организацията на кампанията отговаря Столичен инспекторат, който изготвя подробна програма и графици за провеждане на кампанията. Всяка година кампанията има мото и лого. Например, през 2012 г. мотото е „Чисти с мен“, през 2014 г. – „Включи се и ти“. Изработват се информационни брошури и плакати, като и рекламни продукти (шапки, тениски) и се осигуряват чували и ръкавици. Осигурява се широка медийна разгласа в печатни и електронни средства за масово осведомяване. Отпечатва се листовка с призив-обръщение към гражданите на столицата за участие в пролетното почистване от кмета на Столична община, която се разпространява сред жилищните и нежилищните сгради на територията на цялата

община. Кампанията стартира официално с хепънинг (през 2013 г. в Борисовата градина, през 2014 г. в парк „Займов“).

Столичен инспекторат предоставя много подробна информация за кампанията и чрез своя сайт. През последните две години дори изработва специален тематичен сайт за кампанията², в който обществеността може да се информира за всички въпроси, свързани с организацията, провеждането и отчитането на кампанията.

След приключване на дейностите по почистване Столичен инспекторат обобщава и публикува на интернет страницата резултатите от проведената кампания. През 2013 г. в кампанията участват 49 608 граждани, значително повече в сравнение с предходни години. Фирми на доброволни начала предоставят безвъзмездно специализирана товарна и транспортна техника – 555 специализирани машини от фирмите изпълнители и 313 - от фирми дарители. Извозени са 4899 тона едрогабаритни отпадъци и клони. Почистени са 184 броя нерегламентирани сметища, от които са премахнати 4979 тона отпадъци. За сравнение, през 2012 г. участват 13 168 доброволци, извозени са 3159 т едрогабаритни отпадъци и клони и са почистени 121 нерегламентирани сметища.

Прегледът и анализът на информационните кампании и дейности показват, че в Столична община образователно-информационната дейност в областта на управление на отпадъците обхваща всички потоци отпадъци и се реализира както чрез възлагане на организациите за оползотворяване, с които общината сключва договори, така и чрез инициативи, реализирани от общината.

8.3. Форми за предоставяне на информация относно общинските услуги в областта на управление на отпадъците

Основната форма за предоставяне на информация е интернет страницата на общината www.sofia.bg, интернет страницата на Столичен инспекторат www.inspectorat-so.org и интернет страницата на проект „Изграждане на интегрирана система от съоръжения за третиране на битовите отпадъци на Столична община“ www.sofia-waste.bg.

С цел предоставяне информация на населението за системата за управление на отпадъците и за изхвърляне и събиране на различните потоци отпадъци, на интернет страницата на Столична община в секция „Зелена система, Екология“, подсекция

² <http://spring.inspectorat-so.org>

Дирекция „Управление на отпадъците“ и на страницата на Столичен инспекторат се публикува актуална информация за:

- стратегии, програми, общински наредби и други документи, свързани с управлението на отпадъците
- сметосъбиране и сметоизвозване, вкл. граници по обслужвани райони, фирмите, извършващи дейностите, адреса им и лицата за контакт
- график за разделно събиране на излязло от употреба електрическо и електронно оборудване
- списък на организациите по оползотворяване на излязло от употреба електрическо и електронно оборудване;
- реда и начина за прилагане на системата за разделно събиране на опасни отпадъци, образувани от домакинствата, вкл. график на мобилен събирателен пункт
- списък на местата за смяна и продажба на гуми на територията на Столичната община, в които гражданите на столицата могат да предават излезли от употреба гуми и регистър на организации по оползотворяване на излезли от употреба гуми
- организациите по оползотворяване на негодни за употреба батерии и акумулатори, с които Столична община е сключила договори
- списък на организациите по оползотворяване на отпадъци от опаковки, с които общината е сключила договори
- реда и начина за изхвърляне на строителни и едрогабаритни отпадъци (ЕГО), образувани в резултат от строително ремонтни дейности в жилища, офиси, търговски обекти, административни сгради и др.
- график за събиране и извозване на биоразградими отпадъци (зелени и клони) до съоръженията за третиране
- регистър на местата за смяна на отработени масла и нефтопродукти и други
- информация за кампаниите, провеждани от Столична община и Столичен инспекторат, по отношение спазване изискванията на Наредбата за поддържане и опазване на чистотата и управление на отпадъците на територията на Столична община и налагането на санкции при установени нарушения
- постъпили уведомления за инвестиционни предложения, решения на директора на РИОСВ гр. София за преценки необходимостта от извършване на ОВОС и други

Столична община публикува също разяснителна информация за инициативи на други организации, в които общината участва или подкрепя, с линкове към интернет страниците на съответните организации и инициативи (напр. Waste Office Week, „Книги за смет“ и др.). Съпричастността на общината към чужди инициативи на територията на София личи и от факта, че в много случаи те се провеждат под патронажа или на кмета, или на Столична община.

Чрез интернет страницата на проекта за Изграждане на интегрирана система от съоръжения за третиране на битовите отпадъци на Столична община, финансиран по ОПОС, се предоставя информация на обществеността за обхвата на изгражданата инфраструктура за третиране на отпадъците и напредъка по изпълнението на

дейностите, както и за инициативи, осъществявани в рамките на проекта. За съжаление, при анализа не беше идентифициран линк от интернет сайта на Столична община към този на проекта, което не улеснява потребителите в намирането на тази информация.

Други форми за информиране на населението, които общината използва, включват са:

- Писма обръщения към жителите на столицата при планиране и осъществяване на кампании - за почистване, за разделно събиране и други
- Писма по конкретни поводи
- Разпространени листовки (напр. за система за разделно събиране, обезвреждане на опасни отпадъци от домакинства, компостиране)

Анализът показва, че през последните години Столична община прилага проактивен подход и предприема активни мерки за информиране на гражданите и бизнеса за различните предоставяни услуги в областта на управление на отпадъците.

8.4. Участие на обществеността в процеса на вземане на решения по въпроси, свързани с управление на отпадъците в общината

Столична община изпълнява всички ангажименти за информиране и консултации с обществеността, произтичащи от екологичното законодателство. Общината привлича обществеността в процеса на вземане на решения по изготвяне на планове и програми и по инвестиционни предложения на територията на общината чрез процедурите по ОВОС и ЕО. Информацията за тях се оповестява на интернет страницата и на информационно табло в сградата на общината и сградата на съответната районна администрация. Обяви за консултации и срещи за обществени обсъждания се публикуват и в национални всекидневници.

Общината е изградила ясна процедура за достъп до обществена информация, включително по въпроси, свързани с управление на отпадъците. Отдел "Деловодно обслужване, архив и ГРАО" към Дирекция "Информационно обслужване и технологии" в Столична община е административното звено, което отговаря за приемането на заявления за достъп до обществена информация, както и за връчване на информацията по издадено от съответното направление на СО решение по конкретно заявление. Гражданите на столицата могат да подават заявления за достъп до обществена информация по въпроси, свързани с управление на отпадъците по общия ред за достъп до обществена информация. На интернет страницата на общината има подробна информация за процедурата за достъп до информация – указания, място на подаване, цени, бланки и начини на подаване - в Столичния център за информация и услуги или по електронен път чрез услугата Виртуално деловодство.

Общината насърчава гражданите да споделят мнения и предложения във връзка с предоставяните услуги. За целта на интернет страницата е изграден Столичен форум в девет рубрики. В рубрика „Екология, чистота, сметосъбиране, сметища...“ гражданите могат да дават своите предложения и мнения, вкл. във връзка с разнообразните теми, свързани с управление на отпадъците на територията на общината. Във връзка с управление на отпадъците и опазване на околната среда Столичен инспекторат приема сигнали и предложения на граждани и юридически лица. Приетите сигнали и предложения се разглеждат от Столичен инспекторат или се препращат към компетентните органи чрез телефона на оперативния център.

В същото време, в общината няма изградена регулярна система за мониторинг (например чрез регулярни социологически проучвания) на мнението на гражданите относно дейностите за отпадъци и удовлетвореността на обществеността и заинтересованите лица от резултатите, свързани с услугите относно битовите отпадъци.

8.5. Изводи и препоръки

- Образователно-информационната политика в областта на управление на отпадъците на Столична община през анализирания петгодишен период е последователна и добре планирана, като мерки и дейности в тази област са включени в Стратегията за дългосрочно управление на битовите отпадъци и Актуализираната програма за управление на отпадъците на Столична община за период 2009-2014 г.
- Общината разполага с добре структурирана система за информиране на обществеността, с ясно идентифицирани целеви групи в изпълнение на приетите стратегически и планови документи. Планираните действия се основават на разбирането за необходимостта гражданите да познават йерархията за управление на отпадъците и начините за управление на различните видове отпадъци. Независимо, че в началото на разглеждания период все още ЗУО не поставя изисквания и количествени цели по отношение на някои видове отпадъци, Столична община е предприела действия за информиране на населението относно различните потоци отпадъци с цел повишаване на общественото съзнание и създаване на навици за екологосъобразно отношение към отпадъците.
- Изготвената Комуникационна стратегия за периода 2009-2013 г. остава в проект, вероятно поради незадоволително качество, и на практика Столична община не прилага тази стратегия.
- Столична община е възложила чрез конкретни клаузи в договорите на организациите за оползотворяване на отпадъци информационно-образователни мерки за разделно събиране на отпадъците, за чието изпълнение осъществява периодичен контрол.
- Общината използва разнообразни форми за повишаване на обществената осведоменост и за насърчаване на участието в дейности с отпадъци - целеви кампании, работа с медии, разпространение на информационни материали и др. Най-съществен източник на информация са интернет страниците на Столична община и на Столичен инспекторат.
- Голяма част от информацията в областта на отпадъците се публикува на интернет страницата на Столичен инспекторат. Това затруднява намирането ѝ, тъй като легалното и семантичното съдържание на думата Инспекторат се свързва с контролни функция на инспекторатите към ведомствата. Така е и съгласно Правилника за организацията и дейността на СИ – в своята съвкупност функционалните характеристики на инспектората обхващат дейности по контрол на територията на Столична община, установени със закони или с нормативни актове на Столичен общински съвет. В този смисъл граждани, които

търсят информация по тема, свързана с отпадъци, е по-логично и по-вероятно да я потърсят в сектор „Отпадъци“ на интернет страницата на общината, и едва ли ще се досетят, че тя е на страницата на Столичен инспекторат, който е контролен орган. Освен това на официалната уеб-страница на общината липсва информация и линк към уеб-сайта на проекта за Изграждане на интегрирана система от съоръжения за третиране на битовите отпадъци на Столична община.

Затова би било удачно Столична община да направи специален информационен подсайт за гражданите и фирмите с линк от нивото на Дирекция „Отпадъци“, който да съдържа информацията във връзка с управлението на отпадъците и линкове към сайтовете на Столичен инспекторат и на проекта за интегрираната система и обратно. Целесъобразно е линкове към тази страница да се направят и от 24-те районни администрации.

- Столична община изпълнява всички ангажменти за консултации с обществеността, произтичащи от екологичното законодателство. Общината привлича обществеността в процеса на вземане на решения по изготвяне на планове и програми и по инвестиционни предложения на територията. Няма обаче мониторингова система за регулярно отчитане на мнението на обществеността относно услугите и дейностите с отпадъците.

9. Анализ на информационното обезпечаване за отпадъците

Анализът на информационното обезпечаване за отпадъците в общината разглежда следните въпроси:

- Какви са изискванията на нормативната уредба във връзка със събиране и предоставяне на информация за отпадъците от страна на общината
- Създадена ли е необходимата организация в общината за събиране, обработване и предоставяне на информация както във връзка с нормативните изисквания, така и за ефективни анализи и вземане на решения за управление на отпадъците.
- Какви са основните проблеми, свързани с информационното обезпечаване на управление на отпадъците

Накрая са формулирани основни изводи и препоръки.

Анализът е направен на базата на публикувани документи и материали, включително в интернет и анкетно проучване във връзка с изготвяне на Програмата за управление на отпадъците на Столична община.

9.1. Нормативни изисквания за събиране и предоставяне на информация

Основните национални документи, регламентиращи събирането на информация за отпадъците, са ЗУО и Наредба № 1 от 4 юни 2014 г. за реда и образците, по които се предоставя информация за дейностите по отпадъците, както и реда за водене на публични регистри (обн. ДВ, бр. 51 от 20.06.2014 г.)

В чл. 44 Раздел I на Глава четвърта в ЗУО са регламентирани задълженията на общините във връзка с информационното обезпечаване на управлението на отпадъците. Кметът на общината организира събирането на данни и предоставя информация на НСИ, ИАОС, съгласно изискванията на Наредбата за реда и образците, по които се предоставя информация за дейностите по отпадъците, както и реда за водене на публични регистри.

С Наредба №1 за реда и образците, по които се предоставя информация за дейностите по отпадъците, както и реда за водене на публични регистри се определят:

- редът и образците за водене на отчетност за дейностите по отпадъците;
- редът и образците за предоставяне на информация за дейностите по отпадъците;
- редът за предоставяне на информация от лицата, които пускат на пазара продукти, след употребата на които се образуват масово разпространени отпадъци;
- редът за водене на публичните регистри по чл. 45, ал. 1 от Закона за управление на отпадъците (ЗУО);
- изграждането и поддържането на информационна система за отпадъци.

Задължени лица по Наредбата са:

1. лицата, чиято дейност е свързана с образуване на производствени и/или опасни отпадъци, с изключение на отпадъците, образувани от домакинства, търговските и административните сгради;
2. лицата, чиято дейност е свързана със събиране и транспортиране и/или събиране и съхраняване и/или третиране на производствени и/или опасни отпадъци;
3. лицата, чиято дейност е свързана със събиране и транспортиране и/или събиране и съхраняване и/или третиране на битови и/или строителни отпадъци;
4. лицата, чиято дейност е свързана със събиране и транспортиране и/или събиране и съхраняване и/или третиране на масово разпространени отпадъци;
5. лицата, които пускат на пазара продукти, след употребата на които се образуват масово разпространени отпадъци;
6. организациите по оползотворяване и лицата, изпълняващи задълженията си индивидуално по наредбите съгласно чл. 13, ал. 1 ЗУО;
7. регионални сдружения за управление на отпадъци;
8. лицата, извършващи дейности като търговец и/или брокер на отпадъци.

Общините като задължени лица по Наредбата следва да предоставят информация чрез документите, определени с Наредбата, както и в наредбите по чл. 43, алинеи 3, 4, 5 и 6 от ЗУО.

В Столична община няма вътрешноведомствена уредба на информационното обезпечаване в областта на управление на отпадъците. Съществуват ограничени разпоредби в сега действащата Наредба за поддържане и опазване на чистотата и управление на отпадъците на територията на Столична община от 2009 г.

В проекта на новата Наредба за управление на отпадъците и поддържане на чистотата на територията на Столична община разпоредбите относно информационното обезпечаване включват материята за информационното обезпечаване е добре регламентирана.

9.2. Събиране и обработване на информацията в Столична община

Основните направления на дейностите по управление на отпадъците в Столична община, които са идентифицирани по време на изготвянето на анализа на информационната система, могат да се групират по следния начин:

- Предварително планиране;
- Последващо планиране;
- Договори и дейности по договорите;
- Събиране и транспортиране на отпадъци;
- Поддържане на чистотата на територията на СО;
- Третиране и обезвреждане на отпадъци;
- Разделно събиране на масово разпространени отпадъци;
- Организация и контрол по изпълнение на дейности;

- Проучване, проектиране и изграждане на нови съоръжения и рекултивация на депа.

Списъкът е показателен за това, че управлението на отпадъците в Столична община обхваща множество процеси, които се извършват от различни структурни звена в администрацията и от фирми, извършващи дейности, свързани с управление на отпадъците. В обобщен вид, функции във връзка с управление на отпадъците имат:

- Дирекция "Управление на отпадъците"
- Дирекция "Зелена система"
- Дирекция "Общински земи, гори и поземлени отношения"
- Дирекция "Икономика и търговска дейност"
- Дирекция „Финанси“
- Дирекция „Обществени поръчки“
- Дирекция „Обществени поръчки и концесии“
- Дирекция „Европейски програми и проекти“
- Столичен инспекторат
 - Отдел "Контрол по опазване на околната среда";
 - Сектор "Анализ и отчетност";
 - Сектор "Контрол на компонентите и факторите на околната среда";
 - Отдел "Контрол на общинската инфраструктура";
 - Сектор "Общинска инфраструктура";
 - Сектор "Контрол по паркирането";
 - Оперативен център;
 - Районни инспекторати;
- Районна администрация

В Столична община се генерират близо сто вида документи, необходими за информационното обезпечаване на процеса на изпълнение на политиката за управление на отпадъците. Без да е изчерпателен, долният списък показва основните групи документи.

- Регистри - на обекти, договори, фирми оператори, лица с разрешителни и т.н.
- Програмни и планови документи – Стратегия за управление на отпадъците, Програма за управление на отпадъците и План за действие, оперативни планове, план-сметки и др.
- Документи във връзка с определяне цена на услугата и заплащане на ТБО
- Заповеди - на кмета на Столична община, на директора на СИ
- Договори, сключени от Столична община с външни фирми за изпълнение на дейности за управление на отпадъци - за организирано сметосъбиране и сметоизвозване, за разделно събиране на отпадъци от опаковки, за МРО, за обезвреждане на отпадъци, за дейности по сепариране и т.н.

- Отчети – на изпълнителите на договорите, за вдигнати контейнери и депонирани отпадъци по чл. 24 на НОАМТЦУПСО, периодични (тримесечни, годишни отчети за дейността), отчет на Столична община за управление на отпадъците до ИАОС и НСИ съгласно Наредба № 1 от 4 юни 2014 г. за реда и образците, по които се предоставя информация за дейностите по отпадъците, както и реда за водене на публични регистри (обн. ДВ, бр. 51 от 20.06.2014 г.) и др.
- Протоколи - констативни протоколи за контрол на дейностите по управление на отпадъците от фирмите изпълнители, констативен протокол за приемане на строителни отпадъци, от инвентаризация на складови количества, приемо-предавателни протоколи за опасни отпадъци, протоколи от проверки, за почистване на речни корита, др.
- Заявки - за възлагане и извършване на допълнителна дейност
- Кантарни бележки
- Справки - за постъпили, преработени и предадени количества; за изплатени средства

Видно е, че информация във връзка с управлението на отпадъците в Столична община се събира в различни звена в административната структура на общинската администрация, разпределени в различни дирекции и направления в специализираната и в общата администрация, както и в Столичен инспекторат, който е структура на подчинение на кмета извън общинската администрация.

Основна функция за събирането на информацията за отпадъците в Столична община е възложена на Дирекция "Управление на отпадъците", която съгласно Устройствения правилник за организацията и дейността на столична администрация отговаря за изпълнение на политиките и ангажиментите на общината за управление на отпадъците и отговаря (наред с останалите функции) за:

- Събиране, систематизиране и анализ на информация, свързана с дейността на дирекцията
- Обработка и обобщаване на данните, свързани с изпълнението на договорите
- Изготвяне на информационни справки, доклади, становища и др., свързани с финансовото изпълнение на проектите

Столичният инспекторат събира и обработва данни в резултат на контролната и санкционна дейност. В инспектората е създадена база данни на източниците на отпадъци на територията на Столична община. Поддържат се регистри, в които се нанася ежедневна и месечна информация. Поддържа се електронна система за обработване на ежедневните констативни протоколи, постъпващи от районните инспекторати за извършените дейности от фирмите оператори по „Чистота“, за количествата постъпили на сепариращите инсталации битови отпадъци, количествата отделени от инсталациите отпадъци за оползотворяване и рециклиране, количествата неоползотворени отпадъци – за депониране. Води се електронен регистър на постъпилите отпадъци по съоръжения за третиране. Във връзка с въвеждането на системата за разделно събиране на биоотпадъци на територията на Столична община, Столичен инспекторат прилага софтуер, в който се регистрират всички посетени обекти, генериращи биоотпадъци. Информацията в регистъра се актуализира и допълва. Липсва обаче регистър на обекти на територията на Столична община, които генерират хранителни отпадъци и предстои да бъдат включени в системите за разделното им

събиране, в т.ч. социални заведения, болници, училища със столове за ученическо хранене, детски градини, ресторанти, пазари и други.

В инспектората поетапно се въвежда GPS система за контрол на специализирания автомобилен парк от изпълнителите на договори за дейности по сметосъбиране и сметоизвозване. Въведена е GPS-система за проследяване на специализираната техника на фирмите, отговарящи за дейностите по сметосъбиране, сметоизвозване и почистване, за извършената от тях дейност в реално време или за контролна проверка за извършена дейност за запис. Изграден и приет е уеб-базиран модул за контрол на дейностите по „събиране и транспортиране на битови отпадъци”. Модулът позволява въвеждането и редактирането на базова информация за съдовете за битови отпадъци, маршрутите за събиране и транспортиране на битови отпадъци и регистрационните номера на автомобилите. Има възможност за генериране на автоматични справки относно брой на съдовете по маршрути, сектори и райони; обработени маршрути и протоколи; статус на всеки адрес. Изградената web-система дава възможност за контролиран достъп до информацията чрез потребителско име и парола, дефиниране на потребителски права и потребителски групи. Модулът позволява също въвеждането на базова за анализираните дейности информация чрез дефиниране на обекти върху географска карта. В етап на въвеждане е допълнителен уеб-базиран модул за мониторинг на дейностите и автомобилите в реално време.

Въпреки предприетите стъпки, все още не е изграден интегриран автоматизиран регистър за изпълнение на контролните дейности, което затруднява събирането, предоставянето и отчитането на информацията.

Други дирекции в Столична община, които изпълняват функции, свързани с управление на отпадъците, поддържат самостоятелно различни информационни бази данни. Във всяко структурно звено се поддържа информация, необходима за изпълнение и управление на конкретните функции, които са му възложени. Взаимодействието се осъществява основно на базата на документооборот, често на хартиен носител, който за част от дейностите ежедневно се носи и на ръка. Наличната информация в различните звена е организирана по начин, който не винаги позволява сравнителен анализ на данните - представена е в различни разбивки.

Друг съществен проблем е липсата на система за набиране на качествена информация за управление на отпадъците чрез организиран мониторинг на процесите. Открояването на проблемите пред заинтересованите лица, както и набирането на предложения и коментари, не се извършва чрез изградена система – например с ежегодни социологически проучвания, а е инцидентно явление.

Практически липсва единна информационна система за управление на отпадъците, която да обхваща и стандартизира целия процес по управление на отпадъците и на база на първичната информация да осигурява контрол и отчетност на всички етапи от процесите, да служи за изготвяне на качествени анализи въз основа на достоверна информация, за планиране и вземане на управленски решения.

Необходимостта от въвеждане на единна информационна система е идентифицирана още в етапа на разработване на Програмата за управление на отпадъците на Столична община. Мерки в тази насока са включени в плана за действие към програмата и общината предприема последователни стъпки за изграждане на такава система.

През 2012 г. Столична община провежда открита процедура за възлагане на обществена поръчка с предмет „Изграждане на информационна система „Управление на отпадъците” и на 5.11.2012 г. е сключен договор с Обединение „ИСУО” за изпълнение

на поръчката. В рамките на договора е изготвен анализ на дейностите по управление на отпадъците в Столична община, изготвено е детайлизирано техническо задание и системен проект за изграждане на информационната система. Със заповед на кмета на Столична община е сформирана работна група със задачи да извърши проучване и оценка на наличните данни за първоначално зареждане на информационната система, както и да разработи Процедура за първоначално зареждане на системата до края на юли 2014 г. Предстои въвеждане на системата, като в бюджета на Столична община са предвидени средства за тази цел.

Във функционалните характеристики на административните звена в Столична община не са възложени функции за управление на информационната система на никое от административните звена. Препоръчително е да се възложат такива функции на Дирекция „Управление на отпадъците“.

9.2. Изводи и препоръки

- Информация във връзка с управлението на отпадъците в Столична община се събира в различни звена в административната структура на общинската администрация, разпределени в различни дирекции и направления в специализираната и в общата администрация, както и в Столичен инспекторат, който е структура на подчинение на кмета извън общинската администрация.
- Наличната информация в различните звена е организирана по начин, който не винаги позволява сравнителен анализ на данните - представена е в различни разбивки. Събраната информация в едни звена не винаги е достъпна за ползване от други звена, което намалява ефикасността на процеса на управление на отпадъците.
- Липсва система за набиране на качествена информация за управление на отпадъците чрез организиран мониторинг на процесите. Открояването на проблемите пред заинтересованите лица, както и набирането на предложения и коментари, не се извършва чрез изградена система – например с ежегодни социологически проучвания, а е инцидентно явление.
- Столична община осъществява проект за Въвеждане на информационна система „Управление на отпадъците“. В тази връзка е наложително общината да приеме вътрешни правила за управление на информационната система, в които ясно да са разписани задълженията на структурните звена за събиране, обработка и предоставяне на информация в информационната система за отпадъците, както и сроковете съобразно специфичните нормативни и оперативни изисквания. Препоръчва се в Устройствения правилник за организацията и дейността на Столичната общинска администрация да се възложи функция за управление на информационната система за отпадъците на Дирекция „Управление на отпадъците“.

Стратегия за управление на утайките формирани на територията на Столична
община до 2025 г. – проект

2015

Стратегия за управление на утайките формирани при пречистване на отпадъчните води на Столична община до 2025 г.

Стратегия за управление на утайките формирани на територията на Столична община до 2025 г. – проект

2015

Съдържание:

1. Въведение
2. Цел
3. Методология
4. Законодателство
5. Йерархия на управление на отпадъците
6. Методи за третиране на утайките от СПСОВ Кубратово, съществуващ капацитет на утайковото стопанство и необходимост в края на проектния хоризонт
7. Методи за третиране/депонирание на утайките
8. Сравнение на разглежданите методи
9. Финансиране
10. Заключение

Приложения: Времеви график за реализация на стратегията

Прогнозни годишни количества утайки

Финансови модели за разглежданите методи

Стратегия за управление на утайките формирувани на територията на Столична община до 2025 г. – проект

2015

1. Въведение

Настоящата стратегия се изготвя въз основа на клауза 14.4.3 от Договора за концесия (със срок на действие до м. декември 2025 г.): „Страните съвместно ще изготвят дългосрочна стратегия за управление на утайките от пречиствателната станция за отпадъчни води в Кубратово“ и в съответствие с утвърдения „Национален стратегически план за управление на утайките от градските пречиствателни станции за отпадъчни води на територията на Република България за периода 2014-2020“, съгласно който всяка градска пречиствателна станция за отпадъчни води следва в срок до 2016 г. да разработи план за действие по отношение управлението на генерираните утайки.

Дългосрочната стратегия за управление и оползотворяване на утайките има за цел да определи възможностите за управление на утайките от СПСОВ „Кубратово“ и утайките, генерирани на територията на Столична община за периода 2015 – 2025 г., като стратегията се взема предвид количеството утайки, което се очаква да бъде формирано в резултат на пречистването на отпадъчните води от гр. София и населените места на територията на Столична община в периода 2015 - 2025 г.

Териториалният обхват за целите на стратегията е мрежата на територията на Столична община, включително 4 града – София, Баня, Нови Искър и Бухово, 34 села, 4 квартала в рамките на строителните граници – Челопечене, Ботунец, Кремиковци и Сеславци. Град София има още 3 квартала – Суходол, Филиповци и Требич, които са в строителните граници на града, но са териториално отделени. Град Нови Искър е формиран от 4 квартала – Курило, Кумарица, Славовци и Гниляне, а град Баня включва 4 квартала – Вердикал, Градоман, Михайлово и Бели бряг.

В момента генерираната от пречистването на отпадъчни води след анаеробно изгниване утайка се оползотворява в земеделието, но процесът е силно зависим от метеорологичните условия, тъй като във влажно време транспортните средства не могат да достъпват земеделските земи. Това води до натрупване на утайки в изсушителните полета на СПСОВ и до риск от недостатъчен капацитет. През 2014г. в станцията са генерирани общо 124 000 тона утайка.

Предвид перспективите за покритие на нови райони на територията на концесионната област с пречистване на отпадъчни води, се очаква обемът на утайките да се увеличи допълнително. Като се вземат под внимание този факт, както и планът на Столична община за управление на отпадъците и експлоатационния риск свързан с оползотворяването на утайките, е необходимо да се изготви цялостна дългосрочна стратегия за утайките.

Стратегия за управление на утайките формирани на територията на Столична община до 2025 г. – проект

2015

2. Цел

Целта на настоящата стратегия е да се изготви анализ на съвременните технологии за отстраняване и оползотворяване на утайки от градски пречиствателни станции за отпадъчни води (ГПСОВ), с оглед последващо идентифициране и прилагане на подходяща технология за отстраняване или оползотворяване на утайките от Софийската пречиствателна станция за отпадъчни води (СПСОВ).

Най-добрите налични технологии (best available technologies - BAT), приложими за Софийската ПСОВ, следва да отговарят на изискванията на българското законодателство в областта на управлението на водите и отпадъците, както и на законодателството в Европейския съюз (ЕС).

Целите следва да бъдат синхронизирани с националните цели, дефинирани в националния стратегически план, а именно:

Рециклиране и материално оползотворяване на следните количества образувани утайки от ГПСОВ до 2020 г.:

- 55% до края на 2016 г.
- 60% до края на 2018 г.
- 65% до края на 2020 г.

Енергийно оползотворяване на следните количества образувани утайки от ГПСОВ до 2020:

- 10% до края на 2016 г.
- 20% до края на 2018 г.
- 35% до края на 2020 г.

Нулево депониране и нецелево временно съхранение на утайки до 2020г.;

Предложените решения следва да съответстват и на целите, поставени от работната група за разработване на стратегия за утайките, която беше създадена със заповед на кмета на Столична община № СО-РД-09-01-363/31.10.2014, а именно:

- Законосъобразно и ефективно третиране на утайки;
- Максимално използване на енергийния потенциал от утайките и намиране на технологично решение за оползотворяване на калоричността на утайките;
- Постигане на дългосрочна енергийна независимост на пречиствателната станция.

Стратегия за управление на утайките формирана на територията на Столична община до 2025 г. – проект

2015

В градските пречиствателните станции за отпадъчни води (ГПСОВ) количеството на задържаните утайки е не повече от 1 % (обикновено 0,6 - 1 %) от количеството пречистени отпадъчни води. Устойчивото управление на утайките, обаче, ангажира значително по-голяма част от общите инвестиционни и експлоатационни разходи за обектите - от 15 до 55% (най-често 25 - 45% с тенденция за нарастване), в зависимост от технологичната схема на пречистване и конкретните технологични параметри.

Исторически погледнато, третирането и отстраняването на утайките винаги представлява по-голямо предизвикателство в сравнение с дейностите, свързани с третиране на отпадъчни води. Това се дължи на факта, че за разлика от отпадъчните води, които се включват по естествен начин в природния хидроложки цикъл без задържане в пречиствателните станции, утайките се натрупват в ГПСОВ и поради специфичните им особености, тяхното включване по екологично приемлив начин в естествените цикли на трансфер и превръщане на веществата в природата е значително по-трудно и изисква съществени разходи.

В изпълнение на Рамковата директива на ЕС в областта на политиката за водите (Директива 2000/60 ЕС) и Директивата за третиране на отпадъчните води (Директива 91/271/ECC), количеството на утайките, генерирани в страните от Европейския съюз (ЕС) се очаква да нарасне значително в периода до 2025 г.

Успоредно с нарастването на количествата на утайките от ГПСОВ, в развитите индустриални държави бързо и значително нарастват и количествата на твърдите битови и промишлени отпадъци, при прогресивно намаляване на местата, подходящи за тяхното депониране в близост до териториите с висока степен на урбанизация.

Решаването на проблема с ефективното отстраняване на отпадъците се свързва с повишаване на степента на тяхното рециклиране.

През годините в ЕС се наблюдават важни промени по отношение на количеството използвани утайки и начините за тяхното оползотворяване. Според последното проучване (източник: „Milieu Ltd, WRc and RPA“, 2010 г.), приблизително 39% от образуваните утайки в ЕС са използвани в земеделието. Освен за земеделски нужди, утайките са оползотворявани и в горското стопанство, както и при рекултивацията на нарушени терени, като например, неизползваеми мини или закрити депа. Въпреки че на територията на ЕС общото количество на утайките, оползотворени в земеделието, продължава да расте след 1995 г., в някои държави - членки вече се наблюдават значителни промени. Швейцария и Холандия, например са прекратили използването на утайки в земеделието. Други региони на Европа, като Фландрия в Белгия, Бавария в Германия и части от Австрия, започват поетапно да забраняват тази възможност, поради растящата обществена загриженост относно безопасността.

Към момента основната алтернатива на разпръскването на утайки върху земеделски площи в страните от ЕС-15 е тяхното изгаряне, докато в 13-те нови членки, това все още е

Стратегия за управление на утайките формиращи на територията на Столична община до 2025 г. – проект

2015

депонирането. И в двете групи обаче, има големи различия между отделните държави. Много държави - членки вече изгарят част от своите утайки и депонират остатъчната пепел. Количеството на изгаряните утайки значително се увеличава, когато оползотворяването им в земеделието не се приема или е забранено. Например, във Фландрия (Белгия) вече се изгарят над 70 % от образуваните утайки, в Холандия - около 60 % (източник: „Smith“- 2008 г.), а в Австрия, Дания и Германия - приблизително 40 %. В Словения утайките се сушат и 50 % се изгарят в други държави (източник: „Milieu Ltd, WRc and RPA“, 2010 г.). Като тенденция все повече се насърчават дейностите по третиране на утайки с оползотворяване на енергия. (източник: Национален стратегически план за управление на утайките от градските пречиствателни станции за отпадъчни води на територията на Република България за периода 2014-2020 г.)

Горепосочените европейски тенденции поставят повишени изисквания по отношение на качествата на използваните утайки(транспонирани и в българското законодателство), което от своя страна води до повишени изисквания относно технологиите за тяхното третиране. Същевременно от важно значение е избраната технология за третиране на утайките да позволява повече от една възможност за оползотворяване, т.е. при евентуална промяна в параметрите на утайките и невъзможност за използване в селското стопанство, тези утайки да могат да бъдат използвани ефективно и в други направления.

Управлението на качеството на водите, включително и на качеството на утайките от ГПСОВ, има следните основни аспекти - правен, технико-икономически, институционален и информационен, които са взаимно свързани.

Настоящата стратегия засяга първите два аспекта, които в решаваща степен определят общите тенденции за развитие на управлението на тази част от водната инфраструктура.

Поради това, в този документ ще бъдат разгледани главно онези аспекти от управлението на утайките, които се отнасят до тяхното гъвкаво оползотворяване в селското и горското стопанство, за рекултивация на терени, както и за производство на енергия. Вниманието е отделено и на отстраняването на утайките от ГПСОВ чрез депониране, което макар и разпространена практика в страната, има ограничени перспективи в бъдеще. Разглеждането му тук е мотивирано от необходимостта да се преценят всички налични възможности за отстраняване на утайки от ГПСОВ в страната.

Стратегия за управление на утайките формирани на територията на Столична община до 2025 г. – проект

2015

3. Методология

Следната методология е предприета при разработването на стратегията:

- Преглед на законодателството - преглед на текущото законодателство по отношение на третирането и оползотворяване на утайки от отпадъчни води;
- Преглед на йерархията за управление на отпадъците (утайките);
- Прогнозно количество генерирани утайки
- Преглед на съществуващите практики за управление, третиране и оползотворяване на утайки, приложими в СПСОВ Кубратово;
- SWOT Анализ и сравнение на вариантите с приложени индикативни финансови параметри;
- Възможности за финансиране.

Стратегия за управление на утайките формирана на територията на Столична община до 2025 г. – проект

2015

Фиг. 1: Методология за изготвяне на стратегия за управление на утайките

4. Законодателство

Тук накратко се разглеждат основните правни регламенти в Европейския съюз и Република България, свързани с управлението на утайките и очертаващи тенденциите и перспективите за развитие на технологиите в тази област.

4.1. Законодателство на ЕС

В Европейския съюз отстраняването и оползотворяването на утайките се регламентира с Директива 91/156/ЕЕС, известна като "Базова директива за отпадъците", Директива 86/278/ЕИО, известна като "Директива за опазване на околната среда, и по-специално почвата, при използване на утайки от отпадъчни води в земеделието", както и с приетия в края на 1993 г. "Списък на отпадъците" в Директива 94/3/ЕС, съгласно който утайките от пречиствателните станции за отпадъчни води отпадат от категорията на опасните отпадъци. Отделно Европейският комитет по стандартизация (Comite Europeen de Normalisation - CEN) приема последователно през 2000 и 2001 г. две

Стратегия за управление на утайките формиращи на територията на Столична община до 2025 г. – проект

2015

европейски норми (EN), разработени от Техническият комитет (ТК) №308 към CEN, които имат обзорен и препоръчителен характер - "Препоръки за предпазване и разширяване на методите за използване и отстраняване на утайките" (CR 13846:2000) и "Характеризиране на утайките - добри практики за използване в селското стопанство" (CR 13097:2001).

91/156/ЕЕС Базовата директива за отпадъците съдържа основните принципи, отнасящи се до методите за използване и отстраняване на отпадъците, изготвянето на планове за тяхното управление, както и до разрешителните и мониторинговите процедури. Тя е основният документ за управление на отпадъците, независимо от техния вид и произход, който се прилага едновременно със съответните директиви, които третира отпадъците, свързани с конкретен вид отпадъци.

По отношение на утайките от ГПСОВ, това е Директива 86/278/ЕИО, която регулира използването им в селското стопанство. Директивата поощрява използването на утайки в земеделието, като взема предвид ценните им свойства, но с условието, че те могат да се използват само на площи, където не оказват отрицателно въздействие върху почвата и земеделските продукти. Основните изисквания в Директивата се свеждат до спазване на лимити, свързани със съдържанието на тежки метали и биогенни елементи в утайките и почвите, както и ограничения за годишното натоварване на земеделските земи с утайки. Предвижда се задължително биологично, химично или термично третиране на утайките преди използването им за наторяване.

В Директива 86/278/ЕИО липсват изисквания относно съдържанието на патогенни микроорганизми, както и такива относно вещества, привличащи насекоми и гризачи.

В обобщение, Директива 86/278/ЕИО е рамков документ, който регламентира използването на утайките в селското стопанство в страните от ЕС, като всяка от тези страни има право (и на практика) прилага собствени по-строги законодателни мерки в това отношение.

При третирането и оползотворяването на утайките следва да се вземат предвид и следните Директиви:

- Директива относно пределно допустимите стойности и целевите показатели за качество при изхвърлянето на някои опасни вещества (76/464/ЕИО);
- Директива за опазване на подпочвените води от замърсяване, причинено от определени опасни вещества (80/68/ЕИО);
- Директива относно пречистването на градски отпадъчни води (91/271/ЕИО);
- Директива за опазване на водите от замърсяване с нитрати от селскостопански източници (91/676/ЕИО);
- Директива (94/904/ЕИО) – Списък на опасните отпадъци;

Стратегия за управление на утайките формиращи на територията на Столична община до 2025 г. – проект

2015

- Директива относно депониране на отпадъци (99/31/ЕС); Директива за установяване на рамка за действията на Общността в областта на политиката за водите (2000/60/ЕС);

4.2. Предвиждани промени в законодателството на ЕС

В стратегическия план за управление на утайките от градски пречиствателни станции за отпадъчни води на територията на Република България за периода 2014 – 2020 г. са цитирани очаквани промени в европейското законодателство, които ще окажат влияние върху бъдещите методи за управление на утайките:

„...Въпреки многото ограничения, регулиращи употребата на утайки в земеделието, все още са широко разпространени опасенията, че законодателството на ЕС, касаещо тази тяхна употреба, не е достатъчно стриктно. По отношение на възможни регулаторни промени в бъдеще, едно от най-очакваните изменения е нова законодателна инициатива, която да актуализира разпоредбите в Директивата относно утайките от отпадъчни води.“

4.3. Законодателство на Република България

Основният документ, указващ реда и начина за оползотворяване на утайки, е *Наредба за реда и начина за оползотворяване на утайки от пречистването на отпадъчни води чрез употребата им в земеделието* приет с ПМС №339 от 14 декември 2004г., която спазва разпоредбите на „Директива 86/278/ЕИО за опазване на околната среда, и по-специално почвата, при използване на утайки от отпадъчни води в земеделието“.

Наредбата оказва реда и начина за оползотворяване на утайките от пречиствателни станции и пречиствателни съоръжения за отпадъчни води чрез употребата им в земеделието, изискванията на които трябва да отговарят утайките, за да се гарантира недопускане на вредно въздействие върху почвата, околната среда и човешкото здраве.

Съгласно Наредбата не се допуска оползотворяването на утайките в земеделието, когато:

- Утайките представляват опасни отпадъци;
- Концентрациите на един или повече тежки метали и арсен в почвата, както преди влагането на утайките, така и след това надвишават пределно допустимите концентрации;
- Концентрациите на един или повече тежки метали, арсен и устойчиви органични замърсители в утайките надвишават пределно допустимите концентрации;
- Утайките не са предварително третирани;
- Почвата е с рН под 6;
- Съществува опасност от замърсяване на прилежащите повърхностни и подземни водни обекти;

Стратегия за управление на утайките формирани на територията на Столична община до 2025 г. – проект

2015

- Утайките се използват върху пасища или площи, заети с фуражни култури, ако се използват за паша или фуражите се прибират в срок, по-кратък от 45 дни, след употребата;
- Утайките се използват върху почви, върху които се отглеждат овощни, зеленчукови култури и лозя с изключение на овощните дървета;
- Утайките се използват върху почви, предназначени за отглеждане на овощни, зеленчукови или други култури, които са в директен контакт с почвата и се консумират в сурово състояние, за период от 10 месеца преди и по време на събиране на реколтата;
- Утайките се използват върху крайбрежни заливаеми ивици, речни русла и защитни диги;
- Утайките се използват върху пояс I и пояс II на санитарно-охранителни зони на водоизточниците и съоръженията за питейно-битово водоснабдяване и около водоизточниците на минерални води, използвани за лечебни, профилактични, питейни и хигиенни нужди.

Наредбата задължава производителите на утайки да ги третират по метод, който осигурява условия за приключване на ферментационния процес, за ограничаване отделянето на неприятни миризми и за предотвратяване разпространението на патогенни организми. В допълнение, производителите имат ангажимент да извършват изпитване на утайките по определените в Наредбата показатели, да изготвят анализи с резултатите и да информират потребителите за техните качества.

Някои изисквания към управлението утайките от пречистване на отпадъчни води се съдържат в други нормативни документи. По-голямата част от тях са свързани със законодателството по управление на отпадъците и законодателството по управление на водите.

Друго законодателство, свързано с управлението на утайките

Национални законодателни документи	Съответни разпоредби
Закон за почвите	С цел опазване и устойчиво ползване на почвите, член 13(7) забранява внасянето на утайки от ГПСОВ в почвите, които не отговарят на изискванията на наредбата за утайките от отпадъчни води.
Закон за опазване на земеделските земи	Член 6 (1), т.3 от този закон забранява използването на органични утайки от промишлени и други води, както и битови отпадъци, за внасяне в земеделските земи без разрешение от Министерството на земеделието и храните. Законът регулира процедурата по издаване на разрешителни, която определя максимално допустимите годишни количества утайки в земеделието въз основа на анализ на утайките и почвата.

Стратегия за управление на утайките формирани на територията на Столична община до 2025 г. – проект

2015

Закон за водите	Според член 125, включването на промишлени отпадъчни води в канализационните мрежи се разрешава само, ако те могат да бъдат пречистени в съществуващите ГПСОВ с технология, с която те разполагат, и ако не застрашават живота и здравето на обслужващия персонал. В съответствие с член 125 (1) т. 4 технологията за третиране на утайките трябва да се избере предвид по-нататъшното им оползотворяване или крайно обезвреждане.
Наредба № 6 за емисионни норми за допустимото съдържание на вредни и опасни вещества в отпадъчните води, зауствани във водни обекти	Член 15 забранява изхвърлянето на утайки в повърхностни води посредством плавателни средства, тръбопроводи и / или по какъвто и да е друг начин.
Наредба за третиране на биоотпадъците	Чл. 4. За производството на компост и ферментационен продукт се използват само: 1. ... 2. утайки от ПСОВ по приложение № 1, таблица А1-2, които отговарят на гранични- те стойности, посочени в приложение № 1, таблица А1-3; Чл. 6. (1) Компостът и ферментационният продукт престават да бъдат отпадък и могат да бъдат пуснати на пазара като продукт, когато са изпълнени следните условия: 1. произведени са само от биоотпадъци, утайки и добавки по чл. 4, ал. 1;

Прегледът на законодателните актове показва, че много малка част от националната законодателна рамка се отнася до употребата на утайките за други цели, освен за земеделие (например, използване за горски насаждения или възстановяване на нарушени терени). Изгарянето или депонирането на утайки обикновено също се разглежда от подзаконовите нормативни актове касаещи изгарянето или депонирането на отпадъци.

Подзаконовите нормативни актове по прилагането на ЗУО, касаещи косвено управлението на утайките в България, са:

Наредба № 4 за условията и изискванията за изграждането и експлоатацията на инсталации за изгаряне и инсталации за съвместно изгаряне на отпадъци

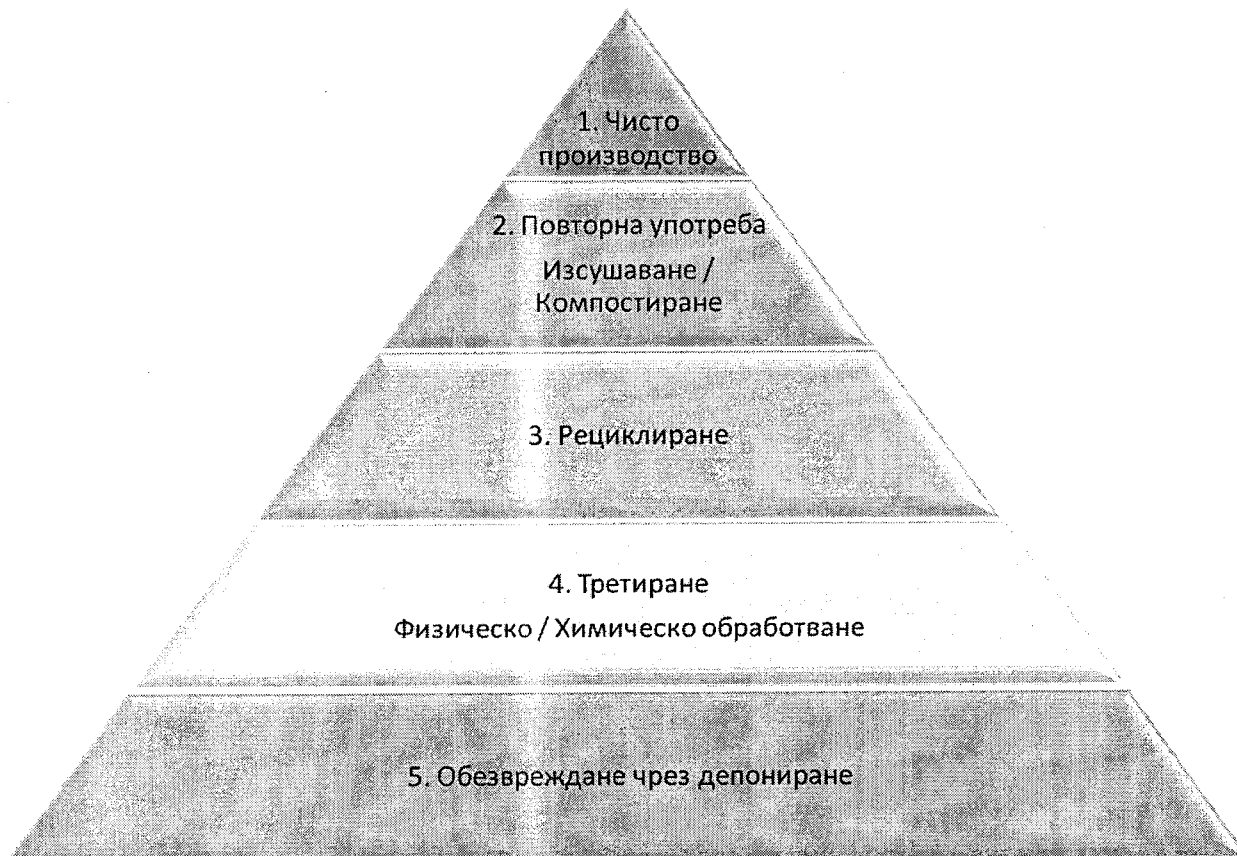
Стратегия за управление на утайките формирани на територията на Столична община до 2025 г. – проект

2015

Наредба № 6 за условията и изискванията за изграждане и експлоатация на депа и на други съоръжения и инсталации за оползотворяване и обезвреждане на отпадъци

НАРЕДБА № 26 от 2.10.1996г. за рекултивация на нарушени терени, подобряване на слабопродуктивни земи, отнемане и оползотворяване на хумусния пласт

5. Йерархия на управление на отпадъците (утайки)

Фиг. 2 Йерархия на управление на отпадъците (утайките)

- **Чисто производство - Намаление на утайките**

В периода 2015 – 2025г., с реализирането на редица проекти за присъединяване на нови територии към градската канализационна мрежа и изграждане на локални пречиствателни станции за отпадъчни води, се очаква генерираното количество сухо вещество от получените утайки да се увеличи. Следователно, намаляване на количеството утайки не е възможен сценарий.

Повече информация за количествата утайки е представена в т.6.

- **Подготовка за повторна употреба– Изсушаване / Компостиране**

Стратегия за управление на утайките формирани на територията на Столична община до 2025 г. – проект

2015

Органичните вещества свисоко съдържание на хранителни вещества могат да намерят приложение чрез повторна употреба. Вариантите са за употребав селското и горското стопанство, за целите на рекултивация на нарушени терени, както и за гориво в различни процеси.

- **Рециклиране**

Рециклирането на утайките е възможност с голям потенциал, като съвременните технологии позволяват извличане на полезните съставки – азот, фосфор, „зелен въглерод“, др.

- **Третиране- физическо/химическо обработване**

Методът за третиране на утайки посредством физическо или химическо обработванеследва по ранг в йерархията на управление на отпадъците метода рециклиране. Най-често срещаният метод в тази категория е третиране на утайките чрез изгаряне.

Предвид факта, че в СПСОВ Кубратово е реализирана стабилизация на утайките в анаеробни изгниватели (метантанкове) и полученият биогаз се използва за производство на топлинна и електрическа енергия в ко-генераторна инсталация, стабилизирани утайки са със занижена калоричност и за тяхното изгаряне ще бъде необходим допълнителен източник на енергия.

- **Обезвреждане чрез депониране на отпадъци**

Най-ниско в йерархията за управление на отпадъците, е тяхното обезвреждане чрездепониране.

Стратегия за управление на утайките формиращи на територията на Столична община до 2025 г. – проект

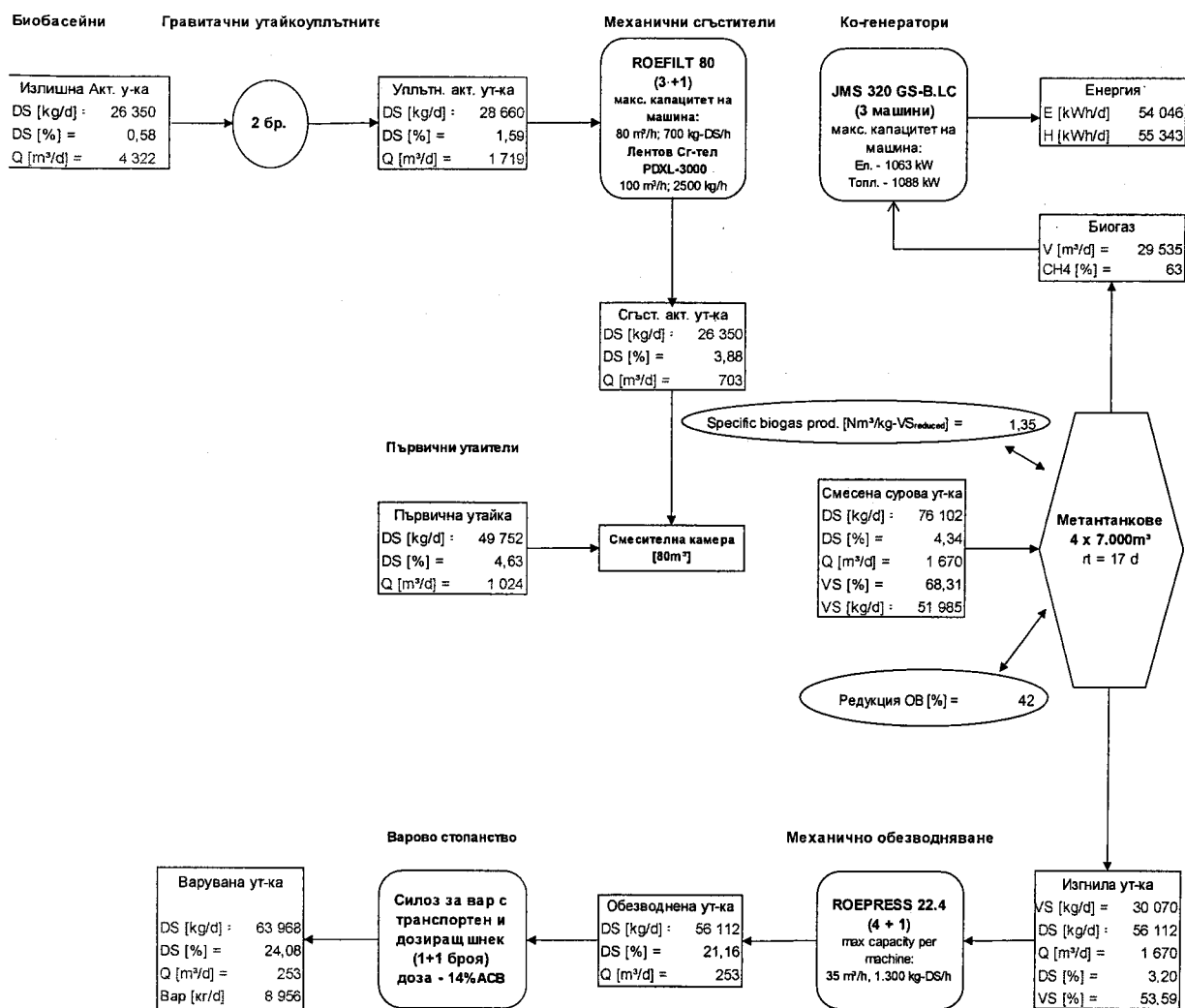
2015

6. Методи за третиране на утайките от СПСОВ Кубратово, съществуващ капацитет на утайковото стопанство и необходимост в края на проектния хоризонт

6.1. Актуална ситуация – процес на стабилизиране на утайките

Към настоящия момент, излишната активна утайка и първичната утайка се третират в анаеробни изгниватели (метантанкове), в които при мезофилен режим с температура 35 - 37°C се намалява органичното съдържание и се отстраняват голяма част от патогенните микроорганизми.

Количествата смесени утайки, подлагани на третиране в изгнивателите (метантанкове), към момента са около 76 тСВ/д, което представлява около 71% от проектния капацитет на утайковото стопанство (107 тСВ/д).

Стратегия за управление на утайките формиращи на територията на Столична община до 2025 г. – проект

2015

Фиг. 3 - Баланс на утайките към декември 2014 г.

6.2. Актуална ситуация – процес на оползотворяване на утайките

След анаеробното изгниване, утайката се обезводнява механично с лентови филтър преси и се третира с калциев оксид (негасена вар), при доза 14 % активно вещество спрямо съдържанието на сухото вещество в утайката. Този процес подобрява физичните и химичните свойства, намалява миризмата и подобрява рН на стабилизирани утайки.

Впоследствие утайката се транспортира до земеделските земи и се заорава, като най-интензивните периоди за това са пролет и есен. Обемът на утайката, която се генерира в момента, е над 92 000 тона (253 м3/ ден), и в години с повишена интензивност на дъждове нейното оползотворяване се оказва голямо предизвикателство.

6.3. Бъдеща ситуация – процес на стабилизиране на утайките

През следващите години се очаква увеличение на обема на утайките поради пречистване на отпадъчни води в следните населени места:

- а) Отпадъчните води, формиращи на територията на населените места, гр.Банкя, гр.Нови Искър, с.Чепинци, с.Негован, с.Световрачене, с.Кубратово, кв.Бенковски, кв. Орландовци, кв. Панчарево, кв.Горубляне, кв.Симеоново, кв.Драгалевци, кв.Киноцентър, кв.Бояна, кв. Враждебна, кв.Манастирски ливади – Изток, кв.Княжево, с. Лозен и с. Герман, за които се предвижда да бъдат отведени до СПСОВ Кубратово;
- б) Локални ПСОВ на населените места с.Бистрица, с. Владая, с.Кокаляне, с.Волуяк, с. Житен, кв.Требиш, с.Балша, с.Войнеговци, с. Кривина и с. Казичене, чиито утайки се предвижда да се третират в СПСОВ Кубратово.
- в) За населените места в общинаКремиковци, както и за с.Челопечене е предвидена Регионална ПСОВ.

За целите на настоящата стратегия се разглежда проектен хоризонт до 2025 г., като за същия период ще верифицираме дали капацитетът на съоръженията за стабилизиране на утайките ще бъде достатъчен.

Основният фактор с пряко влияние върху количеството утайки е броят на населението в обслужваните райони.Подходът, който ще се използва, е да се оцени броя официално регистрирани жители, които за проектния хоризонт ще бъдат присъединени към СПСОВ Кубратово, както и населените места локални пречиствателни станции, чиито утайки ще се извозват до СПСОВ Кубратово. След което ще се направи симулация относно количеството утайки за 2025 г.

Стратегия за управление на утайките формирани на територията на Столична община до 2025 г. – проект

2015

По данни на НСИ за 2015 г. официално регистрираните жители с постоянен адрес в гр. София са 1 325 235. По справка в базата данни на „Софийска вода“ АД и направената в бизнес плана на дружеството за 2014 – 2015 г. прогноза, населението с достъп до канализационната мрежа през 2015 г. ще бъде 1 259 751, което е 95% от цялото население. Товарът по БПК₅ от промишлеността представлява 5% от общия товар на пречиствателната станция.

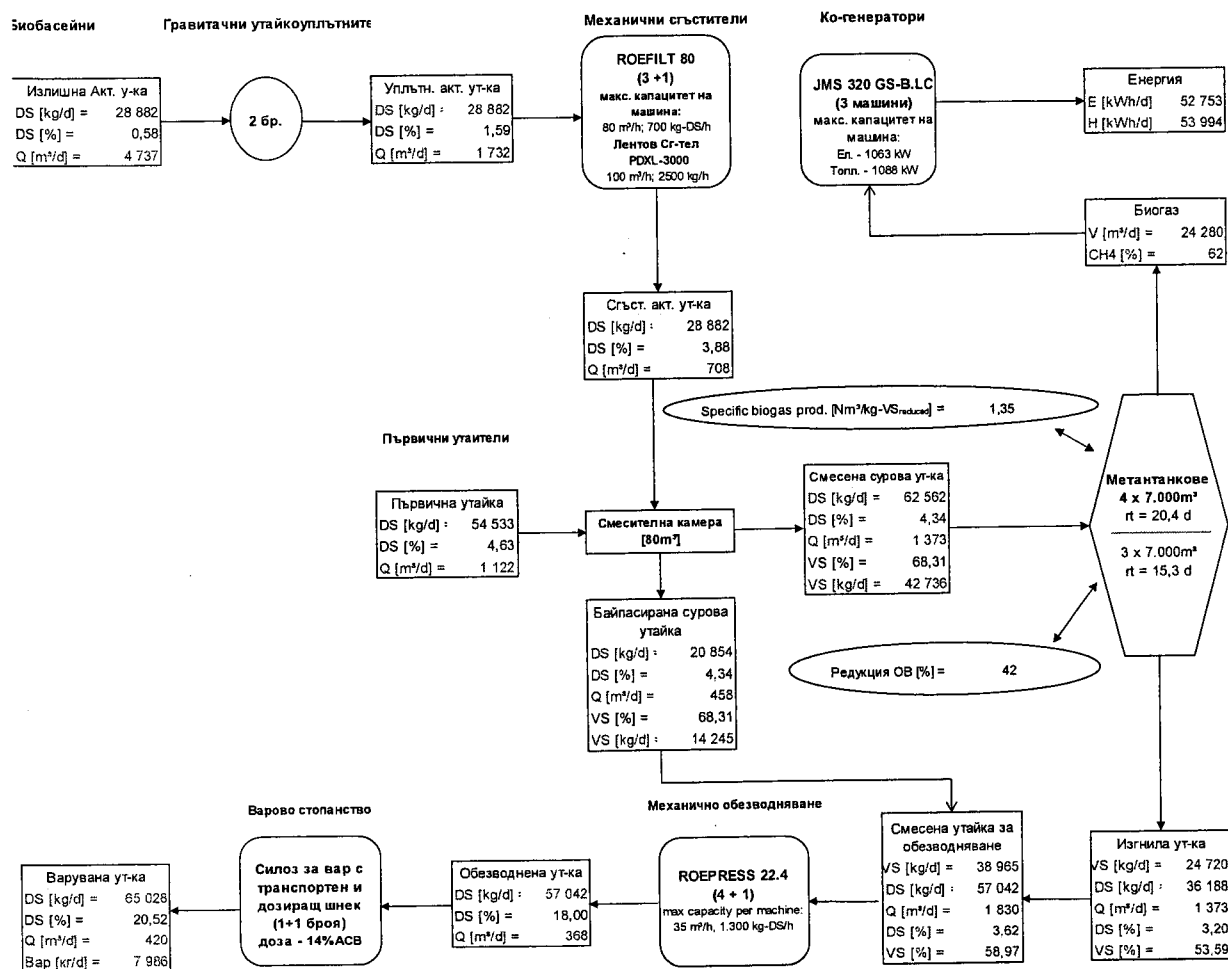
Като се има предвид приетия Общ градоустройствен план за гр. София, зоните за бъдещо развитие на промишлеността са разположени в крайградската част, което предполага изграждане на локални ПСОВ на индустриалните обекти и следователно не се очаква увеличение на количеството утайки с промишлен характер в СПСОВ Кубратово. Оттук следва, че към настоящия момент горесцитираните 1 259 751 жители и промишлеността формират 76 тСВ/д.

За проектния хоризонт (края на 2025 година) се приема, че 100 % от населението на територията на Столична община ще има достъп до пречистване на отпадъчни води. По данни на НСИ, населението в София през 2025 г. ще бъде 1 393 033 жители, което е 9% увеличение спрямо настоящия брой жители. Съответно, формираните утайки ще бъдат 83 тСВ/ден (увеличение с 9% спрямо обемите от 76 тСВ/д генерирани през 2015 г.).

В Приложение 2 са представени прогнозните количества утайки за периода на стратегията.

Стратегия за управление на утайките формиращи на територията на Столична община до 2025 г. – проект

2015

Фиг. 4 - Баланс на утайките за 2025 год.

Предвид проектния капацитет на изгивателите (метантанковете)- 107 тСВ/д и прогнозното количество за 2025 г., ключовите за процеса на стабилизация на утайките изгиватели (метантанкове) ще работят в рамките на проектния си капацитет. За да се осигури дългосрочната стабилност на процесите по стабилизация на утайките в СПСОВ е необходимо да се направят следните капиталови инвестиции:

- **Реконструкция на Газхолдер 2** – наложителна е от една страна заувеличение на буферния обем за задържане на биогаз, от друга за намаление на риска при евентуална авария в съществуващия газхолдер 1. В допълнение - в периода на експлоатация се извършва задължителен основен ремонт на газхолдерите за биогаз, който обикновено отнема до 3 месеца
 - прогнозна стойност на инвестицията - 1 млн. лв.

Стратегия за управление на утайките формирани на територията на Столична община до 2025 г. – проект

2015

- **Реконструкция на 2 бр. утайкоуплътнители за изгнила утайка**- включва промяна на предназначението на употреба от утайкоуплътнители в буферни резервоари за съхранение на изгнила утайка за обезводняване
 - **прогнозна стойност на инвестицията - 1.5 млн. лв.**
- **Изграждане на допълнителен анаеробен изгнивател (метантанк)** – предвид липсата на резервен капацитет на съоръженията за стабилизация на утайки и непрекъснатия режим на работа, е необходимо да се изгради допълнителен изгнивател (метантанк), който да осигурява стабилизация на утайки при инспекции и основни ремонти на съществуващите съоръжения
 - **прогнозна стойност на инвестицията - 3.5 млн. лв.**

Горепосочените инвестиции ще обезпечат безпроблемната експлоатация на съществуващите съоръжения за стабилизация на утайки и са необходими независимо от избрания вариант за стратегия за управление на утайките.

6.4. Бъдеща ситуация – процес на оползотворяване на утайките

Освен предвиденото количество сухо вещество, от съществено значение за оползотворяването на утайките е нивото на влажност на обезводнената утайка.

В представения тук баланс на утайките е взет предвид пълния цикъл, свързан с управлението на утайките в СПСОВ. Важно е да се подчертае, че избраното оразмеряване гарантира достатъчен капацитет за осигуряване на надеждно третиране в случай на неизползване на метантанкове по време на поддръжка (намаляване на капацитета на гниене с 25 % поради излизане от експлоатация на един от метантанковете). Неизползването на метантанкове не може да бъде избегнато по време на задължителна проверка или ремонт, което изисква продължителни прекъсвания (до 6 месеца). Както се вижда по-долу, това предполага, че когато процесът на стабилизация е с намален капацитет, в процеса по оползотворяване на утайките е необходимо да се осигури възможност да бъдат третирани до 25 % сурови утайки (без стабилизиране) и 75 % стабилизирани утайки. В следващите части на документа ще бъдат разгледани различни варианти за оползотворяване на утайките.

Стратегия за управление на утайките формирани на територията на Столична община до 2025 г. – проект

2015

7. Методи за третиране/депониране на утайките

7.1. Съществуващо положение - Оползотворяване в селското стопанство след престой от 6 месеца на изсушителни полета

„Софийска вода“ АД е първото водоснабдително дружество на територията на Република България, което притежава разрешение за оползотворяване на утайките от отпадъчни води в земеделието, издадено по реда на чл.37 от ЗУО и в съответствие с Наредбата за реда и начина за оползотворяване на утайки от пречистване на отпадъчни води чрез употребата им в земеделието (Постановление №339/ 14.12.2004г.). „Софийска вода“ АД изпълнява дейностите по оползотворяване на утайките въз основа на чл.6, ал.1 от ЗОЗЗ, като се спазват следните стъпки:

- Проучват се земеделските производители, готови да оползотворят утайка от СПСОВ Кубратово на стопанисваните от тях площи.
- След представяне от страна на земеделския производител на документ, удостоверяващ правото да стопанисва съответните площи (Нотариален акт, Договор за аренда или Договор за наем) се сключва Договор за оползотворяване на утайки.
- Дружеството възлага на независима лаборатория и предоставя необходимите протоколи от лабораторни анализи на утайката, която ще се оползотворява на договорените площи по показателите, изисквани в Наредбата.
- Дружеството осигурява Удостоверение от компетентен орган за това, че земеделските земи не попадат в пояс I и пояс II на санитарно-охранителни зони на водоизточниците и съоръженията за питейно-битово водоснабдяване и около водоизточниците на минерална вода, използвани за лечебни, профилактични и хигиенни нужди.
- Земеделският производител предоставя декларация за културите, с които ще бъдат засети площите.
- Земеделският производител предоставя карта на землището, от която е видно разположението на масивите.
- Земеделският производител предоставя декларация, че всички собственици на земи са уведомени за предстоящото оползотворяване.
- Пълният комплект документи, заедно със заявление за издаване на разрешително, се подава в Българска агенция по безопасност на храните за издаване на разрешително за оползотворяване на утайки.

Стратегия за управление на утайките формирани на територията на Столична община до 2025 г. – проект

2015

- След транспортиране на утайките до съответния масив, те се разстилат и заорават.

Фиг. 5 - Схема на процеса на оползотворяване на утайките към настоящия момент

Към момента, съгласно действащото законодателство периодически се извършва здравно-екологична експертиза на стабилизирани утайки, генерирани в СПСОВ. В предписанията на здравно-екологичните експертизи за всяка партида обезводнени утайки се препоръчва престой на изсушителните полета в СПСОВ от 6 месеца. Престоят на утайките значително намалява неприятните миризми.

Капацитетът на изсушителните полета е 80 000 т.

При влажност на изход филтърпреси от 82%, количеството свежа утайка в края на проектния хоризонт ще бъде около 135 000 т/г., което предвид цикличното оползотворяване на утайки поставя дружеството в риск от запълване наличния капацитет от изсушителни полета.

За да се осигури достатъчен резервиран обем за временно съхранение на утайки, който да обезпечи работата на пречиствателната станция в периоди с неблагоприятни метеорологични условия, е необходимо да бъдат изградени 100 броя допълнителни изсушителни полета. Необходимата площ за тази цел е в размер на около 180 дка в северна посока от площадката на СПСОВ Кубратово, която не е на разположение на Дружеството и ще трябва да бъде обезпечена за гарантиране на необходимия капацитет за крайния етап.

Съгласно Националния стратегически план за управление на утайки „само оползотворяването на утайките в земеделието трябва да се разглежда критично като възможност за оползотворяване на цялото количество образувани утайки от ГПСОВ в дългосрочен план. Поради създадените се опасности, свързани с рисковете и тяхното ефективно предотвратяване,

Стратегия за управление на утайките формиращи на територията на Столична община до 2025 г. – проект

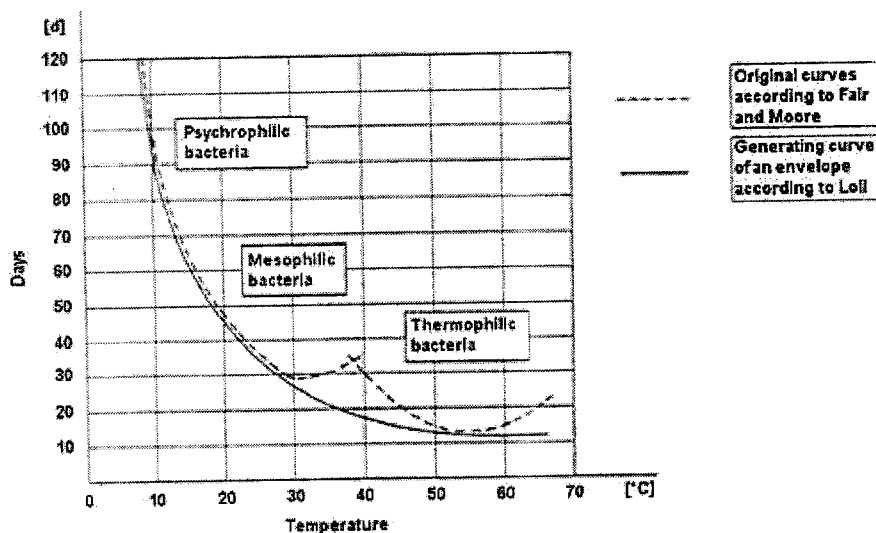
2015

директното оползотворяване на утайките за земеделски цели се превръща в сравнително несигурен вариант в дългосрочен план. В някои държави пълната забрана за оползотворяване на нетретираны утайки върху земеделски земи вече е реалност. По принцип трябва да се приеме, че директното оползотворяването на утайки в земеделието ще бъде все повече и повече ограничавано. Въпреки това, няма да се предприемат значителни ограничения или дори пълна забрана в тази област, без да се предостави определен преходен период за постепенното прекратяване на употребата на утайки в земеделието. Следователно е препоръчително да се търсят и прилагат алтернативни варианти за рециклиране/материалното оползотворяване на утайките като органичен ресурс, като възможност за третиране на отпадъците, която стои най-високо в йерархията за управление на отпадъците след предотвратяването и повторната употреба.

Ето защо в настоящия документ е възприет подходът съществуващото положение – Оползотворяване в селското стопанство след престой от 6 месеца на изсушителни полета – да бъде разглеждан като базов сценарий, спрямо който се търсят алтернативи от по-високо йерархично ниво, които са представени по-долу. Като следваща стъпка при сравняването на разглежданите методи в Раздел 8 и съответните финансови модели всички изчисления са представени като изменение в разходите и приходите спрямо съществуващото базово положение.

7.2. Преминане към термофилен режим на анаеробна стабилизация

Една от възможностите, която следва да се разгледа в настоящата стратегия е преминане от мезофилен към термофилен режим на работа на анаеробните изгниватели (метантанкове), което ще доведе до по-малък времепрестой на изсушителните полета, предвид по-високата температура при която се стабилизират утайките и по-добрия ефект по отношение на патогените в тях.

Стратегия за управление на утайките формирани на територията на Столична община до 2025 г. – проект

2015

Фиг. 6 – Принципна схема на действие на изгниватели (метантанкове) при термофилен и мезофилен режим

За осъществяване на нормален термофилен режим се изисква осигуряване на постоянна температура, постоянна доза на натоварване, добро смесване на утайките и рН в границите от 6,8 – 7,2. Утайките трябва да са с минимално съдържание на тежки метали, нефтопродукти, СПАВ (синтетични повърхностно активни вещества), трудно разграждащи се белтъчни съединения и неорганични вещества.

Неспазването на някое от гореизброените условия в оказва силно въздействие върху процеса.

Обработените в термофилни условия утайки представляват фино диспергирана суспензия и се обезводняват по-трудно при по-висок специфичен разход на полиелектролити в сравнение с утайките, стабилизирани в мезофилен режим.

Недостатък на термофилното гниене е и фактът, че въпреки големите енергийни разходи не е възможно да се постигне пълна стабилизация на третираните утайки. Съгласно нормите за проектиране на канализационни системи, за обеззаразяване и дехелминтизация на аеробно и анаеробно стабилизирани утайки се налага още и последващо загряване до 60°C в продължение на минимум 20 минути.

За въвеждане на термофилен режим на работа, работата на ко-генерационната инсталация следва да се преустанови, тъй като топлинният баланс ще бъде отрицателен. Целият произведен биогаз ще се изгаря в котлите за достигане на необходимата работна температура и ще е необходимо допълнително количество природен газ (за което се изисква допълнително газово трасе с дължина около 5 000 метра).

Предвид по-горе изложеното се налага изводът, че преминаването към термофилно изгниване на утайките, като вариант за тяхното третиране с цел последващото им оползотворяване би било нерентабилно и нецелесъобразно.

Референции за инсталации за термофилна стабилизация:

- Пилзен (Чехия) – капацитет на ПСОВ 400 000 еквивалент жители
- Прага (Чехия) – капацитет на ПСОВ 1 600 000 еквивалент жители

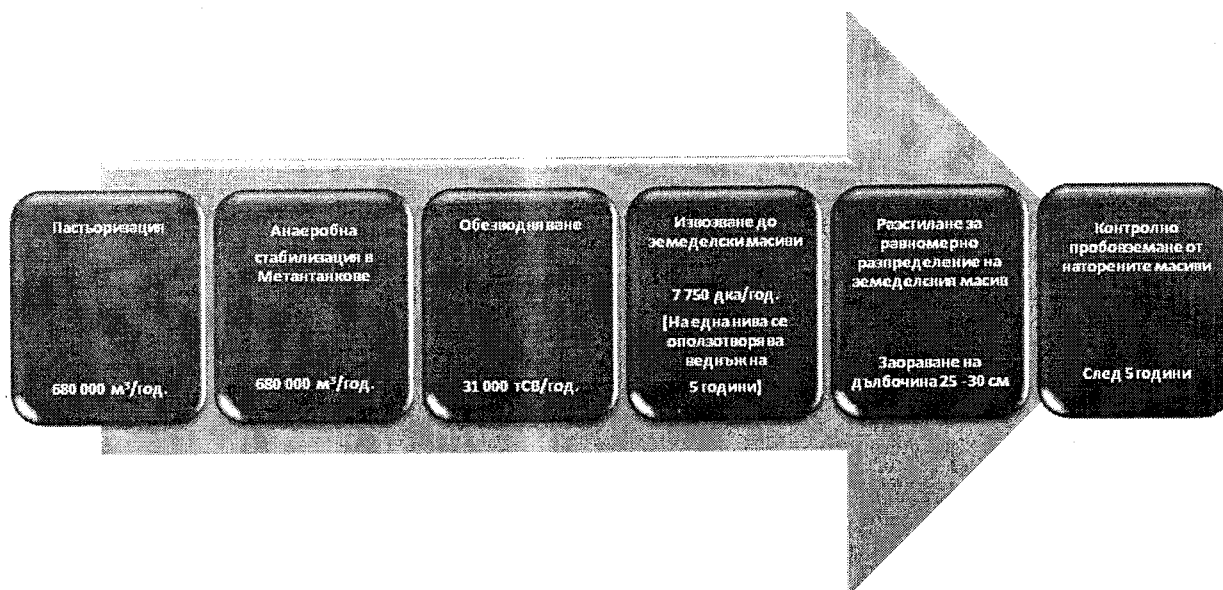
7.3. Пастьоризация

За обеззаразяване на утайките в практиката се използва загряване преди анаеробната стабилизация в автоклави при температура от 60°C за около 2 часа.

Стратегия за управление на утайките формирани на територията на Столична община до 2025 г. – проект

2015

Допълнителното подгриване на утайките подпомага по-бързото протичане на процесите на минерализиране на органичните вещества, но е свързано със значителен инвестиционен разход за нови съоръжения и допълнителни оперативни разходи за подгриване на процеса.

Фиг. 7 - Принципна схема на процеса с Пастьоризация

След пастьоризация разходите за варуване ще отпаднат, както и необходимостта утайките да престояват на изсушителни полета за период от 6 месеца.

7.4. Оползотворяване в селското стопанство с предварително компостиране

Съвременна технология за оползотворяване на утайките от пречистването на отпадъчните води е компостирането в тунели.

Технологията представлява разграждане на органичната материя (утайка), чрез аеробен биологичен процес. Системата за компостиране в тунел създава оптимални условия за стабилизиране на утайката в затворено пространство. Когато тунелът е запълнен с утайка въздухът необходим за процеса се доставя чрез аерационна система, монтирана на пода на тунела по дължина. Въздухът циркулира през тръбите в тунела.

Когато е необходимо, в системата е възможно да се добавя чист въздух и да се впръсква вода. Чрез постоянната циркулация на въздуха е възможно да се контролират основните параметри, важни за процеса на компостиране – температура, влажност на въздуха и концентрация на кислород.

Стратегия за управление на утайките формирани на територията на Столична община до 2025 г. – проект

2015

В резултат на силната аерация и кислороден контрол в процеса се отделят значително по-малко миризми. Изходящият въздух се пречиства, намаляват се миризмите и емисиите на амоняк.

При процеса на компостиране на утайката ще се произвежда безопасен продукт, който се използва за селскостопански нужди като подобрител на почвата.

Фиг. 8 - Принципна схема на процеса Компостиране

При реализиране на този метод се приема, че настоящите разходи за варуване и транспортиране на утайките ще отпаднат, понеже новият продукт ще представлява интерес за ползвателите и ще бъде транспортиран за тяхна сметка.

Референции за инсталации за компостиране:

- Будапеща (Унгария) – капацитет на ПСОВ 410 000 еквивалент жители
- Банска Бистрица (Словакия) – капацитет на ПСОВ 190 000 еквивалент жители

7.5. Изсушаване на утайките с последващо оползотворяване в земеделието или използване като гориво за топлофикационни централи

„Директива 86/278/ЕИО за опазване на околната среда, и по-специално на почвата, при използването на утайки от отпадъчни води в земеделието” и „Наредба за реда и начина за оползотворяване на утайки от пречистването на отпадъчни води чрез употребата им в земеделието” – ПМС №339, гласят, че утайките трябва да се използват в земеделието винаги, когато е възможно, но само когато са спазени изискванията, на които трябва да отговарят утайките,

Стратегия за управление на утайките формиращи на територията на Столична община до 2025 г. – проект

2015

за да се гарантира, че няма да имат вредно въздействие върху човешкото здраве и околната среда, включително почвата.

Изсушаването на утайките при температура, която осигурява отстраняване на патогенните микроорганизми, съвместно с постоянен контрол за наличие на тежки метали, гарантира пълно съответствие с изискванията на европейското и българското законодателство.

В допълнение, изсушаването до влажност от 10 % (90 % СВ) ще доведе до намаляване на обема на обезводнените утайки от 135 000 т/год. до около 28 000 т/год.

Предвид високата температура, използвана в процеса на изсушаване ще отпадне нуждата утайката да се обеззаразява с методите, използвани към настоящия момент.

Поради ниското съдържание на сухо вещество, към настоящия момент не е възможно използването на утайките като гориво за топлофикационни централи. След изсушаване до 90% съдържание на сухо вещество, продуктът може да бъде използван за допълнително гориво в топлофикационни централи, затова този сценарий дава възможност за гъвкавост при трудности в оползотворяване в земеделието.

По информация от Столична община към настоящия момент се изготвя проект за изграждане на инсталация за оползотворяване на RDF от завод за твърди битови отпадъци в рамките на „Топлофикация София“ ЕАД. Проектът е включен за изпълнение в Оперативна програма Околна среда 2014 – 2020. В инсталацията е предвидена възможност за прием на утайки с 90% сухо вещество до 18 000 т/годишно. Това количество представлява 60% от очакваното количество произведени утайки през 2025 г.

Кратка информация за проекта за оползотворяване на RDF:

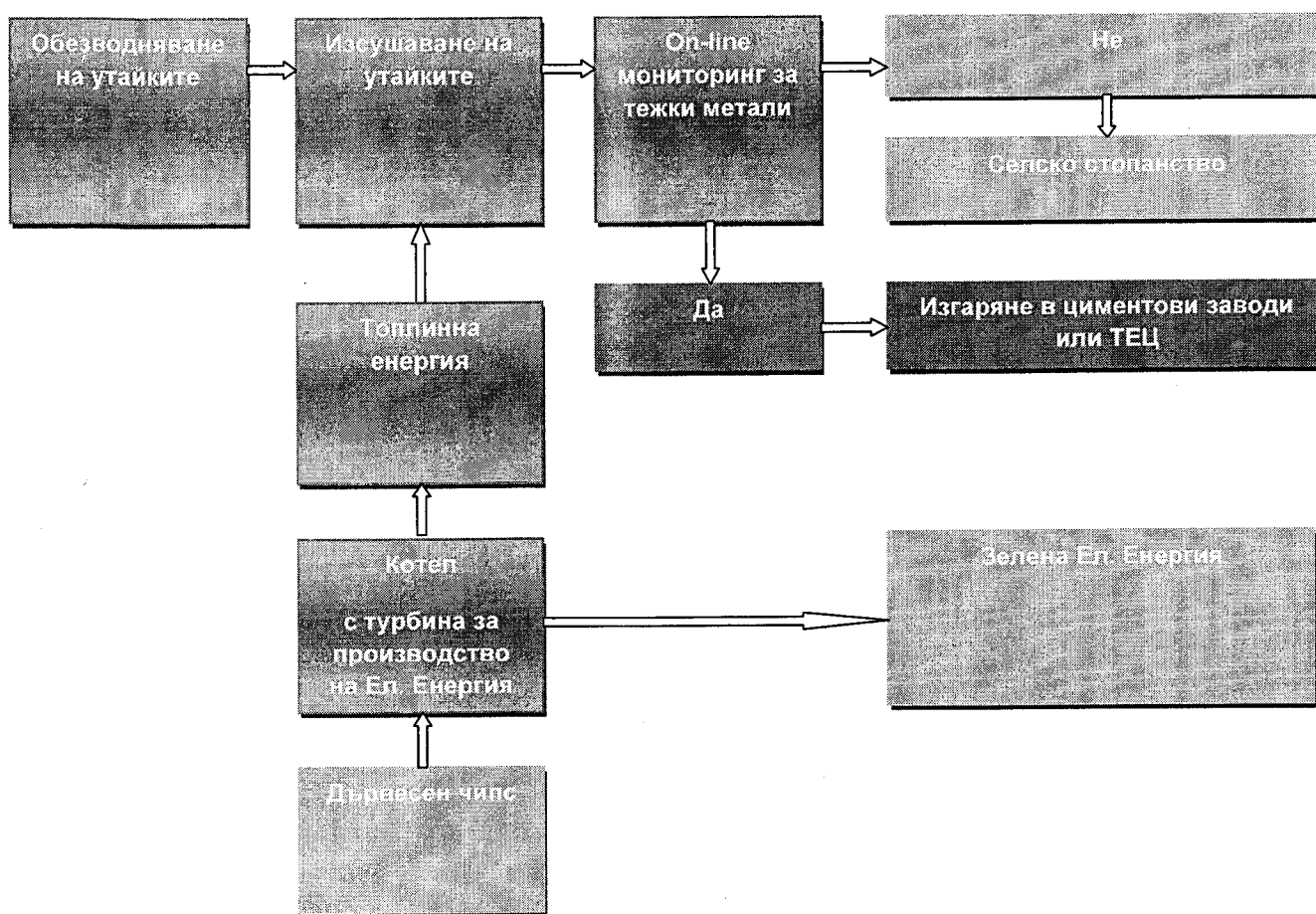
- Централата следва да се разположи на площадката на в ТЕЦ София1
- Инсталацията трябва да има възможност да захранва с пара съществуващия парен колектор 12 бара
- Обща разполагаемост на инсталацията ≥ 8.000 часа/годишно
- Количество RDF – 180000 т/годишно с номинална най-ниска калоричност 13 GJ/тон, отклонение между 12 GJ/тон и 14 GJ/тон
- Количеството на RDF ще остане постоянно в периода на предвидения жизнен цикъл на инсталацията
- В случай на липса на RDF, инсталацията да има възможност да оползотворява алтернативни горива, като:
 - Нисък клас RDF

Стратегия за управление на утайките формирана на територията на Столична община до 2025 г. – проект

2015

- Нисък клас/свежа биомаса
- Утайка (де-хидрирана, 10 % сухо вещество, максимум 10% от общата маса)

При такъв сценарий отпадък от пречиствателната станция (изсушените утайки) има възможност да се използва като суровина за отопление от „Топлофикация София“ ЕАД, което ще създаде възможност за значителни ползи за жителите на Столична община при интегрираното управление на отпадъците на територията.

Фиг. 9 -Принципна схема на изсушителната инсталация

При горене на дървесен чипс за изсушаване на утайки в инсталацията на територията на Софийска пречиствателна станция за отпадъчни води, изгорелите газове се трябва да отговарят на емисионните норми.

Получените пепели от 1 до 3% се очаква да бъдат класифицирани като неопасен отпадък и биха могли да се депонират на депо за строителни отпадъци или да се смесват с изсушените утайки.

Стратегия за управление на утайките формираните на територията на Столична община до 2025 г. – проект

2015

Произведената зелена енергия в процеса на изсушаване на стабилизирани в изгнивателите (метантанкове) утайки очаква да покрие разходите за доставка на дървесен чипс. Същевременно ще отпаднат оперативните разходи за варуване и оползотворяване на утайките, които се изразходват към настоящия момент.

Референции за инсталации за изсушаване:

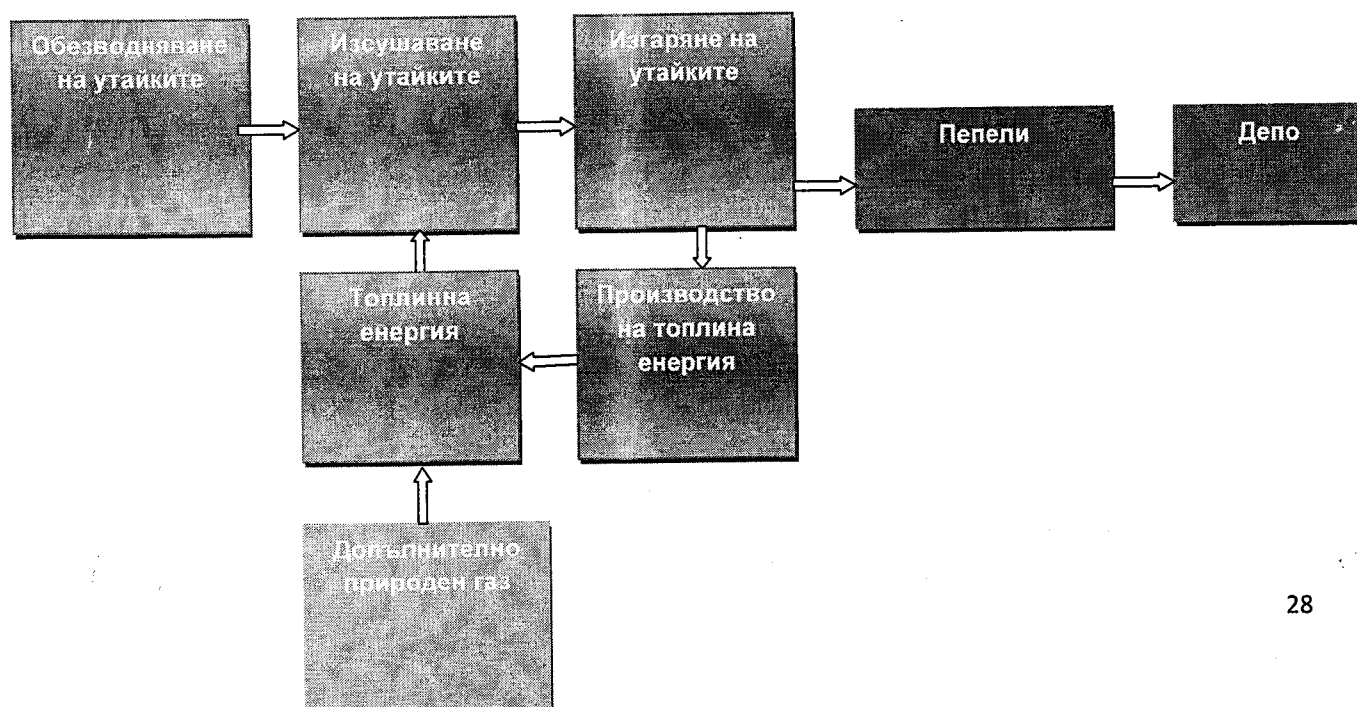
- Рандерс (Дания) – капацитет на ПСОВ 100 000 еквивалент жители
- Влоцлавек (Полша) – капацитет на ПСОВ 123 000 еквивалент жители

7.6. Изгаряне с допълващо гориво (природен газ)

Изгарянето е окислителен процес, при който органичните вещества при висока температура преминават във въглероден диоксид, азот и водни пари. Методът се прилага, когато утайките съдържат трудно окисляващи се органични вещества или когато няма възможност за други начини за използване. Реализацията и експлоатацията на такава инсталация също изисква значителни средства.

В общия случай, суровите утайки имат енергийна стойност от 12-13 MJ/kg сухо вещество и са еквивалент на биогоривата.

Конкретно за СПСОВ Кубратово, след престой в анаеробните изгниватели (метантанкове), където се постига анаеробна стабилизация и се извлича биогаз за производство на електро- и топлинна енергия, енергийното съдържание на утайките е 2,11 MJ/kgCB, което означава, че за окислителния процес ще бъде необходим и допълнителен източник на топлинна енергия.

Стратегия за управление на утайките формирана на територията на Столична община до 2025 г. – проект

2015

Фиг. 10 - Принципна схема на инсталация за изгаряне на утайки

Към емисиите, отделяни във въздуха при този процес, се поставят по-високи изисквания (*Наредба № 6 за условията и изискванията за изграждането на инсталации за изгаряне и инсталации за съвместно изгаряне на отпадъци ДВ бр. 46/2004 г.*).

Получените пепели са неорганичната част от сухото вещество в утайките, което е 50% или 12 700 т/год. В случай че тези пепели бъдат класифицирани като неопасен отпадък същите могат да бъдат депонирани в депо за строителни отпадъци.

Референции за инсталации за изгаряне на утайки с допълващо гориво:

- Сарагоса (Испания) – капацитет на ПСОВ 1 200 000 еквивалент жители
- Колсхил (Великобритания) – капацитет на ПСОВ 1 100 000 еквивалент жители
- Лион (Франция) – капацитет на ПСОВ 900 000 еквивалент жители

7.7. Депониране на утайки на депо извън пределите на СПСОВ Кубратово

Най-разпространеният метод за обезвреждане на утайките от пречиствателни станции към момента в България е депонирането.

Депонирането не е от приоритетните методи и съгласно Директивите на ЕС, тъй като с отпадъците се заемат нови територии. Освен това, се пропуска възможността да бъдат извлечени ценните органични съставки на утайките.

Депонирането е последна опция съгласно йерархията за управление на отпадъците, а именно когато концентрациите на замърсителите са твърде високи за наземно използване, или са неприложими всички други методи за оползотворяване.

Депото следва да е с капацитет около 200 000 м³, за да може да покрие нуждите за разглеждания проектен хоризонт.

При финансовия анализ на този вариант допускаме, че Столична Община има възможност да осигури подходящ терен с площ около 100 дка, на транспортно разстояние до 25 км от СПСОВ Кубратово.

Стратегия за управление на утайките формирани на територията на Столична община до 2025 г. – проект

2015

8. Сравнение на разглежданите методи

8.1. Финансов анализ

Както бе посочено по-горе в част 7.1, поради ниското ниво в йерархията за управление на отпадъци на съществуващото положение (Оползотворяване в селското стопанство след престой от 6 месеца на изсушителни полета)и насоките в националния стратегически план за управление на утайките, настоящият документ има за цел да анализира алтернативи на използвания досега метод. Поради тази причина, при сравнението на шестте алтернативни метода по-долу са представени финансови модели и изчисления за тях спрямо базовия сценарий на съществуващото положение. Съответно, за всеки един алтернативен метод са анализирани какви нови допълнителни разходи или приходи биха възникнали спрямо съществуващото положение - и същевременно – кои разходи от съществуващото положение ще отпаднат. Това е причината в настоящото изложение и приложенията към него да няма отделен финансов модел за съществуващото положение.

Таблицата по-долу обобщава финансовите ефекти за времеви хоризонт до 2025 като подробните изчисления и допускания са представени във финансовите модели за всеки един от шестте алтернативни сценария (*виж Приложение 3 към стратегията*). В отделна колона е добавен и допълнителният елемент спрямо съществуващото положение по отношение на необходимите капиталови инвестиции за разширяване капацитета на изсушителните полета, както това е посочено в част 7.1 по-горе.

Представените финансови разчети са предварителни, поради което при идентифицирането на предпочитана опция и структурирането на финансовия модел, следва да се направи актуализиран и задълбочен финансов анализ.

Стратегия за управление на утайките формирани на територията на Столична община до 2025 г. – проект

2015

Фиг. 11. Сравнителен икономически анализ на разглежданите варианти

	Съществуващо положение	Изушаване - термофилна стабилизация	Пастьоризация	Компостиране	Изушаване с дървесен чипс	Изгаряне (газ)	Депониране
		хил.лв.	хил.лв.	хил.лв.	хил.лв.	хил.лв.	хил.лв.
Необходими капиталови инвестиции (2016-2018)	-15 000 000	-5 000 000	-4 000 000	-25 000 000	-20 000 000	-10 000 000	-15 000 000
Общ допълнителен приход за периода 2018-2025		0	0	0	23 955 322	0	0
Общи допълнителни разходи за периода 2018-2025		-15 202 461	-12 982 063	-63 684 322	-59 285 084	-53 321 597	-55 100 263
Общи спестявания за периода 2018-2025		4 916 215	4 916 215	27 312 596	27 312 100	27 312 596	22 395 885
Допълнителен разход за амортизации за периода 2018-2025		-4 000 000	-2 900 000	-18 125 000	-16 000 000	-8 000 000	-4 800 000
Финансов резултат преди данъци 2018-2025		-14 286 247	-10 965 849	-54 496 726	-24 017 662	-34 009 001	-37 504 378
Ефект от корпоративен данък (намаление/(увеличение на дължимия данък))		1 416 666	1 087 212	5 407 391	2 364 595	3 370 667	3 712 416
Кумулативен номинален паричен поток за периода 2016-2025		-13 869 581	-10 978 637	-55 964 335	-25 653 068	-32 638 335	-43 991 962
Кумулативен дисконтиран паричен поток за периода 2016-2025		-11 128 118	-8 765 496	-45 666 141	-22 672 702	-25 830 879	-35 108 827
Период на изплащане	проектът не се изплаща до 2025 г.	проектът не се изплаща до 2025 г.	проектът не се изплаща до 2025 г.	проектът не се изплаща до 2025 г.	проектът не се изплаща до 2025 г.	проектът не се изплаща до 2025 г.	проектът не се изплаща до 2025 г.

Както е видно от сравнителната таблица всичките алтернативни методи имат отрицателен кумулативен паричен поток за периода до 2025 и съответно отрицателна нетна настояща стойност. Това означава, че проектът не би могъл да се финансира на търговски принцип, използвайки подхода на проектното финансиране. Ето защо трябва да се търсят алтернативи на банковото финансиране, които да дават възможност за привличането на грантово финансиране. Възможни варианти на финансиране са разгледани в част 9 от настоящия документ.

8.2. SWOT анализ (Предимства, Недостатъци, Възможности и Заплахи)

8.2.1. Съществуващо положение (базов сценарий, който се използва за сравнение на всички разглеждани сценарии по-долу)

- Предимства:**

Методът е високо в Йерархията на управление на отпадъците;

Стратегия за управление на утайките формиращи на територията на Столична община до 2025 г. – проект

2015

Стриктният контрол на промишлените предприятия минимизира риска от изпускане на опасни вещества в канализационната мрежа на гр. София;

Лабораторните анализи доказват ниско съдържание на тежки метали;

В близост до СПСОВ Кубратово има големи площи обработваема земя;

В дружеството е разработена и действа система за управление на дейността при спазване на всички законови изисквания;

Дейността е обезпечена с необходимото технологично оборудване;

- **Недостатъци:**

Препоръчителен срок за съхранение на утайки на изсушителните полета на СПСОВ Кубратово за постигане на пълна стабилизация е 6 месеца;

Дейността е със сезонен характер и е силно зависима от метеорологичните условия;

Негативно отношение на засегнатото население, предвид произхода на продукта;

Необходимост от голям административен капацитет за обезпечаване на дейността с всички необходими разрешителни;

Не е надежден изход и европейските оператори избягват тази форма на оползотворяване.

Методът не редуцира крайните количества произведена утайка.

- **Възможности:**

Има условия да се построят допълнителни изсушителни полета в близост до СПСОВ Кубратово;

- **Заплахи:**

Надвишаване на капацитета на изсушителните полета в СПСОВ при неблагоприятни метеорологични условия;

При липса на интерес от страна на земеделските производители, няма алтернативи за оползотворяване на съществен обем - 134 000 м³ утайки годишно;

Съдържание на трудно разградими микро-вещества, като хормони и други, които в момента не се следят, но са потенциално опасни за употреба в земеделието;

Необходимост от изграждане на нови обеми за анаеробно стабилизиране, предвид очакваното нарастване на броя на обслужваните граждани от ПСОВ-София.

Стратегия за управление на утайките формирани на територията на Столична община до 2025 г. – проект

2015

8.2.2. Термофилен режим

- **Предимства:**

Предвид по-високата температура, при която се стабилизират утайките ще се постигне по-добър ефект по отношение на патогените в тях;

Запазват се предимствата на по-горе разглежданата възможност;

- **Недостатъци:**

Процесът е много по-чувствителен в сравнение с мезофилната стабилизация;

Отрицателен топлинен баланс - допълнително увеличение на оперативните разходи;

По-високи разходи за флокуланти при обезводняването на утайките;

Недостатъците са сходни с представените за по-горе разглежданата възможност;

- **Възможности:**

Ще отпаднат разходите за варуване на утайките;

- **Заплахи:**

Заплахите са сходни с представените за по-горе разглежданата възможност;

8.2.3. Пастьоризация

- **Предимства:**

Запазват се предимствата на съществуващото положение;

С оглед на положителните характеристики на процеса, е възможно да отпадне необходимостта от престой на утайките на изсушителните полета в СПСОВ;

- **Недостатъци:**

Дейността остава силно зависима от метеорологичните условия;

Негативно отношение на засегнатото население, предвид произхода на продукта;

Дейността има сезонен характер, предвид годишния цикъл на земеделските дейности;

Необходимост от голям административен капацитет за обезпечаване на дейността с всички необходими разрешителни;

Стратегия за управление на утайките формирани на територията на Столична община до 2025 г. – проект

2015

Методът не редуцира крайните количества произведена утайка.

- **Възможности:**

Има условия да се построят допълнителни изсушителни полета в близост до СПСОВ Кубратово;

- **Заплахи:**

При липса на интерес от страна на Земеделските производители, няма алтернативи за оползотворяване на 130 000 т утайки годишно;

8.2.4. Компостиране

- **Предимства:**

Отпада необходимостта от допълнителен престой на изсушителни полета;

Ще отпаднат разходите за варуване на утайките;

Ще бъдат намалени разходите за оползотворяване на утайките;

Ще бъдат намалени неприятните миризми;

- **Недостатъци:**

Методът не е подходящ за анаеробно изгнили утайки, тъй като голяма част от органичните вещества е отнета от тях;

Необходимост от голяма площ;

Необходимост от големи обеми свързващи материали;

Методът не редуцира крайните количества произведена утайка.

- **Възможности:**

При реализиране на проекта, разходите за транспортиране се очаква да бъдат поети от земеделските производители;

- **Заплахи:**

При липса на интерес от страна на земеделските производители, разходите за оползотворяване ще бъдат за сметка на Дружеството;

Стратегия за управление на утайките формирани на територията на Столична община до 2025 г. – проект

2015

8.2.5. Изсушаване и оползотворяване на утайките в селското стопанство или оползотворяване в топлофикационни централи

- **Предимства:**

С този подход се подпомага цялостната реализация на управление на отпадъците на територията на Столична община (в случай, че изсушените утайки се използват в „Топлофикация София“ ЕАД);

Процесът дава възможност за гъвкаво управление на утайките – използване в земеделието и в топлофикационните централи;

Методът е високо в Йерархията;

Ще бъдат генерирани допълнителни приходи от производство на електрическа енергия;

Няма да е необходимо утайката да престоява допълнително на изсушителни полета;

Ще се намалят неприятните миризми;

- **Недостатъци:**

Инвестицията не се изплаща в рамките на разглеждания период;

- **Възможности:**

При реализиране на проекта, разходите за транспортиране могат да бъдат поети от крайните потребители;

Възможно е произведената електрическа енергия да бъде реализирана като „зелена енергия“;

- **Заплахи:**

Необходимо е обезпечаване на големи количества дървесен чипс;

8.2.6. Изгаряне сприроден газ

- **Предимства:**

Отпада необходимостта от престой на изсушителни полета;

Ще отпаднат разходите за варуване и оползотворяване на утайките;

- **Недостатъци:**

Методът е ниско в Йерархията за управление на отпадъците;

Високи разходи за допълващо гориво - природен газ;

Стратегия за управление на утайките формиращи на територията на Столична
община до 2025 г. – проект

2015

- **Възможности:**

Има възможност от пепелите да се изработват строителни материали или да се използват като минерален тор, в случай че са доказан неопасен отпадък;

Образуваната пепел може да се използва като суровина, от която да се извличат полезни вещества (като никел, например);

- **Заплахи:**

В случай че пепелите се класифицират като опасен отпадък ще трябва да се депонират на депо за опасни отпадъци;

8.2.7. Депониране

- **Предимства:**

Не е необходим престой на изсушителни полета;

Необходимото технологично оборудване е налично;

- **Недостатъци:**

Методът е ниско в йерархията за управление на отпадъците;

Липса на подходящ терен;

Методът не редуцира крайните количества произведена утайка.

- **Възможности:**

Няма

- **Заплахи:**

Недоволство от засегнато население в района на евентуално депо;

Стратегия за управление на утайките формирани на територията на Столична община до 2025 г. – проект

2015

8.3. Препоръчан вариант

Основната цел на настоящата стратегия е да се изследват практически възможните методи за управление на утайките от СПСОВ Кубратово с проектен хоризонт 2025 г. Изборът на конкретна опция, чрез която да се оползотворят генерираните количества утайка следва да бъде предмет на допълнително прединвестиционно проучване, част от бъдещ проект, който би могъл да се финансира по Оперативна програма Околна среда (подробно описание е предоставено в раздел 9). Необходимо е да се подчертае, че препоръчаният вариант от избрания консултант би следвало да допринесе за следното:

- избраната алтернатива де е в съответствие с националния стратегически план за утайките, където в т.7.3.1. е посочено: „ Все още в България утайките не се оползотворяват енергийно чрез термично третиране. Този вариант трябва да се разработи като приоритет в средносрочна и дългосрочна перспектива”.
- избраният вариант да допринесе за изпълнението на двете национални цели на стратегическия план за управление на утайките за периода 2014-2020(целта в национален план е 20 % до 2018 г. и 35 % до 2020 г.)

Стратегия за управление на утайките формиращи на територията на Столична община до 2025 г. – проект

2015

9. Финансиране

9.1. Инвестиционната програма на „Софийска вода” АД

Предвид ограничения ресурс за инвестиции, с който дружеството разполага, дългосрочното решение за управление на утайките от СПСОВ Кубратово ще забави инвестиционни проекти за водопроводната или канализационната мрежа, които са от ключово значение за клиентите на дружеството и инфраструктурата на Столична община. Поради тази причина следва да бъдат разглеждани алтернативни начини за външно финансиране.

Основен фактор за привличане на финансиране е фактът, че кумулативният паричен поток и съответно неговата нетна настояща стойност при всички разглеждани варианти е отрицателна, което означава, че проектът не може да покрие инвестиционните и оперативни разходи, т.е. не е финансово устойчив. Ето защо, привличането на финансиране от търговски банки без допълнителна гаранция, осигурена от дружеството или Столична община, няма да бъде възможно. Възможно решение на този проблем е обсъждането на варианти за покриване на някои от инвестиционните разходи с финансиране от Европейския Съюз.

9.2. Съвместно финансиране от фондовете на ЕС и Инвестиционната програма на „Софийска вода” АД и план за действие

Една от добрите възможности за намаляване на ефекта от съществените капиталови разходи за дългосрочното решение за управление на утайките от СПСОВ Кубратово е финансиране на проекта със средства от оперативните програми на Европейския Съюз. За момента ОПОС предвижда възможността оборудването/проектът за управление на утайки да се финансира по програмата. Но към момента на изготвяне на този документ (януари - февруари 2015г.) оперативната програма все още не е одобрена от ЕС и не е ясно какви ще бъдат условията/ изискванията за финансиране и кога могат да бъдат подадени апликационните форми.

Въпреки споменатото по-горе, настоящата стратегия може да даде основната информация за разработването и подаването на апликационна форма за европейско финансиране по ОПОС.

В плана за действие е необходимо да бъде отбелязано следното:

Стратегия за управление на утайките формирана на територията на Столична община до 2025 г. – проект

2015

- Необходимо е одобрение на оперативната програма от ЕС, както и открити покани за представяне на предложения и подробни указания и образци за изготвяне на апликационната форма.
 - Срок: не е уточнен, зависи от държавните органи в страната и ЕС. Най-вероятно могат да бъдат изготвени рамките на 3-4 месеца, ако оперативната програма бъде одобрена и веднага след това се обявят открити покани за представяне на предложения.
- Ще бъде необходимо и осигуряване на външна консултантска помощ. Ако консултантските услуги бъдат финансирани отново чрез ос за техническа помощ по оперативната програма, тогава 3-5 месеца следва да бъдат предоставени за подготовката и одобрението на апликационна форма. В допълнение, не е изяснено кога поканите за предоставяне на предложения за техническа помощ ще бъдат отворени и кога поканите за предоставяне на предложения за проектите за управление на утайки ще бъдат инициирани от Управляващия Орган. Като алтернатива на финансирането по оста за техническа помощ, потенциалният бенефициент би могъл да финансира изготвянето на апликационната форма със собствени средства.
 - Срок: около 3-5 месеца за кандидатстване и получаване на безвъзмездна техническа помощ; около 6 месеца за стартиране и приключване на процедура за избор на консултант (в срока не е включено възможно обжалване на процедурата от страна на заинтересованите страни).
- Самият проект е сложен, поради което следва да бъде направен задълбочен технически, финансов и правен анализ от избрания консултант.
 - Срок: около 3 месеца (изготвяне на апликационната форма, в случай че всички изисквания/ указания са налице); около 1 месец за одобрение на документите от „Софийска вода“ / Общината.

На фигурата в Приложение 1 е представен график за изготвянето на Стратегията и апликационната форма при оптимистичен сценарий, т.е. при липса на обжалванена търга и наличието на одобрена оперативна програма през месец март 2015 и ясни критерии за изготвянето на апликационната форма.

Избор на консултант за подготовка на апликационната форма би могло да стартира и при липса на одобрена ОП-ма и съответно на критерии за разработване на апликационната форма с презумпцията, че докато тече процедурата за избор на консултант (около 6 месеца), ОП-ма ще бъде приета и съответните инструкции за попълване на апликационната форма ще бъдат изготвени от Управляващия орган.

Стратегия за управление на утайките формиран на територията на Столична община до 2025 г. – проект

2015

„Софийска вода“ АД има готовност да предостави необходимите данни и помощ на Столична община и избрания консултант, за да се изготви прединвестиционно проучване, което ще покаже коя е най-добрата опция за оползотворяването на генерираната утайка.

Основните дейности и стъпки, свързани с изготвянето, одобрението и изпълнението на Стратегията са представени в следния план за действие:

Дейност	Отговорно звено	Краен срок	Необходими ресурси
Изготвяне на Стратегията и приемането й от работната група	„Софийска вода“, АД, Работна група към СО	31.05.2015	Експертиза предоставена от „Софийска вода АД“ и СО
Гласуване на стратегията от СОС	СОС, Работна група към СО	30.06.2015	Представяне на стратегията пред СОС от страна на Работната група
Подготовка на тръжно задание за избор на консултант за изработването на апликационна форма по ОПОС	Работна група към СО, „Софийска вода“, АД	30.06.2015	Технически данни предоставени от СО и „Софийска вода“ АД
Избор на консултант за подготовка на апликационна форма по ОПОС	Столична община	30.09.2015	Финансов ресурс за заплащане на консултантския труд
Изготвяне на апликационната форма и подаването ѝ към УО на ОПОС	Консултант, СО	31.12.2015	Налична техническа, финансова и правна експертиза при консултанта
Оценяване на апликационната форма от страна на УО на ОПОС	УО на ОПОС	30.03.2016	Наличие на необходимата експертиза за обективна оценка на първия по рода си такъв проект в България
Изготвяне на техническо задание за избор на строители стартиране на тръжна процедура	Столична община	30.03.2016	Технически данни предоставени от СО и „Софийска вода“ АД
Провеждане на тръжна процедура и осъществяването на пълен инженеринг на обекта	Столична община	30.03.2018	Одобрен проект по ОПОС и наличие на съ-финансиране
Стартиране експлоатационните дейности на обекта	„Софийска вода“ АД	01.07.2018	Завършен обект и налични всички необходими разрешителни

Настоящите неясноти свързани със: срока за одобрение на оперативната програма, срока, в който ще се набират проектни предложения по съответната приоритетна ос, липсата на детайлни инструкции за разработване на апликационната форма, е вероятно да доведат до практическата невъзможност апликационната форма да бъде подадена до края на 2015г.

Стратегия за управление на утайките формиращи на територията на Столична община до 2025 г. – проект

2015

Ето защо основните отговорни звена за изпълнението на Стратегията – Столична община и „Софийска вода“ АД следва да актуализират предложения план за действие и съответно графика за изпълнение на проекта при всяка една промяна на фактическите обстоятелства, описани по-горе.

10. Заключение

Изготвеният документ представлява работното предложение за дългосрочна Стратегия за управление на утайките от СПСОВ Кубратово. Представените в настоящата стратегия опции за оползотворяване на генерираните от СПСОВ „Кубратово“ утайки са базирани на световната и европейска практика и са в пълно съответствие с изискванията на националното и европейското законодателство.

Както бе посочено в част 9. *Финансиране*, дружеството препоръчва да бъдат търсени възможности проектът да се финансира посредством ОП Околна среда 2014-2020 поради неговата финансова нерентабилност. Считаме, че изготвянето на апликационна форма за финансиране на проекта следва да се извърши от външен консултант.

Изборът на консултант и подготовката на апликационна форма за кандидатстване ще се базират на сроковете, в които ще бъде одобрена ОП Околна среда 2014-2020, както и сроковете, в които ще се набират проектни предложения по съответната приоритетна ос на оперативната програма.

Стратегия за управление на утайките формирани на територията на Столична община до 2025 г. – проект

2015

Приложение 1:

Проект "Стратегия за управление на утайките" 2015-2025

№ Стр.	Съдържание	2015											
		яну.	февр.	март	април	май	юни	юли	авг.	септ.	окт.	ноем.	дец.
1	Изработване на стратегия за управление на утайките и приемането ѝ от РГ												
2	Одобрение на стратегията от СОС												
3	Изработване на техническо задание за избор на консултант												
4	Провеждане на търг за избор на консултант												
5	Изработване на апликационна форма по проекта												
6	Поддаване на апликационната форма към Управляващия орган												
7	Оценка на апликационната форма от УО на ОПС												
8	Изготвяне на техническо задание за избор на строител												
9	Строителство на съоръжението (вкл. процедура по ЗОП за избор на строител)												

* Времетраенето при т. 4 е 4 месеца, ако няма възражения от другите участници, при максимално съкратена процедура

2015

Стратегия за управление на утайките формирани на територията на Столична
община до 2025 г. – проект

Стратегия за управление на утайките формиращи на територията на Столична община до 2025 г. – проект

2015

Приложение 2:

Прогнозни количества утайки за периода 2015 – 2025 г.

Прогнозни данни за население и количества утайки, по години						
	Население с достъп до канализ. услуги [жители]	Индикативен ръст [%]	При нормална експлоатация	При рехабилитация и инспекция на изгиватели		
			Кол-во утайки _ВхМТ [тонове/ден] - 4МТ	Кол-во утайки _ВхМТ [тонове/ден] - 3МТ	Байпасирано кол-во утайки [тонове/ден]	Обезводнено кол-во утайки _ИЗХП [тонове/год]
2015	1259751		76	57	19	92345
2016	1273079	1	76,7	57,6	19,2	96543
2017	1286407	1	77,4	58,2	19,4	100740
2018	1299736	1	78,1	58,8	19,6	104938
2019	1313064	1	78,8	59,4	19,8	109135
2020	1326392	1	79,5	60	19,9	113333
2021	1339720	1	80,2	60,6	20,1	117530
2022	1353048	1	80,9	61,2	20,3	121728
2023	1366377	1	81,6	61,8	20,5	125925
2024	1379705	1	82,3	62,4	20,7	130123
2025	1393033	1	83	63	21	134320

ПРЕДСЕДАТЕЛ:

/ЕЛЕН ПЕРДЖИКОВ/